REX STOUT

PALAIDOTAS CEZARIS

TAI VIENA IŠ PAČIŲ ĮDOMIAUSIŲ PASLAPČIŲ, SU KURIA, LAIMEI, MAN NETEKO SUSIDURTI. QUEEN

Alma littera

REX STOUT
PALAIDOTAS CEZARIS

ROMANAS

Iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė

Alma littera

UDK 820(73)-3
St259

Versta iš:
Rex Stout
SOME BURIED CAESAR
FONTANA/Collins

Visi šios knygos personažai,
įskaitant jaučius, yra grynas
literatūrinis pramanas.

© First published in 1939 by
William Collins Sons & Co Ltd
All rights reserved
© Vertimas į lietuvių kalbą,
Jovita Liutkutė, 2006
© Leidykla „Alma littera", 2006

ISBN 9955-24-340-6

PIRMAS SKYRIUS

Tą saulėtą rugsėjo dieną staigmenų netrūko.

Pirmąją iš jų patyriau tada, kai staiga suvokęs, jog sedanas vis dar guli apvirtęs ant dešiniojo šono, o priekinis stiklas ir visi kiti jo langai liko sveiki, išjungiau variklį ir atsigręžęs mečiau žvilgsnį į užpakalinę sėdynę. Nesitikėjau, kad smūgio jėga bus nubloškusi jį ant automobilio grindų, nes puikiai žinojau, jog važiuodamas jis visuomet tvirtai įsiremia kojomis, o ranka įsikerta laikymuisi skirto diržo, bet pagrįstai laukiau užgriūsiančio sunkaus išmėginimo, įgijusio į mane mesto nuožmaus žvilgsnio ir visus rekordus viršijančio įtūžio pavidalą. Tačiau išvydau jį kuo ramiausiai sėdintį ant užpakalinės sėdynės, o stambiame apskritame jo veide aiškiai buvo matyti palengvėjimas, – visos galimos šio veido išraiškos man nebuvo jokia naujiena, mat ką jau ką, o Nero Volfo veidą puikiai pažinojau. Pažvelgiau į jį nė nemėgindamas slėpti savo nuostabos.

– Ačiū Dievui, – sumurmėjo jis žemu, rodos, iš pačių širdies gelmių atsklidusiu balsu.

– Ką? – paklausiau aš.

– Sakau „Ačiū Dievui". – Jis paleido laikymosi diržą ir pagrūmojo man pirštu. – Vis dėlto tai nutiko, ir štai mes čia. Man rodos, jūs jau žinote, nes kadaise esu jums sakęs, jog mano nepasitikėjimas važiuojančiais automobiliais ir neapykanta jiems iš dalies grindžiama prielaida, kad tariamas jų paklusnumas bei leidimasis būti valdomiems tėra iliuzija ir kad anksčiau ar vėliau, be to, netikėčiausiu momentu, jie vis tiek ima elgtis taip, kaip užsigeidžia. Ką gi, šis savo kaprizus jau parodė, o mes likome sveiki ir gyvi. Ačiū Dievui, kad automobilio įnoriai nepasirodė esą dar pragaištingesni.

– Gana apie tuos įnorius! Ar žinote, kas atsitiko?

– Žinoma. Juk sakiau: „Automobilio kaprizai". O dabar – pirmyn.

– Kaip suprasti „pirmyn"? Ką norite pasakyti?

– Kaip tik tai, ką pasakiau. Pasirūpinkite, kad tuo aplamdytu daiktu būtų galima važiuoti toliau.

Atsidaręs dureles išlipau ir nužingsniavau prie automobilio priekio norėdamas įvertinti patirtą žalą. Mašina buvo gerokai sumalta. Atidžiai ją apžiūrėjęs, užėjau iš kitos automobilio pusės, atidariau užpakalines dureles, pažvelgiau į jį ir paaiškinau, kas atsitiko.

– Kaprizas buvo tikrai nemenkas. Norėčiau, jog tai, kas čia atsitiko, būtų įtraukta į protokolą, nes automobiliu važinėju jau devyneri metai ir šiandien pirmą kartą buvau priverstas sustoti nepasiruošęs ir ne savo noru. Padanga buvo gera, tad garaže, kur aš vakar vakare palikau automobilį, jie, matyt, turėjo pervažiuoti juo per stiklus arba galbūt tai padariau aš pats, nors abejoju. Kad ir kaip ten būtų, važiavau penkiasdešimt penkių mylių per valandą greičiu, ir staiga sprogo padanga. Mašina nuvažiavo nuo kelio, bet vairo aš nepaleidau, stabdžiau, kiek galėdamas bandžiau ją suvaldyti ir man tikrai būtų pavykę, jei ne tas prakeiktas medis. O dabar jos sparnas visiškai sutrintas, šarnyras sulaužytas, o radiatorius – suskilęs.

– Kiek laiko jums prireiks, kol ją pataisysite?

– Aš negaliu pataisyti automobilio. Jei turėčiau bent vieną ilgesnį nagą, net nesivarginčiau jo graužti, – praryčiau jį nekramtęs.

– O kas gali ją suremontuoti?

– Automobilių remonto dirbtuvėse dirbantys vyrai. Jie turi reikalingus įrankius.

– Bet čia – ne automobilių remonto dirbtuvės.

– Taigi, kad ne.

Jis užsimerkė ir minutėlę pasėdėjo. Paskui vėl atmerkė akis ir atsidusęs tarė:

– O kur mes esame?

– Esame per du šimtus trisdešimt septynias mylias į šiaurės rytus nuo Taimso aikštės ir per aštuoniolika mylių į prietvakarius nuo Kroufyldo, kur kasmet rengiama Šiaurės Atlanto mugė, prasidedanti antrąjį rugsėjo pirmadienį ir trunkanti iki...

– Arči, – įrėmęs priekaištingą žvilgsnį pertraukė mano samprotavimus jis. – Prašyčiau... Tokiems juokeliams dabar netinkamas metas. Geriau pasakykite, ką mes dabar darysime?

Turiu prisipažinti, pasijutau sujaudintas iki širdies gelmių. Nero Volfas klausia manęs, ką daryti!

– Nežinau, ką ketinate daryti jūs, – atsakiau, – bet aš planuoju nusižudyti. Anądien laikraštyje skaičiau, kad imperatoriaus lūkesčių nepateisinęs ir jį apvylęs japonas tuoj pat nusižudo, o juk aš visa galva pranašesnis už bet kokį japoną. Jie tai vadina *seppuku*. Galbūt jūs manote, kad šį veiksmą jie vadina *hara-kiri*, bet iš tiesų savižudybės jie taip nevadina, o jei ir pavadina, tai labai retai. Toks veiksmas vadinamas *seppuku*.

Bet Volfas tik dar kartą paklausė:

– Ką dabar darysime?

– Susistabdysime automobilį ir paprašysime, kad mus pavėžėtų. Geriausia – į Kroufyldą, nes ten viešbutyje mums rezervuoti kambariai.

– Ar vairuosite jūs?

– Ką vairuosiu?

– Susistabdytąjį automobilį.

– Nemanau, kad pamatęs, ką padariau šitam automobiliui, sustojęs mūsų pavežti vairuotojas patikės man savojo vairą.

Volfas kietai sučiaupė lūpas, o paskui burbtelėjo:

– Su svetimu vairuotoju aš nevažiuosiu.

– Ką gi, tada aš nusigausiu į Kroufyldą, išsinuomosiu automobilį ir sugrįšiu paimti jūsų.

– Bet juk tai užtruks bent dvi valandas. Ne.

Aš tik gūžtelėjau pečiais.

– Visai neseniai maždaug už mylios nuo čia pravažiavome namą. Paprašysiu, kad mane iki jo kas nors pavežtų arba nusigausiu ten pėsčias ir, paskambinęs į Kroufyldą, paprašysiu atsiųsti automobilį.

– O aš tuo tarpu kaip koks visiškas bejėgis sėdėsiu šitame nevažiuojančiame demone ir lauksiu?

– Teisingai.

Jis papurtė galvą.

– Ne.

– Nelauksite?

– Ne.

Apėjau automobilį iš užpakalio norėdamas apsižvalgyti po artimiausias ir kiek tolimesnes apylinkes. Buvo graži rugsėjo diena ir saulės spindulių užlietos šiaurinėje Niujorko valstijos dalyje dunksančios kalvelės bei slėniai atrodė ramūs ir apsnūdę. Kelias, kuriame dabar atsidūrėme, pasirodė

esąs tik gana atokus šalutinis plentas, o ne pagrindinė transporto arterija, tad nuo tos akimirkos, kai automobiliu bumbtelėjau į medį, pro šalį dar nepravažiavo nė viena mašina. Už šimto jardų kelias darė vingį į dešinę, pasislėpė už medžių ir dingo mums iš akių. Dėl kito kelio vingio negalėjau matyti ir namo, kurį pravažiavome už geros mylios nuo čia. Kitoje plento pusėje plytėjo graži gilyn į vis statėjantį slėnį besileidžianti pievelė, kuri pagaliau perėjo į miškelį. Toje pusėje buvo matyti baltai dažyta tvora aptverta pievelė, be to, į akis krito sodri ganyklos žaluma ir daug ten augančių medžių; dar toliau, už jų, galėjau įžiūrėti gerokai didesnius medžius ir namo stogą. Kadangi jokio į tą pusę vedančio tako čia nebuvo, pamaniau, jog eidamas platų vingį darančiu plentu turėčiau sukarti kur kas ilgesnį kelią.

Volfas šūktelėjo man norėdamas paklausti, ką, po galais, aš ten veikiu, tad grįžęs žingtelėjau prie automobilio durelių.

– Ką gi, – tariau, – remonto dirbtuvių niekur nematyti. Ten, anapus pievos, tarp tų didelių medžių stovi namas. Einant plentu jo link tikriausiai tektų sukarti gerą mylią, bet kertant šitą pievą kelias nebūtų ilgas, gal kokie 400 jardų. Jei nenorite sėdėti čia rankų sudėjęs, mielai padarysiu tai už jus. Juk esu ginkluotas. O jūs tuo tarpu eikite ieškoti telefono. Tas namas – arčiausiai nuo mūsų.

Nei iš šio nei iš to tolumoje sulojo šuo. Volfas pažvelgė į mane.

– Juk čia šuo loja.

– Taip, sere.

– Jis tikriausiai gyvena tuose namuose. Tikrai nesu nusiteikęs grumtis su palaidu šunimi. Eisime drauge. Bet per tą tvorą aš nelipsiu.

– Šito daryti jums ir nereikės. Ten, už kelių žingsnių, yra vartai.

Jis atsiduso ir pasilenkė dar kartą apžiūrėti dėžių, – viena iš jų buvo padėta automobilio priekyje ant grindų, kita – šalia jo, ant užpakalinės sėdynės, – jose buvo sustatyti vazonuose augančių orchidėjų sodinukai. Turint omenyje avariją, kurią buvome ką tik patyrę, nemenkas privalumas buvo tai, jog dėžės buvo padėtos taip saugiai ir patikimai, kad niekaip negalėjo nučiaužti į šoną. Paskui Volfas ėmė ropštis iš automobilio ir aš žingtelėjau į šalį, kad lauke jam nepritrūktų erdvės, nes būtent erdvės jam reikėjo kur kas daugiau, nei iš pažiūros būtų galėję pasirodyti. Kol užrakinau automobilio dureles, jis gerai pasirąžė, nelyginant kardą nukreipęs į dangų savo pasivaikščiojimui skirtą lazdą, apsisuko ir rūsčiu žvilgsniu nudėbė kalveles bei slėnius, o tada nusekė paskui mane palei griovio kraštą iki tos vietos, kur galėjome pereiti griovį ir nusigauti iki vartų.

Bet vos tik pro juos įžengėme, vos tik spėjau juos uždaryti, išgirdau šūkaujant vyrą. Apžvelgiau namo link besidriekiančią ganyklos pusę ir pamačiau jį, įsitaisiusį ant kitoje pusėje esančios tvoros. Matyt, jis turėjo ten užsiropšti visai neseniai. Vaikinas laidė gerklę reikalaudamas, kad nešdintumės, iš kur atėję. Nuotolis tarp mūsų buvo nemenkas, tad negalėjau tiksliai pasakyti, ar buožė, kurią jis laikė pakėlęs ir prisidėjęs prie peties, buvo graižtvinio, ar šratinio šautuvo. Nors pažiūrėti neatrodė, jog vaikinas taikytųsi būtent į mus, tačiau apskritai jo ketinimai buvo kaip tik tokie. Kol aš čiupinėjausi bandydamas uždaryti vartus, Volfas lyg niekur nieko žingsniavo pirmyn, tad pasileidau paskui ristele, pasivijau jį ir sučiupau už rankos.

– Palaukite minutėlę. Jeigu čia – beprotnamis, o šitas tipelis – vienas iš jo gyventojų, jis gali palaikyti mus švilpikais arba laukiniais kalakutais...

Bet Volfas tik piktai prunkštelėjo ir atkirto:

– Tas vyrukas kvailas per visą pilvą. Juk čia – tik karvių ganykla.

Kadangi Volfas buvo geras seklys, savo teiginį jis tuojau pat pagrindė svariu įrodymu: mostelėjo ir parodė jam prie kojų esantį rudą apvalų karvės blyną. Paskui jis metė rūstų žvilgsnį į ant tvoros užsikorusį ir mūsų tykantį pavojų, suriaumojo: „Užsičiaupk!“ ir patraukė toliau. Aš nusekiau iš

paskos. Vyrukas vis nesiliovė klykavęs ir mosavęs ginklu, mudu toliau žingsniavome ten, kur buvome numatę, bet man visa tai ėmė nepatikti, nes dabar jau aiškiai mačiau, jog tai – šratinis šautuvas, o vaikinas – tikras pamišėlis, galintis apiberti mus kulkomis.

Pačiame ganyklos viduryje, nuožulniai iškilęs gal per tris pėdas nuo žemės, riogsojo didžiulis akmuo. Mudu su Volfu buvome atsidūrę šiek tiek į dešinę nuo jo, ir čia mūsų laukė antroji iš mano minėtų staigmenų. Visą dėmesį buvau sutelkęs į tą ginklu mosuojantį pakvaišėlį, kuris vis dar sėdėjo ant tvoros ir kaip niekad garsiai laidė gerklę, tik staiga pajutau, kaip Volfas pirštais suspaudžia man alkūnę, ir išgirdau aiškią ir griežtą jo komandą:

– Stokite ir nejudėkite!

Sustojau kaip įbestas, o šalia manęs nelyginant druskos stulpas sustingo ir jis. Pamaniau, kad Volfas perprato kokią nors ant tvoros užsikorusio tipelio psichikos savybę, bet jis, nė nežiūrėdamas į mane, pridūrė:

– Stovėkite visiškai ramiai. Dabar lėtai, – *labai lėtai*, – pasukite galvą į dešinę.

Iš pradžių pamaniau, kad ginklu besišvaistantis pusgalvis serga kokia užkrečiama liga, kurią pasigavo ir Volfas, bet padariau kaip liepiamas, ir čia manęs laukė antroji staigmena. Maždaug

už dviejų šimtų pėdų į dešinę, iškėlęs galvą prie mūsų pamažu žingsniavo jautis, – kur kas didesnis, nei įsivaizdavau paprastai esant jaučius. Jis buvo tamsiai žalas, ant kaktos turėjo baltą trikampę dėmę ir ėjo mūsų link lėtai, lengvais žingsniais, kartkartėmis nervingai papurtydamas galvą, tarsi stengtųsi nuvyti šalin jam ant ragų nutūpusią musę. Staiga bulius, sustojęs ir išrietęs kaklą, įbedė akis į mus.

Tuomet išgirdau į mano pakaušį atsimušusį nestiprų Volfo balsą:

– Viskas būtų kur kas geriau, jei tas avigalvis taip neplyšotų. Ar žinote, kaip reikia elgtis su buliais? Ar kada esate matęs bulių kautynes?

Pajudinau lūpas tik tiek, kad šiaip taip iškoščiau žodžius:

– Ne, sere.

– Stovėkite ir nejudėkite, – sumurmėjo jis. – Ką tik pajudinote pirštą ir jo kaklo raumenys kaipmat įsitempė. Sakykite, ar greitai sugebate bėgti?

– Tvorą tikrai pasiekčiau greičiau už jį. Nemanau, kad galėtų būti kitaip. Bet jūs buliaus tikrai neaplenktumėte.

– Ir pats kuo puikiausiai tai suprantu. Prieš dvidešimt metų buvau tikras lengvaatletis. Todėl esu beveik visiškai tikras, jog... na, bet apie tai – vėliau. Aha, jis ėmė kanopa kasti žemę. Ir galvą nuleido. Jeigu jis dabar puls... tai tik dėl to prakeikto

šūkalojimo. O dabar... dabar pamažu pasitraukite atgal, toliau nuo manęs, o tada pulkite prie tvoros. Kai tik pasijudinsite iš vietos, bulius ims jus vytis. Kol jis žingsniuos pamažu, atsargiai eikite atbulas, atsisukęs veidu į jį. Bet kai galvijas pasileis šuoliais, tada apsisukite ir dumkite...

Bet įvykdyti gautų nurodymų taip ir nesuspėjau. Aš nė nekrustelėjau ir esu tikras, kad Volfas taip pat nepasijudino iš vietos, tad iniciatyvos, matyt, turėjo imtis ant tvoros sėdėjęs mūsų bičiulis, – tikriausiai jis nušoko žemyn į ganyklą. Šiaip ar taip, jautis išrietė kaklą ir pasileido šuoliais. Ir nors jo taikinys buvo tasai kitas vaikinas, tai ne kažin ką padėjo, kadangi mudu su Volfu kaip tik stovėjome buliaus kelyje ir buvome gerokai arčiau jo. Gyvulys artėjo prie mūsų nelyginant sniego lavina. Jei būtume stovėję ir nejudėję, bulius tikriausiai būtų pralėkęs maždaug per tris pėdas į dešinę nuo manęs, tačiau juk negalima iš žmogaus reikalauti per daug ir tikėtis, jog stovėsiu rankas nuleidęs, o gal... gal aš nesu žmogus? Dar prisimenu man galvoje akimirksniu šmėstelėjusią mintį, kad jeigu sujudėsiu, patrauksiu buliaus dėmesį ir nuviliosiu jį toliau nuo Nero Volfo, bet visų toje situacijoje kilusių samprotavimų čia dėstyti gal ir neverta. Turbūt nereikia nė sakyti, jog aš dėjau į padus, visai pamiršęs, kad pagal planą dar kelias minutes pamažu turėjau trauktis atbulas. Na ir, žinoma, kad

ir kas iš pradžių buvo patraukęs buliaus dėmesį, man pasileidus bėgti jo žvilgsnis įsmigo tiesiai į mane. Girdėjau, kad galvijas pasileido man iš paskos. Jaučiau jį esant velniškai arti. Be to, neaiškiai girdėjau šūkčiojimus, o virš tvoros, kaip tik toje jos vietoje, prie kurios artėjau, probėgšmiais šmėstelėjo kažkokia raudona dėmė. Ir štai pagaliau tvora – ranka pasiekiama. Artėdamas prie jos nė nebandžiau stabtelėti, taranavau ją visu greičiu, norėjau rankomis atsistūmęs nuo jos viršaus galingu šuoliu ir ją peršokti, bet viena mano ranka, nesuradusi reikiamos atramos, paslydo, aš persiverčiau kūliais, šleptelėjau anapus tvoros, dar šiek tiek pasiritau ir likau ten tysoti. Paskui, vis dar šnopšdamas ir negalėdamas atgauti kvapo, atsisėdau ir virš savo galvos išgirdau balsą:

– Nepakartojama! Tokio reginio nė už ką nebūčiau norėjusi praleisti.

Pakėlęs akis išvydau dvi merginas, vieną vilkinčią baltą suknelę ir raudoną švarkelį, kitą – mūvinčią geltonas plačias dukslokas kelnes ir tokios pačios spalvos palaidinukę.

– Gal dar kartą pakartoti? – ironiškai suniurnėjau.

Tuo tarpu prie manęs, garsiai šūkaudamas ir žarstydamas įsakymus, jau striuoksėjo pusgalvis su šautuvu, bet aš jam liepiau užčiaupti koserę ir šiaip taip atsistojau. Buvau atsidūręs apie dešimt

jardų už tvoros. Šlubčiodamas šiaip taip nusigavau iki jos ir apžvelgiau ganyklą. Maždaug per šimtą pėdų nuo manęs kartkartėmis papurtydamas galvą ramiai vaikštinėjo bulius. O viduryje pievos buvo iškilusi tikra dekoratyvinė skulptūra: ant didžiulio apvalaino riedulio keteros sunėręs rankas ant krūtinės, lazdą pasikabinęs sau ant riešo, nejudėdamas stovėjo Nero Volfas. Pirmą kartą mačiau jį, sustingusį tokia poza, todėl stovėjau ir spoksojau, nes, pasirodo, dar niekada iki galo nebuvau suvokęs, kad mano darbdavys yra taip impozantiškai atrodantis subjektas. Ne, nebūtum galėjęs pasakyti, kad Volfas atrodė neoriai ar nekilniai, ir vis dėlto jo poza atrodė kažin kokia patetiška, juolab kad jis stovėjo visiškai ramus, nė nekrustelėdamas.

– Ar viskas gerai, viršininke? – sušukau.

Man atsakydamas jis riktelėjo:

– Pasakykite tam vyrukui su šautuvu, jog kai tik iš čia ištrūksiu, norėsiu su juo pasikalbėti! Ir dar pasakykite, kad jis pasikviestų kokį žmogų ir įvarytų į gardą bulių!

Aš apsisukau ir atsigręžiau į tą vaikiną. Visa bėda, jis tikrai neatrodė galįs įvaryti į gardą buliaus. Vyrukas aiškiai buvo ne tiek kuoktelėjęs, kiek apimtas baimės, o vilkėdamas darbinį kombinezoną ir džinsinius medvilninius marškinius atrodė nedidukas ir sudžiūvęs. Jo veidas buvo nu-

gairintas vėjo, nosis – kiek kreivoka. Jis atsekė paskui mane iki tvoros ir dabar pasiteiravo:

– Jūsų draugas, kas jis toks? Kodėl nepasitraukėte iš ganyklos, kai jums šaukiau? Ir kur, po velnių...

– Palaukite, pone. Pamokslą galėsite pasakyti ir vėliau. Ar negalėtumėte uždaryti buliaus į gardą?

– Ne, negaliu. Ir noriu jums pasakyti, kad...

– Ar čia kur nors yra kitas žmogus, kuris galėtų tai padaryti?

– Ne, nėra. Visi išvažiavo į mugę. Ir grįš gal tik po geros valandos. O aš noriu jums pasakyti, kad...

– Pasakysite vėliau. O gal tikitės, kad tas vyras visą valandą taip ir stovės ant akmens sunėręs ant krūtinės rankas?

– Nieko aš nesitikiu. Galų gale, juk jis gali ir atsisėsti, argi ne? Bet, šiaip ar taip, norėčiau, kad jis tuojau pat nešdintųsi iš ganyklos. Aš tą bulių saugau.

– Jums pasisekė. O nuo ko jį saugote? Gal nuo manęs?

– Nuo visų. Klausykite, jeigu manote, kad esate labai sąmojingas...

Tuo tarpu aš nusigręžiau nuo jo, vėl atsisukau veidu į ganyklą ir sušukau:

– Jis saugo bulių! Ir nori, kad tučtuojau iš čia išsinešdintumėte! Uždaryti buliaus į gardą negali

nei jis, nei kas kitas! Po valandos čia pasirodys kas nors, kas galėtų šį reikalą sutvarkyti!

– Arči! – įsakmiai sugriaudėjo Volfas. – Klausyk, kai tik aš nulipsiu...

– Ne, dėl Dievo meilės, geriau jau nebandykite, tiesiai jums sakau! To buliaus aš nemėgstu lygiai taip pat kaip ir jūs!

Kelias akimirkas įsivyravo tyla. Paskui vėl išgirdau Volfo balsą:

– Sakote, kol čia kas nors ateis, praeis ne mažiau kaip valanda?

– Taip tvirtina mūsų sutiktas vaikinas.

– Tada tai padaryti privalote jūs! Ar girdite?

– Girdžiu.

– Gerai. Perlipęs tvorą vėl grįžkite į ganyklą ir nukreipkite buliaus dėmesį. Kai jis pajudės į priekį, tolyn nuo manęs atatupstas traukitės tol, kol iki tvoros teliks kelios pėdos. Beje, ar tas žmogus, vilkėjęs kažkokį raudoną drabužį, buvo moteris?

– Taip. Moteris arba mergina, – apsidairęs į šalis atsakiau. – Bet, atrodo, ji jau nuėjo savo keliais.

– Surask ją, pasiskolink tą raudoną drabužį ir neškis kartu. Kai bulius pasileis atakuoti, vėl peršoksite per tvorą. Truputį palaukite, kol gyvulys šiek tiek nutols, tuomet grįžkite į ganyklą ir viską pakartokite dar kartą. Nuviliokite jį į kitą ganyklos galą ir užlaikykite tenai tol, kol aš iš jos išeisiu. Jeigu pasistengsite išlaikyti jo dėmesį, esant tokiam

dideliam atstumui iki manęs, bulius jūsų tikrai nepaliks. Leiskite jam patikėti, kad tikrai turi realią galimybę jus pričiupti.

– Aišku.

– Ką?

– Sakau: „Viskas aišku"!

– Gerai, tada – pirmyn. Bet būkite atsargus. Nepaslyskite ant žolės.

Kai paklausiau merginos, gal man reikėtų pakartoti savo žygį, maniau, kad tai – tik pokštas, bet dabar... Apsižvalgiau, gal kur nors ją pamatysiu. Toji geltonomis kelnėmis vis dar tebebuvo čia ir sėdėjo užsikorusi ant tvoros, bet kitos jau nebuvo. Buvau bepražiojąs burną paklausti ir išpešti mane dominančios informacijos, bet atsakymą gavau dar nespėjęs balsu ištarti klausimo, ir jis pasiekė mane visai iš kito šono. Po akimirkos mano ausis pasiekė variklio ūžimas, ir už kelių augančių medžių besidriekiančiu keliuku prie kitame ganyklos šone esančių vartų pamačiau važiuojantį automobilį. Mašina sustojo vos vos neįsirėmusi nosimi į tvorą, ir raudoną švarkelį vilkinti mergina, persisvėrusi pro automobilio langą, man šūktelėjo:

– Ateikite ir atidarykite vartus!

Aš risčia pasileidau jos link, tiesa, šiek tiek šlubuodamas, nes dešinės kojos kelį buvau susitrenkęs į tvorą, bet anas vaikinas, kuris pasišoki-

nėdamas taip pat liuoksėjo į priekį, šį kartą mane aplenkė. Kai prilėkiau, jis jau stovėjo prie automobilio, mosavo šautuvu ir garsiai vardijo su vartais ir buliais susijusias taisykles bei nuostatas.

Tačiau mergina nekantriai jį pertraukė:

– Nebūk kvailas, Deivai. Nėra jokios prasmės palikti jį tupėti ant to riedulio. – O tada atsigręžė į mane ir pridūrė: – Atidarykite vartus ir, jei norite važiuoti kartu, lipkite į mašiną. Kai įvažiuosim Deivas vartus uždarys.

Aš žingtelėjau į priekį. Deivas irgi šoko pirmyn ir suspigo:

– Nė nebandykite liestis prie vartų! Velniai rautų, aš šausiu! Ponas Pratas man aiškiai nurodė, kad jeigu kas nors bandys atidaryti vartus arba perlipti tvorą ir įkelti koją į ganyklą, nedvejodamas turiu šauti!

– Nesąmonė, – atkirto mergina. – Ir taip jau nusižengei šeimininko įsakymui. Kodėl nešovei, kai jie atsidarė anoje ganyklos pusėje esančius vartus? Todėl, kad už tokį darbą atsidurtum teisme. Kodėl nešauni dabar? Nagi, pirmyn, nušluok jį nuo to riedulio. Pažiūrėsime, ar išdrįsi. – Čia ji, rodos, vėl prarado kantrybę ir atsisukusi į mane pašaipiai mestelėjo: – Ar norite, kad jūsų draugas būtų išgelbėtas, ar jums tai nė motais?

Aš atkabinau vartus ir galingu rankos mostu juos atvėriau. Bulius, stovėjęs gana toli, atsigręžė

į mus ir sustojo, pakreipęs galvą šiek tiek į šoną. Deivas vis dar taškėsi seilėmis ir nesiliovė mojuoti šautuvu, tačiau buvo akivaizdu, kad į jį neverta kreipti nė menkiausio dėmesio. Kai automobilis įvažiavo į ganyklą, – o tai buvo didelis spindintis geltonos spalvos „Wethersill" markės kabrioletas nuleistu stogu, – aš mitriai įšokau į vidų, o mergina šūktelėjo Deivui, kad šis kuo skubiausiai uždarytų vartus. Vis dar gana toli nuo mūsų esantis bulius atmetė galvą aukštyn, paskui vėl ją panarino ir kanopa ėmė kasti žemę. Iš po jo papilvės pradėjo lėkti velėnos gabalai.

– Stabtelėkite minutėlę, – pratariau aš ir nieko nelaukęs patraukiau rankinį stabdį. – Iš ko sprendžiate, kad jūsų planą pavyks įgyvendinti?

– Nežinau, ar pavyks. Bet juk galime pamėginti, ar ne? O gal bijote?

– Žinoma. Nusivilkite tą raudoną drabužį.

– Ak, juk visa tai – prietarai.

– Taip, aš prietaringas. Nusivilkite. – Sugriebiau jai už raudonojo švarkelio apykaklės, ji energingai pasimuistė ir ištrūko iš mano gniaužtų, tačiau pasiduoti aš nė neketinau. Kyštelėjau ranką sau po švarku, kur turėjau prisisegęs pistoleto dėklą, ir išsitraukiau revolverį.

Ji tik dėbtelėjo į ginklą ir paklausė:

– Gal jūs koks slaptasis agentas, ar ką? Nebūkite kvailas. Ar tikrai manote, kad pasinaudojęs

šituo daikčiuku sugebėsite pastoti buliui kelią ir jį sustabdyti?

– Galėčiau pabandyti.

– Geriau nereikia, nebent esate pasirengęs pakloti keturiasdešimt penkis tūkstančius dolerių.

– Kiek?

– Keturiasdešimt penkis tūkstančius. Tai ne šiaip sau bulius, tai – Hikoris Cezaris Grindonas. Įsikiškite tą daikčiuką atgal į dėklą ir išjunkite rankinį stabdį.

Trumpą akimirką nužvelgiau ją ir tariau:

– Apsisukite ir važiuokite iš čia. O aš laikysiuosi gautų nurodymų ir palei tvorą nuviliosiu jį į kitą ganyklos galą.

– Ne, – sugniaužusi kumštį ji kilstelėjo ranką ir paspaudė greičio pedalą. – Kodėl linksmintis turėtumėte tik jūs vienas? – Automobilis pajudėjo, o ji įjungė antrą pavarą. Mes abu ėmėme suptis ir kratytis. – Kažin kokiu greičiu man derėtų važiuoti? Iki šiol dar niekada nesu išgelbėjusi žmogaus gyvybės. Žvelgiant iš čia atrodo, kad pirmasis, kurį nusprendžiau išgelbėti, yra tikras keistuolis. Kaip manote, gal man paspausti garso signalą? Tik pažiūrėkite į jį!

Tuo tarpu bulius elgėsi taip, tarsi būtų pavirtęs supamuoju arkliuku. Užpakalinė jo kūno dalis nusileisdavo žemyn, paskui jis ją pakeldavo ir tuo pat metu nuleisdavo prie žemės galvą ir krūtinę,

ištiesęs ir aukštyn užrietęs uodegą ir vis krestelėdamas galvą. Jis stovėjo atsukęs snukį į mūsų pusę. Kai pravažiavome, palikę jį kairėje maždaug per trisdešimt jardų, mergina tarė:

– Tik pažvelkite į jį! Tai – veislinis, kilmingas bulius!

Tuo tarpu į duobę įsmukęs automobilio ratas staiga iššoko iš jos, ir mane krestelėjo taip, kad vos neatsidūriau ant žolės. „Žiūrėkite, kur važiuojate", – suurzgiau, nė akimirką nepasukdamas galvos ir neatitraukdamas akių nuo buliaus. Atrodė, jis be vargo galėtų užsimesti automobilį ant ragų ir nusinešti, panašiai kaip indėnė užsikėlusi ant galvos nešioja ąsotį. Mes artinomės prie riedulio. Privažiavusi mergina sustabdė automobilį čia pat, gal per pusę colio nuo riedulio, ir šūktelėjo:

– Kvietėte taksi?

Kol nuo riedulio keteros Volfas atsargiai leidosi žemyn, aš išlipau iš mašinos ir palikau atdaras dureles. Prilaikyti Volfo alkūnę, kad neprarastų pusiausvyros, taip ir nepasisiūliau, nes iš jo veido išraiškos aiškiai mačiau, jog toks pasiūlymas sukeltų jam pykčio priepuolį. Volfas nusigavo iki riedulio krašto ir sustojo ten, o jo pėdos buvo atsidūrusios tokiame pat aukštyje, kaip ir automobilio pamina.

– Jūs, kaip suprantu, daktaras Livingstounas, ar ne? – pasiteiravo mergina.

Volfo lūpos šiek tiek virptelėjo.

– Panele Stenli? Kaip sekasi? Aš – Nero Volfas.

Mergina net akis išpūtė.

– Dieve mano! Tik nesakykite, kad jūs – tas *garsusis* Nero Volfas!

– Na, vienas iš tų, kurio telefono numerį galite rasti Manhatano telefonų knygoje...

– Tada aš tikrai pasirinkau gelbėti keistuolį! Lipkite į mašiną.

Nerangiai ropšdamasis į kabrioletą jis dar tarstelėjo:

– Pastebėjau, kad jūsų vairuojamas automobilis labai šokčioja. O aš supimo nemėgstu.

Bet ji tik nusijuokė.

– Nusiraminkite. Šiaip ar taip, vis geriau, nei būti supamam ant buliaus ragų. Ar jums taip neatrodo?

Aš klestelėjau ant galinės automobilio sėdynės, nes įlipus Volfui priekyje niekam daugiau neliko vietos, ir mergina, vos pradėjusi važiuoti, pasuko į kairę. Pastebėjau, kad jos riešai ir pirštai labai stiprūs, be to, dabar, kai nusimetė švarkelį, merginos rankos liko nuogos, ir įgudusiais mostais jai sukinėjant vairą, kad išvengtų grumstų ir duobių, man pro akis nepraslydo tai susitraukiantys, tai vėl atsileidžiantys jos dilbių raumenys. Paskui dar žvilgtelėjau į bulių ir pamačiau, kad jis jau pavargo žaisti supamąjį arkliuką ir dabar stovi

pakėlęs galvą, nuleidęs uodegą ir atvirai demonstruodamas mums savo panieką. Mano nuomone, gyvulys buvo didesnis, negu anksčiau atrodė. Tuo tarpu mergina kalbėjosi su Volfu.

– Stenli būtų labai graži pavardė, bet maniškė yra Prat, Karolina Prat. Atleiskite, šitos duobės tikrai nepastebėjau. Žinoma, šlove nė iš tolo negaliu lygintis su jumis, bet jau dvejus metus iš eilės esu sostinės golfo varžybų čempionė. O ši vieta čempionus, rodos, traukte traukia. Jūs esate detektyvų čempionas, Hikoris Cezaris Grindonas – visos šalies bulių čempionas, aš – golfo čempionė...

„Štai kodėl jos rankos ir jų riešai tokie stiprūs, – tyliai sau pamaniau. – Pasirodo, ji viena iš tų sportininkių". Kai pasiekėme ganyklos vartus, Deivas juos atidarė, o kai automobilis pro juos pravažiavo, nieko nelaukęs vėl skubiai užvėrė. Paskui ji pasuko mašiną riedėti po medžiais, kurių žemai nusvirusios šakos vis taikėsi nušluoti mane nuo sėdynės, ir galų gale atsidūrėme atvirame žvyru išpiltame kieme priešais didelį, visai neseniai pastatytą mūrinį pastatą, kurio vienoje pusėje buvo matyti net ketverios garažų durys. Prie vienų iš jų ir sustojome. Deivas, vis dar tampydamas drauge su savimi šautuvą, tekinas atskubėjo paskui, o mūsų link neskubėdama jau žingsniavo geltonas kelnes mūvinti mergina. Liuoktelėjau per durelių viršų ir atsidūriau žvyru išpiltame kieme. Golfo

čempionė dar pasiteiravo Volfo, gal galėtų kur nors jį nuvežti, bet jis jau buvo atsidaręs dureles ir perkėlęs savo kūno svorį, kad galėtų išsiropšti iš automobilio, tad išlipo laukan ir ji. Pribėgęs prie Volfo, Deivas vėl pakėlė balsą ir ėmė švaistytis paliepimais, bet mano viršininkas tik nudėbė vyruką nuožmiu žvilgsniu ir tėškė:

– Sere, jūs galite būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už pasikėsinimą nužudyti! Ir kalbu aš ne apie mosavimą ginklu, o apie tai, kad nušokote nuo tvoros į ganyklą!

Taip taręs, Volfas apėjo automobilį iš užpakalio, atsidūrė kitoje jo pusėje ir, prisiartinęs prie savo gelbėtojos, mandagiai jai nusilenkė.

– Ačiū jums, panele Prat, kad turite pakankamai sumanumo ir sugebate šia savybe pasinaudoti.

– Nėra už ką dėkoti. Padėti jums buvo vienas malonumas.

– Ar tas bulius – jūsų? – vyptelėjęs dar paklausė Volfas.

– Ne, jis priklauso mano dėdei, Tomui Pratui, – paaiškino mergina ir, mostelėjusi ranka, pridūrė: – Ši rezidencija – irgi jo. Jis turėtų netrukus grįžti. O kol kas... jei tik galėčiau jums kuo nors pasitarnauti... Gal norėtumėte alaus?

– Ačiū, ne. Tai yra alaus neatsisakyčiau, bet vienas Dievas težino, kada vėl galėsiu mėgautis šiuo gėrimu. Matote, mes patyrėme avariją. Ponas

Gudvinas nesugebėjo suvaldyti mūsų automobilio... Ak, labai prašau man atleisti. Panele Prat, tai – ponas Gudvinas.

Ji mandagiai ištiesė ranką pasisveikinti ir aš ją paspaudžiau. Volfas neiškentė nepakartojęs dar kartą:

– Ponas Gudvinas nesugebėjo suvaldyti mūsų automobilio ir nesitrenkti į medį. Apžiūrėjęs automobilį ir įvertinęs jam padarytą žalą jis tvirtina, kad automobilio ratas greičiausiai užvažiavo ant stiklo. Paskui jis įkalbėjo mane įžengti į ganyklą. O iš tankumyno išlindusį bulių pirmasis pastebėjau aš, o ne jis. Ponas Gudvinas visiškai nieko nenutuokė ir apie tai, kaip bulius galėtų elgtis...

Kai tik pamačiau prie riedulio krašto slenkančio Volfo veido išraišką, jau žinojau, kad jis elgsis kaip vaikas, tačiau jis galėjo bent kiek susivaldyti ir šio savo būdo bruožo atvirai nedemonstruoti. Aš šiurkštokai nutraukiau jo monologą ir paklausiau:

– Ar galėčiau paskambinti?

– Jūs pertraukėte poną Volfą, – čia pat prikišo man mergina. – Jeigu jis nori paaiškinti...

– Aš jums parodysiu, kur yra telefonas, – išgirdau sakant sau už nugaros ir atsigręžiau.

Geltonas kelnes mūvinti mergina buvo priėjusi gana arti prie mūsų. Staiga nustebęs pamačiau, kad jos viršugalvis vos siekia mano smakrą, na,

gal ir šiek tiek aukščiau, kad toji mergina – šviesiaplaukė, bet toli gražu ne bespalvė ar išblukėlė, kad jos akys – tamsiai mėlynos, primerktos, o viena pusė lūpų truputį pakilusi ir praverta jau beišblėstančios šypsenos.

– Eime, Eskamilijau, – pakvietė mane ji, – aš jums parodysiu, kur telefonas.

– Esu jums labai dėkingas, – atsiliepiau ir nusekiau jai iš paskos.

Bežingsniuojant ji lengvai prisilietė prie manęs ir tarė:

– Aš – Lilė Rouan.

– Gražus vardas, – šyptelėjau aš ir pažvelgiau į merginą. – Aš – Eskamilijas Gudvinas.

ANTRAS SKYRIUS

Pro atdaras duris mano ausis pasiekė Volfo balsas:

– Kiek dabar valandų?

Užmetęs akį į savo rankinį laikrodį, padėtą ant stiklinės lentynėlės, išėjau iš vonios kambario ištiesęs rankos dilbį ir stengdamasis jo nejudinti, kad išdžiūtų jodas, kuriuo ką tik buvau patepęs žaizdas. Paskui, sustojęs priešais gobelenu apmuštą kėdę, ant kurios buvo įsitaisęs Volfas, atsakiau į jo užduotą klausimą.

– Trys valandos ir dvidešimt šešios minutės po vidurdienio. Tikėjausi, alus pataisys jums nuotaiką. Bet, kaip matau, patekote į gilią depresijos duobę, jeigu visiškai nesidžiaugiate gyvenimu ir negalite išsitraukti iš kišenės savojo laikrodžio.

– Džiaugtis gyvenimu? – sunkiai atsiduso jis. – Po to, kai sulamdėte automobilį, o jame likusios gėlės pasmerktos išdžiūti ir užtrokšti?

– Jos tikrai neužtrokš. Abiejose pusėse palikau nuleistus langų stiklus. – Šiek tiek kilstelėjau ran-

ką, atidžiai apžiūrėjau džiūvantį jodą ir vėl ją nuleidau. – Žinoma, kad reikia džiaugtis gyvenimu! Ar susižeidėme, kai bevažiuojant sprogo priekinė automobilio padanga? Ne. O gal bulius mus pričiupo? Ne. Sutikome malonius žmones, kurie apgyvendino mus pirmarūšiame kambaryje su vonia, kad galėtume nusiprausti, pavaišino jus šaltu alumi, o man davė jodo. Ir norėčiau pakartoti jums dar sykį: jeigu manote, kad privalėjau įtikinti kurios nors iš Kroufylde esančių automobilių remonto dirbtuvių darbuotojus atvažiuoti čia ir parsitempti automobilį, o kartu parsivežti ir mus, nulipkite žemyn ir pats pamėginkite tai padaryti. Jie pamanė, kad esu visiškas kvailys, jei tikiuosi iš jų gauti tokių paslaugų, ypač dabar, kai vyksta paroda. Tuojau savo didžiuliu sedanu namo turi grįžti tasai ponas Pratas, o jo dukterėčia sakosi nuvešianti į Kroufyldą ir mus, ir mūsų bagažą, ir gėles. Paskambinau į viešbutį, ir registratūroje man pažadėjo, kad užsakytą kambarį jie laikys mums iki pat dešimtos valandos vakaro. Suprantama, dabar minios žmonių ieško, kur būtų galima susirasti kokią lovą ir pernakvoti.

Nuleidau atraitotas marškinių rankoves, susisegiau rankogalius ir, siektelėjęs švarko, paklausiau:

– Na, ar alus geras?

– Geras, – burbtelėjo Volfas ir neramiai subruzdėjęs pusbalsiu pridūrė: – Minios žmonių ieš-

ko lovų... – Jis žvilgsniu apmetė kambarį ir tęsė savo mintį toliau: – O juk mūsų kambarys – labai geras ir nepaprastai jaukus... didelis, erdvus, turi gerus langus... Pamaniau, kad ir savo namuose man vertėtų įsidėti langus šiuolaikiškais rėmais. Be to, čia yra dvi puikiausios lovos... Beje, ar bent vieną jau išbandėte?

Aš įtariai jį nužvelgiau ir atsakiau:

– Ne.

– Jos puikios, aukščiausios kokybės. Priminkite man dar kartą: kada remonto dirbtuvė atsiųs savo žmones parsitempti automobilio?

– Rytoj apie vidurdienį, – kantriai priminiau aš.

– Gerai, – atsiduso jis. – Maniau, naujų namų nemėgstu, bet šis labai jaukus. Žinoma, čia viskas priklauso nuo architekto. O ar žinote, iš kur tokiam namui pastatyti jo šeimininkas ėmė pinigų? Panelė Prat man pasakė. Jos dėdė vadovauja Niujorke nepaprastai populiarių restoranų tinklui, jau turi atidaręs jų kelis šimtus. Jis tuos restoranus vadina „praterijomis". Ar kada nors buvote bent į vieną iš jų užsukęs?

– Aišku, – nusimovęs kelnes ir apžiūrinėdamas savo sužeistą kelį, atsiliepiau aš. – Dažnai juose valgau priešpiečius.

– Šit kaip? O ar patiekalai pakenčiami?

– Kaip čia pasakius... Viskas priklauso nuo to, kokius reikalavimus keliate, – paaiškinau ir vėl pa-

kėliau į Volfą akis. – Jei klausiate tik todėl, kad ketinate atsisakyti vakarienės, kuri tikriausiai šiuose namuose jums bus pasiūlyta, idant išvengtumėte restoranuose įprasto maisto, pasakysiu jums, jog tarp „praterijose" siūlomo kramtalo ir šiuose namuose tiekiamo maisto nėra jokio tiesioginio ryšio. Tarp tenai ir pirmajame šio namo aukšte dirbančių virėjų – *ipso facto*. Beje, džiaugiuosi sužinojęs, kad tos užeigos „praterijų" pavadinimą gavo nuo jų savininko Prato pavardės. O man visuomet atrodė, kad tos vietos taip vadinamos dėl to, jog ten gali padėti savo plačiąją (originale neišverčiamas žodžių žaismas: angl. *prat* – sėdynė, subinė. – *Vert. past.*) ir valgyti.

– Drįsčiau spėti, kad vienos srities neišmanymas kompensuojamas kitoje srityje. Iki šiol kaip gyvas nebuvau girdėjęs žodžio „plačioji", o jūs savo ruožtu nenutuokiate, ką iš tikrųjų reiškia *ipso facto* (tuo pačiu, lot. – *Vert. past.*). Nebent „plačioji" jūsų paties sugalvotas naujadaras...

– Ne. Šį žodį vartojo jau Šekspyras. Aš nusižiūrėjau nuo jo. Niekada nesiimu ko nors išradinėti, jei tik...

Staiga kažkas pasibeldė į duris, ir aš šūktelėjau:

– Užeikite!

Durys prasivėrė ir mes išvydome kažkokį keistuolį, apsimovusį nešvariomis flanelinėmis kelnėmis, taukais aptekusiu veidu, apsivilkusį akinamai

baltą ir rūpestingai iškrakmolytą švarką. Sustojęs tarpduryje jis puse lūpų ėmė kažką burblenti apie tai, kad parvažiavo ponas Pratas ir kad, jei tik esame pasirengę, galime nulipti į apačią. Volfas perdavė jam, jog netrukus ateisime, ir žmogelis dingo.

– Matyt, ponas Pratas – našlys, – pareiškiau savo nuomonę aš.

– Ne, – atsiliepė Volfas rengdamasis pakelti nuo kėdės apsunkusį kūną, – jis niekada nebuvo vedęs. Panelė Prat man papasakojo. Beje, ar neketinate persibraukti šukomis plaukus?

Kol juos suradome, teko gerokai pavargti. Kai pirmajame aukšte sutiktos moters su prijuoste paklausėme, kur jie, ši tik papurtė galvą, tad mudu nuėjome į valgomąjį, tuomet pasukome atgal, perėjome didžiulę svetainę, dar vieną kambarį, kuriame stovėjo pianinas, ir pagaliau suradome juos, susirinkusius grįstoje terasoje, virš kurios buvo ištemptas brezentas, kad būtų galima pasislėpti nuo tiesioginių saulės spindulių. Abi mums jau pažįstamos merginos ir jaunas vyras buvo įsitaisę viename terasos šone ir iš aukštų taurių siurbčiojo viskį su ledu ir sodos vandeniu. Šiek tiek arčiau mūsų, prie stalo, palinkę prie popierių, šnarindami juos, traukdami iš savo portfelių vis naujus lapus ir vienas kitam juos perdavinėdami, dirbo du vyrai. Vienas iš jų, jaunas ir dailiai nuaugęs, iš pir-

mo žvilgsnio atrodė gudrus ir mitrus nelyginant biržos makleris; kitas, vidutinio amžiaus ar kiek vyresnis, buvo rudaplaukis, nors plaukai tarpais jau buvo pradėję žilti, siaura kakta, arti vienas kito esančiais smilkiniais ir neproporcingai plačiais žandikauliais. Volfas stabtelėjo, paskui, po trumpos minutėlės, žingtelėjo dar arčiau ir vėl sustojo. Abu vyrai pakėlė į jį akis, o tada vyresnysis suraukęs kaktą paklausė:

– Ak, tai jūs, vaikinai...

– Pone Pratai? – pratarė Volfas ir nežymiai nusilenkė. – Mano pavardė Volfas.

Prie stalo dirbęs jaunuolis pakilo nuo kėdės. Bet vyresnysis, vis dar susiraukęs, išrėžė:

– Taip, dukterėčia man apie jus pasakojo. Žinoma, esu apie jus girdėjęs, bet man visiškai tas pat, – galite būti kad ir prezidentas Ruzveltas, vis tiek neturėjote teisės kelti kojos į tą ganyklą, juolab kad mano žmogus jums aiškiai liepė nešdintis lauk. Ir ko gi jums tenai prireikė?

– Visiškai nieko.

– Tai kurių galų ten lindote?

Volfas trumpam kietai sučiaupė lūpas, paskui vėl pravėrė jas ir paklausė:

– Ar dukterėčia jums papasakojo, ką jai sakiau?

– Papasakojo.

– Ar manote, kad ji melavo?

– Kodėl?.. Ne...

– O gal jums atrodo, jog melavau aš?

– Hm... Ne.

Volfas tik gūžtelėjo pečiais.

– Tuomet belieka padėkoti jums už svetingumą, – už galimybę pasinaudoti telefonu, už suteiktą prieglobstį ir gaiviuosius gėrimus. Ypač už alų. Jūsų dukterėčia maloniai pasisiūlė jūsų automobiliu nuvežti mus į Kroufyldą... Juk neprieštarausite, tiesa?

– Ko gero ne, – vis dar susiraukęs atsiliepė dručkis, sukryžiavęs ant krūtinės rankas pažastimis prispaudė nykščius, atsilošė ir pridūrė: – Ne, pone Volfai, nemanau, kad melavote, bet man vis tiek dar knieti užduoti jums klausimėlį kitą. Matote, jūs – detektyvas, ir gali būti, kad esate kieno nors pasamdytas... Galai žino, ką jie dar sumanė ir ar toli siekia jų ketinimai. Jie mane baigia mirtinai nukamuoti. Šiandien su sūnėnu nuvažiavau į Kroufyldą pasižvalgyti po parodą, bet jie ėmė mane persekioti ir tiesiog iš ten išvijo. Tik pasiekęs namus pagaliau jų atsikračiau. Todėl paklausiu tiesiai: ar į ganyklą įžengėte todėl, jog žinojote ten rasiąs tą bulių?

– Ne, sere, – pažvelgęs į jį atsakė Volfas.

– Ar į šį šalies kampelį atvykote ketindamas ką nors padaryti šitam buliui?

– Ne, sere. Atvykau eksponuoti orchidėjų Šiaurės Atlanto parodoje.

– Vadinasi, kaip tik tą ganyklą pasirinkote visiškai atsitiktinai?

– Mes jos nepasirinkome. Klausimas buvo susijęs su geometrija. Tiesiog tai buvo trumpiausias kelias iki šio namo. – Čia Volfas akimirką nutilo, o tada apmaudžiai pridūrė: – Bent jau mes taip manėme.

Pratas tylomis linktelėjo galva. Tada, žvilgtelėjęs į savo rankinį laikrodį, kilstelėjo nuo kėslo ir kreipėsi į vyrą su portfeliu, kuris kaip tik tvarkėsi popierius.

– Na gerai, Peivi, gali važiuoti ir šeštos valandos traukiniu, išvykstančiu iš Albanio. Ir pasakyk Džeimsonui, kad, po galais, nėra nė menkiausios priežasties, dėl kurios bendras skaičius turėtų nukristi žemiau kaip dvidešimt aštuonis sveikus ir keturias dešimtąsias. Kodėl šių metų rugsėjį žmonės neturėtų būti lygiai tokie pat alkani, kaip ir kitais rugsėjais? Ir prisimink, ką tau sakiau: daugiau – jokių Fajerbenko pyragėlių...

Dar kelias minutes jis šnekėjo apie sudužusių indų procentą, apie naujas Brukline pasirašytas nuomos sutartis ir taip toliau, ir galų gale šūktelėjo paskutinę akimirką į galvą jam šovusią mintį apie salotų rinką, bet Peivis jau buvo dingęs už namo kampo. Tada šeimininkas netikėtai pasiteiravo Volfo, gal jis norėtų taurės viskio su ledu ir sodos vandeniu, šis padėkojo ir paaiškino labiau mėgstąs alų, bet neabejojantis, kad ponas Gudvi-

nas pasiūlytojo gėrimo tikrai neatsisakytų. Pratas visa gerkle suriko: „Bertai!“, iš namo gilumos išniro pažiūrėti nelabai valyvas vyrukas ir išklausė šeimininko nurodymų. Taip besėdint, nešina savo gėrimais, prie mūsų priėjo kitame sodo krašte buvusi trijulė.

– Ar galima? – pasiteiravo savo dėdės panelė Prat. – Džimis norėtų susipažinti su svečiais. Pone Gudvinai, pone Volfai, čia – mano brolis.

Atsistojau norėdamas susipažinti, ir staiga man toptelėjo, kad Volfas žaidžia gana drąsų ir paslaptingą žaidimą, ypač kai pamačiau, jog užuot kaip paprastai atsiprašęs, kad nepakelia savo masyvaus kūno nuo kėdės, jis taip pat atsistojo. Paskui mes vėl atsisėdome, o netoliese šviesiaplaukė Lilė lėtai sūpavosi įsitaisiusi ant kėdę atstojusio sūpynių brezento, viena jos geltonųjų kelnių klešnė buvo pakilusi ir apnuoginusi merginos blauzdą.

Pratas kalbėjo toliau.

– Žinoma, esu apie jus girdėjęs, – paaiškino jis Volfui. – Porą kartų girdėjau jūsų pavardę iš pažįstamų. Mano draugas Pitas Hatčinsonas pasakojo, jog prieš porą metų atsisakėte jam padėti ir atlikti šiokį tokį tyrimą, kurį jis jau buvo pradėjęs ir kuris buvo susijęs su jo žmona.

Volfas pritariamai linktelėjo galva.

– Į natūraliai vykstančius procesus stengiuosi kištis kiek galima mažiau.

– „Elkis kaip tinkamas“, – tarstelėjo Pratas ir siurbtelėjo geroką gurkšnį viskio su ledu ir sodos vandeniu. – Toks mano šūkis. Tai – jūsų reikalas, ir lemiamas žodis čia priklauso tik jums. Pavyzdžiui, puikiai suprantu, kad esate tikras gurmanas. Bet aš sukuosi maitinimo versle ir šventai tikiu tuo, kad reikia pamaitinti visus iki vieno. Praėjusią savaitę man priklausančiose Niujorko užkandinėse per dieną vidutiniškai patiekėme keturiasdešimt du tūkstančius devynis šimtus keturiasdešimt tris priešpiečių porcijas, ir kiekviena iš jų klientui vidutiniškai kainavo 23,17 cento. Noriu pasakyti, kad... Beje, kiek kartų esate valgęs „praterijoje“?

– Aš... – numykė Volfas pildamasis alaus. – Tiesą sakant, nė karto.

– *Nė karto?*

– Aš visuomet valgau namie.

– Šit kaip... – Pratas pervėrė pašnekovą atidžiu žvilgsniu. – Žinoma, kartais galima valgyti ir namie pagamintą maistą. Bet dauguma delikatesų... Viena iš geriausių progų pasireklamuoti man pasitaikė tada, kai į „prateriją“ užsuko penkiasdešimties visuomenės grietinėlei priklausančių žmonių grupė ir visiems jiems patiekiau maistą iš pasiūlyto valgiaraščio. Jie godžiai sudorojo patiekalus ir liko sužavėti. Mano verslo sėkmė paremta, pirma, kokybe, antra – reklama. – Ir Pratas kilstelėjo ranką su dviem ištiestais pirštais.

– Iš tiesų puikiausias derinys, – sumurmėjo Volfas. Vos susilaikiau slapčia neįspyręs jam į blauzdą. Mano darbdavys aiškiai laižė tam vyrukui padus. Tuo tarpu Volfas pridūrė: – Jūsų dukterėčia man jau šiek tiek papasakojo apie neprilygstamą jūsų karjerą.

– Tikrai? – Pratas žvilgtelėjo į merginą. – Tavo gėrimas jau baigėsi, Karolina. – Pasukęs galvą į namo pusę jis sugriaudėjo: „Bertai!" ir vėl kreipėsi į Volfą: – Ką gi, apie mano karjerą ji žino tikrai ne mažiau už kitus. Karolina trejus metus dirbo mano biure. Bet paskui taip jau atsitiko, kad ji ėmė žaisti golfą, tapo tikra šio žaidimo meistrė, aš pamaniau, jog turėti dukterėčią – golfo čempionę man bus puiki reklama, ir Karolina iš tiesų ja tapo. Čia ji pasiekė gerokai daugiau, nei būtų pasiekusi dirbdama mano kontoroje. Ir nepalyginti daugiau, negu įstengtų jos brolis. Mano vienintelis sūnėnas, o visiškai niekam tikęs. Ar ne, Džimi?

Gaižiai šyptelėjęs jaunuolis tarstelėjo:

– Tikrai, nė skatiko nevertas.

– Taip, bet tu ironizuoji, o aš kalbu rimtai. Tik todėl, kad tavo tėvas ir motina mirė, kai dar buvai vaikas... Dievaži, ir pats nesuprantu, kuriems galams dėl tavęs be jokios naudos švaistau savo pinigus... Tai bene vienintelė mano silpnybė. O kai pagalvoju, kad testamentu viską paliksiu tau ir tavo seseriai ir tik todėl, jog daugiau gimi-

naičių tiesiog nėra, man belieka viltis, kad niekada nemirsiu. Kaip tu tai vadini? Nemirtingumu? Kai pamanai, ką būtų galima nuveikti turint milijoną dolerių... Beje, leiskite paklausti, pone Volfai, ką jūs manote apie architektūrą?

– Na... Šis namas man patinka.

– Štai! Puiku! – džiugiai šūktelėjo Džimis.

Bet jo dėdė, visiškai nekreipdamas dėmesio į sūnėną, reikšmingai mirktelėjo Volfui ir paklausė:

– Ar tikrai? Jį suprojektavo mano sūnėnas. O statybas baigiau tik pernai. Aš pats esu kilęs iš šių apylinkių... gimiau būtent čia, šioje vietoje, senoje aplūžusioje trobelėje. Šitoje šalies dalyje iš architektūros niekas niekada nieko neuždirbo ir neuždirbs. Aš jau domėjausi. Ir kodėl mano sūnėnui šovė į galvą mintis...

Pratas vis nesiliovė plepėjęs, ir Volfas neskubėdamas atsikimšo dar vieną butelį alaus. Man pačiam sekėsi visai neblogai, nes į mano taurę, be jokios abejonės, buvo įpilta „praterijoje" patiekiamo škotiško viskio, be to, jau beveik baigiau siurbčioti antrą taurę ir buvau įsitaisęs taip, kad galėjau stebėti sūpuoklėse sėdinčios šviesiaplaukės vingrias kūno linijas ir visa kita. Galų gale visiškai lioviausi klausęsis Prato ir tylomis klausiau savęs, kuri merginos savybė galėtų būti patrauklesnė, – sugebėjimas išsitiesti sūpynėse ir taip gundomai atrodyti ar nuovokumas, leidęs išgelbėti žmogų

nuo buliaus, – paskui mano mintys nuklydo dar toliau (nesvarbu, kur), tik staiga draugiškas mūsų pašnekesys ir malonus pasisėdėjimas buvo sujauktas. Iš už namo kampo išniro keturi vyrai ir ryžtingai žengė per terasą. Akimirksniu, nors šiek tiek miglotai prisiminęs šių namų šeimininko užuominą, kad nuvykęs į parodą buvo persekiojamas, taip pat sumojęs, jog, sprendžiant iš atėjūnų veidų, galime tikėtis vien rūpesčių, nė pats gerai nesuvokdamas, ką darau, apsimečiau norįs pasikasyti petį, kyštelėjau ranką į užantį ir pirštais paliečiau pistoleto dėklą.

Pratas pašoko ant kojų, atsigręžė į įsibrovėlius, o visa jo siaura kakta nuėjo raukšlėmis suteikdama veidui nuožmią išraišką. Priekyje ėjęs liesas, bet raumeningas nedidelio ūgio vyrukas plona nosimi ir smigiomis tamsiomis akimis sustojo priešais jį ir, žiūrėdamas tiesiai į veidą, išrėžė:

– Ką gi, pone Pratai, man rodos, pagaliau išnarpliojau reikalą taip, kad ir jūs būsite patenkintas.

– Aš ir dabar visiškai patenkintas. Juk sakiau.

– O mes – ne. – Ir jo skvarbios akutės ėmė lakstyti po terasą. – Jei tik leistumėte papasakoti apie susitarimą, kurį man pavyko...

– Tik sugaištume laiką, pone Benetai. Aš jums aiškiai sakiau, kad...

– Leiskite man baigti, – šiurkščiu balsu įsiterpė tvirtai sudėtas vaikinas, vilkintis pilku sportinio

stiliaus kostiumu, apie kurį aš galėjau tik pasvajoti, su priderintais aksesuarais, įskaitant ir vairavimui karštą dieną skirtas pirštines. – Jūs – Pratas? Lu Benetas įkalbėjo mane prisidėti prie šito reikalo, bet man reikia grįžti į Kroufyldą, o iš ten – į Niujorką. Aš esu Kulenas.

Benetas nervingai pridėjo:

– Danielis Kulenas.

– Šit kaip? – susidomėjo Pratas ir ėmė elgtis kur kas pagarbiau. – Mums didelė garbė, pone Kulenai. Turiu čia šiokį tokį namelį... Prašom prisėsti. Gal norite taurės viskio su ledu ir sodos vandeniu? Džimi, atnešk dar porą kėdžių. Ne ne, jūs, ponai, pasilikite. Pone Kulenai, leiskite jus supažindinti su savo dukterėčia...

Ir Pratas visus mus supažindino, nepamiršdamas paminėti nei turimų titulų, nei profesijų. Lu Benetas pasirodė esąs Nacionalinės gernsio veislės galvijų augintojų sąjungos sekretorius, o stambių kaulų vyrukas susitaršiusiais plaukais ir neproporcingai dideliu bei nuvargusiu veidu – Montė Makmilanas. Danielis Kulenas, suprantama, buvo tiesiog Danielis Kulenas, panašiai kaip Dž. P. Morganas yra tiesiog Dž. P. Morganas. Ketvirtasis neprašytas svečias, kuris atrodė dar labiau nusikamavęs nei Montė Makmilanas, buvo Sidnis Dartas, Šiaurės Atlanto parodos valdybos pirmininkas. Vėl buvo pašauktas Bertas ir pasiųstas at-

nešti gėrimų. Lilė Rouan atsisėdo, kad sūpynėse būtų vietos ir kitiems, ir aš pastebėjau, kad Džimis Pratas nieko nelaukęs klestelėjo šalia jos. Į ką tik pasirodžiusius svečius mergina žvelgė taip, tarsi ją būtų kankinęs nežmoniškas nuobodulys.

Tuo tarpu pokalbio gijas vėl perėmė Lu Benetas.

– Ponas Kulenas skuba grįžti, ir aš neabejoju, pone Pratai, kad jūs, kaip ir mes, būsite dėkingas tam žmogui už tai, ką jis daro. Jūs neprarasite nė vieno cento. Ir visi liks patenkinti.

– Noriu jums pasakyti, kad tai, ką darote – šiurkštus visų normų nepaisymas! – vėl prabilo Kulenas, rūsčiu žvilgsniu varstydamas Pratą. – Už tokius dalykus turėtų būti baudžiama! Po galais...

– Atleiskite, – paskubėjo įsiterpti Benetas. – Juk šią reikalo pusę mes jau aptarėme, pone Kulenai, ir jei šiuo klausimu pono Prato nuomonė skiriasi nuo jūsiškės, tada... nieko nepadarysi. Tuomet, galima sakyti, nėra prasmės... tai yra noriu pasakyti, kad, ačiū Dievui, sutikote mums padėti. – Ir jis vėl atsigręžė į Pratą: – Susitarimas labai paprastas, jo esmė ta, kad ponas Kulenas maloniai sutiko paimti Hikorį Cezarį Grindoną.

Pratas nepatenkintas kažką suniurnėjo ir nutilo. Po minutėlės jis niūriu balsu paklausė:

– Ir ką gi ponas Kulenas ketina su juo daryti?

Aiškiai suglumęs Benetas atsakė:

– Juk jam priklauso viena geriausių šalyje gernsio veislinių galvijų bandų.

Kulenas susiraukęs atšovė:

– Pats suprantate, Pratai, kad iš tiesų man to buliaus nė nereikia. Vyriausias mano bandos bulius yra Mahvajus Galantas Mastersonas, kuris turi keturiasdešimt tris į GGR įrašytas dukteris. Be to, turiu dar tris jauniklius bulius, kurie laukia savo eilės. Mano pasiūlymas – tai paslauga, kurią noriu padaryti šiai galvijų veislei ir Nacionalinei gernsio veislinių galvijų augintojų sąjungai.

Čia vėl įsiterpė Benetas.

– Taigi dar porą žodžių dėl mūsų susitarimo. Ponas Kulenas visiškai teisus sakydamas, kad iš esmės Cezaris jam visai nereikalingas. Jis elgiasi labai kilniai, bet nė nemano mokėti jums tokios sumos, kokią jūs paklojote Makmilanui. Žinau, jūs man sakėte, esą pats pasiūlėte tokią kainą, sumokėjote ją ir sandoriu esate patenkintas, tačiau tiesa ta, jog keturiasdešimt penki tūkstančiai dolerių už bulių – didžiulė kaina. Galų gale pats Koldvoteris Grandis 1933-iaisiais buvo parduotas tik už trisdešimt tris tūkstančius, o Cezaris, kad ir koks puikus būtų, Grandžiui vis dėlto nė iš tolo neprilygsta. 1932-aisiais Grandis turėjo 127 į GGR įrašytas dukteris ir penkiolika sūnų. Todėl sutarėme, kad ponas Kulenas sumokės jums trisdešimt tris tūkstančius, o ponas Makmilanas grąžins dvylika tūkstančių

iš tos sumos, kurią jam sumokėjote. Taigi atgausite visus savo pinigus. Ponas Kulenas kad ir dabar gali išrašyti čekį, kuris, kaip pats žinote, tikrai galioja, ir dar nesutemus paimti Cezario čia atvažiuos gyvuliams pervežti tinkamas sunkvežimis. Ketvirtadienį ponas Kulenas nori eksponuoti jį parodoje, jei tik iki to laiko gyvulys jau bus apsipratęs ir atgavęs jėgas. Tikiuosi, bulius nebus pernelyg nuvargęs. Kaip suprantu, dabar laikote jį ganykloje?

Pratas atsigręžęs kreipėsi į Makmilaną:

– Dar šią popietę jūs man tvirtinote, kad sandorį laikote baigtu ir neprisidėsite prie tų, kurie bandys jį užginčyti ar panaikinti.

– Žinau, žinau... – kad ir kaip Makmilanas stengėsi tvardytis nuleidžiant stiklą gėrimo ant stalo jo ranka truputį drebėjo. – Jie mane tiesiog persekioja... Jie... Aš senas gernsio veislės galvijų augintojas, pone Pratai.

– Kaip jums ne gėda visa tai pripažinti! – pratrūko Kulenas. – Jie turėtų pašalinti jus iš sąjungos, išvyti lauk! Pratas irgi nusipelnė to paties, bet jis bent jau turi pasiteisinimą. O jūs neturite! Prieš parduodamas bulių jūs puikiausiai žinojote, koks likimas jį ištiks!

– Žinoma, – linktelėdamas galvą nuvargusiu balsu pratarė Makmilanas. – Lengva jums kalbėti, pone Kulenai. Kiek yra jūsų sąskaitoje, – gal pora milijardų? O man po šitos ekonominės depresijos

neliko nieko, tik mano galvijų banda. Tik banda. Paskui, vos prieš mėnesį, smogė juodligė, ir kas gi man liko po savaitės? Kas man liko iš Hikorio bandos? Keturi veršiukai, šešios karvės, vienas jauniklis bulius ir Cezaris. Ir ką gi turėjau veikti su Cezariu šitaip susiklosčius aplinkybėms? Gal gyventi iš jo uždirbamo atlygio už sukergimą? Bet kur visa tai mane būtų nuvedę? Neįstengiau nusipirkti net kryžminimo būdu pagerintos veislės karvių, kad galėčiau jas sukergti su Cezariu, o ką jau kalbėti apie grynaveisles... Puikiai suvokiau, jog nė vienas gyvulių augintojas nesumokės man už Cezarį tiek, kiek jis iš tiesų vertas, todėl tuzinui iš jūsų, džentelmenai gyvulių veisėjai, išsiuntinėjau telegramas siūlydamas jį pirkti, ir ką gi? Jūs visi žinojote, kokia sunki mano padėtis, ir vis tiek geriausias pasiūlymas tesiekė devynis tūkstančius dolerių! Už Hikorį Cezarį Grindoną. Tada pasirodo ponas Pratas ir tiesiai šviesiai iškloja, ką ketina daryti su Cezariu. Aš, žinoma, supratau, jog tai – tiesiog neįmanoma, tai nepriimtina netgi man, atsidūrusiam tikrai nepavydėtinoje padėtyje, bet pagunda buvo nemaža, tad norėdamas jos atsikratyti užsiprašiau juokingai didelės kainos, net 45 tūkstančių dolerių! – Makmilanas pakėlė aukštyn taurę, pažvelgė į jos vidų ir vėl pastatė ant stalo. Jis tyliai pridūrė: – Ponas Pratas išsitraukė čekių knygelę, išrašė čekį ir aš jį paėmiau. Jūs nebuvote

tas, kuris už Cezarį man pasiūlė devynis tūkstančius. Jei atmintis manęs neapgauna, jūs pasiūlėte man septynis tūkstančius penkis šimtus dolerių.

Kulenas tik gūžtelėjo pečiais.

– Man to buliaus nereikėjo. Šiaip ar taip, pagal dabartinį susitarimą jūs gausite trisdešimt tris tūkstančius arba, tiksliau sakant, jums tiek liks iš sumos, kurią jums sumokėjo Pratas. Tokiomis aplinkybėmis, Makmilanai, galite manyti, kad jums velniškai pasisekė. Tai, ką aš dabar darau, iš esmės yra gryna filantropija. Telefonu kalbėjausi su savo ūkio prižiūrėtoju ir netgi nesu tikras, ar norėčiau savo bandoje turėti Cezario palikuonių. Anksčiau yra buvę geresnių bulių už Cezarį, ir bus...

– Tik jau ne kuris nors iš jūsų bulių, po galais! – drebančiu nuo įsiūčio balsu suriko Makmilanas. – Jūs, sumautas utėlėtas diletante! – Staiga jis nutilo, paeiliui apžvelgė visų susirinkusiųjų veidus ir lėtai persibraukė atgalia ranka sau per burną. Paskui pasilenkė arčiau prie Kuleno ir tyliai, bet pabrėžtinai tarė: – Na, ir kaip jums tai patinka? Kas jūs toks, kad leidžiate sau mėtyti kandžias pastabas apie kokį nors bulių ar karvę? Ir dar apie Cezarį Grindoną! Cezaris neabejotinai buvo puikiausias bulius iš tų, kurie kada nors buvo įtraukti į Grynaveislių galvijų registrą! – Čia jis vėl atgalia ranka persibraukė per burną ir pridūrė: – Taip, sakau „buvo", nes jis jau ne mano... Ne mano, bet

kol kas – ir ne jūsų, pone Kulenai. Cezaris buvo Burlėjaus Audacijaus proanūkis. Jis turėjo penkiasdešimt vieną į GGR įtrauktą dukterį ir devynis sūnus. Kai karvė jį vedė, visą naktį prie jos prastovėjau, Cezaris, vos šešių valandų veršiukas, žindo štai šituos pačius pirštus. – Ir Makmilanas pakėlė drebančius savo pirštus. – Devynis kartus jis buvo apdovanotas pagrindiniais prizais, paskutinį iš jų pelnė pernai Indianapolyje vykusioje nacionalinėje parodoje. Penkiose parodose jis buvo išrinktas geriausiu reproduktoriumi. Dvylika iš jo dukterų per metus davė daugiau nei trylika tūkstančių svarų pieno ir daugiau kaip septynis šimtus svarų sviesto. Ir jūs dar drįstate pareikšti, jog nesate tikras, ar norite savo bandoje turėti Cezario palikuonių! Tegul jus velniai, tikiuosi, kad jūs šito buliaus negausite! Bent jau aš neprisidėsiu ir man priklausančios sumos dalies nemokėsiu!

Taip taręs, Makmilanas grįžtelėjo į Nacionalinės gernsio veislės galvijų augintojų sąjungos sekretorių poną Benetą ir pro sukąstus dantis išošė:

– Savo dvylika tūkstančių pasilieku, Lu. Žinokite, aš jūsų susitarime nedalyvauju.

Tokie Makmilano žodžiai sukėlė nemenką sujudimą ir klegesį. Visi trys, – Benetas, Dartas ir Kulenas sutartinai jį užsipuolė. Tame sąmyšyje ir triukšme sunku buvo suvokti detales, bet priekaištų esmė, rodos, buvo ta, kad Makmilanas atsi-

sakęs kartą duoto žodžio ir jis negalįs taip elgtis, kad ant kortos pastatyta tiek Nacionalinės gernsio veislės galvijų augintojų sąjungos, tiek visų Jungtinių Amerikos Valstijų gyvulių augintojų garbė, kad Šiaurės Atlanto parodos prestižui bus suduotas skaudus smūgis, jei čia pat, jos pašonėje, atsitiks toks dalykas, kad Makmilanui, šiaip ar taip, liks tikrai pakankama trisdešimt trijų tūkstančių dolerių suma, ir taip toliau, ir taip toliau. Makmilanas sėdėjo nuliūdęs, įžeistas, bet užsispyręs, ir nė nebandė kaip nors atsikirsti.

Ir staiga visiems jiems burnas užčiaupė netikėtai į mūšio lauką Prato numesta bomba.

– Duokite jam ramybę! – sušuko Pratas. – Jis, šiaip ar taip, nedalyvauja žaidime. Aš nenoriu atgauti pinigų nei iš jo, nei iš pono Kuleno, nei iš ko kito. Noriu to buliaus ir turiu jį, be to, mano rankose – ir pirkimo-pardavimo sutartis. Reikalas baigtas.

Jie pervėrė Pratą rūsčiais žvilgsniais, o Benetas piktai burbtelėjo:

– Negali būti, kad tai paskutinis jūsų žodis. Juk negalite šitaip pasielgti! Klausykite, aš gi jums sakiau...

– Galiu, – sukandęs dantis kaip kirviu nukirto Pratas. – Aš gerai sumokėjau ir sandoriu esu visiškai patenkintas. Sudariau tam tikras sutartis ir ketinu jų laikytis. Jau pakviečiau bene šimtą žmonių...

– Bet, Dieve mano, po to, ką aš jums... – nebaigęs savo minties Benetas pašoko mostaguodamas rankomis, aš, matydamas jo elgesį, nutariau, jog vis dėlto man gali tekti kyštelėti ranką į užantį ir laikyti ją uždėjus ant pistoleto dėklo. Tuo tarpu Benetas visai įsišėlo: – O aš jums sakau, kad šitaip pasielgti neturite teisės! Dėl Dievo, jūs to *nepadarysite!* Jums protas pasimaišė, jei manote, kad iš šitos balos jums pavyks pakilti sausam, nes aš pasirūpinsiu, kad taip neatsitiktų! Kroufylde bent tuzinas Sąjungos narių laukia manęs sugrįžtant, ir kai papasakosiu jiems, kas čia atsitiko, mes imsimės tam tikrų priemonių, nė nemanykite, jog bus kitaip!

Tuo tarpu kiti irgi pakilo nuo stalo. Danielis Kulenas suurzgė:

– Prakeikimas, jūs tikras pamišėlis, Pratai.

– Pone Kulenai, paprašyčiau, tarp mūsų yra damų.

Bet Kulenas neatlyžo, tik sumurmėjo:

– Eime, Benetai. Eime, Dartai. Turiu suspėti į traukinį.

Ir jis išdidžiai nuėjo, o kiti du patraukė jam įkandin. Netrukus jie visi trys pasuko už namo kampo ir dingo mums iš akių.

Po minutėlę trukusios tylos Pratas šiek tiek aprimo ir pažvelgė į tą, kuris pasiliko.

– Žinote, Makmilanai, – tarė jis, – man visai nepatiko to Beneto veido išraiška. Nepatiko ir tai, ką

jis pasakė. Jis netgi dabar pat galėtų vogčia įsėlinti į ganyklą, o vaikinas, kuriam liepiau saugoti bulių... bijau, kad jis ne kažin ko vertas. Suprantu, kad už sumokėtus keturiasdešimt penkis tūkstančius nieko, išskyrus bulių, man nežadėjote, bet, sakau, gal galėtumėte...

– Žinoma, – atsiliepė pakildamas nuo stalo stambių kaulų ilgakojis Makmilanas. – Nueisiu ir pažiūrėsiu. Aš... Aš vis tiek norėjau dar kartą užmesti į jį akį.

– Gal galėtumėte valandėlę pabūti ten ir pasižvalgyti?

– Aišku.

Ir gyvulių augintojas išdrimblino.

Mes likome sėdėti. Sūnėnas ir dukterėčia atrodė susirūpinę, Lilė Rouan nusižiovavo, Pratas liko suraukęs kaktą. Volfas sunkiai atsiduso ir ištuštino savo bokalą.

Pratas sumurmėjo:

– Visas tas sąmyšis...

Volfas pritariamai linktelėjo.

– Taip, argi ne keista? Ir dėl ko – dėl buliaus? Galima manyti, kad ketinate jį paskersti, iškepti ir suvalgyti.

Pratas irgi linktelėjo galva.

– Ketinu. Būtent tai ir kelia šitiek rūpesčių.

TREČIAS SKYRIUS

Ką gi, kaip pasakytų Indijos imperatorius, dabar viskas buvo aišku. Nė vienam iš jaunuolių tai, rodos, nebuvo naujiena, bet aš nustebęs įrėmiau žvilgsnį į šių namų šeimininką, be to, pastebėjęs, kaip staiga Volfas kilstelėjo galvą, galėjau spręsti, jog ir jam tai buvo tikra staigmena, nors mano darbdaviui retai kas sukeldavo nuostabą. Ir iš tiesų: Volfas išsidavė esąs nustebęs, nes dar kartą pakartojo ką tik savo pasakytus žodžius, o taip jis elgdavosi itin retai.

– Ketinate tą bulių suvalgyti, pone Pratai? – paklausė jis.

Šis ir vėl linktelėjo galva.

– Taip. Galbūt pastebėjote, kad ten, anoje pusėje, prie keliuko pradėjome kasti duobę. Ji skirta ketvirtadienį popiet čia įvyksiančiai šventei, kurios metu ant atviros ugnies bus kepama skerdiena. Taigi liko trys dienos. Pakviečiau šimtą svečių, daugiausia iš Niujorko. Ta proga štai jau atvažia-

vo mano dukterėčia, sūnėnas ir jų draugė panelė Rouan. Rytoj paskersime bulių. Suprantama, niekas iš vietinių nesutiks to padaryti, tad pasikviesiu vyruką iš Albanio.

– Įspūdinga, – vis dar pakėlęs galvą atsiliepė Volfas. – Spėčiau, jog paskerdęs tokį didelį gyvulį turėtumėte gauti septynis ar aštuonis šimtus svarų valgymui tinkamos mėsos. Turint omenyje, kad už visą gyvą buliaus svorį suplojote keturiasdešimt penkis tūkstančius, svaras valgomos mėsos vidutiniškai turėtų kainuoti apie šešiasdešimt dolerių. Žinoma, svečiams patieksite tik rinktinius mėsos gabalus, todėl didelė dalis skerdienos nueis veltui. Bet galima skaičiuoti ir kitaip: jei svečiams patieksite po porciją keptos mėsos, kiekvienos iš jų kaina bus keturi šimtai penkiasdešimt dolerių.

– Šitaip skaičiuojant gauname išties šiurpą keliančią porcijos kainą, – Pratas siektelėjo savojo stiklo ir, pamatęs, kad jis tuščias, šūktelėjo Bertą, – bet nereikia pamiršti, kiek nedaug vietos reklamai už tokią sumą galima gauti laikraštyje ar kitame leidinyje. Radijas tuos pinigus prarytų vienu mauku, o ką aš už juos gaučiau? Niekas nežino. Užtat puikiai žinau, ką laimėsiu surengęs tokią šventę. Ar bent kiek išmanote psichologiją?

– Aš... – numykė Volfas ir čia pat tvirtu balsu pareiškė: – Ne.

– O turėtumėte. Žiūrėkite. Ar įsivaizduojate, koks kils sujudimas paaiškėjus, jog seniausias gernsio veislės bulius, Jungtinių Valstijų čempionas, kuriam niekas negali prilygti, bus paskerstas, iškeptas ir supjaustytas gabalėliais, kuriais mėgausis į šventę susirinkę epikūrininkai? Ir kas gi tai padarys? Ogi ne kas kitas, kaip pats Tomas Pratas, garsiųjų „praterijų" savininkas! Ar žinote, kiek naudos turėsiu iš šitokios reklamos? Kelias savaites, o gal ir mėnesius kiekvieno kliento, užsisakiusio sumuštinį su jautiena, galvoje, – nesvarbu, nori jis to ar nenori, – kirbės pasalūniška mintis, kad jis kramto gabalėlį Hikorio Cezario Grindono! Štai ką turėjau galvoje, kai užsiminiau apie psichologiją.

– Jūs minėjote ir epikūrininkus.

– Taip, vienas kitas bus. Didžiąją dalį šventės svečių sudarys draugai bei pažįstami ir, žinoma, spaudos atstovai, bet ketinu pakviesti ir kelis epikūrininkus. – Čia Pratas trumpam nutilo, o paskui tęsė savo mintį: – Beje, girdėjau, kad ir jūs – vienas iš jų. Ar vis dar būsite Kroufylde? Gal norėtumėte trumpai palikti parodą ir prisidėti prie mūsų? Šventė numatyta ketvirtadienį, pirmą valandą popiet.

– Ačiū, sere. Nemanau, kad įspūdingi Cezario laimėjimai galėtų padaryti jo mėsą sultingesnę, bet, šiaip ar taip, man tai būtų nauja patirtis.

– Būtent. Kaip tik šiandien vakare skambinsiu į Niujorke esantį savo biurą. Ar galiu paskelbti, kad dalyvausite šventėje? Ši žinia būtų skirta spaudai.

– Žinoma, galite tai paskelbti. Orchidėjų vertinimo komisija dirbs trečiadienį po pietų, o iškart po to man, ko gero, teks važiuoti namo. Bet galite paskelbti, kad ir aš ten būsiu. Beje, dėl to buliaus... Klausiu tik norėdamas patenkinti smalsumą: ar jūsų visai negraužia sąžinė, kad paskersite tokį garsų ir tituluotą gyvulį?

– Kodėl mane turėtų graužti sąžinė? – mostelėjo ranka Pratas. – Jie tvirtina, esą tasai Cezaris turi tiek daug į GGR įrašytų dukterų... Jie nuolat įkyriai tai kartoja. O ar žnote, ką reiškia tasai trumpinys – GGR? Grynaveislių galvijų registras. Kad būtų į jį įtraukta, per metus karvė privalo kasdien duoti vidutiniškai tiek ir tiek pieno, iš kurio būtų galima prisukti tiek ir tiek sviesto. Taigi. Visoje šalyje yra per keturis šimtus į Grynaveislių galvijų registrą įrašytų gernsio veislės karvių ir tik penkiasdešimt viena iš jų – Cezario dukterys. Tad ar kam nors galėtų pasirodyti, kad aš ketinu iščirškinti vieną bulių ir kartu išnaikinti visą šių galvijų veislę? Pasiklausęs, ką Kroufylde šneka žmonės, galėtum manyti, kad būtent taip ir yra. Šiandien jau gavau per keturiasdešimt telegramų, kuriose man atvirai grasinama arba net žadama mane nu-

dobti. Tai vis tasai Benetas, jis užsiundė ant manęs savo sąjungos narius.

– Jiems patiems jų argumentai, žinoma, atrodo svarūs ir įtikinami.

– Aišku, bet aš irgi turiu savo tvirtą nuomonę. Ak, jūs tikriausiai norėtumėte dar ko nors išgerti, pone Gudvinai. O jūs, panele Rouan? Ei, Bertai! Bertai!

Kai vėl pasirodė vyrukas taukais aptekusiu veidu, aš leidau jam imtis savo pareigų, kurias, turiu pripažinti, jis atliko tuojau pat ir nepriekaištingai. Trys aukštos taurės viskio su ledu ir sodos vandeniu buvo gerokai daugiau, nei paprastai gerdavau, bet po patirto padangos sprogimo, avarijos ir mankštos ganykloje jaučiau, jog vienas kitas papildomas stipresnio gėrimo stiklas tikrai nepakenks. Kadangi man palengva ėmė įgristi šnekos apie čempioną bulių, prisistūmiau kėdę arčiau čempionės dukterėčios ir sumurmėjau jai porą žodelių. Mergina lengvai ir elegantiškai įsitraukė į pokalbį, o po trumpos minutėlės pastebėjau, jog šviesiaplaukė, akies krašteliu visą laiką mane stebėjusi, metė į mane skubrų žvilgsnį, todėl nutaikęs tarpą tarp pusbalsiu tariamų savo žodžių apdovanojau ją šypsena. Nesunkiai būčiau galėjęs įsidrąsinti ir padaryti įspūdį joms abiem, bet mano ateitis, tiesą sakant, toli gražu nebuvo rožinė, nes privalėjau pasirūpinti, kad dar prieš sutemstant

Volfas, jo bagažas ir augalai atsidurtų Kroufylde, įkurdinti jį viešbutyje, palydėti į kambarį, iškrauti lagaminus, surasti pakenčiamo kramtalo, kurį mano darbdavys įstengtų praryti neužspringęs, aptarti klausimą apie tai, jog nesugebėjau išvengti, kad mūsų automobilis trenktųsi į medį, iki galo išgvildenti ir pabaigti šią temą ir tikriausiai dar bent porą valandų sėdėti ir klausytis jo dūsavimų. Kaip tik ketinau atkreipti dukterėčios dėmesį, kad jau po penktos valandos ir jei ji ketina nuvežti mus į Kroufyldą, būtų geriau kelionės neatidėlioti, ir kaip tik tuomet išgirdau, jog pokalbis, kurį varinėjo mano darbdavys, pasiekė kulminaciją. Mat Pratas pakvietė Volfą pasilikti vakarienės, o šis sutiko. Aš pervėriau jį rūsčiu žvilgsniu neslėpdamas pagiežos ir įtardamas, jog maistas čia bus siaubingas, be to, jei savo kelionės tikslą pasieksime vėlai vakare, tai dar labiau sukomplikuos reikalus ir Volfas taps tiesiog nepakenčiamai irzlus. Jis sugavo mano žvilgsnį ir šiek tiek primerkė akis paslėpdamas jas po blakstienomis, tuo tarpu aš apsimečiau, kad jo čia apskritai nėra, ir vėl įsitraukiau į pokalbį su Prato dukterėčia. Nusprendžiau, kad ji nieko sau mergina, – trykštanti sveikata ir gana protinga, – bet mane šiek tiek baugino jos fizinė jėga. Noriu pasakyti, jog mergina yra viena, o sportininkė – visai kas kita, nors kartais, žinoma, pasitaiko, kai balansuojama ant ribos.

Atsakydamas į Karolinos kvietimą kaip tik aiškinau, kad mielai priimčiau jos siūlymą sužaisti teniso partiją, jei tik šokdamas per tvorą nebūčiau pasisukęs riešo, bet tai buvo grynas melas, kai pasirodė dar vienas pulti nusiteikęs žmonių būrys. Nors, tiesą sakant, pasižiūrėjus į tuos žmones, taip staiga pasirodžiusius kitame terasos gale, ne iš karto galėjai susigaudyti, ar tai dar viena ataka, ar vis dėlto ne. Priekyje žingsniavo nepaprastai išvaizdi mergina, sakyčiau, gal dvidešimt dvejų ar trejų metų, vilkinti drobinę diržu sujuostą suknelę, be skrybėlaitės, šviesiai rudomis akimis, kaip ir dera, šiltų moteriškų linijų lūpomis ir smakru. Paskui ją traukė aukštas ir lieknas, ne kažin kiek už mane jaunesnis vyrukas, mūvintis rudas dukslias kelnes ir apsivilkęs megztinį, o paskui jį dar sekė individas, kuriam čia apskritai buvo ne vieta, nes natūrali aplinka, kurioje gyvena ir dirba tokie tipai, yra teritorija, kurią iš pietų ir šiaurės riboja 42-oji bei 96-oji gatvė, o iš rytinės ir vakarinės pusės atitinkamai Leksingtono aveniu ir Brodvėjus. Savajame areale jie atrodo visai neblogai, bet kai pamatai juos čia, kaime, vis dar vilkinčius miestui skirtą „Crawnley" firmos kostiumą su liemene, pagal užsakymą pasiūtus marškinius ir ryšinčius „Montieth" firmos kaklaraištį, akimirksniu susierzini.

Jiems pasirodžius pakili malonaus pašnekesio nuotaika akimirksniu išgaravo ir oras ėmė tiesiog

kibirkščiuoti nuo įtampos. Mus priėmęs šeimininkas taip ir liko pražiota burna. Džimis visas išraudęs atsistojo. Karolina kažką šūktelėjo. Lilė Rouan pasuko galvą norėdama geriau į juos įsižiūrėti ir jos kaktoje įsirėžė gili raukšlė. Ką tik pasirodžiusi mergina priėjo prie tuščiais stiklais nustatyto stalo, apžvelgė mus visus šviesiai rudomis akimis ir tarė:

– Prieš ateinant mums tikriausiai derėjo paskambinti. Ar ne?

Pratas atsakė, kad nebūtinai. Tuomet visi vieni su kitais pasisveikino. Atrodo, keistuolio „Crawnley" firmos kostiumu Pratai nepažinojo, nes vyrukas buvo jiems pristatytas kaip ponas Bronsonas. Mudu su Volfu taip pat pasisakėme savo pavardes ir sužinojome, jog naujai pasirodžiusi mergina yra Nensė Osgud, o aukštas lieknas vaikinas – jos brolis Klaidas. Dar kartą buvo pašauktas vargšelis Bertas, o kai jis išėjo, visi, rodos, pasijuto dar labiau sumišę ir įsivyravo nejauki tyla. Panelė Osgud aiškino, esą trukdyti jie nenorėję ir pasilikti tikrai negalintys, tiesiog buvo parodoje ir pakeliui namo jiems netikėtai šovė mintis trumpam užsukti. Klaidas Osgudas, kuriam ant kaklo tabalavo prie odinio dirželio pririšti žiūronai, sustojęs kelias minutes varstė Pratą žemyn nukreiptu žvilgsniu atvirai jį provokuodamas, o tada užkalbino:

– Montė Makmilanas ką tik išvijo mus iš jums priklausančios ganyklos. O mes tik norėjome pasižiūrėti į jūsų bulių.

Pratas atsakė jaunuoliui atsainiu galvos linktelėjimu, bent jau iš šalies taip atrodė, tačiau aš pastebėjau, kad jo kaktos ir smilkinių raumenys liko įtempti.

– Tas sumautas bulius kelia galybę rūpesčių, – atšovė jis ir, metęs žvilgsnį į seserį, o paskui vėl grįžtelėjęs į brolį, pridūrė: – Malonu, kad iš anksto neįspėję užsukote, vaikai. Mums tai – malonumas, kurio išties nesitikėjome. Šiandien Kroufylde mačiau jūsų tėvą.

– Taip. Jis irgi jus matė.

Staiga Klaidas nutilo ir lėtai, bet ryžtingai pasisuko visu kūnu, tarsi kas nors būtų jį pačiupęs nematoma ranka ir prievarta suktelėjęs aplink ašį. Jis žingtelėjo keturis žingsnius, stabtelėjęs tiesiai prieš brezentu aptrauktą sūpynę pažvelgė žemyn tiesiai Lilei Rouan į veidą ir pasiteiravo:

– Kaip laikotės?

– Gerai, – atsakė mergina ir atlošė galvą, kad galėtų matyti pašnekovą. – Geriau nei bet kada. O kaip sekasi jums?

– Ačiū, geriau nebūna.

– Tai puiku, – tarstelėjo Lilė ir nusižiovavo.

Šis nekaltas pokalbis, atrodo, pastebimai paveikė Džimį Pratą, nes jis dar labiau išraudo, tačiau,

bent kiek galėjau spręsti stebėdamas juos iš geroko atstumo, nė sekundės neatitraukė akių nuo Nensės Osgud, kuri kaip tik kažką pasakė Karolinai. Karolina primygtinai reikalavo, kad netikėti svečiai pasiliktų šiek tiek ilgiau ir ko nors išgertų. Tuo tarpu ponas Bronsonas, kuris atrodė truputėlį nusiplūkęs, tarsi praleisti visą dieną parodoje ir drauge vykstančioje mugėje jam būtų buvę pernelyg sunku, klestelėjo ant kėdės. Staiga Klaidas nusigręžė nuo sūpynių, perėjęs visą terasą vėl žingtelėjo prie stalo ir prisėdo ant kėdės, stovėjusios šalia Prato, krašto.

– Klausykite, – kreipėsi jis į šių namų šeimininką.

– Nagi, mano berniuk?

– Mudu su seserimi stabtelėjome čia, nes norėjome pasimatyti su jumis.

– Ką gi, manau, kad tai – puiki mintis. Dabar, kai pasistačiau šį namą... mes ir vėl tapome kaimynais, argi ne?

Klaidas suraukė kaktą. Pamaniau, kad jis panašus į išpaikintą vaiką, kuris niekaip negali užsičiaupti ir vaikšto taip, tarsi tikėtųsi, jog visi privalo trauktis jam iš kelio.

– Kaimynais? – atrėžė jis. – Atrodo, taip. Na, bent jau teoriškai. Norėjau pasikalbėti su jumis apie tą bulių. Žinau, kodėl taip darote... Manau, jog tai supranta visi, kurie gyvena šiose apylinkėse. Elgiatės taip tiesiog norėdamas įžeisti

mano tėvą, – ne, nesikišk Nense, leisk šį reikalą tvarkyti man...

Sesuo, uždėjusi jam ranką ant peties, atsiliepė:

– Bet Klaidai, juk nėra prasmės...

– Duok man ramybę, – jis pasimuistęs nusipurtė jos ranką ir vėl kreipėsi į Pratą: – Jums atrodo, kad galite sukelti mano tėvo pyktį bei susierzinimą iš jo šaipydamasis, kitaip tariant, paskersdamas bulių, kuris parodoje vyksiančiame konkurse galėtų nurungti bet kurį tėvo eksponuojamą gyvulį. Tiesa, viena tikrai turiu pripažinti: jūs pasirinkote gerą kandidatą, nes aplenkti ir nugalėti Hikorį Cezarį Grindoną – velniškai sunku. Ir sakau taip ne tik todėl, kad man žinomi ir jo duomenys, ir pasiekti laimėjimai, bet ir dėl to, jog apie galvijus aš nusimanau... Na, bent jau anksčiau nusimaniau. Dar 1931-aisiais norėjau, kad tėvas nusipirktų Cezarį, kai šis tebuvo jaunas, bet nemažai žadantis buliukas. O jūs manote galįs taip paprastai imti jį ir paskersti?

– Būtent taip ir ketinu padaryti. Bet kaip tau šovė į galvą, kad aš taip elgiuosi tyčia, norėdamas įžeisti tavo tėvą? Tai visiška nesąmonė. Darau tai norėdamas pareklamuoti savo verslą.

– Kurgi ne. Bet aš viską žinau, man nuo pat pradžių viskas aišku. Tai tik dar vienas gėdingas jūsų mėginimas pažeminti ir sumenkinti mano tėvą, – geriau nesikišk, sesute!

– Tu klysti, mano berniuk, – visiškai ramiai atrėmė Pratas. – Aš nedarau nieko gėdinga... Šito negaliu sau leisti. Leisk tau kai ką pasakyti. Suprantu, kad geriausias tavo tėvui priklausantis bulius jau gerokai nusenęs. Ką gi, jei tavo tėvas būtų atėjęs pas mane ir paprašęs parduoti ką tik mano įsigytą bulių, ko gero, būčiau ėmęs ir tą gyvulį jam padovanojęs. Tikrai.

– Taip taip, neverta ir abejoti! Būtumėte padovanojęs! – Klaidas vos įstengė paslėpti savo susierzinimą ir panieką. – Dabar paklausykite, ką aš jums pasakysiu. Šiandien Kroufylde apie tai buvo daug šnekėtasi. Žinoma, kadangi mano tėvas yra Gernsio veislės galvijų sąjungos narys, tuose pokalbiuose dalyvavo ir jis. Ir buvo įsitikinęs, jog plano, kurį drauge su Kulenu ir Makmilanu apmetė Benetas, įgyvendinti nepavyks. Jis pareiškė, kad pažįsta jus nuo pat vaikystės ir jūs tikrai nepasiduosite įkalbinėjimams. Mano seseriai Nensei toptelėjo mintis ateiti čia ir vis dėlto pamėginti jus įtikinti pakeisti savo nuomonę, ir aš sutikau prisidėti. Bet pakeliui sutikome grįžtančius Benetą, Dartą ir Kuleną, ir jie mums papasakojo viską, kas čia vyko. Ką gi, aš vis tiek atėjau, bet, atrodo, jog įtikinti jus apsigalvoti ir atsisakyti sumanymo neturime jokių šansų. Todėl norėčiau pasiūlyti jums lažybas. Ar jūs apskritai kada nors lažinatės?

– Įjunkęs nesu, – tyliai nusijuokė Pratas. – Negalėčiau tvirtinti esąs azartiškas lošėjas, bet progai pasitaikius susilažinti su draugais nevengiu. Per 1936-ųjų rinkimus laimėjau nemenką sumelę.

– O ar susilažintumėte su manimi? Sakykime, iš dešimties tūkstančių dolerių?

– Dėl ko?

Bet juos pertraukė.

– Ak, štai kur jūs, – atskriejo terasa žengiančio Montės Makmilano balsas, kuriame aiškiai buvo justi gerokas palengvėjimas. Jis priėjo prie Prato. – Jie slankiojo anapus tvoros ir aš pasakiau jiems, kad geriau nešdintųsi, bet nebuvau tikras, kur jie nuėjo. Ne, tikrai nemanau, jog jaunieji Osgudai galėtų pavogti bulių, bet...

Pratas sumurmėjo:

– Sėskitės ir ko nors išgerkite. Bertai! *Bertai!* – Ir jis vėl kreipėsi į Klaidą: – Tai dėl ko nori lažintis, mano berniuk?

Klaidas pasilenkė arčiau prie pašnekovo ir tarė:

– Lažinuosi su jumis iš dešimties tūkstančių dolerių, kad Hikorio Cezario Grindono jūs nepaskersite ir neiškepsite.

– Klaidai! – šūktelėjo jo sesuo Nensė.

Volfas vėl prisimerkė. Iš kitų svečių lūpų irgi išsiveržė vienas kitas nuostabos šūksnis, net Lilė Rouan susidomėjo tuo, kas čia vyksta. Makmila-

nas, kuris tuo metu sėdosi, pasilenkęs akimirką sustingo, o tada lėtai nuleido kūną ant kėdės.

Pratas tyliu balsu paklausė:

– Ir kas gi galėtų mane sulaikyti?

Klaidas kilstelėjo rankas, atsukęs jas delnais į viršų, ir pareiškė:

– Arba lažinamės, arba ne. Ir viskas.

– Lygiai dešimt tūkstančių dolerių, kad mes neiščiršKinsime Hikorio Cezario Grindono.

– Teisingai.

– Per kiek laiko?

– Sakykime, per šią savaitę.

– Bet turiu tave perspėti, kad jau konsultavausi su advokatu. Nėra tokio įstatymo, kuris priverstų mane atsisakyti savo ketinimo, kadangi dabar tas bulius – mano nuosavybė. Nesvarbu, kad jis – čempionas.

Klaidas nieko neatsakė, tik vos vos gūžtelėjo pečiais. Jo veido išraiška buvo lygiai tokia pati, kokią ne kartą buvau matęs pokerį lošiančių vyrukų veiduose.

– Ką gi, – Pratas atsilošė, sunėrė ant krūtinės rankas ir pažastyse suspaudė ten įkištus rankų nykščius. – Atrodo, lažybos bus labai įdomios. Kaip manote, Makmilanai? Ar jie galėtų, nepaisant visų mūsų pastangų, išsivesti bulių iš ganyklos?

– Neįsivaizduoju, kas galėtų ryžtis tokiam žingsniui, – burbtelėjo gyvulių augintojas. – Bet

visas šis reikalas man atrodo įtartinas... O jei laikytume bulių daržinėje...

– Aš neturiu daržinės. – Pratas įrėmė žvilgsnį į Klaidą. – Taigi. Na, tai sukirsime rankomis? Išrašysime čekius?

– Mano pasirašytas čekis negaliotų, – tarstelėjo Klaidas ir jo veidą užliejo tirštas raudonis. – Po galais, jūs puikiausiai tai žinote. Jei pralaimėsiu, mokėsiu grynais.

– Vadinasi, siūlai džentelmeniškas lažybas? Su manimi?

– Gerai, vadinkite, kaip norite. Tebūnie džentelmeniškos lažybos.

– Dėl Dievo meilės! Mano berniuk, jaučiuosi pamalonintas. Tikrai. Bet kai kalbama apie dešimt tūkstančių dolerių, negaliu leistis užliūliuojamas meilikavimų. Kad ir kaip būtų nemalonu, negaliu lažintis, kol sužinosiu, iš kur ketini gauti tokią sumą.

Klaidas staiga kilstelėjo nuo kėdės ir aš instinktyviai jau buvau bepašokąs ant kojų, bet sesuo prišokusi vėl privertė jį atsisėsti. Be to, ji skubiai mestelėjo kelias pastabas, kad jiems jau reikia eiti, ir norėjo išsitempti brolį, tačiau šis išsilaisvino iš sesers glėbio ir netgi smarkokai ją stumtelėjo. Kietai sučiaupęs lūpas jis įrėmė nuožmų žvilgsnį į Pratą.

– Prakeiktas pašlemėke, jūs drįstate tai sakyti Osgudui! Ką gi, aš susišluosiu iš jūsų tūkstantėlį

kitą, nes nieko kita jūs ir nenusipelnėte! Jei mano tėvas paskambins jums ir garantuos, kad esu mokus, ar tada galėsime sukirsti rankomis kaip džentelmenai?

– Vadinasi, tikrai nori lažintis?

– Aišku.

– Kaip visi čia esantys girdėjo, statoma suma – dešimt tūkstančių dolerių.

– Sutinku.

– Gerai. Jei tėvas už tave laiduos, galėsime manyti, kad susilažinome.

Klaidas apsisuko ir nė nepakėlęs akių, nė nepasivarginęs su mumis atsisveikinti, nuėjo. Jo draugas Bronsonas pastatė ant stalo stiklą ir nusekė paskui. Tačiau pasiekus terasos kraštą jiems teko palaukti Nensės, kuri, nors buvo aiškiai susinervinusi, tokiomis aplinkybėmis neprarado savitvardos ir stebėtinai oriai patraukė paskui brolį. Kai ji nuėjo, Montė Makmilanas pakilo nuo kėdės ir tarė Pratui:

– Osgudų berniuką pažįstu, galima sakyti, nuo pat lopšio. Manau, bus geriau, jei nueisiu ir pasakysiu jam, kad nekrėstų kvailysčių.

Ir jis, sunkiai vilkdamas kojas, nusekė paskui ką tik išėjusią trijulę.

– Man rodos, teks gerokai pavargti, kol prasibrausime pro visas gyvenimo kryžkeles, – žvaliu balsu prabilo Lilė Rouan. Ji ranka paplekšnojo gre-

ta esančią vietą, kurią buvo palikęs Džimis Pratas, ir kreipėsi į mane: – Eikit šen, atsisėskit prie manęs, Eskamilijau, ir papasakokit, kas mūsų laukia.

Nieko nelaukęs pakėliau savo kūną nuo kėdės, lengvu žingsniu nuskubėjau prie merginos, įsitaisiau sūpynėse, o tada paėmiau jos kairę ranką, atverčiau ją delnu į viršų ir įbedžiau žvilgsnį į jame įrėžtas linijas.

– Štai ką jums pasakysiu, – ėmiau pranašauti ateitį. – Iš pradžių būsite labai laiminga, bet tai nesitęs ilgai, paskui išvyksite į ilgą kelionę po vandeniu ir sutiksite ant jūros dumblių sėdintį pliką vyrą, kuris jums pasirodys esąs Viljamas Bybas, bet nei iš šio nei iš to jis ims kalbėti su jumis rusiškai. Nors šios kalbos visiškai nemokate, jums atrodys, kad vis dėlto kažkiek suprantate, apie ką jis kalba, tačiau netrukus, didžiam savo siaubui, įsitikinsite, jos jis šneka visai apie ką kita. Dabar duokite man kitą ranką, kad galėčiau palyginti.

Tuo tarpu Džimis Pratas skaitė pamokslą dėdei:

– ...o jūs sėdite ir lyg niekur nieko leidžiatės išvadinamas pašlemėku! Man tiesiog niežėjo rankos skelti jam antausį! Ir tikrai būčiau skėlęs...

– Liaukis, Džimi, – tyliai nusijuokęs atsainiai mostelėjo ranka Pratas. – Juk nesitepsi rankų skaldydamas antausius Osgudui, ar ne? Nusiramink, sūnau. Beje, jeigu jau esi taip karingai nusiteikęs,

gal padėtum man prižiūrėti tą bulių? Bijau, visą naktį turėsime jį akylai saugoti. Galėtum valandėlę kitą pabudėti ir tu. Ką pasakysi?

– Na, sere... – tarsi nesavas numykė Džimis. – Tiesa ta, kad... Juk jau sakiau jums... Jūsų planui aš nepritariu. Man rodos, toks bulius... čempionas ir taip toliau, neturėtų...

– Tai nenori padėti mums jo saugoti?

– Būčiau dėkingas, jei į šį reikalą manęs nepainiotumėte, dėde Tomai.

– Na gerai. Manau, apsieisime ir be tavęs. O ką jūs pasakysite, pone Volfai? Kaip manote, ar aš turiu teisę suvalgyti savo paties bulių?

Ir Volfas pamalonino mus filosofinio pobūdžio paskaita apie rašytinę ir papročių teisę, apie moralinio niekšiškumo laipsnius bei pernelyg didelį žavėjimąsi galvijų organizmo genetinėmis ypatybėmis. Jo samprotavimai buvo tikrai pamokomi ir kilstelėjo mūsų pokalbį į visai kitą lygmenį, – daug aukštesnį negu antausių skaldymas Osgudui, jautienos muštinių valgymas ar tikimybė laimėti lažybas ir susišluoti dešimt tūkstančių dolerių. Baigęs kalbėti, jis atsigręžė į mane ir pateikė tokį pasiūlymą: girdi, kadangi jis priėmė pono Prato kvietimą drauge pavakarieniauti, derėtų bent jau persivilkti švarius marškinius, o lagaminai vis dar buvo pakelėje paliktame mūsų automobilyje. Džimis nieko nelaukęs pasiūlė savo paslaugas, bet

Karolina užsispyrė, kad tai – jos užduotis, nes ji pasižadėjo nuvežti mus į Kroufyldą, tad nusekiau paskui ją per visą terasą per gana platų pievelės rėžį, aplenkiau kelis krūmynus bei gėlių lysves ir toliau nužingsniavau takeliu, kuris nuvedė mudu prie žvyru išpilto ploto, plytėjusio priešais garažą, jame greta geltono automobilio nuleidžiamu stogu buvo pastatytas įspūdingo dydžio sedanas. Aš stabtelėjau ir apžvelgiau netoliese buvusį medžiais apaugusį plotą norėdamas atidžiau apžiūrėti ilgą ir gana aukštą visai neseniai iškastų žemių sampylą, į kurios šoną buvo atremti kirtikliai bei kastuvai. Tą žemių kauburį buvau pastebėjęs ir anksčiau, kai išnešę sveiką kailį iš ganyklos parvažiavome čia automobiliu nuleidžiamu stogu, tik tada dar nesuvokiau, ką visi tie žemės darbai reiškia.

– Ar čia – kepsninei skirta duobė? – pasiteiravau.

Karolina pritariamai linktelėjo galva.

– Manau, jog tai – gana šiurpus ir siaubą keliantis sumanymas, bet negaliu lengva ranka atmesti dėdės kvietimo ir atsisakyti dalyvauti šventėje. Lipkite.

Kai ji apsuko sedaną ir automobilis ėmė riedėti plento link vedančiu keliuku, aš vėl prabilau:

– Klausiu tik todėl, kad su visu šiuo reikalu neturiu visiškai nieko bendra. Tiesiog domiuosi žmogaus prigimtimi. Kas tai: reklama ar bronksiš-

kas pokštas, kurį jūsų dėdė nutarė iškrėsti senajam Osgudui?

– Nežinau. Aš apie kai ką mąstau.

Tai išgirdęs nutilau ir daugiau merginos nekalbinau. Išvažiavęs į plentą sedanas pasuko kairėn ir po pusės minutės pasiekė kelio vingį, kurį po patirtos avarijos žvalgydamasis po apylinkes jau buvau matęs, tik, žinoma, iš priešingos pusės. Dar po trisdešimties sekundžių pasiekėme įvykio vietą, įtempusi stiprius riešus Karolina susuko vairą ir sustojo čia pat už to, kas buvo likę iš mūsiškės mašinos. Aš išlipau laukan. Įkypai krintantys besileidžiančios saulės spinduliai apšvietė medžius ir telefono linijos stulpus, kurių ilgi šešėliai driekėsi per žaliuojančią ganyklos žolę. Tolumoje, kitoje ganyklos pusėje, ten, kur vaizdo neužstojo tvora, galėjau įžiūrėti veidu į mus atsisukusio Montės Makmilano galvą bei pečius, o greta riedulio, lėtai ir didingai statydamas kojas ir atrodydamas dar didesnis nei pirma, vaikštinėjo bulius. Dabar, kai jau galėjau pažvelgti į gyvulį iš šalies ir objektyviai įvertinti, turėjau pripažinti, kad jis tikras gražuolis.

Sudaužytame automobilyje buvo du lagaminai, du krepšiai, purkštuvas ir kelios gėlių prikrautos dėžės. Pernešęs visus daiktus, vėl užrakinau automobilį, dar kartą užmečiau akį į bulių, kuris netrukus bus padalytas po keturis šimtus

penkiasdešimt dolerių kainuojančiomis porcijomis, įlipau į panelės Prat vairuojamą automobilį ir įsitaisiau priekinėje sėdynėje šalia jos. Vis dar stengiausi elgtis santūriai, nepratariau merginai nė žodžio, – sėdėjau tylėdamas ir laukiau, kada ji pati pajudės iš mirties taško. Po minutėlės ji pajudėjo ar, tiksliau sakant, pasuko galvą ir įbedė akis į mane.

– Noriu jums papasakoti, apie ką galvojau.

Aš mandagiai linktelėjau.

– Apie Lilę Rouan.

Aš dar kartą linktelėjau galva ir tariau:

– Ji vadina mane Eskamiliju. Taip pat ji man sakė, jog rytoj judvi kartu vyksite į parodą, ir pakvietė mane priešpiečių.

– Ir ką gi jūs jai atsakėte?

– Pasakiau, kad kvietimo priimti negaliu, kadangi atsidūręs prie stalo visiškai nemoku deramai elgtis. Negaliu pakęsti įkyrių priešpiečiautojų.

Karolina prunkštelėjo.

– Lilė tikrai nebandė išsunkti iš jūsų naudos. Sąskaitą apmokės ji pati. Ji turtinga. Labai. Nors tiksliai nežinau, bet, man rodos, turi ne vieną milijoną. Šiaip ar taip, pinigų jai tikrai netrūksta. Bet ji – vampyrė. Ji – pavojinga.

– Norite pasakyti, kad ji gali įkirsti į kaklą?

– Ką norėjau pasakyti, ką tik pasakiau. Anksčiau man atrodė, jog visos tos kalbos, kad kai ku-

rios moterys gali būti pavojingos, tiesiog mirtinai pavojingos, yra visiškos nesąmonės, bet dabar įsitikinau klydusi. Lilė Rouan – kaip tik viena iš tokių. Jei tik ji nebūtų tokia tingi, jei labiau pasistengtų, sunku ir įsivaizduoti, kiek vyrų galėtų suvedžioti ir sužlugdyti, tačiau pažįstu bent tris, kuriuos ji įtraukė į savo velniškus žaidimus ir apsuko aplink pirštą. Juk šiandien matėte Klaidą Osgudą, tiesa? Nepasakyčiau, jog Klaidas kada nors man atrodė esąs genijus iš prigimties, bet apskritai jam visai neblogai sekėsi. Mudu abu vienmečiai, jam dabar – irgi dvidešimt šešeri. Osgudai – labai sena dvarininkų giminė, dar ir šiandien jie valdo kelis tūkstančius akrų žemės, ir kai Klaidas baigė koledžą, jis energingai ėmėsi veiklos: už tėvą tvarkė bene visus ūkio reikalus, nes šis užsiėmęs politika ir kitais dalykais namuose retai pasirodydavo. Čia gyvenantys žmonės šneka, kad jaunasis Osgudas ūkio reikalus tikrai neprastai išmanė. Prieš dvejus metus, vienos kelionės į Niujorką metu, jis susipažino su Lile Rouan, kuri jį įpainiojo į savo žavesio tinklus ir tiesiog užkerėjo. Lilė neįkirto jam į kaklą, ji pasielgė kur kas blogiau: prarijo vaikiną nė nekramčiusi. O praėjusį pavasarį vėl išspjovė jį lauk. Palyginimas gal ir nelabai elegantiškas, tačiau argi įmanoma stilingai ir elegantiškai apibūdinti tai, ką daro rupūžė? Klaidas į kaimą taip ir negrįžo; jis trainiojasi po Niujorką ir kartais stengiasi ją susi-

tikti, o kartais, priešingai, – stengiasi jos *nesutikti*. Nė nežinau, ką jis dabar čia veikia. Gal sužinojo, kad atvyks Lilė?..

Čia Karolina nutilo, ir aš nepraleidau progos įsiterpti:

– Ir apie visa tai jūs dabar galvojote?

– Ne, tai tik priešistorė, tarsi įžanga į mano apmąstymus, – rūsčiu žvilgsniu pervėrė mane ji. – Juk jūs – detektyvas. Tai jūsų profesija, ar ne?

– Kaip tik tuo ir užsiimu. Kiaurą parą.

– O ar jūs... ar mokate laikyti kai ką paslaptyje?

– Suprantama, jei tai iš tiesų yra rimtos paslaptys.

– Na, ši tikrai tokia. Lilė Rouan nusižiūrėjo naują auką, – mano brolį Džimį.

– Ir ką gi? – iš nuostabos kilstelėjęs antakius paklausiau.

– Ji neturi jo sudoroti. Šito padaryti jai dar nepavyko... bent jau kol kas. Būčiau galėjusi prisiekti, jog Džimis pernelyg nuovokus, kad leistųsi įtraukiamas į tokius žaidimus, bet, matyt, su nuovoka visa tai neturi nieko bendra. Be to, maniau, kad jis įsimylėjęs Nensę Osgud. Praėjusią žiemą man taip atrodė. O prieš gerą mėnesį jį ėmė persekioti Lilė Rouan. Jai nesugebės atsispirti niekas, netgi Džimis! Ir kaip, po galais, jai tai pavyksta? Tegul ją velniai!

– Na, aš irgi nežinau. Bet galėčiau paklausti.

– Tai ne juokai. Ji sužlugdys Džimiui gyvenimą.

– Aš nė neketinau juokauti. Jūs uždavėte paiką klausimą. O dėl Lilės Rouan viešnagės... Sakykite, ar tik ne pati ją pasikvietėte ketindama truputį kyštelėti nagus, pakreipti įvykių eigą jums tinkama linkme ir kuo greičiau visą tą reikalą baigti?

– Pakviečiau ją, nes tikėjausi, jog kai jis pamatys ją čia, kaime... galbūt atsitokės. Bet mano viltys, deja, buvo tuščios.

– Džimis žavisi ja kaip ir anksčiau.

– Taigi.

Aš tik gūžtelėjau pečiais.

– Ką gi, nors aš ir geras seklys, atrodo, čia nėra ko sekti. Sakyčiau, įvykiai klostosi taip, kad mano darbdavys pavadintų juos tiesiog natūraliu procesu, ir mums nepavyks jų pakreipti norima linkme, nebent išsiųstume jūsų brolį į Australiją parvežti poros batų raištelių arba perrėžtume Lilei Rouan gerklę.

– Galėčiau tai padaryti. Brūkšt, ir baigta. Galėčiau ją nužudyti. Bet gal yra ir kita išeitis. Būtent apie tai ir galvojau. Šiandien, kai buvote nuėjęs į antrąjį namo aukštą, ji kai ką apie jus pasakė. Kai ką, kas man pakišo neblogą mintį.

– Ir ką gi ji apie mane pasakė?

– Šito negaliu jums persakyti. Tiesiog liežuvis neapsiverčia.

– Ar tai buvo... na, kas nors asmeniška?

– Labai asmeniška.

– Ir kas gi?

– Juk sakau, kad negaliu prisiversti tų žodžių pakartoti. Bet tai, ką ji pasakė, taip pat visi kiti dalykai ir tai, kad ji pakvietė jus priešpiečių... Jau pradedu tikėti, kad būtent jūs galėtumėte nukreipti jos dėmesį nuo Džimio. Tačiau su sąlyga, kad nesiimsite iniciatyvos. Kai yra nusiteikusi veikti ir sukaupia pakankamai energijos, vilioti mėgsta ji pati. Nežinau kodėl, bet jūs jai patikote. Supratau tai, kai ji pavadino jus Eskamiliju.

– Įdomu. Tęskite.

– Tai jau ir viskas. Nebent... Matote, man labai nedrąsu prašyti jūsų paslaugos... Ir kodėl apskritai turėtumėte man daryti kokią nors paslaugą, – ką jau kalbėti apie tokią didžiulę. Kita vertus, galėtume tiesiog sudaryti sandorį. Jūs padarysite savo darbą ir atsiųsite man sąskaitą, o aš ją apmokėsiu, tik, žinoma, jeigu suma bus labai didelė, man teks ją išmokėti dalimis, kas mėnesį po truputį.

– Suprantu. Pirmiausia apsimesiu drovuoliu, paskui leisiuosi tos moters galutinai sužlugdomas, o tada atsiųsiu jums sąskaitą...

– Juk kartą jau sakiau, kad tai – ne pokštas. Anaiptol. Ar man padėsite?

Kietai sučiaupęs lūpas aš įdėmiai nužvelgiau merginą. Paskui išsitraukiau cigaretę, pasiūliau užtraukti dūmą ir Karolinai, bet ji atsisakė, ir tuomet savąją prisidegiau.

– Klausykite, – vėl prabilau, – *man* vis dėlto atrodo, jog tai – pokštas, ir nieko daugiau. Sakykime, kad Lilė Rouan iš tikro jį sužlugdys. Bet, mano nuomone, jeigu jūsų brolis yra pakankamai vėtytas ir mėtytas vyrukas, kad nusipelnė būti nublokštas į pragarą, niekas pasaulyje negali jo sužlugdyti. Dar nė vienai moteriai niekada nepavyko pasiųsti į pragarą vyro, kuris jau anksčiau nebūtų turėjęs kišenėje bilieto į tą pusę ar bent jau jai melavęs ir teisinęsis per darbus visiškai niekam neturintis laiko. Dėl Dievo meilės, sakote ketinanti mane pasamdyti, kad tą merginą nuviliočiau? Matote, net ir norėdamas negalėčiau sutikti imtis pašalinio darbo, nes dirbu Nero Volfui ir iš jo gaunu atlyginimą. Bet kadangi jūs į visą šį reikalą žiūrite tik kaip į dalykinį sandorį, tiek jau to, aš tai padarysiu: rytoj nueisiu su ja priešpiečių, tačiau tik su sąlyga, kad už mane apmokėsite sąskaitą. Suma susidarys nemenka, – lygiai du doleriai, bet už tą pačią kainą dar įsipareigoju detaliai atpasakoti susitikimo eigą.

– Man tai – ne pokštas. Kai tik grįšime namo, duosiu jums tuos du dolerius, – rimtu balsu ištarė Karolina ir pasuko starterį.

Žinoma, mintis, kad paskutinę prieš vakarienę likusią valandą galėčiau pasimėgauti tyla ir ramybe, man tikrai nebūtų pasirodžiusi pernelyg naivi ar neįgyvendinama, bet man ir vėl nepasisekė. Aš

iškroviau iš automobilio kartonines dėžes su gėlėmis ir nunešiau jas į antrajame namo aukšte esantį vonios kambarį, paskui užtempiau į viršų du lagaminus ir galų gale, suvaikščiojęs dar kartą, atvilkau krepšius. Įžengęs į kambarį ir išgirdęs vonios kambaryje bruzdesį, padėjau krepšius ant grindų ir, nužingsniavęs prie atvirų vonios kambario durų, išvydau Volfą, kuris, pakėlęs kartoninių dėžių dangčius, atidžiai apžiūrinėjo orchidėjas norėdamas įsitikinti, ar jų kartais nereikia apipurkšti vandeniu. Pareiškiau, jog, mano nuomone, gėlės atrodo kuo puikiausiai, ir jis man pritarė. Tada aš dar paaiškinau: kadangi mūsų marškiniai bei kaklaraiščiai, taip pat – ir visi tualeto reikmenys yra lagaminuose, mano supratimu, krepšių išpakuoti nė nereikės, bet dėl viso pikto aš atnešiau ir juos. Nežiūrėdamas į mane, Volfas atsainokai, bet aiškiai burbtelėjo:

– Sakyčiau, išpakuoti daiktus nepakenktų.

– Visus? – nustebau.

– Taip.

– Norite pasakyti, kad turiu išpakuoti visus daiktus?

– Taip.

– O po vakarienės vėl viską supakuoti?

– Ne. Šiandien nakvosime čia.

Jau žiojausi mestelėti kokią kandžią pastabėlę, – mat esu nuosaikaus būdo ir mėgstu matyti,

kaip sudaryti planai būna įgyvendinami, bet paskui pamaniau, kad šie apartamentai, be jokios abejonės, geresni už viešbučio kambarį, kuris Kroufylde tikriausiai vis dar buvo rezervuotas ir laikomas mums, be to, miestelis ūžte ūžė nuo aplankyti parodą atvykusių žmonių. Kita vertus, atvirai parodyti Volfui savo pritarimą ir taip dar paskatinti jo pūtimąsi, taip pat nebuvo teisinga strategija, tad nieko nesakęs grįžau į miegamąjį ir ėmiau traukti daiktus iš didžiojo lagamino. Neilgai trukus į kambarį įkrypavo Volfas, nusimetė švarką, nusivilko liemenę, švystelėjo drabužius ant vienos iš lovų, o tada ėmė sagstytis marškinius.

Aš mandagiai paklausiau:

– Kaip jums pavyko priversti Pratą, kad jis pakviestų mus paviešėti savo namuose? Pasinaudojote savo žavesio kerais?

– Ne, nedariau jokio spaudimo. Tiesą sakant, mes nesame jo svečiai. Aš ponui Pratui šį tą pasiūliau, o jis mielai tą pasiūlymą priėmė.

– Šit kaip? – laikydamas rankose kojines bei nosines atsigręžiau į Volfą. – Jūs jam šį tą pasiūlėte?

– Taip. Būsiu visiškai atviras, Arči. Galėčiau apsimesti, kad ponas Pratas man šį tą pasiūlė, bet tai netiesa. Pasiūliau aš. Man rodos, pasielgiau teisingai, ypač turint omenyje, į kokią keblią padėtį jis pateko ir kaip maloniai mus priėmė. Su mano

pasiūlymu jis iš karto sutiko ir netgi pasiūlė man užduotį, o aš sutikau jos imtis.

– Suprantu, – tarstelėjau vis dar laikydamas glėbyje kone visą galanterijos prekių parduotuvės asortimentą. – Gal galėčiau sužinoti, kokia ta užduotis?

– Nelabai pelninga. Ir nelabai sunki. Sekimas.

– Taip ir maniau. – Perėjęs kambarį, atsidariau komodos stalčių ir gražiai sudėliojau kojines bei nosines. Paskui atsitiesiau, kelias akimirkas stebėjau, kaip jis vaduojasi iš marškinių, mano ausis pasiekė pasiduoti nenorinčių drabužio siūlių traškėjimas. – Kai tik liepėte man išpakuoti daiktus, nujaučiau, kad turime užduotį. Gerai. Patruliavimas ganykloje. Šis tas nauja. Saugosime bulių. Nuoširdžiai tikiuosi, kad šiąnakt miegosite kuo puikiausiai, sere, juolab kad šis puikus kambarys priklausys tik jums vienam.

– Na jau, nesišiauškite, Arči. Tiesą sakant, bus gana nuobodu, ypač tokiam veikliam vyrui kaip jūs...

– Nuobodu? – mostelėjau ranka aš. – Turbūt pats netikite tuo, ką sakote. Kaip man gali būti nuobodu naktį vienam lauke ir besidalijant savo paslaptimis su danguje šviečiančiomis žvaigždėmis? Kaip matau, visai manęs nepažįstate. Aš tiesiog trykšte trykšiu pasitenkinimu, nes vaikštinėdamas aplink ganyklą drauge suteiksiu jums ga-

limybę snustelėti išsitiesus puikioje lovoje, šiame erdviame kambaryje. O paskui ateis rytas ir pradės švisti! Pone Volfai, ar žinote, kaip aš mėgstu saulėtekį?!

– Jūs nepamatysite, kaip teka saulė.

– Po galais, kodėl gi? Kas man nusuks galvą, gal Klaidas? O gal mane sudoros bulius?

– Nei vienas, nei kitas. Aš jau susitariau su ponu Pratu ir ponu Makmilanu. Kol vakarieniausime, ganykloje budės vyrukas, vardu Deivas. Pusę devynių jį pakeisite jūs, o pirmą valandą nakties budėjimą perims Makmilanas. Namuose jūs irgi dažnai einate miegoti tokiu metu. Tik būtų gerai, jei prieš įeidamas pasibelstumėte. Nesu pratęs, kad vidury nakties kas nors įžengtų į mano kambarį.

– Gerai. – Aš toliau traukiau drabužius iš lagamino ir padėjau ant lovos švarius, Volfui skirtus marškinius. – Bet, tegul mane velniai, to šratinio šautuvo aš tikrai netampysiu. Reikės apie tai pasikalbėti su Makmilanu. Beje, aš irgi gavau užduotį. Ir sutikau jos imtis. Firmos labui. Tiesa, iš jos daug pelno irgi neturėsime. Honorarą, – du dolerius, – man jau sumokėjo, bet jų vos pakaks padengti su užduoties vykdymu susijusioms išlaidoms. Mano užsakovė yra panelė Karolina Prat.

– Plepalai, – burbtelėjo Volfas.

– Anaiptol. Ji sumokėjo man du dolerius, kad apsaugočiau jos brolį nuo likimo, baisesnio už pačią mirtį. Dievulėliau, kaip įdomu būti detektyvu! Pusę nakties saugai ir globoji bulių, o kitą dieną per priešpiečius leidiesi, kad tave apsuktų aplink pirštą blondinė. Klausykite, turime pasiųsti telegramą Fricui; čia ištrūko saga.

KETVIRTAS SKYRIUS

Bet dalytis savo paslaptimis su žvaigždėmis man neteko. Saulei leidžiantis dangų aptraukė debesys ir pusę devintos lauke buvo tamsu, nors į akį durk. Apsiginklavęs prožektoriumi, tvirtai sujuosęs diržu ką tik suvalgytą padorią vakarienę, – reikalavimų, kuriuos vakarienei kėlė Fricas Breneris, ji, žinoma, neatitiko, tačiau buvo kur kas geresnė, palyginti su kramtalu, kurį būčiau galėjęs gauti „praterijoje", – ir visus kitus vakarieniautojus palikęs siurbčioti kavos, išėjau perimti budėjimo. Trumpindamas kelią perkirtau vaismedžių sodą ir netrukus prie ganyklos aptvaro radau Deivą, įsitaisiusį ant dugnu aukštyn apverstos statinaitės ir rankose tvirtai suspaudusį šratinį šautuvą.

– Na gerai, – tarstelėjau jam ir čia pat, norėdamas pataupyti bateriją, išjungiau prožektorių. – Tikriausiai ir jums būtų pats laikas ką nors užmesti už lūpos.

– Ne-e, – papurtė galvą jis. – Taip vėlai vakare nieko nevalgau. Šeštą valandą įmečiau į skrandį šiek tiek mėsos, bulvių ir kitokio šlamšto. Didžiąją dalį man reikalingo maisto sukertu per pusryčius. Pilvas mane ir pažadina. Jaučiuosi toks velniškai alkanas, kad negaliu miegoti.

– Įdomu. O kur bulius?

– Jau visas pusvalandis, kai jo nemačiau. Paskutinį sykį pastebėjau jį ana ten, prie to didžiulio riešutmedžio. Dėl Dievo meilės, ir kodėl jie negalėjo gyvulio pririšti, kad nė minutę nepaleisčiau jo iš akių?!

– Pratas sakė, kad pirmą naktį buvo bulių pririšęs, bet galvijas visą naktį taip baubė, jog niekas negalėjo sudėti bluosto.

– Na ir tegul sau baubia, – paniekinamai prunkštelėjo Deivas. – Tas, kuriam trukdo užmigti buliaus baubimas, turėtų auginti ne karves, o mekles.

– Kas tos meklės?

Deivas nužingsniavo į tamsą, bet netrukus išgirdau jį stabtelint.

– Meklės – tai buliai, kurių uodegos pabarzdėje. Kitaip sakant, ožkos, – sukikeno jis. – Šį kartą pergudravau jus, pone! Labos nakties!

Nutariau apsižvalgyti, juolab kad judėti visuomet yra geriau nei stovėti vietoje, tad nužingsniavau palei tvorą į tą pusę, kur buvo vartai, pro

kuriuos gelbėdami Volfą išvažiavome iš ganyklos. Naktis pasitaikė nepaprastai tamsi. Įveikęs apie trisdešimt jardų, vėl įjungiau prožektorių ir nukreipiau jo metamą šviesos pluoštą į ganyklą, bet buliaus niekur nepamačiau. Pasišviesdamas prožektoriumi skyniausi kelią toliau ir pagaliau, jau praėjęs vartus, pastebėjau jį. Priešingai nei tikėjausi, gyvulys ne gulėjo, o stovėjo ir žvelgė į sklindančią šviesą. Jis atrodė didelis ir grėsmingas kaip koks dramblys.

– Viskas gerai, branguti, tai aš, Arčis, ir visai nenoriu tavęs jaudinti, – garsiai jam šūktelėjau ir apsisukęs grįžau ten, iš kur buvau atėjęs.

Man rodės, jau greičiau tas bulius ims duoti pieno, negu kas nors sugebės pavogti jį iš šitos ganyklos, bet, šiaip ar taip, iki pirmos valandos buvau išsiųstas būti lauke ir eiti sargybą, todėl nusprendžiau pasirinkti geriausią vietą ir būti ten, jei kartais kas nors pasirodytų esąs toks kvailas ir pamėgintų imtis kokių žygių. Jei iš viso kam nors šautų į galvą pavogti bulių, vagis neturėtų kitos išeities, tik išsivesti gyvulį pro vartus, ir ganyklos šone esantys vartai, be jokios abejonės, tam buvo daug tinkamesni negu tie, prie kurių dabar buvau atsidūręs. Todėl laikydamasis tvoros ėmiau slinkti į priekį. Pamaniau, jog būtų kur kas paprasčiau pereiti skersai ganyklą, nes tokioje tamsoje man tikrai nereikėjo baimintis, kad Cezaris vėl ims

žaisti su manimi gaudynių, nors... šioks toks pavojus, žinoma, vis dėlto buvo, bet, kita vertus... ne toks jau ir didelis, tikrai...

Trumpai tariant, aš ir toliau ėjau laikydamasis tvoros. Anapus vaismedžių sodo, maždaug už šimto jardų, galėjau įžiūrėti tebešviečiančius namo langus. Netrukus priėjau tvoros kampą, pasukau į kairę ir, nespėjęs nė apsižiūrėti, įstrigau erškėtrožių sąžalyne. Dar po dešimties minučių įveikiau kelio vingį ir pražingsniavau pro vis dar prie medžio stovintį mūsų sedaną. Dabar šoniniai vartai buvo ranka pasiekiami. Užsilipęs įsitaisiau ant tvoros ir dar kartą nukreipiau prožektoriaus metamą šviesos pluoštą į ganyklą, bet jis buvo per menkas, kad iš tokio atstumo pajėgtų išplėšti iš tamsos bulių. Todėl netrukus prožektorių išjungiau.

Kai ilgiau pagyveni kaime, ko gero, įpranti prie visų naktį girdimų garsų ir traškesių, bet kai jų visai nepažįsti, suprantama, pasidaro įdomu, kas iš tiesų tuos garsus skleidžia. Svirplių čirškesys ir žiogų čirpimas ausiai tikrai ne naujiena, tačiau kai išgirsti kažką čiaužiant per žolę, kyla noras išsiaiškinti, kas čia dedasi. Paskui pajutau, kad kažkas yra anapus kelio augančiame medyje. Aiškiai girdėjau, kaip tam kažkam krustelėjus sušnarėjo medžio lapai, tada gana ilgam viskas nurimo, o paskui paslaptingas padaras vėl sujudėjo. Gal tai

buvo pelėda, o gal koks nedidukas ir visai nepavojingas žvėrelis. Mano prožektoriaus šviesa buvo per silpna, kad tai išsiaiškinčiau.

Prasėdėjau ten gal kokį pusvalandį, ir tada mano ausis nuo automobilio pusės pasiekė dar negirdėtas garsas. Atrodė, tarsi į mašiną būtų atsitrenkęs ir nukritęs koks nors sunkus daiktas. Nukreipiau prožektoriaus šviesos spindulį į tą pusę, bet iš pradžių nepastebėjau nieko, nes žiūrėjau pernelyg žemai, o paskui kuo aiškiausiai pamačiau ant priekinio automobilio sparno užkritusią medžiagos klostę, kuri galėjo būti švarko ar jo rankovės dalis. Jau žiojausi surikti, bet staiga apsigalvojęs vėl susičiaupiau, išjungiau prožektorių, nuslydau nuo tvoros žemėn ir atsargiai ėmiau eiti užuolankomis. Vargu ar buvo galima tikėtis, kad Gernsio veislės galvijų augintojų sąjunga būtų savo gretose turėjusi vieną ar du ryžtingus ir tvirtą ranką turinčius vyrukus arba kad pats Klaidas Osgudas pasirodys arba manys esąs toks kietas vaikinas. Per žolę aš priartėjau prie užpakalinės automobilio dalies, apėjau ją stengdamasis nenutolti nuo mašinos šono, paskui ištiesiau ranką priekinio sparno link pagaliau norėdamas išsiaiškinti, kas gi ten susirietęs tūno, čiuptelėjau ir suspaudžiau petį.

Tas, kuris ten slėpėsi, ėmė spiegti, muistytis ir protestuoti:

– Liaukitės! Juk skauda!

Aš įjungiau prožektorių, bet čia pat savo radinį paleidau ir žingtelėjau porą žingsnių atgal.

– Dėl Dievo meilės! – sumurmėjau. – Tik nesakykite, kad ir jūs tam buliui turite kokių nors sentimentų.

Lilė Rouan atsistojo ir pasikasė petį per peleriną bei suknelę, – tą pačią suknelę, kurią vilkėjo vakarieniaudama.

– Jei tik nebūčiau atsitrenkusi į automobilio sparną ir kluptelėjusi, – pareiškė ji, – būčiau slapčia prie jūsų prisėlinusi ir mirtinai išgąsdinusi.

– Puikumėlis. O kam viso to reikia?

– Kad jus kur, užgavote man petį.

– Taip, aš tikrai žiaurus ir šiurkštus. Bet kaip jūs čia atsidūrėte?

– Pėsčiomis. Nusprendžiau šiek tiek pasivaikščioti. Nė nepamaniau, kad lauke bus taip tamsu; tikėjausi, jog akys prie tamsos pripras. Mano akys – kaip katės, bet, rodos, net ir man dar niekad neteko matyti tokios tamsios nakties. Ar tai jūsų veidas? Stovėkite ramiai.

Ji ištiesė ranką ir pirštų galiukais palietė mano skruostą. Akimirką man šmėstelėjo mintis, kad ji ketina suleisti nagus, bet prisilietimas buvo švelnus, paskui supratau, jog glamonės, rodos, užsitęs, tad žingtelėjau atatupstas ir jai pasakiau:

– Nedarykite to. Aš labai bijau kutenimo.

Ji tik nusijuokė:

– Aš tik norėjau įsitikinti, ar tai tikrai jūsų veidas. Ar sutinkate rytoj drauge su manimi nueiti priešpiečių?

– Taip.

– Sutinkate? – pati gerokai nustebusi tarstelėjo Lilė.

– Aišku. Tai yra galite valgyti priešpiečius drauge su manimi. Ir kodėl gi ne? Jūs man atrodote linksma ir įdomi. Su jumis greičiau prastumsiu laiką, jūs būsite man kaip žaisliukas, su kuriuo malonu pažaisti radus laisvą minutėlę, o paskui švystelėti šalin. Taip aš elgiuosi su kiekviena moterimi, nes visas mano dėmesys nukreiptas tik į darbą ir karjerą. Matote, noriu tapti policininku.

– Dievulėliau... Atrodo, turime būti jums nepaprastai dėkingi, kad iš viso sutinkate su mumis terliotis. Bet geriau lipkime į jūsų automobilį, atsisėskime ir patogiai įsitaisykime.

– Jis užrakintas, o aš neturiu raktelių. Be to, jei atsisėsiu, ko gero, imsiu ir užmigsiu, o užsnūsti negaliu, nes man reikia saugoti bulių. Bus geriau, jeigu jau eisite sau. Pažadėjau, kad būsiu budrus ir pasirengęs veikti.

– Nesąmonė. – Švelniai mane palietusi, ji apėjo aplink priekinį automobilio sparną, klestelėjo ant automobilio paminos ir prakalbo: – Ateikite čia ir duokite man cigaretę. Klaidas Osgudas visai pa-

metė galvą ir galutinai apsikvailino. Argi galima ką nors padaryti buliui, kuris laikomas ganykloje, turinčioje tik dvejus vartus, iš kurių vieni išeina į gyvenamojo namo pusę, o kiti yra čia? Be to, čia, prie nuošalaus keliuko, vidury nakties savo karjeros labui jūs nieko gero nenuveiksite. Geriau ateikite arčiau ir pažaiskite su vienu iš savo žaislų.

Aš nukreipiau šviesos spindulį į maždaug už šimto pėdų buvusius vartus, tada išjungiau prožektorių ir apsisukau ketindamas įsitaisyti šalia merginos ant automobilio paminos. Bet žengdamas pataikiau į duobutę, kluptelėjau, praradau pusiausvyrą ir visu svoriu plumptelėjau greta Lilės Rouan. Ji atšoko nuo manęs ir pasitraukė į šalį.

– Nesislinkite prie manęs pernelyg arti, – įspėjo ji tokiu tonu, kuriuo iki šiol dar nebuvo su manimi kalbėjusi. – Nuo jūsų artumo man šiurpsta oda.

Nusišypsojęs į tamsą, išsitraukiau cigaretes.

– Šį kartą jums pavyko užklupti mane netikėtai, – paaiškinau traukdamas iš kišenės degtukus, – bet, manau, turėčiau sąžiningai jums prisipažinti, kad bet kokia taktika man netrunka nusibosti, be to, kad ir kaip kruopščiai apmestumėte veiksmų planą, netrukčiau jį išgliaudyti ir jis visas būtų man aiškus kaip ant delno. O ir momentą pasirinkote ne patį tinkamiausią. Mosuoti masalu prieš nosį, o paskui staiga jį patraukti tikrai nėra

geriausia taktika, kol nesate visiškai tikra, kad užmetėte tinkamą masalą, o taip toli į priekį iki šiol jūs dar tikrai nepasistūmėjote...

Aš nutilau, nes staiga ji pakilo ir ėmė žingsniuoti tolyn. Aš šūktelėjau į nakties tamsą, ten, kur, nors ir neaiškiai, dar galėjai įžiūrėti merginos siluetą.

– Susitarimas drauge valgyti priešpiečius atšaukiamas. Abejoju, ar su jumis bendraudamas galėčiau įgyti bent kiek naujos patirties.

Tada Lilė Rouan grįžo, vėl atsisėdo ant automobilio paminos maždaug per pėdą nuo manęs ir, nuo peties iki alkūnės pirštais perbėgusi mano rankove, paprašė:

– Duokite man cigaretę, Eskamilijau. – Aš pridegiau cigaretę ir mergina užsitraukė, o po kelių akimirkų tarstelėjo: – Ačiū. Gal mums vertėtų artimiau susipažinti, kaip manote? Papasakokite man ką nors.

– Pavyzdžiui, ką?

– Na... Kad ir apie pirmąją savo moterį.

– Mielai, – sutikau aš ir užsitraukęs išpūčiau kamuolį dūmų. – Sėdėjau kanojoje ir Amazonės upe yriausi į šiaurę. Buvau vienas, nes visas mūsų turėtas maisto atsargas buvau išdalijęs kuo puikiausiai nusiteikusiems aligatoriams, o mano pasamdyti čiabuviai, kuriuos vadinau berniukais, paspruko į džiungles. Ištisus du mėnesius maiti-

nausi vien žuvimi, bet štai vieną dieną nuo mano meškerės kabliuko nutrūko ir paspruko didžiulis tarpūnas (stambi silkių šeimos žuvis. – *Vert. past.*), tad supratau, jog dabar jau tikrai galas. Sutelkęs paskutines jėgas vis dėlto atkakliai yriausi prieš upės srovę, mintyse jau buvau susitaikęs su laukiančiomis bado kančiomis, tačiau penktą kelionės dieną priplaukiau nedidukę, bet gražią salelę, ant kurios stovėjo maždaug aštuonių pėdų ūgio moteris. Ji buvo amazonė. Prisiyriau kanoja prie kranto, o ji, pareiškusi, jog vienintelis dalykas, kurio man reikia, yra moters globa, iškėlė mane ir nusinešė į savo buveinę, iš pažiūros labai panašią į pavėsinę ar lapinę. Tačiau apsižvalgius aplink nė nedingtelėjo, kad saloje būtų galima rasti ko nors, kas tiktų maistui, o moteris atrodė taip, tarsi kelias ateinančias savaites valgyti jai tikrai nereikės. Todėl pasinaudojau vienintele man likusia išeitimi, skubiai apmečiau planą, paspendžiau spąstus ir saulei leidžiantis ji jau linksmai troškinosi didžiuliame plieniniame katile, kuriame ji pati, matyt, sukdavo citrinų sviestą. Ji buvo skani. Jei atmintis manęs neapgauna, tai ir buvo pirmoji mano moteris. Žinoma, nuo to laiko...

Čia Lilė Rouan mane pertraukė ir paprašė papasakoti visai apie ką kita. Merginos pelerina priekyje prasiskleidė, bet ji, sučiupusi drabužio kraštus, vėl į jį susisupo. Taip ir sėdėjome tenai,

traukdami dar po vieną cigaretę ir, – kas žino, – jei ne triukšmas, kurį išgirdau sklindant iš ganyklos, galbūt būtume abu pasilikę ant automobilio paminos tol, kol mano cigarečių pakelis būtų ištuštėjęs. Man pasirodė, jog kažkas dusliai bumbtelėjo, ir nors svirplių bei žiogų koncertas šį garsą gerokai prislopino, nors, atrodė, nėra jokio pagrindo nerimauti, vis dėlto prisiminiau, kad į ganyklą galima patekti ne tik pro greta esančius vartus, todėl nutariau apsižvalgyti. Atsistojau ir pasakiau, jog ketinu apeiti gnyklą iš kitos pusės ir įsitikinti, ar viskas gerai. Lilė atšovė, kad visa tai – gryna kvailystė, bet aš patraukiau pirmyn, o ji ėmė žingsniuoti kartu. Prožektoriaus metamas šviesos pluoštas ir vėl negalėjo pasiekti mano saugomo buliaus.

Lilė ėjo įsikibusi man į ranką, – jos pačios žodžiais tariant, „kad nesukluptų", – tačiau neatrodė, jog bent kartą būtų suklupusi, kai tamsoje paslapčia sėlino prie manęs. Visai pamiršau apie erškėtrožių sąžalyną, kerojantį prie tolimojo tvoros kampo, Lilė Rouan jame įsipainiojo, ir man teko gerokai padirbėti, kol ją išlaisvinau. Pasukę už kampo atsidūrėme vaismedžių sode, visai netoli gyvenamojo namo, ir aš pasakiau, kad ji galėtų spausti namo, bet mergina atsakė, girdi, jai patinka šitaip vaikštinėti. Buliaus neradau, bet, šiaip ar taip, atrodo, kad jam labiau patiko laikytis kitame ganyklos gale. Mudu toliau ėjome patvo-

riu, palikome už nugaros vaismedžių sodą, priartėjome prie antrųjų į ganyklą vedančių vartų, tačiau buliaus niekur nebuvo matyti. Sustojau neišleisdamas nė menkiausio garselio, įsiklausiau ir išgirdau ar bent jau pamaniau išgirdęs triukšmą: atrodė, tarsi kažkas kažką vilktų žeme. Tada vėl pasileidau į priekį (paskui mane neatsilikdama turseno Lilė Rouan) ir įjungęs prožektorių nukreipiau jį į ganyklą. Tas triukšmas, – taip, manau, jog būtent tas triukšmas, – kėlė man nemenką nerimą bei susirūpinimą, tad kai pamačiau visai netoliese, gal per dešimt jardų nuo tvoros, besiganantį bulių, man iš karto palengvėjo. Geriau įsižiūrėjęs pastebėjau, kad gyvulys stovi ant galvos, – bent taip atrodė žvelgiant iš tokio atstumo ir apšvietus jį ne itin stipriu ir ryškiu šviesos pluoštu. Pasileidau ristele. Kai vėl stabtelėjau ir nukreipiau prožektoriaus šviesą virš tvoros, kad ji kristų į ganyklą, jau galėjau įžiūrėti, kad bulius ragais baksnoja kažkokį ant žemės gulintį daiktą. Vėl pasileidau į priekį ir risnojau tol, kol susilyginau su buliumi, tada sustojau, vėl nukreipiau prožektoriaus šviesą į ganyklą ir vos užmetęs akį pro tvorą pajutau, jog mano ranka per riešą akimirksniu ėmė glebti: teko gerai įtempti raumenis ir pirštais stipriai suspausti prožektoriaus cilindrą. Išgirdau, kaip man už nugaros buvusi Lilė aiktelėjo ir kimiu prislopintu balsu sušnabždėjo:

– Juk tai... Tai... Dėl Dievo meilės, neleiskite buliui toliau jo maitoti!

Tą akimirką man pasirodė įtikėtina, kad jis – vis dar gyvas, o jei taip, nebuvo laiko eiti ieškoti žmogaus, kuris žinotų, kaip reikia elgtis su buliumi, ir mokėtų jį sutramdyti. Nieko nelaukęs, užsilipau ant tvoros, stengdamasis nedaryti staigių judesių nusileidau žemyn į ganyklą, perėmiau prožektorių į kairę ranką, dešine iš dėklo išsitraukiau revolverį ir ėmiau atsargai slinkti į priekį. Pamaniau, kad jeigu bulius staiga pereis į puolimą, jis tikriausiai atakuos šviesos šaltinį, tad kairę ranką laikiau ištiestą į šoną, o prožektoriaus spindulį stengiausi nukreipti taip, kad šviesa kristų buliui ant snukio. Gyvulys nė nekrustelėjo. Kai priėjau arčiau ir mus teskyrė dešimt pėdų, bulius pakėlė galvą, nukreipė žvilgsnį į šviesą, apakintas jos sumirksėjo, o aš pakėliau revolverį, nukreipiau jo vamzdį aukštyn ir tris kartus iššoviau. Bulius papurtė galvą, apsisukęs kaip žaibas nukūrė į priešingą pusę, vis mėtydamasis į šonus ir drebindamas po kojomis buvusią žemę. Gyvulys kūrė ir nukūrė, nė nestabtelėjo. Žengęs tris žingsnius pirmyn prožektoriumi apšviečiau tą, kuris gulėjo ant žolės. Vaizdelis buvo ne iš maloniųjų. „Po galais, ar jis dar gyvas?" – pamaniau. Jutau, kad man darosi bloga, todėl įtempiau raumenis ir pamėginau susitvardyti. Dabar jau gailėjausi šaudęs į orą, pakėliau prožektorių,

jo metamu šviesos pluoštu naršydamas po ganyklą, ieškodamas buliaus ir tuo pat metu – spausdamas revolverio rankeną, tik staiga susigriebiau, jog vis dėlto neverta šitaip apsikvailinti, grįžau į ganyklos pakraštį ir atsirėmiau į tvorą. Lilė gana isterišku tonu nesiliovė reikalavusi, kad paaiškinčiau, kas čia vyksta, ir aš jai burbtelėjau:

– Tai Klaidas Osgudas. Miręs. Tikrai negyvas. Arba užginčykite šį mano teiginį, arba tiesiog užsičiaupkite, gerai? – Paskui mano ausis pagavo nuo gyvenamojo namo pusės sklindančius šūkčiojimus, ir aš, nukreipęs prožektorių būtent į tą pusę, riktelėjau: – Greičiau šen! Čionai, tuoj pat už išraustos duobės!

Paskui išgirdau dar kelis šūksnius ir po kelių sekundžių tolumoje pasirodė dviejų prožektorių metami šviesos pluoštai: vienas šokčiojo per pievą, o kitas slydo išilgai tvoros. Praėjus trims minutėms nuo tos akimirkos, kai iššoviau iš revolverio, įvykio vietoje pasirodė keturi asmenys: Pratas, Džimis, Karolina ir Makmilanas. Man neteko ilgai aiškinti, kas čia dedasi, nes jie ir patys turėjo prožektorius, o kūnas gulėjo ant žolės. Pratas krūtine prisispaudė prie tvoros ir, iš susijaudinimo pirštais tampydamas apatinę lūpą, įbedė žvilgsnį į ganyklą. Džimis užsilipo ant tvoros, bet paskui vėl nušoko žemėn.

Pratas tarė:

– Išneškime jį. Reikia jį iš čia išnešti. Kur Bertas? Kur, po velnių, tas Bertas?

Makmilanas priėjo arčiau norėdamas apžiūrėti palaikus, o paskui, grįždamas atgal, stabtelėjo prie manęs ir paklausė:

– Į ką jūs šaudėte? Gal į Cezarį? Kur jis?

Atsakiau, kad nežinau. Tekinas, nešinas dideliu elektriniu žibintu, atbėgo Bertas. Netrukus iš tamsos išniro ir Deivas, ant pižamos apsivilkęs kombinezoną, rankoje laikydamas šratinį šautuvą. Iš nakties tamsos vėl išniręs Makmilanas pranešė, kad bulius ganosi prie tvoros, bet gerokai toliau nuo mūsų, ir kad prieš mums įžengiant į ganyklą, būtų gerai jį pririšti, tik jis niekaip negali rasti virvės, kurią baigęs budėjimą pats paliko kabėti ant tvoros ir dar paklausė, gal kartais aš ar kas kitas ją matė? Mes visi atsakėme virvės nematę, ir tada Makmilanas pareiškė, jog tiks bet kokia stipri virvė, o Deivas pasisiūlė tokią atnešti. Aš vėl užsiropščiau ir atsisėdau ant tvoros ir Karolina manęs kažko paklausė, – tiesą sakant, gerai nė nesupratau ko, – bet aš tik žvilgtelėjau į ją ir papurčiau galvą.

Ir tik tada, kai nešinas virve pasirodė Deivas, kai Makmilanas pasiėmęs ją išėjo, o po kelių minučių grįžo ir pasakė, kad bulius pririštas ir kad galime drąsiai eiti į ganyklą, – tik tuomet susivokiau, kad prie mūsų prisidėjo ir Nero Volfas. Išgir-

dau tariant savo vardą, nustebęs atsigręžiau ir pamačiau jį, – jis buvo užsidėjęs skrybėlę, pasiėmęs iš obels medžio išdrožtą pasivaikščiojimui skirtą lazdą ir įrėmęs žvilgsnį į mane, vis dar sėdintį ant tvoros.

– Jūs vis tiek nesinaudojate prožektoriumi, – kreipėsi į mane Volfas. – Ar negalėtumėte jo paskolinti?

– Kaip jums pavyko čia atsidurti visiškai nepasišviečiant kelio? – savo ruožtu paklausiau.

– Atėjau savo paties kojomis. Išgirdau šūvius ir susirūpinau dėl jūsų. Pakeliui sutikau Makmilaną, rišantį prie tvoros bulių, ir jis man papasakojo, kas čia atsitiko, ar, tiksliau sakant, kas buvo rasta ganykloje. Tiesa, ko gero, turėčiau jus dar kartą įspėti, kad neleistumėte pernelyg laisvai reikštis savo profesiniams instinktams. Įsivėlę į šį reikalą, labai apsunkintume savo padėtį...

– Atleiskite, *ką* aš darau su savo profesiniais instinktais?

– Ak, tiesa. Jūs patyrėte nemenką sukrėtimą. Kai atgausite amą, įsitikinkite, jog drauge atgavote ir taktiškumą bei diskretiškumą. – Taip taręs jis ištiesė ranką ir pasiteiravo: – Ar galėčiau paimti prožektorių?

Vos tik padaviau Volfui prožektorių, jis apsisuko ir ėmė žingsniuoti patvoriu. Paskui išgirdau, kaip Makmilanas šūktelėjo man, kad ateičiau pa-

dėti, tad ištiestomis kojomis nušokau nuo tvoros tiesiai į ganyklą ir nuskubėjau ten, kur buvo reikalinga mano pagalba. Deivas atnešė į ritinį susuktą nemažą brezento skiautę, ir Džimis su Makmilanu kaip tik tiesė ją ant žolės, o Pratas, Deivas ir Bertas stovėjo šalimais ir žiūrėjo, pastarasis, beje, vis dar tebelaikė rankoje elektrinį žibintą.

Pratas virpančiu balsu ištarė:

– Gal mums nederėtų... Jeigu dar galėtų būti kad ir mažiausia viltis... Ar jūs įsitikinę, kad jis tikrai negyvas?

– Juk turite akis, ar ne? Pažvelkite į jį. – Traukdamas brezentą atsiliepė Makmilanas, bet tokiu tonu, tarsi Prato žodžiai būtų jį įžeidę. – Truputį padėkite mums, gerai, pone Gudvinai? Imkite už kojų. Paguldysime jį ant brezento, o tada kiekvienas suims po vieną patiesalo kampą. Bus geriausia, jei išnešime kūną pro vartus.

Aš vėl įtempiau pilvo raumenis ir žingtelėjau pirmyn.

Nešti velionį padėjome mes visi, išskyrus Deivą, kuris nuskubėjo pirma mūsų atidaryti ganyklos vartų. Kai žingsniavome pro pririštą bulių, šis pakėlė galvą ir pažvelgė į mus. Išėję iš ganyklos trumpam nuleidome brezentą ant žemės, kad galėtume pasikeisti rankas, tada vėl jį pakėlėme ir patraukėme toliau. Pasiekę terasą dar kelias minutes negalėjome apsispręsti ir tarėmės, kur palikti žu-

vusiojo kūną, tik staiga pasirodė Karolina ir liepė nešti jį į tuščią už svetainės esantį kambarį, kuriame stovėjo pianinas, ir mes pamatėme, kad ten, ant kitame kambario gale pastatytos sofos, ji jau buvo spėjusi užtiesti kelias paklodes. Užkėlę kūną ant sofos, paleidome nešulį ir, nežiūrėdami vienas kitam į akis, pramankštinome sustingusius pirštus.

Deivas tarė:

– Iki šiol nieko panašaus nebuvau matęs. – Be savo šratinio šautuvo jis atrodė taip, tarsi jam kažko trūktų. – Dieve aukščiausias, dar niekad nieko panašaus nebuvau matęs.

– Patylėk, – užčiaupė jį Pratas. Atrodė, nekaip jaučiasi ir pats šeimininkas. Jis vėl pirštais suėmė savo apatinę lūpą ir ėmė ją timpčioti. – Dabar mums reikia paskambinti... Turime pranešti Osgudams. Taigi. Ir gydytojui. Šiaip ar taip, gydytoją vis tiek turime iškviesti. Ar ne?

Džimis paėmė dėdei už alkūnės ir pamėgino jį nuraminti:

– Laikykitės, dėde Tomai. Juk tai ne jūsų kaltė. Ir ką gi jis, po velnių, toje ganykloje veikė? Eikite, išgerkite taurelę ko nors stipresnio. O aš tuo tarpu paskambinsiu.

Vos išgirdęs žodį „išgerti", Bertas išskubėjo pro duris. Karolina ir vėl kažkur prapuolė. Visi kiti trypčiojo vietoje nežinodami ko griebtis. Atsiskyriau nuo draugijos ir užlipau į viršų.

Kai įėjau į mūsų kambarį, Volfas sėdėjo įsitaisęs patogiame minkštai apmuštame krėsle, pašonėje pasistatęs stalinę lempą, o rankose laikė vieną iš atsivežtų knygų. Puikiai pažinodamas mano žingsnius, jis nė nesivargino pakelti akių, kai įžengiau ir, perėjęs per svetainę, pasukau į vonios kambarį, – galėjau pamanyti, kad mes namie, savo biure. Nusivilkau marškinius ketindamas nusiplauti rankas ir šaltu vandeniu apsišlakstyti veidą, paskui vėl juos apsivilkau, be to, dar užsirišau kaklaraištį, užsimečiau švarką, išėjau iš vonios kambario ir prisėdau ant kietos medinės kėdės krašto.

Šį kartą Volfas gana ilgam atitraukė akis nuo skaitomo knygos puslapio ir pasiteiravo:

– Ar dar neinate miegoti? Turėtumėte... Jums būtų ne pro šalį atsipalaiduoti. Aš irgi ilgai neskaitysiu. Jau vienuolikta valanda vakaro.

– Taip, žinau. Bet tuoj atvažiuos gydytojas ir prieš išrašydamas mirties liudijimą jis tikriausiai norės pasikalbėti su manimi. Aš buvau pirmasis, atsidūręs įvykio vietoje.

Volfas kažką sumurmėjo ir vėl įniko į knygą. O aš, vis dar sėdėdamas ant kėdės kraštelio, nugrimzdau į savo mintis. Nežinau, nei kada tai prasidėjo, nes pradėjau tą daryti pats to nesuvokdamas, nei kiek laiko tai truko, bet kai Volfas vėl pravėrė burną, susigriebiau, kad sėdžiu nudūręs

nieko nematantį žvilgsnį į grindis ir dešiniosios rankos pirštais kasausi kairiosios rankos plaštakos viršų.

– Turite suprasti, Arči, kad tai labai erzina. Turiu omenyje, kai šitaip be perstojo kasotės ranką.

Pasijutau įžeistas, bet pasiduoti nė nemaniau.

– Nieko tokio, ilgainiui priprasite.

Prieš užlenkdamas lapo kamputį jis iki galo pabaigė skaityti pastraipą, paskui užvertė knygą ir atsiduso.

– Kas visa tai lemia, gal charakteris? Suprantu, jus visa tai sukrėtė, bet juk ir anksčiau ne kartą esate matęs smurto vaisių, o kai žmogus išleidžia paskutinį kvapą, drauge su juo kūną palieka ir jame gyvenęs demonas...

– Su demonais kaip nors susidorosiu. Galite toliau ramiai sau skaityti knygą. Šią akimirką, žinoma, jaučiuosi gerokai prislėgtas, bet iki ryto atsigausiu. Ten, ganykloje, užsiminėte man apie profesinius instinktus. Sutinku, gal mano profesiniai instinktai ir ne kažin kokie, tačiau bent jau leiskite man įrodyti, jog žinau, kas yra profesinė garbė. Kaip suprantu, man buvo patikėta saugoti bulių, ar ne? Tai buvo mano darbas, tiesa? O aš sėdėjau šalikelėje ir rūkiau cigaretes, kai tas pats bulius mirtinai subadė žmogų.

– Jūsų rūpestis buvo bulius, ne žmogus. O juk gyvulys – sveikas ir gyvas.

– Ačiū ir už tai. Kokie niekai! Jūs jaučiatės patenkintas savimi vien todėl, jog esate Nero Volfas, ar ne? Aš, žinoma, taikau sau kur kas kuklesnius mastelius, bet panašiai jaučiuosi būdamas Arčis Gudvinas. Ar kada nors atsitiko taip, kad davėte man rimtą užduotį, nuoširdžiai tikėjotės, kad ją įvykdysiu, o aš to nepadariau? Esu įpratęs viltis, jog kai Arčiui Gudvinui pavedama budėti ganykloje ir pasirūpinti, kad nieko neatsitiktų buliui, toje ganykloje nieko, visiškai nieko ir neatsitinka. O jūs čia mane kvailinate, girdi, buliui nieko nenutiko, bulius gyvas ir sveikas, tiesiog mirtinai subadė žmogų, ir tiek... Kaip jūs pats vadinate šitą akių muilinimą?

– Sofistika. Kazuistika. *Ignoratio elenchi* (lot. esmės nepaisymas, ignoravimas. – *Vert. past.*).

– Na gerai, man tinka visi trys pavadinimai.

– Būtent jus kamuojantis jausmas, kad privalėjote neleisti buliui nužudyti žmogaus, privertė jus taip griežtai ir, sakyčiau, netgi žiauriai save vertinti, argi ne taip?

– Taip. Būtent tokia ir buvo mano užduotis: neleisti, kad ganykloje nutiktų kas nors bloga.

– Ką gi, – atsiduso Volfas. – Pirmiausia norėčiau jūsų paklausti, ar taip ir neišmoksite bent kiek tiksliau formuluoti savo teiginių? Jūs ką tik pareiškėte, esą aš jums sakiau, jog bulius mirtinai subadė žmogų. Bet aš to nesakiau. Jei būčiau taip sakęs,

mano tvirtinimas visiškai neatitiktų tikrovės. Beveik nėra abejonės, kad ponas Osgudas buvo nužudytas, bet tai padarė ne bulius.

Iš nustebimo aš net akis išpūčiau.

– Gal išprotėjote? Juk aš pats mačiau.

– Nebent jūs man smulkiai papasakosite, ką matėte. Kol kas nesužinojau iš jūsų jokių smulkmenų, bet galiu lažintis, kad nematėte, kaip bulius ragais persmeigia dar gyvą ir sveiką kaip ridikas Osgudą. O gal vis dėlto matėte?

– Ne. Kai ten nulėkiau, bulius jau voliojo jį po žolę. Ir nelabai stipriai. Tarsi žaisdamas. Nežinau, ar jaunasis Osgudas tuomet dar buvo gyvas, ar jau miręs, todėl perlipau per tvorą, ir kai prisiartinau prie buliaus per dešimties pėdų atstumą...

Volfas susiraukė.

– Taip, jūs nėrėte stačia galva į pavojų. Ir visai be reikalo. Vyras jau buvo miręs.

– Taip kategoriškai tvirtinti nedrįsčiau. Aš iššoviau į orą, bulius spruko šalin ir tada aš apžiūrėjau nukentėjusįjį. Man nekilo jokių abejonių dėl to, kas čia atsitiko. O dabar jūs lyg niekur nieko man pareiškiate, kad bulius to vyruko neužbadė. Ką jūs darote, bandote dirbtinai sukurpti bylą, kadangi jūsų verslas jau neklesti taip kaip anksčiau?

– Ne. Bandau pasiekti, kad liautumėtės kasęsis plaštakos viršų ir aš, ramiai pabaigęs skaityti pradėtą knygos skyrių, galėčiau eiti į lovą. Dar

kartą jus patikinu, jog pono Osgudo mirtis neturi visiškai nieko bendra su jūsų aplaidumu ir vis vien būtų ištikusi tą vaikiną, – visai nesvarbu, kur tuo momentu būtumėte buvęs jūs. Tiesa, kitu atveju aplinkybės būtų susiklosčiusios kiek kitaip... Ir nekaltinkite manęs, kad užsiimu sofistika. Galėčiau išvardyti jums begalę dalykų, kurie galėtų pakirsti jūsų savigarbą, bet aplaidumas darbe ir nesugebėjimas šį vakarą atlikti patikėtos užduoties tikrai nebūtų vienas iš jų. Jūs nebuvote aplaidus ir užduotį įvykdėte. Jums buvo liepta saugoti, kad kas nors neišsivestų iš ganyklos buliaus. Neturėjote jokio pagrindo įtarti, jog kas nors ketina nuskriausti gyvulį, juolab kad priešininkų tikslas taip pat buvo *išsaugoti jį gyvą*, ir jau tikrai negalėjote numanyti, jog kas nors mėgintų nepagrįstai apkaltinti bulių nužudžius žmogų. Tikiuosi, dabar nepradėsite...

Išgirdęs koridoriuje žingsnius, Volfas nutilo per pusę žodžio. Atėjęs žmogus sustojo ne kur kitur, o prie mūsų durų. Paskui mūsų ausis pasiekė beldimas, aš šūktelėjau: „Įeikite!", ir tarpduryje pasirodė Bertas.

– Ar galėtumėte nusileisti žemyn? – įrėmęs žvilgsnį tiesiai į mane paklausė jis. – Ponas Osgudas ten, apačioje, ir jis nori jus matyti.

Pasakiau jam, kad tuojau nulipsiu. Kai Bertas nuėjo ir jo žingsnių nebuvo girdėti, Volfas tarė:

– Bus geriausia, jei apsiribosite tik tiesioginiais įkalčiais bei įrodymais. Apie juos ir kalbėkite. Kaip jūs kasėtės ranką ir kaip man pavyko priversti jus liautis tai daryti, yra mūsų vienų reikalas.

Atsakiau, kad mano nuomonė šiuo klausimu – irgi lygiai tokia pati, ir išėjau, palikęs Volfą skaityti knygos.

PENKTAS SKYRIUS

Laiptų papėdėje, susigrūdęs rankas į kišenes ir kietai sukandęs plačius žandikaulius, manęs laukė Pratas. Neprataręs nė žodžio, jis tik mostelėjo galva ir nusivedė mane į didžiulę svetainę, kur ant kėdės jau buvo įsitaisęs augalotas ilgakojis džentelmenas, kuris tai liaudavosi, tai vėl pradėdavo kramtyti lūpas. Nors dar buvau nutolęs nuo nepažįstamojo per kokius penkis žingsnius, šis, nelaukdamas, kol Pratas mudu supažindins, garsiai paklausė:

– Jūsų pavardė – Gudvinas, ar ne?

Jau iš pirmo žvilgsnio buvo matyti, jog šis vyrukas yra gimęs vadovauti. Į savo rengiamus vakarėlius tokių tipelių aš niekada nekviečiu. Bet pasistengiau susitvardyti ir tyliai atsakiau:

– Taip. Arčis Gudvinas.

– Tai jūs iššovėte kelis šūvius į orą ir nuvijote bulių?

– Tikra tiesa, daktare.

– Aš – ne daktaras! Aš – Frederikas Osgudas. Ką tik buvo nužudytas mano sūnus. Mano vienintelis sūnus.

– Atleiskite, pamaniau, kad atrodote labai panašus į gydytoją.

Pratas, kuris buvo pasitraukęs kelis žingsnius atgal ir stebėjo mudu vis dar laikydamas rankas kišenėse, burbtelėjo:

– Gydytojas dar neatvažiavo. Ponas Osgudas gyvena čia pat, už mylios, tad atėjo jau po kelių minučių.

– Papasakokite savo įvykių versiją, – paprašė manęs Osgudas. – Noriu ją išgirsti.

– Taip, sere, – paklusniai atsiliepiau aš.

Puikiai išmanau, kaip suregzti trumpą, bet išsamų raportą, todėl šį kartą taip ir padariau, kalbėjau tol, kol pasirodė naujai atvykę žmonės ir baigiau pasakojimą pareiškęs, jog visa kita jis galėtų išgirsti ir iš pono Prato.

– Pamirškite tą Pratą. Tai sakote, kad mano sūnaus, įžengiančio į ganyklą, savo akimis jūs nematėte?

– Savo versiją aš jums ką tik išklojau.

– Jūs esate detektyvas ir dirbate Niujorke, ar ne?

– Taip, privačiu detektyvu, – linktelėjau galva.

– Dirbate pas Nero Volfą ir atvykote čia drauge su juo...

– Tikra tiesa. Ponas Volfas liko antrajame aukšte, savo kambaryje.

– O ką judu su Volfu šiuose kraštuose veikiate?

Aš visiškai ramiai, bet pabrėžtinai aiškiai pratariau:

– Jei norite gauti padorų smūgį į žiaunas, atsistokite.

Čia senasis Osgudas tarsi atitoko:

– Kodėl, po velnių...

– Palaukite, – įsiterpiau, ištiesęs delnu į jį atsuktą ranką. – Žinau, jog ką tik buvo nužudytas jūsų sūnus, aš viską suprantu ir esu pasirengęs atsižvelgti į susiklosčiusias aplinkybes, tačiau jūs elgiatės kaip tikras kvailys. Kas jums, tiesą sakant, yra? Gal puolėte į isteriją?

Senis prikando lūpą. Po kelių sekundžių, jau šiek tiek sušvelninęs toną, jis pratarė:

– Ne, į isteriją nepuoliau. Ir kaip įmanydamas stengiuosi neapsikvailinti, patikėkite. Tiesiog turiu nuspręsti, ar iškviesti čia šerifą bei policiją, ar ne. Tik niekaip nesusigaudau, kas čia iš tiesų atsitiko. Netikiu, jog viskas klostėsi būtent taip, kaip man papasakojote jūs.

– Juo blogiau jums, – žvelgdamas tiesiai jam į akis atrėmiau aš, – nes aš turiu liudytoją. Ji visą laiką buvo su manimi. Moteris... tiksliau, – jauna mergina.

– O kurgi ji dabar? Ir kuo vardu?

– Lilė Rouan.

Išpūtęs akis ponas Osgudas įsistebeilijo į mane, paskui jo žvilgsnis slystelėjo Prato link ir vėl grįžo prie manęs. Net lūpą liovėsi kramtęs.

– Ar ji *irgi* čia?!

– Taip. Šią istoriją pasistengsiu papasakoti pernelyg nesileisdamas į smulkmenas. Mudu su ponu Volfu patyrėme automobilio avariją ir atėjome į šiuos namus norėdami paskambinti. Nė vieno šių namų gyventojo nepažinojome, Lilės Rouan – taip pat. Po vakarienės ji išėjo pasivaikščioti, visiškai netyčia susitiko mane, saugantį ganyklą ir, nutarusi palaikyti man draugiją, pasiliko. Ji buvo su manimi ir kai radau bulių, ir kai nuvijau jį šalin. Jei iškviesite čia policininkus ir jeigu jie pagerbs mane bent šiokiu tokiu dėmesiu, tai tik sugaiš savo brangų laiką. Aš jums papasakojau viską, ką mačiau ir dariau. Daugiau neturiu ko pridurti.

Osgudas sėdėjo nuleidęs rankas, pirštais tarsi plėšrūno nagais įsikirtęs sau į kelius. Jis vėl paklausė:

– Ar mano sūnus buvo su ta Lile Rouan?

– Ne, bent jau ne tuomet, kai ji leido laiką su manimi. Susitikau ją apie pusę devintos prie labiausiai nuo pono Prato namų nutolusio ganyklos krašto. O jūsų sūnų paskutinį kartą mačiau šiandien popiet, išeinantį iš šitų namų. Ar jį dar matė Lilė, – nežinau. Paklauskite jos pačios.

– Prakeikimas, jau geriau iš karto nusukčiau jai sprandą. Beje, kas jums žinoma apie lažybas, kurias šiandien Pratui pasiūlė mano sūnus?

Iš kambario gilumos mus pasiekė griausmingas Prato balsas:

– Juk aš jums jau viską papasakojau, Osgudai. Dėl Dievo meilės, pasistenkite bent truputį nusiraminti ir atsipūsti.

– Vis dėlto norėčiau išklausyti šito vyro. Tai kaip ten buvo, pone Gudvinai? Ar girdėjote, kaip jie susilažino?

– Žinoma, mes visi tai girdėjome, įskaitant ir jūsų dukterį, ir jūsų sūnaus draugą, – man rodos, jo pavardė Bronsonas. – Aš akimirką nutilau, mečiau į senį užuojautos kupiną žvilgsnį ir pridūriau: – Paklausykite seno vilko patarimo, pone, seno vilko, kuriam jau ne kartą yra tekę stebėti, kaip dirba Nero Volfas. Jūs trypiate vienoje vietoje, net baisu žiūrėti. Jūs man primenate visišką mulkį, nežinantį, ko dabar griebtis. Esu matęs daugybę žmonių, kuriems žinia apie netikėtą giminaičių mirtį atima gebėjimą blaiviai mąstyti, ir jei būtent taip nutiko ir jums, niekas negali jums padėti, nebent tik užjausti. Tačiau jei tikrai puoselėjate mintį pradėti tyrimą, bus geriau, jei šį darbą patikėsite pofesionalams. Gal turite kokių įtarimų, kuriais norėtumėte su mumis pasidalyti?

– Taip, turiu.

– Ir kas gi jums neduoda ramybės?

– Na, nežinau, tiesiog niekaip negaliu suprasti, kas čia atsitiko. Netikiu, kad mano sūnus, kad ir kokie būtų buvę jo ketinimai, vienui vienas ryžosi kelti koją į tą ganyklą. Pratas sako, jog mano sūnus įsėlino ten išsivesti buliaus. Bet tai – idiotiška prielaida. Mano sūnus nebuvo pusgalvis. Be to, jis nebuvo koks geltonsnapis ir tikrai išmanė, kaip reikia elgtis su gyvuliais. Ar gali būti, kad jis priėjęs atrišo bulių, o kai šis įsiuto ir ėmė šėlti, tiesiog stovėjo tamsoje kaip stulpas ir laukė, kol gyvulys jį sudoros?

Čia ir vėl griausmingu balsu įsiterpė Pratas.

– Juk girdėjote, ką sakė Makmilanas. Jis galėjo slystelėti arba suklupti, o bulius buvo pernelyg arti...

– Aš tuo netikiu! Kurių galų jis būtų ten ėjęs?

– Kad laimėtų dešimt tūkstančių dolerių.

Osgudas kaip įgeltas pašoko ant kojų. Jis buvo plačiapetis, šiek tiek aukštesnis už Pratą, tačiau užsiauginęs pilvuką. Sugniaužęs kumščius, jis žingtelėjo Prato link ir pro sukąstus dantis iškošė:

– Tu, prakeiktas niekše! Įspėjau tave, kad daugiau tokių nesąmonių nekartotum...

Nieko nelaukęs atsistojau tarp tų dviejų vyrų, juolab kad tvarkyti tokius reikalus buvau įgudęs kur kas labiau, nei terliotis su buliais. Atsisukau į Osgudą ir pasakiau:

– Kai atvyks gydytojas, atrodo, jam pirmiausia teks sutvarstyti jūsų abiejų žaizdas. Tai bent bus gražu! Jei Pratas mano, kad jūsų sūnus bet kuria kaina norėjo laimėti lažybas, vadinasi, jam taip atrodo; paprašėte, kad jis pareikštų savo nuomonę, ir jis tai padarė. Todėl liaukitės taškęsis seilėmis. Arba išsimiegokite, palaukite iki rytojaus ryto ir pailsėjęs viską dar kartą gerai apmąstykite, arba veikite nieko nelaukdamas, išsikvieskite šerifą ir paklauskite, ką jis mano apie požiūrį, kurio laikosi Pratas. Paskui šitą įvykį aprašys visi laikraščiai, juose bus pateikta Deivo, Lilės Rouan bei visų kitų su įvykiu tieisogiai susijusių žmonių nuomonės, ir tada netruksime sužinoti, ką apie jūsų sūnaus mirtį mano plačioji visuomenė. O tada koks nors be galo protingas žurnalistas iš Niujorko laikraštyje išspausdins pokalbį su buliumi...

– Sveiki, pone Pratai! Atleiskite, greičiau niekaip negalėjau...

Mes visi trys atsisukome. Tarpduryje stovėjo kresnas vyrukas keistos formos, tarsi nusklembtu smakru, vienoje rankoje laikantis juodos spalvos lagaminėlį.

– Kai paskambinote, kaip tik buvau išvykęs pas ligonį... Ak, pone Osgudai. Tai siaubinga. Tiesiog siaubinga. Taigi.

Paskui tuos tris vyrus nusekiau į kitą kambarį, kuriame stovėjo pianinas. Tiesą pasakius, Osgudui

nebuvo jokios prasmės eiti ten antrą kartą, bet jis vis vien nuėjo. Džimis Pratas, kuris sėdėjo ant sukamosios pianinui skirtos kėdės, mums pasirodžius tuoj pat pakilo ir paliko kambarį. Gydytojas skubriu žingsniu priėjo prie sofos ir pasidėjo lagaminėlį ant šalia stovinčios kėdės. Tuo tarpu Osgudas, perkirtęs kone visą kambarį, prisiartino prie lango ir sustojo atsukęs mums nugarą. Kai sušnarėjo atidengiamas brezentas, o daktaras gana garsiai šūktelėjo: „O Dieve!", Osgudas nesąmoningai pasuko galvą į mūsų pusę, bet tuojau pat vėl nusigręžė.

Dar po pusvalandžio aš jau buvau užlipęs laiptais į viršų ir viską pasakojau Volfui, kuris, apsivilkęs geltoną pižamą, vonios kambaryje valėsi dantis.

– Daktaras Saketas patvirtino, kad Klaidas Osgudas žuvo nelaimingo atsitikimo metu nuo buliaus padarytų žaizdų. Frederikas Osgudas, gedintis tėvas, matyt, jau seniai būtų tapęs kunigaikščiu, jeigu pas mus tokių apskritai būtų. Jis nerimsta, ieško už ko užsikabinti, bet kodėl, ar dėl tos pačios priežasties, kurią turite omenyje jūs, ar ne, – negaliu pasakyti, juolab kad jūs man savo minčių iki galo taip ir neatskleidėte. Net nesu tikras, kad pageidavote, jog mestelėčiau jam vieną kitą reikšmingą užuominą...

• Volfas išsiskalavo burną, išspjovė vandenį ir tarė:

– Aš primygtinai prašiau jūsų remtis vien tiesioginiais įrodymais ir akivaizdžiais faktais.

– Aš taip ir dariau. Bet pasakysiu jums štai ką: Osgudas priklauso šių kraštų aukštuomenei ir jis netiki, kad viskas vyko būtent taip, kaip vyko; mat jis įsitikinęs, jog Klaidas buvo pernelyg gudrus ir sumanus, kad tamsoje pasipainiotų po kojomis buliui, be to, jis neįžvelgia jokios įtikimos priežasties, dėl kurios jo sūnus apskritai turėjo kelti koją į tą ganyklą. Savo samprotavimais jis pasidalijo ir su daktaru Saketu, ir su visais kitais, bet Saketas pareiškė esą ponas Osgudas vis dar yra veikiamas streso bei šoko, kurį jam sukėlė staigi sūnaus žūtis, – beje, tai – tikra tiesa, – atsisakė kol kas nepaskelbti mirties priežasties ir pasirūpino, kad rytoj rytą čia atvyktų laidojimo biuro agentas. Tada Osgudas, net neatsiklausęs, ar galėtų pasinaudoti telefonu, paskambino šerifui ir miestelio policijai.

– Šit kaip, – abejingu balsu tarstelėjo Volfas kabindamas ant grotelių rankšluostį, kad išdžiūtų, ir čia pat pridūrė: – Priminkite man, kad rytoj pasiųsčiau telegramą Teodorui. Ant vienos iš gėlių radau miltvabalį.

ŠEŠTAS SKYRIUS

Antradienį, vienuoliktą valandą ryto, aš stovėjau bandydamas atsukti butelį pieno. Ką tik buvau jį nusipirkęs ir parsinešęs palapinės, kurioje buvo prekiaujama maisto produktais (Kroufyldo parodai skirtuose plotuose, ypač po pagrindine milžiniško dydžio rotonda, tokių tvarkingomis eilėmis besitęsiančių palapinių buvo pristatyta šimtai), ir dabar darbuodamasis stebėjau, kaip Nero Volfas demonstruoja esąs maloningas ir gailestingas savo priešui. Buvau nuvargęs, vos laikiausi ant kojų. Teisėsaugos pareigūnai į Prato namus atvyko, galima sakyti, tik apie vidurnaktį, paskui dar teko palaukti, kol baigsis įprastas jų kvailiojimas ir maivymasis, tad miegoti nuėjau tik po antros valandos nakties. O prieš septynias savo bambėjimu mane pažadino Volfas. Pratas ir Karolina pusryčiavo drauge, bet nei Lilė Rouan, nei Džimis nepasirodė. Pratas, iš kurio išvaizdos galėjai įtarti, kad jis per naktį iš viso nebuvo sumerkęs akių,

pranešė mums, jog likusias kelias nakties valandas iki pat ryto Makmilanas užsispyrė pats saugoti bulių ir dabar, užlipęs į antrąjį aukštą, atsigulė pamiegoti. Džimis, pasiėmęs svečių sąrašą, kuris tikriausiai nėra pilnas, išvažiavo į Kroufyldą išsiuntinėti telegramų ir atšaukti kvietimų dalyvauti šventėje. Nejučia susidarė įspūdis, kad Hikorio Cezario Grindono skerdena neįkvėps žmonių po atviru dangumi surengti kaimišką šventę, tačiau, kita vertus, kas gali taip gerai išmanyti visus lemties vingius?.. Kol kas buvo nuspręsta tik tiek, kad trečiadienį bulius tikrai nebus iškeptas ir suvalgytas. Atsisakyti savo ketinimų jį įtikino šerifas ir policijos pareigūnai, visai netoli tos vietos, kur mirė Klaidas Osgudas, žolėje radę gulinčią virvę, kurios vienas galas aiškiai buvo nutrūkęs, ir nustatę, jog tai ta pati virvė, kuri vakare buvo pakabinta ir palikta kabėti ant tvoros. Nors šio įrodymo Frederikui Osgudui toli gražu neužteko, policijai jis pasirodė visiškai pakankamas, ir Osgudo išdėstytus įtarimus pareigūnai atmetė kaip miglotus, niekuo neparemtus ir išsigalvotus. Kiek vėliau, jau užlipęs į viršų ir pakuodamas daiktus, paklausiau Volfo, ar jis irgi patenkintas, kad viskas taip baigėsi, o jis tik kreivai šyptelėjo ir atsakė:

– Jau vakar vakare sakiau jums, jog poną Osgudą nužudė ne bulius. Beribis mano smalsumas leido man išsiaiškinti tai ir dar surasti nusikaltimo

įrankį, kuriuo pasinaudojo žudikas, bet nė nemanau leisti šio įvykio detalėms įsibrauti į galvą ir užvaldyti mintis, tad daugiau apie tai nekalbėsime.

– Gal galėtumėte bent netiesiogiai užsiminti, kas tai padarė...

– Prašau jūsų, Arči...

Nutariau daugiau nejudinti to reikalo, palikti jį ten pat, kur palikau naftalino rutuliukus, ir pakavau lagaminus toliau. Mes ketinome persikelti į vieną iš Kroufyldo viešbučių. Mums patikėta užduotis saugoti bulių dabar buvo atšaukta, ir nors Pratas iš mandagumo kažką neaiškiai burbtelėjo apie tai, esą mudu galį pasilikti, namuose tvyranti atmosfera aiškiai liudijo, kad bus geriau apsistoti kur nors kitur. Taigi turėjau viską supakuoti, sukrauti į automobilį, apipurkšti vandeniu orchidėjas, surasti mašinoje vietelę ir joms, paskui Karolina nuvežė mus į Kroufyldą, kur man teko stoti mūšin dėl viešbučio kambario, kuris buvo tikrai nepamirštamas, – turiu omenyje mūšį, o ne kambarį, – galų gale dar turėjau abu, – ir Volfą, ir gėlių vazonų pilnas kartonines dėžes, – pristatyti į ekspozicijoms skirtą parodos paviljoną, rasti mums paskirtą vietą nenulauždamas nė lapelio, iškelti augalus iš dėžių... Pasakysiu jums tik tiek: tą rytą nusiplūkiau kaip reikiant.

Dabar, vienuoliktą valandą, susiruošiau išgerti pieno ir bent jau taip papildyti išsekusius ir daug

skysčių netekusius savo kūno audinius. Orchidėjos jau buvo apipurkštos vandeniu, sutvarkytos, nuglostytos ir stovėjo sukeltos ant suolelių mums paskirtame plote. Anksčiau mano minėtas priešas, kuriam Volfas parodė gailestį ir malonę, buvo mažo ūgio, nutukęs, vilkintis nelabai švariu iš namuose austo angorinių ožkų vilnos audinio pasiūtu kostiumu, skvarbiomis juodomis akutėmis ir dvigubu pagurkliu vyras, vardu Čarlzas E. Šanksas. Siurbčiodamas pieną stebėjau tuos du vyrus ir klausiausi, apie ką jie šnekasi, nes jaučiausi galįs daug ko iš jų pasimokyti. Šanksas puikiausiai žinojo, jog Volfas atsisakė senų savo įpročių ir atvažiavo į Kroufyldą eksponuoti baltųjų orchidėjų, kurias jis išaugino tris kartus sukryžminęs su *Paphiopedilum lawrenceanum hyeanum* veislės orchidėjomis, tik todėl, kad tikėjosi gauti pagrindinį prizą ir taip nušluostyti nosį Šanksui, kuris dėl pirmosios premijos buvo sukryžminęs *Paphiopedilum callosum sanderae* su orchidėjomis, parvežtomis iš Birmos. Kaip tik dėl to Volfas trokšte troško ir planavo palikti Šanksą kvailio vietoje, juolab kad Niujorke vykusioje parodoje Šanksas pasistengė Volfą aplenkti, be to, du kartus atmetė Volfo pasiūlymą apsikeisti baltųjų orchidėjų daigais. Tačiau vos įžengus į paviljoną ir užmetus akį į abiejų vyrų eksponuojamas gėles buvo visiškai aišku, kad teisėjai Šanksui skirs ne šiaip sau

kvailio, bet tiesiog trečio brolio vietą. Negana to, Volfas žinojo, kad Šanksas žino, jog jie abu visa tai puikiausiai žino. Ir vis dėlto klausydamasis jų plepėjimo galėjai pamanyti, jog kai virš lysvės pasilenkęs gėlininkas atsitiesia ir ranka persibraukia kaktą, jis nubraukia ne prakaitą, bet jį užplūdusį broliškos meilės perteklių. Štai kodėl žinodamas, kokį kerštingumo laipsnį turėjo pasiekti Volfas, jei jau ryžosi tokiai kelionei, tariau sau, kad man tas pokalbis bus labai pamokomas.

Įsivėlęs į visą tą su ganykla susijusį reikalą, patyriau nemažai apmaudo ir susierzinimo. Negana to, viešbutyje besikaunant dėl kambario prie manęs prisigretino kažkoks didžiaakis ir didžiaausis užrašų knygele nešinas vaikinas, čiupo už švarko atlapo ir pareiškė norįs, kad aš ne tik vietiniam leidiniui „Journal", bet ir visai „Associated Press" agentūrai kiek galėdamas vaizdingiau ir tikroviškiau papasakočiau viską apie skerdynes ir negyvai bulių užbadytus žmones. Jis pažadėjo man padėti gauti kambarį, o aš mestelėjau jam kelias pikantiškas smulkmenas. Šniukštinėdami aplinkui sukinėjosi ir dar keli naujienų medžiotojai, kurie, kaip man atrodė, buvo atsiųsti į miestą, kad kuo išsamiau aprašytų su paroda susijusius įvykius, tad kol aš padėjau Volfui tvarkyti ir pustyti jo orchidėjas, mane užkalbino aukštas prakaulus vyrukas iš taškuotos ir smulkiais langeliais išmargin-

tos medžiagos pasiūtu kostiumu, maždaug tokio pat amžiaus kaip aš, o gal ir šiek tiek jaunesnis, ir besišypsantis tokia šypsena, kurią netrukčiau atpažinti atsidūręs bet kurioje pasaulio vietoje, – taip šypsosi vėl rinkimuose besitikintys dalyvauti tautos išrinktieji arba naujokai, kurie dar mokosi, bet pirmai gerai progai pasitaikius tikisi patekti į išrinktųjų klubą. Jis apsižvalgė norėdamas įsitikinti, ar mūsų pokalbio nesiklauso iš kurios nors pusės nemačiomis pritykinę šnipai, prisistatė man esąs ponas Vozis, Kroufyldo apygardos prokuroro pavaduotojas, ir, kiek galėdamas nuleidęs balsą, liovęsis šypsotis ir nutaisęs veido išraišką „9B", kurią paprastai įgyja veidas oratoriaus, sakančio kalbą prie kurio nors balsuotojo kapo, pareiškė man norįs sužinoti, kaip aš interpretuočiau vakar vakare įvykusio nelaimingo atsitikimo Prato ganykloje aplinkybes.

Pasijutau priremtas prie sienos ir be reikalo kamuojamas, tad, užuot nuleidęs balsą, jį pakėliau:

– Jūs – apygardos prokuroras, ar ne? Sumanėte sukurpti bylą buliui ir apkaltinti jį žmogžudyste?

Mano ištarti žodžiai jį šiek tiek sutrikdė, nes dabar jam teko tikrai nelengva užduotis: neaukojant „9B" veido išraiškos rasti būdą parodyti, kad mano sąmojį jis suprato ir įvertino. Be to, savo užduotu klausimu atkreipiau praeivių dėmesį, ir keli iš jų stabtelėjo tarpe tarp eilių norėdami ilgė-

liau į mudu pasižiūrėti. Bet vyrukas pasirodė esąs ne iš kelmo spirtas. Girdi, ne, nieko panašaus, jie niekam neketina kelti žmogžudystės bylos, juo labiau – buliui; tačiau šioks toks tyrimas vis dėlto buvo atliktas ir tuomet už jį atsakingiems pareigūnams kilo mintis, jog nepakenktų šerifo raštu pateiktą ataskaitą palyginti su informacija, gauta tiesiogiai iš liudytojų, ir šitaip apsidrausti nuo galimų skundų, esą teisėsaugos pareigūnai aplaidžiai dirba...

Nieko neslėpdamas ir negražindamas aš išklojau tam vaikinui viską, kaip buvo, o jis savo ruožtu uždavė man kelis gana protingus klausimus. Kai išsiskyrėme, nuėjęs pas Volfą papasakojau jam apie tą vyruką, tačiau Volfui rūpėjo tik orchidėjos bei Čarlzas E. Šanksas ir jis nepasiuntė man nė menkiausio ženklo, kad suvokė, ką jam sakau. Neilgai trukus mums skirtame parodos plote vėl pasirodė pats Šanksas ir kaip tik tuomet, pasinaudojęs proga, nuėjau nusipirkti butelio pieno.

Mane kankino etinio pobūdžio klausimas ir iki pirmos valandos popiet negalėjau nė svajoti jį galutinai išspręsiąs. Turint omenyje tai, kas vakar vakare nutiko Prato namuose, nebuvau toks tikras, ar Lilė Rouan ateitų priešpiečių, kaip buvome susitarę, o jei ji nepasirodys, teks sukti galvą, ką daryti su dviem doleriais, kuriuos man davė Karolina? Šiaip ar taip, nusprendžiau, kad jei už gautąjį

honorarą sąžiningai neatidirbsiu, neturėsiu tiesės jo pasilikti, tačiau šį kartą man pasisekė: mano ketinimai atsitiktinai sutapo su ką tik Volfo apmestu planu pavalgyti priešpiečius drauge su Šanksu. Aš, šiaip ar taip, nebūčiau priešpiečiavęs kartu su jais, nes tam kartui tikrai buvau sotus nesibaigiančių kalbų apie žiedadulkių kaupimą, maisto medžiagų tirpinimą ir skiepijimą nuo grybelio, todėl likus kelioms minutėms iki pirmos valandos išėjau iš centrinio parodos pastato ir alėja nužingsniavau į dešinę, prie palapinės, kur Pirmajai metodistų bažnyčiai priklausančios moterys buvo įkūrusios užkandinę. Pakeliui man toptelėjo, jog tai – ne pati tinkamiausia vieta būti sudorotam plėšrios blondinės, bet ji man sakė, esą parodai skirtuose plotuose daugiau niekur nerasi tokio gero maisto kaip čia, be to, kai rytą važiavome į Kroufyldą, mano klausinėjama tą patį patvirtino ir Karolina, todėl pasistengiau nuslopinti krūtinę užgulusį nesmagumą ir ryžtingai nužingsniavau į priekį.

Diena vėl pasitaikė rami bei giedra, o plaukianti minia kėlė nemenkus dulkių debesis. Palapinėse, ant kurių kabėjo įvairiausios iš tolo matomos antraštės, balionų pardavimo vietose, kioskuose, kur už taiklų šūvį galėjai laimėti prizą, ir pavėsinėse, kur buvo žaidžiamas bingo, prekyba virte virė, ką jau kalbėti apie dešrainių, apelsininių gėrimų ir spragintų kukurūzų pardavėjus, gyvačių kerėto-

jus, „Laimės rato“ ir tiro savininkus, – „Pykštelėk, ir kumpis tavo!“, – prekeivius prastais, 25 centus kainuojančiais automatiniais plunksnakočiais ir apie Madam Šastą, kuri moka išpranašauti ateitį ir viso labo už 10 centų gali iškloti viską, kas tavęs laukia. Paskui praėjau pro platformą, ant kurios stovėjo besišypsanti tikro aukso liemenėlę užsisegusi ir beveik žemę šluojantį vienuolikos colių sijoną seginti mergina, o šalia jos – tvirtai sudėtas ir ant galvos juodą katiliuką užsivožęs vaikinas, kimiu balsu šaukiantis, kad palapinės viduje po dešimties minučių bus atskleistos visos mistinio Dingarūlos šokio paslaptys. Pasiklausyti vyruko prie platformos buvo sustoję gal penkiasdešimt žmonių: atrodė, kad vyrai yra rimtai nusiteikę pamėginti atskleisti minėtas paslaptis, o moterys buvo santūresnės ir žvelgė į šios žinios skelbėjus neslėpdamos paniekos. Tuo tarpu aš, sunkiai vilkdamas kojas, praslinkau pro šalį. Minia dar sutirštėjo, nes ši alėja buvo tiesiausias ir svarbiausias kelias, vedantis prie įėjimo į pagrindinę parodai skirtą palapinę. Manęs vos nepargriovė tarp kojų pranėręs vaikas, aiškiai trokštantis kuo greičiau susirasti mamą, nuožmiu, bet ne bloga lemiančiu žvilgsniu pervėrė kūninga melžėja, kurios kojos nykštys kažin kaip pateko po mano bato padu, paskui šiaip taip išsilaisvinau ir nutolau nuo žaislinio skėčio smaigalio, kuriuo maža miela mergaitė

vis nesiliovė varstyti mano šonkaulių, ir pagaliau prasibrovęs per pačią minios tirštynę, nusigavau iki metodistų užkandinės, pakeliui, apimtas puikybės ir jausdamasis kaip gerai informuotas vietos gyventojas, praėjęs labai panašią, tik baptistų laikomą užeigą.

Jei norite, galite manimi netikėti, bet ji jau buvo ten, sėdėjo beveik pačiame palapinės gale įsitaisiusi už stalelio, pristumto prie pat brezentinės užeigos sienos. Iš visų jėgų stengdamasis neparodyti nuostabos, aš neskubėdamas, koja už kojos, pjuvenomis išpilta žeme ėmiau skintis kelią jos link. Lilė buvo apsivilkusi ploną gelsvai rudą džersio suknelę, pasirišusi mėlyną kaklaskarę, ant galvos užsidėjusi nedidukę tos pačios spalvos skrybėlaitę ir tarp šitų nuoširdžių bei paprastų kaimiečių atrodė nelyginant antilopė, įsimaišiusi į gernsio veislės galvijų bandą. Atsisėdęs prie stalelio tiesiai priešais merginą, taip jai ir pasakiau. Lilė nusižiovavo ir atsakė, jog, kiek jai teko matyti, antilopių kojos – tikrai ne iš gražiųjų, todėl komplimentą ji grąžinanti man, kad patobulinčiau, ir, man nespėjus pabandyti dar kartą, prie mūsų priėjo prijuostę pasirišusi metodistė ir pasiteiravo, ko pageidautume.

Lilė Rouan tarė:

– Dvi porcijas vištienos frikasė su tešloje įkeptais obuoliais.

– Palaukite, palaukite, – ėmiau protestuoti aš. – Žmonės kalba, kad jie čia turi dar ir jautienos kepsnį, ir veršienos...

– Ne, ne, – kaip kirviu nukirto Lilė. – Vištienos frikasė su tešloje įkeptais obuoliais gamina pati ponia Miler, kurios vyras keturis kartus ją paliko dėl nesugyvenamo charakterio, bet tiek pat kartų sugrįžo dėl jos sugebėjimo gaminti valgį ir iki šiol vis dar gyvena kartu. Bent jau taip vakar man pasakojo Džimis Pratas.

Priėmusi užsakymą, metodistė nuskubėjo toliau. Kilstelėjusi vieną lūpų kamputį Lilė nužvelgė mane žaismingu žvilgsniu ir lyg niekur nieko mestelėjo:

– Žinote, atėjau visų pirma dėl to, kad norėjau pamatyti, kaip nustebsite vis dėlto mane čionai radęs, o jūs visai neatrodėte nustebęs, negana to, pasakėte man, jog mano kojos – kaip antilopės.

Aš tik gūžtelėjau pečiais.

– Nagi, pirmyn, gal turite dar ką nors prikišti? Prisipažinsiu, džiaugiuosi, kad atėjote, nes jei nebūtumėte pasirodžiusi, nebūčiau sužinojęs vištienos frikasė paslapties. Bet nebūkite tokia vaikiška ir liaukitės zyzusi apie tas kojas. Jūsų kojos – nepaprastai gražios, ir mes abu tai puikiai žinome. Apskritai kojos žmogui yra duotos arba tam, kad jomis būtų vaikščiojama, arba tam, kad į jas būtų žiūrima, bet tikrai ne tam, kad apie jas būtų kal-

bama, juo labiau – metodistų citadelėje. Beje, ar jūs – katalikė? Ar žinote, kuo katalikas skiriasi nuo įkalnėn tekančios upės?

Ne, Lilė šito nežinojo, aš jai paaiškinau, ir mudu dar truputį pleptelėjome. Padavėja atnešė užsakytą vištienos frikasė, ir vos paėmęs į burną pirmąjį vištienos kąsnelį drauge su padažu ir tešloje įkeptu obuolio gabalėliu mintyse nusistebėjau, koks pragariškai bjaurus turėtų būti ponios Miler charakteris, jeigu jos vyras vis dėlto ryžosi ją palikti. Bevalgant man kilo viena mintis, ir kai po kelių minučių pamačiau į palapinę įžengusius ir kitoje pusėje prie stalelio besisėdančius Volfą su Čarlzu E. Šanksu, aš minutėlę atsiprašiau, priėjau prie savo darbdavio ir patariau užsisakyti vištienos frikasė, o jis, aiškiai sutrikęs, tylomis linktelėjo galva.

Paskui, man begaudant paskutinius lėkštėje likusius ryžius, Lilė manęs paklausė, kada ketinu grįžti į Niujorką. Paaiškinau, jog tai priklausys nuo to, kokiu laiku trečiadienį dirbs orchidėjų vertinimo komisija: išvažiuosime trečiadienį po pietų arba ketvirtadienį rytą.

– Žinoma, – mestelėjo ji, – mudu pasimatysime ir Niujorke.

– Tikrai? – šiaip taip nurijau ryžius ir paklausiau: – O kokiu reikalu?

– Na, konkretaus reikalo, tiesą sakant, nėra. Tiesiog esu tikra, jog matysimės ir toliau, – mat jeigu

visiškai nesidomėtumėte manimi, nebūtumėte šitaip storžieviškai elgęsis, o ir aš į jus atkreipiau dėmesį anksčiau, nei išvydau jūsų veidą, susidomėjau jumis tą pat akimirką, kai pamačiau žingsniuojantį per ganyklą. Jūsų eisena labai savotiška, greitai įstringanti. Jūs judate labai... Net nežinau, kaip čia tiksliau pasakius...

– Jau pasakėte „savotiška", ir užteks. O gal pastebėjote, kad aš, atakuojamas buliaus, labai savotiškai liuokteliu per tvorą? Beje, jeigu jau kalbame apie bulius... Kaip suprantu, mėsos kepsnių nebus, šventė atšaukta, ar ne?

– Taip, – patvirtino Lilė, ir visu jos kūnu nuvilnijo vos pastebimas drebulys. – Suprantama. Aš ir pati ketinu išvykti dar šiandien po pietų. Kai apie vidurdienį buvau išėjusi pasivaikščioti, ten, kur vakar vakare stovėjo jūsų automobilis, ten, kur mudu sėdėjome, prie tvoros mindžikavo didžiulis pavėpsoti atėjusiųjų būrys. Jei saugoti įvykio vietos nebūtų buvę pasiųsti policininkai, tie žmonės būtų plūste užplūdę ganyklą ir sutrypę ją į juodą žemę.

– Ar bulius ten vis dar ganosi?

– Bulius buvo visai kitame ganyklos gale. Tasai, – kaip ten jo pavardė, ar tik ne Makmilanas? – nuvedė jį tenai ir pririšo. – Ji vėl visa suvirpėjo. – Dar niekada nieko panašaus nebuvau mačiusi... Turėjau atsisėsti ant žemės, kad nenualpčiau. Ir

kam jie uždavinėjo tokius klausimus? Kodėl jie klausė, ar tikrai aš visą laiką buvau su jumis? Ir kaip mano buvimo vieta bei laikas susiję su tuo, jog bulius negyvai užbadė žmogų?

– Na, tirdami nelaimingo atsitikimo aplinkybes jie visuomet panašiai klausinėja. Tiesiog nori pasikalbėti su tiesioginiais įvykio liudytojais. Beje, jeigu policija pradės tyrimą, šiandien išvažiuoti į Niujorką jums nepavyks. Tik nemanau, kad jie jį pradėtų. Gal jie klausė, ar po vakarienės, prieš išeidama pasivaikščioti ir sutikdama mane, jūs matėte Klaidą Osgudą?

– Taip, klausė. Aš jo nemačiau. Tik kodėl jie uždavė man tokį klausimą?

– Čia jūs mane ir pričiupote, – atsakiau, įsibėręs į kavą cukraus ir šaukšteliu ją pamaišęs. – Galbūt jie pamanė, kad atėmėte vyrukui paskutinę viltį ar panašiai ir jis perlipo per tvorą į ganyklą ketindamas nusižudyti. Tiems gudruoliams kyla visokiausių romantiškų minčių. Gal jie klausė, ar Klaidas į Prato namus buvo užsukęs pasimatyti su jumis?

– Klausė. – Ji pakėlė akis į mane ir čia pat vėl nuleido jas į priešais stovintį kavos puodelį. – Aš irgi nesupratau, kodėl jie taip keistai klausinėja. Ir kaip jiems šovė į galvą, kad jis atėjo pasimatyti su manimi?

– Na, gali būti, jog Klaido tėvas pareigūnams ko nors prišnekėjo. Atmenu, vakar vakare kalbė-

damasis su juo paminėjau jūsų vardą, – tik prasitariau, kad ir jūs čia esate, – tas vyras vos nesprogo iš pykčio ir susierzinimo. Man susidarė įspūdis, jog jis matė jus savo paties sapnuotame košmare. Ne ne, nemanau, kad košmaras – geriausia vieta jums pasirodyti, ypač turint omenyje jūsų kūno sudėjimą ir taip toliau, bet man tiesiog susidarė toks įspūdis.

– Jis labai nusiminęs, – abejingai gūžtelėjo pečiais Lilė. – Ir vis dėlto kalbėti apie mane neturėjo teisės. Bent jau su jumis. – Jos akys įsmigo į mane ir ėmė slysti aukštyn, – nuo krūtinės, per veidą iki pat viršugalvio, – o paskui vėl lėtai nusileido. – Tik ne su jumis, Eskamilijau, – pakartojo Lilė. Man kilo noras jai pliaukštelėti, nes balso intonacija, kuria ji ištarė pastaruosius žodžius, ir į mane įremtas akių žvilgsnis privertė pasijusti taip, tarsi būčiau bulvė, kurią ji kaip tik lupo. Tuo tarpu Lilė paklausė: – Ir ką gi jums pasakė Klaido tėvas?

– Ne kažin ką, – stengdamasis susitvardyti atsiliepiau aš. – Tik jo veido mina privertė mane susimąstyti. Jis užsiminė, jog mielai nusuktų jums sprandą. Iš to, ką jis pasakė, supratau, kad anksčiau judu su Klaidu buvote artimi draugai. Be to, man rodos, jog tą patį jis papasakojo ir šerifui bei policijos pareigūnams, o gal visa tai jie ir taip jau žinojo, todėl ir klausinėjo jūsų, ar Klaidas vakar vakare nesusitiko su jumis.

– Ką gi, jis atėjo tikrai ne dėl manęs. Jeigu Klaidas būtų norėjęs su kuo nors pasimatyti, ko gero, mieliau būtų susitikęs su Karolina, o ne su manimi.

Tai man buvo naujiena, bet laiku susigriebiau nuslėpti nuostabą ir atsainiai paklausiau:

– Turite omenyje panelę Prat? Kodėl jis būtų norėjęs su ja susitikti? Ar jie turėjo kokių artimesnių santykių?

– Taip, gerokai anksčiau jie tikrai draugavo. – Ji atsidarė pudrinę ir įgudusia akimi žvilgtelėjo į ten esantį veidrodėlį pasižiūrėti, ar nereikia vėl šiek tiek pasidažyti. – Man rodos, jie buvo susižadėję arba ketino tai padaryti. Ak, tiesa, juk apie Osgudų ir Pratų šeimų santykius jūs nieko nežinote! Osgudai jau nuo senų laikų buvo turtingi, jų giminėje, man rodos, buvo netgi vienas garsus karvedys. Niujorke gyvenantys jų giminės mano, jog didžiąją dalį aukštuomenės dabar sudaro prasisiekėliai. Bet man pačiai visos tos kalbos tokios nuobodžios... Mano motina buvo padavėja, o tėvas – imigrantas. Jis pelnėsi duoną klodamas kanalizacijos vamzdžius.

– Ir vis dėlto tik pažiūrėkite į save! Jūs nepražuvote. Beje, vakar vakare girdėjau Pratą sakant, kad jis gimė senoje sukiužusioje trobelėje, stovėjusioje toje pačioje vietoje, kur dabar iškilo naujasis namas.

– Tikra tiesa. Jo tėvas dirbo Osgudo tėvo arklidėse. Klaidas man papasakojo. Vienas netoliese gyvenęs ūkininkas turėjo gražuolę dukterį, ir jaunasis Pratas su ja susižadėjo, bet netrukus baigęs koledžą namo sugrįžo Frederikas Osgudas, pamatė ją, pamilo ir vedė. Taigi toji mergina tapo Klaido ir Nensės motina. Tuo tarpu Pratas išvažiavo į Niujorką, ėmėsi verslo ir netrukus kaip reikiant prakuto. Jis taip ir nevedė, o suradęs laisvą minutėlę ėmė ieškoti būdų, kaip įgelti Osgudui. Kai jis supirko visai greta Osgudo valdų plytinčias žemes ir ėmė statytis namą, šis, atrodo, ne juokais susierzino.

– Ir Klaidas, nuo pat vaikystės matęs vis stiprėjančią šių dviejų šeimų nesantaiką, nusprendė, kad geriausias būdas pataisyti reikalus yra tiesiog imti ir vesti Prato dukterėčią? Suprantama, tokiais atvejais geriau tinka duktė, bet iš bėdos būtų tikusi ir dukterėčia.

– Ne, tai nebuvo Klaido mintis, šį planą apmetė jo sesuo. Nensė. – Lilė uždarė pudrinę ir pridūrė: – Ji visą žiemą praleido Niujorke, geriausiuose naktiniuose klubuose studijuodama muzikos ritmus, susipažino su Džimiu bei Karolina ir pamanė, jog būtų ne pro šalį artimiau pabendrauti ir visai jų ketveriukei; tad kai Klaidas atvažiavo aplankyti sesers, ji suorganizavo susitikimą. Aplinkybės taip jau susiklostė, kad ji artimai susidraugavo su

Džimiu, o Klaidas netruko rasti bendrą kalbą su Karolina. Paskui Klaidas susidomėjo manimi, ir jo elgesys, man rodos, paveikė ir Nensės bei Džimio santykius.

– Ar judu su Klaidu buvote susižadėję?

– Ne, – Lilė pažvelgė tiesiai į mane, kilstelėjusi vieną lūpų kamputį šyptelėjo, giliai atsiduso, ir aš pastebėjau, kaip subangavo jos krūtys, priversdamos trumpą akimirką įsitempti jas dengusį džersio audinį. – Ne, Eskamilijau. – Ir ji vėl ėmė skusti mane kaip bulvę. – Vargu ar kada nors ryžčiausi ištekėti. Matote, santuoka iš esmės yra tik ekonominis susitarimas, bet man pasisekė, nes galiu leisti sau prabangą nesuplakti į viena meilės ir piniginių reikalų. Vyras irgi jausis laimingas, – turiu galvoje, vyras, kuris atrodys man patrauklus ir kuris savo ruožtu pamils mane.

– Neabejoju, kad taip ir bus, – atsakiau mintyse svarstydamas, kas suteiktų man daugiau malonumo: pliaukštelėti jai, o paskui pabučiuoti, ar iš pradžių pabučiuoti, o paskui – pliaukštelėti. – Ar Klaidas jums atrodė labai patrauklus vyras?

– Taip, bet neilgai, – paaiškino Lilė ir vėl vos pastebimai suvirpėjo. – Tikriausiai ir pats žinote, kaip sunku, kai žmogus, kuriuo taip žavėjaisi, netrunka pasirodyti esąs neįmanomas nuoboda? Jis irgi norėjo, kad už jo ištekėčiau. Tik nemanykite, kad aš beširdė, nes tai – netiesa. Toli gražu.

Karolina būtų galėjusi Klaidui būti puikiausia žmona, – aš jam taip ir pasakiau. Buvau linkusi manyti, jog jiedu išsiaiškins visus nesusipratimus ir susitaikys, negana to, tvirtai tikėjau, kad taip ir bus. Štai kodėl sakiau, kad vakar vakare pasirodęs Prato namuose Klaidas tikriausiai labiau troško pasikalbėti su Karolina, o ne su manimi.

– Gal netgi ir pasikalbėjo. Ar paklausėte jos?

– Dieve švenčiausias, aišku, ne! Argi aš – *aš!* – galėčiau klausinėti Karolinos apie Klaidą? Jos akivaizdoje nedrįsčiau nė jo vardo ištarti. Ji manęs nekenčia.

– Bet į šventę, kurioje ant atviros ugnies turėjo būti iščiurškintas bulius, vis dėlto pakvietė, ar ne?

– Taip, bet tik todėl, jog įsivaizduoja esanti labai gudri. Mudu su jos broliu Džimiu ėmėme jausti vienas kitam simpatiją, ir ji sumetė, jog pamatęs mane čia, kaime, ilgiau su manimi pabendravęs, jis supras, kokia esu lėkšta ir nesveika.

– Šit kaip? O ar jūs – nesveika?

– Labai, – atsakė Lilė ir vienas jos lūpų kamputis vėl pakilo per vieną šešioliktąją colio aukštyn. – Nes esu paprasta ir nuoširdi. Nes niekada nežadu to, ko negalėsiu duoti, be to, niekada nebūna taip, kad ką nors duočiau, o paskui tikėčiausi, kad man už tai atsilygins. Taigi esu baisiai nesveika. Bet dėl apibūdinimo „lėkšta", rodos, būsiu suklydusi. Abejoju, ar Karolina laiko mane lėkšta ir paviršutiniška.

– Minutėlę atsiprašysiu, – pertraukiau mūsų pokalbį ir pakilau nuo kėdės.

Net ir leisdamas Lilei Rouan žlugdyti man gyvenimą, akies krašteliu nuolat stebėjau kitame palapinės gale stovintį Volfo stalelį, – mat norėjau pamatyti, kaip jis reaguos paragavęs vištienos frikasė, kuri, atrodo, jam patiko, nes užsisakė dar vieną porciją, – ir savo žlugdytojos kalbą pertraukiau dėl to, kad pastebėjau darbdavio man duotą ženklą. Prie jo kėdės kalbėdamasis stovėjo kažkoks vyras, ir Volfas, kilstelėjęs antakius, metė į mane tokį išraiškingą žvilgsnį, iš kurio aš supratau, kad vyksta kai kas svarbaus. Todėl trumpam atsiprašiau Lilės, pakilau nuo kėdės ir neskubėdamas nužingsniavau pas Volfą. Kai priėjau, prie kėdės stovėjęs vyras pasuko į mane galvą ir aš pamačiau, kad tai – Lu Benetas, Nacionalinės gernsio veislės galvijų augintojų sąjungos sekretorius.

– Arči, norėčiau jums padėkoti, – prabilo Volfas dėdamas ant stalo servetėlę, – kad rekomendavote man užsisakyti vištienos frikasė. Patiekalas buvo nuostabiai skanus. Tik amerikietės moterys moka tinkamai pataisyti tešloje įkeptus obuolius, ir tai – toli gražu ne visos.

– Taip, sere.

– Ar jau pažįstate poną Benetą?

– Taip, sere.

– Sakykite, ar negalėtumėte kaip nors mandagiai išsivaduoti iš tos... – Ir jis nykščiu dūrė į tą pusę, iš kur buvau atėjęs.

– Norite, kad padaryčiau tai tuojau pat?

– Na, kiek galima greičiau. Žinoma, jei nesate pernelyg įsitraukęs į pokalbį. Matote, ponas Benetas, pono Osgudo paprašytas, manęs visur ieškojo, nes ponas Osgudas laukia centriniame parodos biure ir nori su manimi pasimatyti. Mudu su Šanksu baigsime priešpiečius maždaug po dešimties minučių.

– Gerai. Esu labai susidomėjęs ta moterimi, bet pamėginsiu kaip nors išsilaisvinti.

Grįžęs prie savo stalelio pasakiau Lilei, kad mums, deja, teks skirtis, pamojau metodistei ir paprašiau atnešti sąskaitą. Pasirodė, jog man teks sumokėti dolerį ir šešiasdešimt centų, ir, paaukojęs dar porą dešimties centų monetų misionieriams, patenkintas mintyse sumečiau, jog iš savo sandorio uždirbau lygiai dvidešimt centų.

Nusivylusi, tačiau be jokio aiškiai girdimo susierzinimo balse, Lilė tarė:

– Maniau, drauge praleisime popietę stebėdami žirgų lenktynes, sukdamiesi karuselėse ir mėtydami kamuolius į visokius išlošti skirtus daiktus...

– Nieko nebus, – kaip kirviu nukirtau aš. – Tik ne šiandien. Kad ir kaip laikui bėgant susiklostys mūsų santykiai, kad ir kas atsitiks, kiekvieną po-

pietę manęs laukia darbas. Turite įsisąmoninti, kad aš – dirbantis vyras ir su savo žaisliukais žaidžiu tik laisvalaikiu. Dirbsiu net ir tokiu metu, kai mažiausiai iš manęs šito tikėsitės. Net ir valgydamas su jumis priešpiečius bei maloniai leisdamas laiką aš dirbau ir pelniausi duoną.

– Įtariu, jog tuo pat metu, kai žarstėte man visus tuos žavius komplimentus, viena ir, manyčiau, pajėgiausia jūsų smegenų dalis stengėsi išspręsti painų ir sudėtingą klausimą.

– Pataikėte kaip pirštu į akį.

– Mielas Eskamilijau. Brangusis Eskamilijau... Bet diena jau krypsta vakarop. Sakykite, ką veiksite vakare?

– Dievai žino. Juk dirbu Nero Volfui.

SEPTINTAS SKYRIUS

Kambarys, esantis administracinio parodos pastato pusaukštyje, į kurį mus palydėjo Benetas, pasirodė esąs didelis, labai aukštomis lubomis, jo medinėje lauko sienoje buvo įstatyti du gerokai dulkėmis apėję langai, o kitos trys buvo visai plonos ir priminė iš lentų sukaltas pertvaras, skiriančias jį nuo kitų patalpų. Išskyrus tris didelius gremėzdiškus stalus ir tuziną medinių kėdžių, jame nebuvo jokių kitų baldų. Ant vieno iš stalų buvo sukrauta krūva išblukusių vėliavų ir maždaug vieno bušelio talpos pintinė, iki pusės pridėta obuolių; kiti du stalai stovėjo visiškai tušti. Trys kėdės buvo užimtos. Ant vienos iš jų krašto sėdėjo Sidnis Dartas, Šiaurės Atlanto parodos valdybos pirmininkas; vos tik mes įžengėme, jis tuoj pat pašoko ant kojų; ant antrosios išdidus kaip kunigaikštis, nuleidęs pečius, pavargęs ir piktas, bet nutaisęs kuo ryžtingiausią veido išraišką buvo įsitaisęs Frederikas Osgudas; trečiąją buvo užėmusi

Nensė Osgud: ji sėdėjo susirietusi ir atrodė labai nelaiminga.

Benetas mus visus supažindino. Dartas nelabai rišliai burbtelėjo kažką apie tai, kad jo laukia žmonės, ir išėjo. Nevilties pilnas Volfo žvilgsnis nuslydo kambaryje esančiais baldais ir galų gale įsmigo į mane, tarsi perduodamas nebylų prašymą, ar aš, dėl Dievo meilės, negalėčiau kur nors surasti krėslo, kuris išlaikytų jo kūno svorį, bet aš tik nežymiai papurčiau galvą, nes puikiai žinojau, jog tai neįmanoma. Tada Volfas kietai sučiaupė lūpas, sunkiai atsiduso ir atsisėdo.

Benetas pratarė:

– Jei norite, galiu pasilikti... Tai yra, jei tik galėčiau būti kuo nors naudingas.

Volfas pakėlė akis į Osgudą, o šis tik papurtė galvą.

– Ne, ačiū, Lu. Gali eiti apsižvalgyti.

Benetas dar minutėlę delsė, tarsi norėdamas parodyti, kad, jei reikia, mielai pasiliktų, o paskui išsliūkino. Kai jis išėjęs uždarė kambario duris, aš irgi pasiėmiau vieną kėdę ir prisėdau.

Metęs į Volfą rūstų, tikro aristokrato vertą žvilgsnį, Osgudas prabilo:

– Tai jūs – Nero Volfas... Jei teisingai supratau, atvykote į Kroufyldą eksponuoti savo orchidėjų?

– Kas jums taip sakė? – piktai atkirto Volfas.

Osgudas vėl buvo besuraukiąs antakius, bet paskui apsigalvojęs tik gūžtelėjo pečiais.

– Argi svarbu, kas man taip sakė?

– Ne. Bet taip pat visiškai nesvarbu, ko aš atvažiavau į Kroufyldą. Ponas Benetas užsiminė, kad norite su manimi pasikalbėti ir, be jokios abejonės, toli gražu ne apie orchidėjas.

Pasistengiau sulaikyti šypseną, nes puikiai mačiau, jog Volfas ne tik perėmė pokalbio gijas į savo rankas (o toks jo poelgis buvo praktiškas ir mums labai parankus), bet ir išliejo savo apmaudą dėl to, kad buvo čia pakviestas ir atėjo, nors padarė tai iš esmės niekieno neverčiamas.

– Jūsų orchidėjos man nė kiek nerūpi, – vis dar šiek tiek susiraukęs nenusileido Osgudas. – Jūs turėjote čia ateiti, nes būtina išsiaiškinti, ar esate Tomo Prato pusėje, jam dirbate arba dirbote. Vakar vakare jūs buvote jo namuose...

– Būtina? Kam būtina, sere? – Volfas stengėsi išlikti pabrėžtinai ramus. – Arba norite su manimi pasitarti, arba ne. Jei norite, bet man pasirodys, kad patardamas jums įsipainiosiu į interesų konfliktą, tada taip jums ir pasakysiu. Turiu pabrėžti, jog pokalbį pradėjote visiškai netinkamai ir, galima sakyti, mane įžeidėte. Po galais, kodėl jums ar kam nors kitam turiu aiškintis, kokių tikslų vedamas atsidūriau Kroufylde? Jeigu jums reikia mano patarimo, aš jūsų paslaugoms. Kuo galėčiau padėti?

– Ar jūs – Tomo Prato draugas?

Volfas suirzęs krenkštelėjo, pakilo nuo kėdės ir, žengdamas į priekį, tarė:

– Eime, Arči.

Osgudas neištvėręs pakėlė balsą:

– Kurgi jūs einate?! Po velnių, argi neturiu teisės paklausti...

– Ne, neturite, sere, – pervėręs jį rūsčiu žvilgsniu atkirto Volfas. – Jūs iš viso neturite teisės ko nors manęs klausinėti. Esu profesionalus detektyvas, beje, turintis dar ir nemenką autoritetą. Jei sutinku imtis kokios nors užduoties, atlieku savo darbą iki galo; jei dėl kokių nors priežasčių negaliu ramia sąžine jos imtis, tiesiog atsisakau. Eime, Arči.

Aš prisiverčiau atsistoti. Nenorėjau išeiti ne tik todėl, kad ėmęsi šio reikalo, mano nuomone, galėjome puikiai uždirbti, bet ir dėl to, jog mane nepaprastai sudomino Nensės Osgud veido išraiška. Kai Volfas pakilo ir žingtelėjo durų link, merginai, rodės, akmuo nuo širdies nukrito, o kai nepaisydamas Osgudo protestų jis žengė ta pačia kryptimi dar kelis žingsnius, merginos veidas dar pastebimiau pragiedrėjo. Tokie iš pirmo žvilgsnio vienas kitam prieštaraujantys reiškiniai sujaukė ligi tol ramią mano minčių tėkmę, todėl kai Osgudas pagaliau nusileido ir tapo sukalbamesnis, pajutau nemenką pasitenkinimą.

– Na gerai, – suniurnėjo jis. – Atsiprašau. Geriau grįžkite ir vėl prisėskite. Iš tiesų esu girdėjęs ir apie jus, ir apie jūsų begalinį išdidumą bei nepriklausomumą. Bet sutinku praryti tą karčią piliulę, nes man jūsų reikia, ir nieko čia nepadarysi. Tie prakeikti kvailiai... pirma, jie neturi galvose nė trupinėlio košės, o antra, – yra paprasčiausia bailių gauja. Norėčiau, kad išsiaiškintumėte mano sūnaus Klaido mirties aplinkybes.

Savaime suprantama, kai tik Volfas priėmė Osgudo atsiprašymą ir vėl klestelėjo ant kėdės, Nensės veide palengvėjimo neliko nė ženklo, o rankų, kurias ji laikė pasidėjusi ant kelių ir kurios ką tik šiek tiek atsipalaidavo ir prasiskyrė į šalis, pirštai vėl susinėrė ir liko tvirtai suspausti.

Volfas pasiteiravo:

– Ir kokį gi jūsų sūnaus žūties aspektą turėčiau ištirti?

– Noriu žinoti, kas jį nužudė, – tiesiai šviesiai išrėžė įsiutęs Osgudas.

– Bulius. Argi ne? Argi ne tokia buvo medikų ir įstatymo sargų išvada?

– Po velnių tas jų išvadas! Aš jomis netikiu. Mano sūnus mokėjo elgtis su gyvuliais. Ko jis vidury nakties būtų ėjęs į ganyklą? Prato tvirtinimas, esą Klaidas įsėlino tenai išsivesti buliaus, man atrodo juoko vertas. Be to, kas jau kas, o mano sūnus nebuvo toks kvailas, kad visiško-

je tamsoje lyg niekur nieko leistųsi mirtinai subadomas.

– Ir vis dėlto jis *buvo* mirtinai užbadytas, – mestelėjo Volfas ir krustelėjo ant varganos kėdutės padėtą savo įstabaus dydžio kūną. – Jei ne buliaus, kyla klausimas, kieno rankomis ir kokiu įnagiu?

– Nežinau. Nė nebandysiu apsimetinėti, kad numanau. Jūs – tokių dalykų žinovas, todėl norėčiau, jog tai išsiaiškintumėte. Kalbama, jog esate protingesnis nei dauguma detektyvų... Todėl įdomu, ką jūs pats manote? Tą lemtingą vakarą buvote Prato namuose. Ar jūs, žinodamas visas aplinkybes, tikite, kad Klaidą galėjo mirtinai subadyti bulius?

Volfas tik atsiduso.

– Už ekspertų nuomonę reikia mokėti, pone Osgudai. Juo labiau – už manąją. Aš prašau nemenkų honorarų. Ir abejoju, ar galiu imtis jūsų iškeltos užduoties išsiaiškinti sūnaus žūties aplinkybes. Matote, ketvirtadienio rytą ketinu grįžti į Niujorką ir tikrai nenorėčiau užtrukti Kroufylde bent kiek ilgiau. Man patinka būti namie, o kai esu išvykęs, svajoju kuo greičiau grįžti. Neįsipareigoju pradėti tyrimo, bet jei norite išgirsti mano nuomonę, galiu ją pareikšti. Tai jums kainuotų tūkstantį dolerių.

– Tūkstantis dolerių tik už tai, kad pasakytumėte, ką manote? – išpūtė akis Osgudas.

– Taip, kad pasakyčiau, ką *suvokiau* ir kokias *išvadas* padariau. Tik abejoju, ar jums mano nuomonė pasirodys tiek verta.

– Po velnių, tai kam šitiek užsiprašote?

Ir tuomet, tarsi protestuodama, dusliu balsu į pokalbį įsikišo Nensė.

– Tėti, juk aš tau sakiau. Visa tai kvaila... Visa tai taip kvaila...

Volfas nudiegė žvilgsniu merginą, paskui vėl užmetė akį į jos tėvą ir abejingai gūžtelėjo pečiais.

– Tokia mano nuomonės kaina, sere.

– Turite omenyje, vieno žmogaus spėjimo kaina?

– Ne. Tiesos kaina.

– Tiesos? Ar esate pasirengęs ją įrodyti?

– Ne. Parduočiau ją jums kaip nuomonę. Bet jokiomis aplinkybėmis nepardavinėju spėlionių.

– Na gerai. Sumokėsiu jums. Kokia jūsų nuomonė?

– Ką gi, – nutęsė Volfas, paskui sučiaupė lūpas ir prisimerkė. – Klaidas Osgudas savo noru tikrai nekėlė kojos į ganyklą. Kai jį tenai įtempė ir paguldė ant žolės, jis buvo be sąmonės, bet – dar gyvas. Jis nebuvo mirtinai subadytas, vadinasi, dėl jo mirties kaltas ne bulius. Jūsų sūnus buvo nužudytas ir tai greičiausiai galėjo padaryti vienas ar du vyrai, mažiau tikėtina, kad moteris arba vyras ir moteris.

Nensė aiktelėjo, išsitempė kaip styga, sustingo ir daugiau neišleido nė garso. Osgudas akimis

ryte rijo Volfą, tai kietai sukąsdamas, tai vėl atpalaiduodamas žandikaulius.

– Ir tai... – tarstelėjo jis ir vėl susičiaupė. – Jūs tvirtinate, kad tai – tiesa? Mano sūnus buvo nužudytas?

– Taip. Nors šimtu procentų garantuoti negalėčiau. Kaip jau minėjau, pardaviau jums tik savo nuomonę.

– Bet ar ji tvirtai pagrįsta? Ir kokie faktai privertė jus padaryti tokią išvadą? Po velnių, jei bandote apvynioti mane aplink pirštą...

– Pone Osgudai! Paprašyčiau. Aš nevedžioju jūsų už nosies. Aš dirbu. Ir galiu jus patikinti, kad mano nuomonė – ne iš piršto laužta. O ar už ją verta mokėti tiek, kiek sumokėsite jūs, priklauso tik nuo to, kaip ketinate ja pasinaudoti.

Osgudas atsistojo, žengė porą žingsnių ir priėjęs pažvelgė į dukterį.

– Ar girdėjai, Nense? – tarsi norėdamas ją kuo nors apkaltinti paklausė jis. – Ar girdi, ką jis sako? Aš žinojau, sakau tau, aš taip ir žinojau... – Staiga senis aukštai pakėlė galvą ir pridūrė: – Gerasis Dieve... mano sūnus miręs... nužudytas...

Tada jis dar pasisuko į Volfą ir prasižiojo kažką sakyti, bet po akimirkos apsigalvojo, grįžo prie kėdės ir vėl atsisėdo.

Tuo tarpu Nensė įrėmė žvilgsnį į Volfą ir neslėpdama pasipiktinimo paklausė:

– Kaip jūs galite taip sakyti? Iš kur galite žinoti, kad... Klaidas buvo nužudytas? Kodėl sakote visa tai, lyg... lyg tvirtai žinotumėte?

– Todėl, kad viską apmąsčiau ir susidariau tokią nuomonę, panele Osgud.

– Bet kaip? Iš ko jūs sprendėte?

– Tylėk, Nense, – sudraudė dukterį Osgudas ir vėl atsigręžė į Volfą. – Na gerai, aš jūsų nuomonę žinau. Bet dabar dar norėčiau sužinoti, kuo ją grindžiate.

– Dedukciniais apmąstymais. Vakar vakare pats buvau įvykio vietoje ir pasišviesdamas prožektoriumi ją apžiūrėjau.

– Bet koks gi tų dedukcinių apmąstymų šaltinis?

– Faktai, – reikšmingai kilstelėjęs ištiestą pirštą atsakė jam Volfas. – Jei norite, nesunkiai galite juos sužinoti, bet paklausykite... Ką tik kalbėjote apie „tuos prakeiktus kvailius", negana to, pavadinote juos bailių gauja. Juk turėjote omenyje teisėsaugos pareigūnus, ar ne?

– Taip. Apygardos prokurorą ir šerifą.

– Ar bailiais išvadinote juos dėl to, kad jie vis delsia pradėti oficialų tyrimą dėl jūsų sūnaus mirties?

– Jie ne delsia, o iš viso atsisako tai daryti. Negana to, pareiškė, esą mano įtarimai – išsigalvoti ir niekuo nepagrįsti. Suprantama, šitų žodžių nė vienas neištarė, bet jų mintis buvo tokia. Tiesiog

jie nenori pradėti darbo, kurio bijo negalėsią iki galo pabaigti.

– Bet juk jūs turite neblogą padėtį visuomenėje, turite galios ir politinės įtakos...

– Ne, ne. Tik jau ne Vodeliui, apygardos prokurorui. Per rinkimus 1936-aisiais jis buvo mano priešininkas, ir kad buvo išrinktas jis, o ne aš, daugiausia lėmė Tomo Prato pinigai. Bet juk dabar kalbame apie žmogžudystę! Juk pats sakote, jog tai buvo žmogžudystė!

– Jie gali būti įsitikinę priešingai. Turint galvoje visas įvykio aplinkybes tokia įstatymo sargų pozicija visiškai įtikėtina. O gal norite pasakyti, kad jie, norėdami išvengti Prato susierzinimo, galėtų nuslėpti žmogžudystę?

– Ne. Nors... Galbūt. Na, šiaip ar taip, man į tai nusispjaut. Žinau tik viena: jie atsisako išklausyti mano paaiškinimų bei argumentų, ir aš nieko negaliu padaryti, bet nepaisant visko ketinu pasiekti, kad tas, kuris nužudė mano sūnų, neišvengtų pelnyto atpildo. Štai kodėl atėjau pas jus.

– Būtent, – tarstelėjo Volfas ir vėl krustelėjo sėdėdamas ant kėdės. – Tiesą sakant, iki šiol nepasakėte teisėsaugos pareigūnams nieko, kas juos būtų privertę suklusti. Pareiškėte jiems, esą jūsų sūnus nieku gyvu nebūtų kėlęs kojos į tą ganyklą, bet jo kūnas buvo rastas būtent ten; teigėte, girdi, jis nebuvo toks kvailas, kad tamsoje leistųsi mirtinai subadomas bu-

liaus, tačiau tai – tik hipotezė, o ne faktas. Jūs manęs prašėte ištirti jūsų sūnaus mirties aplinkybes, bet aš negaliu imtis šios užduoties, jei tuo pačiu metu tyrimo nepradės ir policija. Reikės daug ką nuveikti, o aš, išskyrus poną Gudviną, čia neturiu jokių pagalbininkų. Be to, negaliu ateiti ir konfiskuoti įkalčių. Jei apskritai imsiuosi šio reikalo, tai tik su sąlyga, jog įstatymo sergėtojai irgi mus palaikys. Ar apygardos prokuroro kontora Kroufylde?

– Taip.

– Ar ponas prokuroras dabar tenai?

– Taip.

– Tada siūlyčiau nueiti pas jį ir pasikalbėti. Pamėginsiu jį įtikinti, kad nedelsdamas pradėtų tyrimą. Žinoma, už tai turėsite man sumokėti papildomą honorarą, bet pasistengsiu, kad jis nebūtų pernelyg didelis. O pasikalbėję su apygardos prokuroru galėsime iš naujo apsvarstyti jūsų pageidavimą, kad tyrimo imčiausi aš. Mat galėtumėte nuspręsti, jog tai – nebūtina, arba man pačiam galėtų pasirodyti, kad tai – labai jau nepraktiškas užsiėmimas. Sakykite, ar jūsų automobilis čia? Ar ponas Gudvinas galėtų jį vairuoti? Matote, manąjį jis supylė į medį...

– Vairuosiu aš pats. Arba mano duktė. Mat visai nenoriu vėl grįžti pas tą asilą Vodelį.

– Bijau, kad tai neišvengiama, – tarė Volfas ir pakėlė nuo kėdės sunkų kūną. – Yra dalykų, ku-

riuos reikia daryti tuoj pat, be to, imantis juos tvarkyti reikalinga valdžios atstovų parama.

Galų gale paaiškėjo, kad vairuos duktė. Didelį juodos spalvos Osgudui priklausantį sedaną radome pastatytą ypatingoje, iš anksto rezervuotoje vietoje šalia parodos administracinio pastato ir sulipome į vidų. Mudu su Nense sėdėjome priekyje. Visas dvi mylias, kurias mums teko įveikti, dėl vykstančios parodos Kroufyldo gatvės buvo grūste prigrūstos mašinų, ir nors mergina gana impulsyviai sukinėjo vairą ir nervingai spūsčiojo greičio pedalą, apskritai vairavo neblogai. Kartą net žvilgtelėjau sau per petį ir pamačiau Volfą, įsitvėrusį laikymuisi skirto diržo ir besijaudinantį dėl savo gyvybės. Pagaliau sustojome prie šaligatvio, už kurio plytėjo pievelės rėžis, o dar tolėliau dunksojo senas iš akmenų sumūrytas pastatas, kurio paskirtis ir statusas buvo iškalti virš įėjimo: „Kroufyldo apygardos teismo rūmai".

Lipdamas iš automobilio Osgudas kreipėsi į dukterį:

– Važiuok namo, Nense, grįžk pas mamą. Tau iš viso nebuvo jokios prasmės čia atsibelsti. Kai bus kokių naujienų, aš paskambinsiu.

Čia įsiterpė Volfas:

– Vis dėlto būtų geriau, jeigu ji mūsų čia palauktų. Jei kartais imčiausi šios užduoties, man tuojau pat reikėtų pasikalbėti su jūsų dukra.

– Su mano dukra? – susiraukė Osgudas. – O kam? Nesąmonė!

– Kaip sau norite, sere, – gūžtelėjo pečiais Volfas. – Esu beveik tikras, jog šito darbo nesiimsiu. Nesiimsiu jau vien dėl to, jog kaip klientas esate neįmanomai karingas ir linkęs konfliktuoti.

– Bet, po velnių, kam jums būtinai reikia pasišnekėti su mano dukra?

– Kad gaučiau informacijos. Štai ką jums patarsiu, pone Osgudai: važiuokite su dukterimi namo ir liaukitės pagaliau rezgęs kerštо planus. Nėra įkyresnės ir aplinkiniams mažiau suprantamos žmogaus veiklos rūšies kaip tinkamai atliekamas žmogžudystės tyrimas, ir bijau, kad jūs nesate pasirengęs šio proceso ištverti. Tiesiog išmeskite tą mintį iš galvos. O čekį, kai tik jums bus patogu, galite man atsiųsti ir paštu...

– Ne, aš noriu išsiaiškinti viską iki galo.

– Tada pasiruoškite, kad ne kartą teks susierzinti, kad jūsų namuose nekviesti pasirodys pareigūnai, kad jums neduos ramybės ir kad žmonės viešai aptarinės jūsų reikalus.

– Noriu sužinoti visą tiesą.

– Tikrai? – Volfas per colį palenkė galvą į tą pusę, kur buvo matyti žavus, bet labai jau nelaimingas prie vairo sėdinčios dukters veidas, ir tarė: – Prašau palaukti čia, panele Osgud.

AŠTUNTAS SKYRIUS

Įprastomis aplinkybėmis Volfo pasitikėjimas savimi ir beribis pasipūtimas neleidžia puoselėti jam kokių nors švelnesnių jausmų, pavyzdžiui, užuojautos, bet tą popietę man jo tikrai buvo gaila. Mat šį kartą Volfas buvo priverstas sulaužyti kelias geležines savo taisykles. Jis važiavo automobiliu, kurį vairavo svetimas žmogus, vaikščiojo minioje, vykdė savo galimo kliento reikalavimus ir stengėsi kiek galima greičiau patekti pas oficialius valdžios atstovus, kad pagaliau galėtų bent kiek patogiau atsisėsti. Viešbučio kambarys, kurį mums pavyko gauti, – kadangi pirmadienį vakare nepasirodėme, į kambarį, kurį buvome užsisakę iš anksto, jau negalėjome reikšti jokių pretenzijų, – buvo mažas, tamsus ir labai neramioje vietoje, juolab kad vienintelis jo langas išėjo tiesiai į statybų aikštelę, kur įjungta betono maišyklė kėlė pragarišką triukšmą. Jei praverdavai langą, į kambarį tumulais imdavo virsti cemento dulkės. Nei pačiame parodoje

mums paskirtame plote, nei greta jo niekur nebuvo galima atsisėsti. Metodistai savo palapinėje turėjo sulankstomų kėdžių. Kėdės, stovėjusios kambaryje, į kurį atėjome susitikti su Osgudu ir kuriame Volfas tikriausiai tikėjosi rasti visai padorų krėslą, buvo šiek tiek geresnės; tad suprantama, jog šiuo požiūriu apygardos prokuroro kabinetas Volfui atrodė kaip menka ir paskutinė, bet vis dėlto – viltis. Dar niekada nemačiau jo žengiančio žvaliau negu tą kartą, kai visi sugužėjome į kabinetą; Volfas skubriu žvilgsniu apmetė patalpą ir, didžiam nusivylimui, pamatė, kad čia tėra vienas minkštas, juoda oda aptrauktas ir gerokai nutrintas krėslas su ranktūriais. Tai jau buvo galima pavadinti nemenka pergale. Volfas trumpam sustojo priešais krėslą, pasisakė apygardos prokurorui, kas esąs, ir atsisėdo.

Apygardos prokuroras Karteris Vodelis buvo kresnas, gerokai aptukęs ir tūžmingo būdo pusamžis vyras. Manau, jis stengėsi būti ypač dėmesingas ponui Osgudui, ir ne tik dėl to, kad jautė pareigą pareikšti jam savo užuojautą dėl sūnaus mirties, bet ir todėl, kad norėjo parodyti, jog jau negriežia danties dėl 1936-aisiais vykusių rinkimų ir be galo myli savo šalį, kurios ne tokia jau menka dalis – du tūkstančiai akrų – priklausė būtent Osgudui. Prokuroras patikino mielai sutinkantis pratęsti šiandien rytą pradėtą pokalbį, tačiau savo

nuomonės per tą laiką nepakeitęs. Osgudas atsakė, kad ir jis pats tęsti pradėtą diskusiją nemato jokios prasmės, tai būtų tik nereikalingas laiko ir jėgų švaistymas, tačiau, prokurorui leidus, šį tą norėtų pasakyti ponas Nero Volfas.

– Be jokios abejonės, – sududeno Vodelis. – Suprantama. Pono Volfo autoritetas mums visiems gerai žinomas. Turbūt nereikia nė klausti, kiek daug mes, vargšai kaimiečiai, galėtume iš jo pasimokyti. Ar ne, pone Volfai?

– Kol kas dar nežinau, ko jūs vertas, pone Vodeli, – sumurmėjo Volfas, – bet manau, galiu jums suteikti vertingos informacijos, tiesiogiai susijusios su Klaido Osgudo nužudymu.

– Nužudymu? – išpūtė akis Vodelis. – Na nežinau, nežinau... Nemanau, jog taip netikėtai tėkšta išankstinė išvada yra geriausias būdas pradėti mūsų pokalbį. Ar ne?

– Aišku, ne, – sutiko Volfas ir, pasimuistęs bei patogiau įsitaisęs krėsle, atsiduso: – Tai, ką jums pasakiau, yra mano atskleistas ir nustatytas neabejotinas faktas, o ne prielaida. Ar jums bent kartą teko matyti žmogaus, kurį ragais mirtinai subadė ar sužeidė bulius, kūną?

– Ne. Prisipažinsiu, neteko.

– O ar kada matėte bulių, kuris ką tik užbadė žmogų, arklį ar kokį kitą gyvulį? Ar esate matęs, kaip atrodo bulius iš karto po tokio susidorojimo?

– Ne.

– Taigi, o man yra tekę... Tiesa, tai buvo seniai... Mačiau tą vaizdą tuziną, o gal ir dar daugiau kartų bulių kautynėse. Sužeisti arkliai, sužeisti žmonės... vienas nužudytas. – Čia Volfas reikšmingai kilstelėjo pirštą ir tęsė savo mintį: – Nesvarbu, ar esate kada nors visa tai matęs, ar ne, tikriausiai galite įsivaizduoti, kas nutinka, kai bulius subeda ragus giliai į dar gyvą kūną, o paskui, keldamas galvą aukštyn, staiga padaro dvi didžiules plėštines žaizdas. Kadangi aukos širdis vis dar ritmingai plaka, trykštanti kraujo srovė apipila visą gyvulio snukį bei galvą, – pasitaiko, kad kraujas patenka netgi ant pečių ir dar toliau, ant liemens. Taip žudomas žmogus siaubingai kraujuoja: tą pačią akimirką, kai atsiranda žaizda, iš jos šauna kraujo srovė. Taip atsitiko ir Klaidui Osgudui. Jo drabužiai buvo permirkę krauju. Sužinojau, kad toje vietoje, kur jis buvo nužudytas, policijos pareigūnai pranešė radę didžiulę sukrešėjusio kraujo balą. Ar tai – tiesa? Ar galite tai patvirtinti? Vakar vakare mano asistentas ponas Gudvinas pastebėjo bulių, kuris, nestipriai ir nerodydamas didelio noro, ragais baksnojo ant žolės gulintį Klaido Osgudo kūną. Tad visiškai natūralu buvo padaryti prielaidą, kad jį mirtinai subadė bulius. Tačiau nepraėjus nė penkiolikai minučių nuo to įvykio, kai gyvulys jau buvo pririštas prie tvoros, aš priėjau

gana arti ir, pasišviesdamas prožektoriumi, jį apžiūrėjau. Buliaus snukis buvo baltas, ant jo pastebėjau tik vieną vienintelę kraujo dėmę, o jo ragai krauju buvo ištepti tik per kelis colius nuo galų. Ar ši aplinkybė policijos pareigūnų ataskaitoje irgi buvo paminėta?

Tęsdamas žodžius Vodelis atsakė:

– Neatmenu... Atrodo, ne.

– Tada patarčiau tuojau pat dar kartą apžiūrėti bulių, jei tik iki to laiko kas nors jo nenuprausė. Užtikrinu jus, kad mano tvirtinimu galima visiškai pasitikėti, – tarė Volfas ir, vėl kilstelėjęs ištiestą pirštą, pridėjo: – Atėjau čia ne pasidalyti savo spėlionėmis, pone Vodeli. Neketinu su jumis ginčytis ar ką nors įrodinėti. Dažnai atsitinka, jog apmąstydami tai, kas įvyko, mes susiduriame su kokia nors įtartina aplinkybe, kuri verčia mus dar atidžiau įsigilinti į nusikaltimo aplinkybes ir sukelia diskusiją, bet tai, kaip vakar vakare atrodė buliaus snukis ir galva, nėra dalykas, dėl kurio būtų galima diskutuoti. Tai – neginčijamas faktas. Faktas, įrodantis, kad bulius Klaido Osgudo nenužudė. Visai neseniai užsiminėte apie mano autoritetą... Šiuo atveju tikrai nebijau jo prarasti.

– Dieve mano, – sumurmėjo Klaido Osgudo tėvas. – Dieve mano... Aš pats apžiūrėjau tą bulių, bet nė neįtariau, kad...

– Nemanau, jog dėl savo dvasinės būsenos vakar vakare galėjote blaiviai mąstyti, – atsakė jam Volfas. – Vargu ar iš jūsų buvo galima šito tikėtis. Nebent iš policijos, teikiančios mums viltį ir paguodą... ypač iš kaimo policijos.

Apygardos prokuroras iš pirmo žvilgsnio visiškai nuoširdžiai tarė:

– Prisipažįstu, jūs mane įtikinote. Tikrai. Ir vis dėlto dėl kraujavimo dar norėčiau pasikonsultuoti su gydytojais...

– Krauju buvo permirkę visi nužudytojo drabužiai, kraujo buvo ir ant žolės aplink jo kūną. Daug kraujo. Manau, bus geriau, jei pasikalbėsite su tuo gydytoju, kuris matė žaizdą. O kol kas reikėtų ko nors imtis ir veikti greitai, be to, mūsų atraminiu tašku galėtų būti prielaida, kad bulius Klaido Osgudo nenužudė, nes tai yra faktas.

– Atrodo, jūs tvirtai tuo įsitikinęs, pone Volfai. Visiškai tikras.

– Taip ir yra.

– Ar galėjo bulius iš kūno ragus ištraukti taip greitai, kad išvengtų šovusios kraujo čiurkšlės?

– Ne. Kraujas ima veržtis tą pačią akimirką, o buliai paprastai taip nesielgia; įbedę ragus jie kelia auką aukštyn ir dar labiau perplėšia žaizdą. Ar pareigūnai jums papasakojo, kaip atrodė nužudytojo žaizda?

Vodelis tylomis linktelėjo. Pastebėjau, kad jis vengia sutikti Osgudo žvilgsnį.

– Tiesa, dar vienas dalykas... – tarė prokuroras. – Jeigu bulius čia niekuo dėtas, tai kaip ji galėjo atsirasti? Kokiu įrankiu galėjo būti pasinaudota?

– Nusikaltimo įrankis guli netoliese, mažiau nei už trisdešimt jardų nuo tvoros. Na, bent jau gulėjo. Aš jį apžiūrėjau.

Pamaniau sau: „Aha, dabar išmušė mūsų gudruolio druckio šlovės valanda", bet tiek aš, tiek visi kiti stovėjome ir tylėjome įrėmę į jį žvilgsnius. Osgudas kažką neaiškiai šūktelėjo, o Vodelis trūkčiojančiu balsu paklausė:

– *Ką* jūs padarėte?

– Sakau, kad jį apžiūrėjau.

– Apžiūrėjote nusikaltimo įrankį?

– Taip. Kadangi man buvo sunku patikėti, jog naktį visiškoje tamsoje Klaidas Osgudas galėtų leistis mirtinai subadomas buliaus, pasiskolinau iš pono Gudvino prožektorių ir truputį apsižvalgiau. Mat tos pačios dienos popietę girdėjau vaikiną tvirtinant, esą jis pažįsta gyvulius ir išmano, kaip su jais elgtis. Kiek vėliau minėta versija suabejojo ir velionio tėvas, tik jam sunkiai sekėsi ją pagrįsti. O aš tai padariau pasiskolinęs prožektorių ir apžiūrėjęs bulių; tada iš karto supratau, kad prielaida, su kuria sutiko dauguma iš jūsų, yra klaidinga. Dėl vaikino mirties kaltas ne bulius. Kas gi tai

padarė? – Volfas pasimuistė krėsle, kuris, šiaip ar taip, buvo jam bent aštuoniais coliais per siauras, ir tęsė savo mintį. Įdomu pasvarstyti, ar greitas bei efektyvus žmogaus smegenų darbas priklauso nuo prigimtinių jo savybių, ar tai vis dėlto lemia nuolatinės mąstymo treniruotės. Manau, kad ir kokias įstabias prigimtines savybes būtų paveldėjęs mano protas, pranašumo jam, be jokios abejonės, suteikė sunkios ir nuolatinės mąstymo pratybos. Viena iš mano intelekto savybių, – tiesa, ne visuomet maloni ir retai kada atnešanti naudos, – yra ta, jog dažnai esu linkęs pamiršti savo interesus ir sutelkiu dėmesį į problemas, kurios šiaip jau man visai neturėtų rūpėti. Taip pasielgiau ir vakar vakare. Kai apžiūrėjau buliaus snukį ir įsitikinau, kad jis švarus, per pusę minutės sumečiau, jog kažkur netoliese turėtų būti nusikaltimo įrankis. Kadangi kiek anksčiau tokiam darbui tinkamą įnagį buvau pastebėjęs, nuėjęs jį apžiūrėjau ir įsitikinau, kad mano spėjimas buvo teisingas. Tada grįžau į pono Prato namus. O kol atvykau čia, mintyse atkūriau visą galimą nusikaltimo eigą, ir kol kas mano nuomonė tuo klausimu nepasikeitė.

– O koks buvo nusikaltimo įrankis? Ir kur jis buvo?

– Nusikaltimas buvo padarytas kaime įprastu turėti įnagiu. Paprasčiausiu kirtikliu, skirtu žemei rausti. Tos pačios dienos popietę, iš pradžių

dėl pono Gudvino, kuris sudaužė mano automobilį, o paskui ir dėl siautėjančio buliaus patekusį į nepavydėtiną padėtį panelė Prat savo mašina išgabeno mane iš ganyklos. Pakeliui pravažiavome iškasą, – didelę duobę, kurioje, kaip vėliau sužinojau, turėjo būti kepama paskersto jaučio mėsa; žemė buvo šviežiai išrausta, o netoliese palikti gulėjo kastuvai ir kirtikliai. Spėjau, kad nusikaltėlis galėjo pasinaudoti kirtikliu. Pasišviesdamas prožektoriumi nuėjau patikrinti, ir mano spėjimas pasitvirtino. Ten mėtėsi du kirtikliai. Vienas iš jų buvo visiškai sausas, jo galas buvo aplipęs išdžiūvusiomis žemėmis, o kitas – drėgnas. Šlapia buvo ne tik žolę lietusi metalinės kirtiklio dalies pusė, – be jokios abejonės, šlapias buvo ir medinis kirtiklio kotas. Ant metalinio jo galo nepastebėjau jokių žemių pėdsakų. Akivaizdu, jog visai neseniai, ne vėliau kaip prieš valandą įrankis buvo čia pat lauke kruopščiai nuplautas. Apsižvalgęs netoliese pamačiau gulintį laistymo žarnos galą. Kitas jos galas buvo prijungtas prie vandentiekio, nes vos tik šiek tiek atsukau purkštuką, iš jos ėmė tekėti vanduo. Įrėmęs ranką ten, kur gulėjo žarnos galas, užguliau ją visu svoriu ir įsitikinau, jog žolė toje vietoje gerokai pažliugusi. Dabar mano įtarimas dar sustiprėjo, galima sakyti, netgi virto įsitikinimu, kad žaizda buvo padaryta kirtikliu, įrankis buvo aplietas krauju,

paskui – kruopščiai nuplautas laistymo žarna ir vėl padėtas ant išraustos žemės krūvos, kur aš jį ir suradau.

– Norite pasakyti, kad... – šiaip taip pratarė Frederikas Osgudas ir vėl kietai sukando dantis. Paskui jis stipriai sugniaužė kumščius, – taip stipriai, kad net krumpliai pabalo, ir įrėmė juos sau į šlaunis. – Mano sūnus... – dusliu balsu sukriokė jis, – buvo nužudytas tiesiog... mostelėjus kirtikliu?

Vodelis atrodė gerokai sutrikęs. Ir vis dėlto stengėsi neprarasti iniciatyvos.

– Jei tai tiesa, vadinasi, jūs visa tai žinojote jau vakar vakare, ar ne taip? – pasiteiravo jis. – Tai kodėl, po galais, viso to nepapasakojote, kai atvyko šerifas? Ir kai įvykio vietoje dirbo policijos pareigūnai?

– Vakar vakare su šiuo reikalu aš neturėjau nieko bendra, sere.

– Kaip galite sakyti, kad jūsų visiškai nedomina teisingumas? Juk jūs esate pilietis, argi ne taip? Ar kada girdėjote, kad įkalčių nuslėpimas...

– Niekus kalbate. Aš nepaslėpiau nei buliaus snukio, nei kirtiklio. Turite suprasti, kad apsikvailinote, ir tiek. O mano mąstymo logika bei pasinaudojus ja padarytos išvados priklauso man vienam.

– Sakėte, esą kirtiklio kotas buvo šlapias, o ant metalinio jo galo nepastebėjote jokių žemių pėdsakų. Bet ar kirtiklis negalėjo būti nuplautas dėl

kokios nors su nusikaltimu visiškai nesusijusios priežasties? Ar nepasiklausinėjote?

– Aš su niekuo nesikalbėjau ir nieko neklausiau. Vienuoliktą valandą vakaro kirtiklio kotas buvo šlapias. Jei manote, kad mėginti surasti žmogų, kuris tai padarė dėl visiškai su įstatymu nesikertančios priežasties, yra protinga mintis, tada – pirmyn. Bet jeigu jums reikia įrodymų, tą laiką galėtumėte praleisti ir naudingiau: žolėje aplink laistymo žarną paieškoti kraujo pėdsakų ir pro mikroskopą patyrinėti kirtiklio kotą. Panaikinti visus ant medžio paviršiaus esančius pėdsakus nėra taip jau lengva. Visi supranta, kad tai būtina padaryti, taip pat – imtis tam tikrų priemonių.

– Ačiū, kad mane pamokėte. – Apygardos prokuroras rūsčiai dėbtelėjo į Osgudą, o tada vėl įsmeigė akis į Volfą. – Dabar paklausykite... Nesupraskite manęs neteisingai... Jūs – irgi, Fredai Osgudai. Aš esu šios apygardos prokuroras, žinau savo pareigas ir ketinu jas atlikti. Jeigu buvo padarytas nusikaltimas, nei aš, nei Semas Leikas nenorime šito nuslėpti, bet neketinu kelti audros stiklinėje, ir jūs negalite man dėl to priekaištauti. Šito nenori nei tie, kurie mane išrinko, nei kiti mūsų apygardos gyventojai. Visa, ką čia išgirdau, – nepaisant to, kad buliaus snukis nebuvo aplietas krauju, nepaisant to, ar rasiu žmogų, kuris vidury nakties nuplovė kirtiklio kotą dėl su nusikaltimu

visiškai nesusijusių priežasčių, ar nerasiu, – man atrodo gryna nesąmonė. Ar gali būti, jog nusikaltėlis, perlipęs tvorą ir nešinas kirtikliu, pateko į ganyklą, kurioje ganėsi bulius, o netrukus ten pasirodęs Klaidas paslaugiai stovėjo ir laukė, kol niekšas prisitaikys ir užsimos juo? O gal Klaidas jau buvo ganykloje, ir nusikaltėlis, perlipęs per tvorą, prisėlino prie jo ir kirto? Ar galite įsivaizduoti, kad tokiu gremėzdišku ir sunkiu įrankiu kaip kirtiklis kas nors galėtų nusitaikyti į tamsoje esantį vyrą ir vietoje jį nudėti? Argi tokiu atveju nusikaltėlio drabužiai irgi neturėjo apsitaškyti krauju? Tik kas tas žmogus ir kur jis, nuo galvos iki kojų aptaškytas kraujais, galėjo nueiti?

– Juk aš jums sakiau, Volfai, – suurzgė Osgudas. Tik paklausykite, ką šneka tas prakeiktas kvailys. Dabar laikykitės, Karteri Vodeli! Aš jums šį tą pasakysiu...

– Prašau jūsų, džentelmenai! – Volfas, ištiesęs delnus, kilstelėjo rankas. – Mes tik gaištame laiką. – Tuomet jis atidžiai nužvelgė apygardos prokurorą ir, neprarasdamas kantrybės, prabilo vėl: – Jūs klystate. Pagaliau turėtumėte liautis išsisukinėti ir priešintis. Susidūręs su nemaloniu faktu jūs... jūs elgiatės kaip moteris, kuri ant staltiesės atsiradusią dėmę paslepia uždėjusi ant jos peleninę. Tačiau tai – bergždžias reikalas, nes peleninę vis tiek kas nors patrauks. Faktas yra tas,

jog Klaidą Osgudą kažkas nužudė kirtikliu, ir jūs, kad ir kaip būtų gaila, privalote šį faktą pripažinti ir išsiaiškinti, kaip tai įvyko; negalite taip paprastai padaryti poros neįtikimų išvadų ir nuslėpti tai, kas atsitiko.

– Aš nieko neišsigalvoju, aš tik...

– Atleiskite. Juk ką tik pažėrėte mums prasimanymų, esą Klaidas perlipo tvorą, atsidūrė ganykloje, paklusniai kaip ėriukas stovėjo tamsoje ir laukė, kol gaus smūgį kirtikliu ir bus pasiųstas į aną pasaulį. Turiu pripažinti, jog pirmasis teiginys yra mažai tikėtinas, o antrasis – gryna fantazija. Vakar vakare, dar būdamas įvykio vietoje, aš trumpai irgi apie tai pagalvojau. Kaip jau sakiau, kol parėjau į namus, kuriuose buvau apsistojęs, jau žinojau, kaip buvo padarytas nusikaltimas, ir kol kas mano nuomonė nepasikeitė. Netikiu, kad Klaidas Osgudas perlipo tvorą. Pirmiausia jis buvo užpultas ir prarado sąmonę, – gali būti, jog gavo smūgį į galvą. Tada jį nutempė ar nunešė prie tvoros, prakišo pro apačią arba perkėlė per viršų, nutempė arba nunešė dar dešimt ar penkiolika jardų toliau į ganyklą ir paliko gulintį ant šono. Tuomet nusikaltėlis atsistojo aukai už nugaros ir užsimojęs stipriai smogė taip, kaip paprastai smogiama kirtikliu, tik šįkart, užuot susmigęs ir atplėšęs žemės luitą, kirtiklis susmigo į aukos kūną. Taip atsirado žaizda, iš pažiūros beveik tokia pat, ko-

kią palieka ragus suvaręs, o paskui juos ištraukęs bulius. Aukštyn šovusi kraujo srovė, žinoma, sutepė kirtiklio kotą, bet ne įnagį laikiusį vyrą. Jis pasiėmė ant tvoros kabėjusią virvę ir nusviedė ją ant žemės netoli kūno norėdamas sudaryti įspūdį, jog įžengęs į ganyklą Klaidas turėjo ją rankose; paskui nusikaltėlis nusinešė kirtiklį prie laistymo žarnos, nuplovė įnagį, grąžino ten, kur jis gulėjo, ir pasišalino... – čia Volfas gūžtelėjo pečiais ir pasitaisė: – Kažkur nuėjo.

– O kaipgi bulius? – neatlyžo Vodelis. – Argi bulius būtų stovėjęs, žiūrėjęs ir laukęs, kol žudikas nueis, o tada pabaksnojęs kūną, kad išsitepliotų krauju ragus? Jei ant gyvulio ragų nebūtų buvę truputėlio kraujo, kas jau kas, o kaimo vietovėje dirbantis šerifas būtų tai pastebėjęs.

– Dėl buliaus nieko tikra pasakyti negaliu. Buvo sutemę. Tamsoje bulius gali atakuoti, bet gali ir nepulti. Manyčiau, yra trys galimybės. Pirmoji: žudikas, puikiai žinodamas, kaip tamsoje reikia elgtis su buliumi, prieš atlikdamas kruviną darbą su kirtikliu, prislinko prie buliaus, prie gyvuliui į nosį įverto žiedo pririšo virvę, nuvedė prie tvoros ir ten pririšo; kiek vėliau, prieš paleisdamas, ištepė gyvulio ragus krauju. Antroji: pasinaudojęs kirtikliu, žudikas atviliojo bulių ten, kur gulėjo aukos kūnas, ir jį ten paliko puikiausiai žinodamas, jog kraujo kvapas paskatins gyvulį atidžiau

apžiūrėti tą vietą. Trečioji galimybė: žudikas veikė tuo metu, kai bulius ganėsi kitame ganyklos gale ir nė nemėgino falsifikuoti įrodymų, nė nesivargino ištepti gyvuliui ragų krauju tikėdamasis, kad labai susijaudinę ir turėdami prieš akis visas kitas tinkamai surikiuotas aplinkybes žmonės šito nė nepastebės. Jam labai pasisekė, kad ponas Gudvinas pasirodė kaip tik tada, kai bulius tenkino savo smalsumą... ir labai nepasisekė, jog į šituos kraštus atsitiktinai užsukau aš.

Vodelis sėdėjo susiraukęs, kietai sučiaupęs ir perkreipęs lūpas. Po minutėlės jis burbtelėjo:

– Pirštų atspaudai ant kirtiklio koto.

Volfas papurtė galvą.

– Nuplovus kotą jiems panaikinti pakako perbraukti nosine ar žolės kuokštu. Abejoju, ar žudikas buvo toks kvailas, kad to nepadarytų.

Vodelis dar labiau susiraukė ir tarė:

– Jūsų mintis, kad bulius buvo pririštas prie tvoros, o jo ragai ištepti krauju... Bet tada tas, kuris tai padarė, turėjo gyvulį gerai pažinoti ir mokėti su juo elgtis, netgi tamsoje. Nemanau, jog kas nors būtų galėjęs ryžtis tokiam darbui, išskyrus gal tik Montę Makmilaną... Šiaip ar taip, tai jo bulius, ar bent jau visai neseniai jam priklausė. Gal esate pasiruošęs man paaiškinti, kuriems galams Montė Makmilanas būtų norėjęs nužudyti Klaidą Osgudą?

– Dieve brangiausias, aišku, kad ne. Be to, yra bent dvi kitos galimybės. Nežinau, galbūt ponas Makmilanas ir būtų galėjęs ką nors nužudyti, be to, visiškai aišku, kad jis nusprendė prisidėti prie tų, kurie saugojo bulių, kad šiam kas nors nenutiktų, bet pasistenkime nesuplakti visko į vieną krūvą. Nepamirškime, jog žudikas negalėjo būti vienas iš tų, kurie saugojo bulių; Klaidas pirmąjį smūgį gavo ir sąmonę prarado ne ganykloje, o kur nors kitur.

– Tai tik jūsų spėlionės.

– Tai – mano nuomonė. O savo nuomones aš reiškiu labai atsargiai, sere. Jos – mano duona kasdieninė ir pagrindinis mano savigarbos šaltinis.

Vodelis taip ir liko sėdėti perkreiptu veidu. Staiga jį nuožmiai užsipuolė Osgudas:

– Na, tai gal pagaliau ko nors imsitės?

Vodelis linktelėjo, o paskui pračiaupė lūpas ir sumurmėjo:

– Žinoma.

Jis atsistojo, koja paspyrė kėdę, susigrūdo rankas į kišenes, minutėlę pastovėjo varstydamas akimis Volfą, o tuomet grįžo į savo vietą ir vėl atsisėdo.

– Prakeikimas, – skausmingu balsu pratarė Vodelis. – Žinoma. Reikia pradėti tyrimą ir kuo skubiau. Jėzau, koks mėšlas! Tomo Prato namuose. Klaidas Osgudas. Tavo sūnus, Fredai. O juk patys suprantate, su kokiais žmonėmis man teks dirb-

ti... Pavyzdžiui, su Semu Leiku ir panašiais... Turėsiu atitraukti juos nuo parodos apsaugos... Na, kol kas pats nueisiu ir pasikalbėsiu su Pratu...

Ir pasilenkęs į priekį apygardos prokuroras siektelėjo telefono ragelio.

Osgudas kandžiai mestelėjo Volfui:

– Puiki perspektyva. Kaip manote?

Volfas linktelėjo galva ir atsiduseęs atsakė:

– Situacija nepaprastai sudėtinga, pone Osgudai.

– Po velnių, ir pats tai žinau. Tiesa, gal aš ir nepastebėjau, kad buliaus snukis neaptekęs kraujais, ir nesuvokiau, ką tai įrodo, bet visiškas kvailys nesu. Tas niekšelis gudrus, turi stiprius nervus ir jam velniškai sekasi. O jums norėčiau pasakyti du dalykus. Pirmiausia, aš dar kartą atsiprašau, kad šiandien popiet taip jus užsipuoliau. Apie jūsų autoritetą ne kažin ką žinojau, beje, daugumos žmonių autoritetas tėra muilo burbulas, bet dabar matau, kad tai nėra vien tuščios kalbos. Antra, dabar jau pats turėtumėte matyti, kad tiesiog privalote imtis narplioti šį reikalą. Turite toliau aiškintis nusikaltimo aplinkybes.

Volfas tik papurtė galvą.

– Ketvirtadienio rytą, tai yra poryt, ketinu grįžti į Niujorką.

– Dieve mano, žmogau! Bet argi tai nėra kaip tik tai, kuo gyvenime užsiimate? Argi tai – ne jūsų darbas? Koks skirtumas, ar dirbate Niujorke, ar čia?

– Didžiulis. Turiu omenyje, *skirtumas*... didžiulis. Niujorke esu namie, turiu savo biurą, savo virėją, gyvenu įprastoje aplinkoje...

– Norite pasakyti, kad... – pašokęs nuo kėdės ir užsikirsdamas ėmė berti žodžius Osgudas, – kad esate toks begėdiškai įžūlus, jog dėl asmeninių patogumų galite numoti ranka į žmogų, atsidūrusį tokioje nepavydėtinoje padėtyje, kokioje atsidūriau aš?

– Taip, – romiu ir tyliu balsu tarstelėjo Volfas ir čia pat pridūrė: – Nesijaučiu atsakingas už tai, kokioje padėtyje jūs esate atsidūręs. Ponas Gudvinas gali jums patvirtinti: aš labai nemėgstu išvykti iš namų arba bent kiek ilgiau pasilikti kur nors kitur. Be to, gal nemanytumėte, kad esu toks smulkmeniškas ir siaurų pažiūrų, jeigu pamatytumėte mano kambarį viešbutyje, jeigu išgirstumėte, koks jame triukšmas, ir užuostumėte jame tvyrantį kvapą. Tame kambaryje man teks nakvoti šiandien, rytoj, o jei įsipareigosiu dirbti jums, – ir dar nežinia kiek naktų.

– Ar tikrai tas kambarys toks jau blogas?

– Blogesnio ir būti negali.

– Tuomet išsikelkite. Įsikurkite pas mane. Gyvenu vos už šešiolikos mylių nuo čia, kol bus suremontuotas jūsų automobilis, galėsite naudotis manuoju, o jūsų asistentas pats galės jį vairuoti...

– Na nežinau... – atrodo, vis dar dvejodamas numykė Volfas. – Žinoma, jeigu priimsiu jūsų pasiūlymą, man nedelsiant reikės pasikalbėti su jumis ir jūsų dukterimi ir gauti kuo daugiau informacijos, o jūsų paties namai tokiam darbui – tinkamiausia vieta...

Aš pašokau ant kojų ir nieko nelaukdamas pasveikinau Volfą pagaliau apsisprendus, o jis tik nudiegė mane rūsčiu žvilgsniu. Suprantama, mano darbdavys žinojo, kad aš jam visiškai pritariu. Palyginti su juo, Makiavelis buvo tik paprastas piemenukas. Ne ne, nė neketinau kaip nors priešintis tokiam savo darbdavio sprendimui, juo labiau kad ir man pačiam atsirado galimybė išsimiegoti padorioje lovoje, bet dar kartą įsitikinau, kad niekada, jokiomis aplinkybėmis, negalima tikėti tuo, ką jis šneka.

DEVINTAS SKYRIUS

Automobilį vėl vairavo Nensė, ir mes nuvažiavome į viešbutį paimti savo bagažo, o paskui, prieš palikdami miestą, dar užsukome į parodą, nes reikėjo užmesti akį į Volfo orchidėjas ir dar kartą apipurkšti jas vandeniu. Šanksо niekur nebuvo matyti, todėl Volfas susitarė su prakaulia liesa moterimi, sėdėjusia ant apverstos dėžės prie jurginais nustatyto stalelio, kad kartkartėmis užmestų akį ir į jo vazonus.

Rytą veždama mus į Kroufyldą Karolina Prat parodė mums Osgudui priklausančias žemės valdas, pagrindinis įvažiavimas į jas buvo vos per mylią nuo Prato namų. Tai buvo labai derlinga žemė ir didžiąją jos dalį užėmė pievos, kuriose, tiesa, galėjai pamatyti tris ar keturias gerokai iškilusias ir mišku apaugusias kalveles. Daržinės ir kiti ūkiniai pastatai irgi buvo matyti iš tolo, tačiau gyvenamąjį namą, kurį nuo plento skyrė vos pusė mylios, užstojo medžiai, ir jį galėjai pamatyti tik

tada, kai įveikdavai į Osgudo rezidenciją vedančio keliuko vingį, už kurio plytėjo didelis veja užleistas plotas. Tai buvo didelis ir senas, vijokliais apaugęs namas, su senamadžiu portiku ir per visą viduriniąją fasado dalį besitęsiančiomis kolonomis. Atrodė, šiame pastate kadaise buvo Džordžo Vašingtono būstinė, žinoma, jei tik jis kada nors buvo nusigavęs taip toli į šiaurę.

Tačiau dar nespėjus įkelti kojos į namą mūsų laukė netikėtas susitikimas. Beeinant portiku, iš kitos namo pusės, šluostydamasis kakta žliaugiantį prakaitą, visas dulkinas ir suplukęs, pasirodė kažkoks vyrukas. Tai buvo ponas Bronsonas, apsivilkęs kitus marškinius nei vakar, pasirišęs kitą kaklaraištį ir užsimetęs kitą kostiumą, tačiau prie kaimiškos aplinkos ir šitie drabužiai derėjo ne ką geriau negu tie, kuriais vilkintį pirmą kartą pamačiau jį Prato terasoje. Osgudas pasisveikindamas linktelėjo ponui Bronsonui, o paskui, pastebėjęs, jog šis nori jam kažką pasakyti, tarstelėjo:

– Sveiki.

Bronsonas priėjo prie mūsų. Anądien nebuvau spėjęs atidžiau jo apžiūrėti, nes mano dėmesys buvo sutelktas visai kitur, bet dabar pamačiau, ponas Bronsonas – maždaug trisdešimties metų, aukštokas, gražiai sudėtas vyras, plačia burna, putlokomis lūpomis, buka nosimi ir gudriomis pilkomis akutėmis. Bronsono akys man nepatiko,

juo labiau kad jis nužvelgė mus skubriu ir slidoku žvilgsniu. Jis mandagiai tarė:

– Tikiuosi, labai nesupyksite, pone Osgudai. Aš buvau ten nuėjęs.

– Kur „ten"? – nustebęs paklausė Osgudas.

– Į Prato namus. Nuėjau ten aplinkiniais keliais, per laukus. Suprantu, kad įžeidžiau jus, kai šiandien rytą mums kalbantis nenorėjau sutikti su jūsų mintimis apie... apie nelaimingą atsitikimą. Buvau linkęs viską vertinti kur kas atsargiau. Manau, jog man nederėjo čia pasilikti, turėjau šįryt išvažiuoti, bet ta siaubinga Klaido mirtis... O juk aš – vienintelis esu čia, vienintelis iš Niujorke gyvenančių Klaido draugų. Tad man atrodė...

– Tiek to, – šiurkščiai atkirto Osgudas. – Pasilikite. Juk aš jums sakiau.

– Žinau, kad sakėte, bet, jei atvirai... Jaučiuosi, kaip sakoma, *de trop* (nereikalingas, pašalinis, pranc. – *Vert. past.*). Jei pageidaujate, tuojau pat išvažiuosiu...

– Atleiskite, – tyliu ir švelniu, murkimą primenančiu balsu įsiterpė Volfas. – Bus geriau, jei pasiliksite, pone Bronsonai. Bus daug geriau. Mums jūsų gali prireikti.

Gudrios Bronsono akutės krustelėjo ir susmigo į Volfą.

– Šit kaip? Na, jeigu pats Nero Volfas sako, kad turėčiau pasilikti... – Čia jis trūktelėjo pečiais ir pri-

dūrė: – Bet vis tiek, juk man nebūtina gyventi čia. Galėčiau apsistoti viename iš Kroufyldo viešbučių...

– Niekus kalbate, – pervėręs jį rūsčiu žvilgsniu atsiliepė Osgudas. – Likite čia. Juk buvote Klaido svečias, argi ne tiesa? Pasilikite. Bet jei jau būtinai norite vaikštinėti po laukus, turėtumėte žinoti, jog yra ir daugybė kitų krypčių, ne tik ta, kuri veda į Prato namus.

Taip taręs, Osgudas skubriai nuėjo, mes nusekėme jam iš paskos, o Bronsonas vėl kilstelėjo ranką ir nosine nusišluostė prakaituotą kaktą.

Po kelių minučių mes visi jau sėdėjome dideliame prabangiais baldais apstatytame ir knygų pilname kambaryje, kurio lauko sienoje buvo įstatytos įstiklintos durys. Čia mums patarnavo meili riestanosė mergina, savo manieromis gerokai pranokstanti Bertą, bet aiškiai nusileidžianti jam, jei kalbėsime apie jos, kaip gėrimų nešiotojos, entuziazmą bei uolumą. Nensė išėjo, tačiau prireikus bet kurią akimirką galėjome ją pasikviesti. Osgudas sėdėjo suraukęs antakius, įrėmęs žvilgsnį į aukštą taurę viskio su sodos vandeniu ir ledu. Volfas godžiai gėrė alų, kuris, sprendžiant iš jo veido išraiškos, buvo pernelyg šiltas, o aš siurbčiojau gryną vandenį.

Neslėpdamas susierzinimo Volfas pareiškė:

– Aš pripažįstu tik vieną darbo metodą, – tą, kuris man yra įprastas. Arba naudojuosi juo, arba

iš viso atsisakau užduoties. Kartais, kol viską sudėlioju į vietas, ilgai kapstausi po visišką šlamštą, bet tai jau mano reikalas. Neabejotinas faktas, sere, yra tas, kad vakar vakare, – ir ponas Gudvinas pats tai matė, – elgėtės tiesiog skandalingai tiek su juo, tiek su ponu Pratu. Elgėtės šiurkščiai, arogantiškai ir neišmintingai. Ir man reikia žinoti, ar tokį elgesį lėmė jūsų patirtas šokas, ar įsitikinimas, jog ponas Pratas kaip nors susijęs su jūsų sūnaus mirtimi, ar galbūt jūs šitaip elgiatės visuomet?

– Žinoma, jaučiau nemenką įtampą, – atšovė Osgudas. – Be to, manyčiau, kad ir šiaip jau esu linkęs elgtis arogantiškai, jeigu jau pavartojote šį žodį. Nepasakyčiau, jog su visais ir visuomet elgiuosi šiurkščiai, bet iš tiesų galiu būti šiurkštus Pratui, ypač jei aplinkybės susiklosto taip, kad negaliu apsimesti jo nepastebįs. O vakar vakare niekaip negalėjau nekreipti į jį dėmesio. Jei norite, galite vadinti tai man įprastu elgesiu, ir pagaliau baikime šitą temą.

– Kodėl jūs nemėgstate pono Prato ir jį niekinate?

– Po velnių, juk sakau jums, kad čia jau nieko neįmanoma pakeisti! Tai – labai sena istorija. Ir ji neturi nieko bendra su...

– O ar negalėjo būti, kad ponas Pratas, taip pat degdamas neapykanta jums, būtų galėjęs ryžtis žmogžudystei?

– Ne. – Osgudas nekantriai pamaišė savo gėrimą ir pastatė taurę ant stalelio. – Ne.

– Gal numanote kokį kitą motyvą, dėl kurio ponas Pratas būtų galėjęs nužudyti jūsų sūnų. Jei taip, – atskleiskite jį mums.

– Negaliu jums nieko nei atskleisti, nei užskleisti. Pratas yra kerštingas ir suktas žmogus, jaunystėje turėjo ne vieną įsiūčio priepuolį. Jo tėvas mano tėvo dvare mėžė arklides. Staiga apimtas pykčio jis būtų galėjęs nužudyti, taip.

Volfas papurtė galvą ir tarė:

– Ne, tada nepanašu, kad tai jo darbas. Žmogžudystė buvo kruopščiai suplanuota ir šaltakraujiškai įvykdyta. Pats planas galėjo būti apmestas paskubomis ir iki galo neparengtas, bet įvykdytas buvo skrupulingai ir iki galo. Be to, jūsų sūnus nebuvo sučiuptas už rankos, kai bandė išvogti iš ganyklos bulių, – šito irgi neturėtumėte pamiršti. Šį faktą, man dar nespėjus jo įrodyti, pabrėžėte ir jūs pats. Kaip manote, dėl ko dar ponas Pratas galėjo įtūžti ant jūsų sūnaus, nebent jis būtų užklupęs jaunuolį, besikėsinantį į jam priklausantį bulių?

– Nežinau. Tiesiog negaliu įsivaizduoti.

– Dabar norėčiau to paties paklausti apie Džimį Pratą.

– Aš jo nepažįstu. Niekada nesu jo matęs.

– Tikrai niekada?

– Na, gal kada ir mačiau. Bet aš jo visiškai nepažįstu.

– O ar Klaidas jį pažinojo?

– Manau, taip. Juodu susipažino Niujorke.

– Ar jums žinoma kokia nors priežastis, dėl kurios jūsų sūnų galėjo nužudyti Džimis Pratas?

– Ne.

– To paties klausiu ir apie Karoliną Prat.

– Ir mano atsakymas tas pat. Su Karolina mano sūnus irgi susipažino Niujorke, bet jų pažintis nebuvo artima.

– Atleiskite, viršininke, – įsiterpiau aš, – ar nieko tokio nenutiks, jei išduosiu paslaptį?

– Aišku, ne, – įdėmiu žvilgsniu nudėbė mane Volfas. – Mes čia kalbame apie pono Osgudo sūnų, o jis jau miręs.

– Gerai. Klaidas ir Karolina Prat buvo susižadėję ir ketino tuoktis, bet paskui tie planai sužlugo.

– Šit kaip?.. – sumurmėjo Volfas.

Osgudas pervėrė mane nuožmiu žvilgsniu ir tėškė:

– Bet juk tai – juokinga. Ir kas, po galais, pripliurpė jums tokių nesąmonių?

Nekreipdamas į jį dėmesio, vėl kreipiausi į Volfą:

– Garantuoju. Jie gana ilgai buvo susižadėję, tik Klaidas, matyt, nenorėjo tėvui prisipažinti, kad užkibo ant kabliuko merginai, pavarde Prat, kuri, beje, dar buvo ir žinoma sportininkė. Paskui

Klaidas pamatė kitą masalą, puolė prie jo, ir Osgudų–Pratų ašis ėmė skeldėti. O tasai „masalas" buvo ne kas kitas, kaip Lilė Rouan, – ta pati jauna mergina, kuri vakar su manimi leido vakarą ganykloje. Paskui... Tai atsitiko praėjusią pavasarį... Ji išslydo jam iš rankų, ir Klaidas liko tuščiomis. Tada jis pradėjo bastytis po Niujorką, tikėdamasis vėl ją susitikti ir atnaujinti santykius. Galėčiau spėti, kad jis čia atvažiavo tik todėl, jog žinojo netoliese būsiant ir ją, tačiau nesu dėl to tikras. Mat dar neturėjau progos...

– Tai tiesiog nepakenčiama! – perpykęs pratrūko Osgudas. – Absurdiški gandai! Jeigu pats visa tai sugalvojote...

Tuo tarpu aš pusbalsiu paprašiau Volfo:

– Paklauskite jo, kodėl jis trokšta Lilei Rouan nusukti sprandą.

– Pone Osgudai, nusiraminkite, – paprašė jo Volfas. – Aš jus įspėjau, kad žmogžudystės tyrimas kartais neišvengiamai bus erzinantis, varginantis ir įkyrus. Arba visa tai ištversite, arba atsisakykite savo ketinimų. Jei piktinatės gana tiesmuka pono Gudvino kalbos maniera, dar galiu jus suprasti, bet nieko negaliu pakeisti. O jeigu jus suerzino jo atskleisti faktai, tokiu atveju irgi negalima nieko pakeisti, nebent nutraukti tyrimą. Mes turime žinoti visą tiesą. Tad ar jūsų sūnus buvo susižadėjęs su panele Prat?

– Niekada apie tai negirdėjau. Jis man nė žodžiu nebuvo apie tai užsiminęs. Nei jis, nei mano duktė, o ji tai jau tikrai žinojo, kaip ten iš tiesų yra. Su broliu ji puikiai sutarė. Bet sužadėtuvės? Negaliu patikėti...

– Vis dėlto, man rodos, dabar jau galite. Mano asistentas faktus visuomet patikrina labai atidžiai. O ar žinojote, kad jūsų sūnus buvo įsipainiojęs į meilės romaną su panele Rouan?

– Na... Tai žinojau. – Osgudo galva staiga nusviro, bet jam teko sutelkti visas jėgas, kad nugalėtų išdidumą ir nusiimtų nuo jos kunigaikščio diademą. – Tikiuosi, suprantate, kad tai – konfidencialus reikalas...

– Nesu tuo tikras. Drįsčiau spėti, kad bent šimtas Niujorke gyvenančių žmonių apie visa tai žino kur kas daugiau nei jūs. O dabar klokite, kas žinoma jums.

– Žinau, kad maždaug prieš metus mano sūnus dėl tos moters tiesiog pametė galvą. Norėjo ją vesti. Ji – turtinga. Na, jei ne ji pati, tai bent jau jos tėvas... Bet toji mergina – sekso maniakė. Ji niekada nebūtų už jo tekėjusi. Jei būtų reikėję, ji Klaidą būtų galutinai sužlugdžiusi, beje, ji taip ir padarė ar bent jau bandė daryti. Santykiai su Klaidu ją labai išvargino, bet savo nagus į jį jau buvo suleidusi taip giliai, kad nelaimėlis niekaip negalėjo išsivaduoti, ir jo nie-

kaip nepavyko įtikinti, jog turi elgtis kaip tikras vyras. Namo jis negrįždavo; pasilikdavo Niujorke, nes ten buvo ji. Jis iššvaistė krūvas pinigų, ir aš lioviausi teikęs Klaidui bet kokią finansinę paramą, tačiau tai nepadėjo. Nežinau, iš ko jis gyveno pastaruosius keturis savo gyvenimo mėnesius, bet įtariu, jog Klaidą šelpė mano duktė, nors uždraudžiau tai daryti ir gerokai apkarpiau jos gaunamus kišenpinigius. Gegužės mėnesį buvau nuvažiavęs į Niujorką susitikti su ta Rouan, nusižeminau, bet nieko gera tas nedavė. Ta prakeikta prostitutė...

– Nieko panašaus. Prostitutės ima pinigus. Tačiau... kad ir kaip ten būtų, kol kas nematau akstino, kuris būtų paskatinęs panelę Rouan nužudyti Klaidą. Panelė Prat... Galbūt. Ji buvo apgauta, be to, yra pakankamai stipri. Patirtą nuoskaudą savo širdyje moteris gali nešiotis labai ilgai, nors iš šalies panelė Prat tikrai neatrodo slepianti pagiežą. Kada jūsų sūnus iš Niujorko atvažiavo čia, pas jus?

– Sekmadienį vakare. Drauge su juo atvyko ir mano duktė, ir Klaido draugas ponas Bronsonas.

– Ar jūs jų laukėte?

– Taip. Šeštadienį vakare Klaidas paskambino man iš Niujorko.

– Ar tuo metu panelė Rouan jau svečiavosi pono Prato namuose?

– Nežinau. Aš iš viso nežinojau, kad ji ten yra, kol vakar vakare, kai tenai nuėjau, jums dirbantis vyrukas man šito nepasakė.

– Ar ji jau buvo ten, Arči?

Aš tik papurčiau galvą.

– Nė nenutuokiu. Per priešpiečius bandžiau sužinoti visai ką kita.

– Na, nesvarbu. Aš tik bandau išsiaiškinti visas aplinkybes, tačiau abejoju, kad būtent ši būtų bent kiek svarbesnė už kitas. – Ir Volfas vėl kreipėsi į Osgudą: – Kodėl, taip ilgai nebuvęs namuose, jūsų sūnus staiga grįžo? Kaip jis jums paaiškino šį savo poelgį?

– Jis parvažiavo... – Osgudas trumpam užsikirto, bet čia pat pasitaisė: – Jie atvyko aplankyti parodos.

– O iš tikrųjų?

Osgudas piktai sušnairavo į Volfą ir burbtelėjo:

– Po velnių...

– Žinau, pone Osgudai. Paprastai, kol mūsų apatiniai neišskalbti, jų nedžiaustome, bet juk pats pasamdėte mane, kad juos surūšiuočiau. Kodėl jūsų sūnus grįžo namo ir kodėl norėjo su jumis pasimatyti? Ar jis prašė pinigų?

– Iš kur sužinojote?

– Aš nieko nežinojau. Bet vyrams taip dažnai pritrūksta pinigų, o jūs nutraukėte sūnaus finansavimą. Ar jūsų sūnus iš viso pritrūko pi-

nigų, ar jam jų reikėjo kokiam nors ypatingam tikslui?

– Ypatinga buvo tik suma. Jis norėjo gauti dešimt tūkstančių dolerių.

– Oho! – Volfas šiek tiek kilstelėjo antakius. – O kam?

– Šito jis man nepaaiškino. Tik pasakė, kad jeigu pinigų negaus, pateks į didelę bėdą. – Osgudas atrodė taip, tarsi ten, kur dar visai neseniai puikavosi įsivaizduojama diadema, dabar žiojėtų gili žaizda. – Aš būčiau galėjęs... Matote, meilės nuotykiui su ta moterimi jis išeikvojo didžiulę pinigų sumą. Gegužės mėnesį sužinojau, jog Klaidas pradėjo lošti, ir tai buvo viena priežasčių, kodėl aš daugiau jo nerėmiau. Kai sūnus paprašė dešimties tūkstančių, aš iš karto pamaniau, kad prasilošė ir dabar turi grąžinti skolą, bet jis tai neigė ir tvirtino, esą reikalas, kurį turįs sutvarkyti, yra dar svarbesnis ir skubesnis. Bet koks tas reikalas, jis man nepasakė.

– Ar davėte jam tuos pinigus?

– Ne. Aš kategoriškai atsisakiau.

– Ar jis buvo atkaklus?

– Labai. Mes... Tarp mūsų įsiplieskė konfliktas. Ne ne, smurto nesigriebėme, bet buvo baisiai nemalonu. O dabar... – Čia Osgudas sučiaupė lūpas, stipriai sukando dantis ir įrėmė tuščią žvilgsnį į erdvę. Paskui pro sukąstus dantis iškošė: – O da-

bar jo nebėra. Gerasis Dieve! Kai pagalvoju, kad tie dešimt tūkstančių galėjo turėti ką nors bendra...

– Prašyčiau, sere... Dirbkime savo darbą. Norėčiau atkreipti jūsų dėmesį į sutapimą, kurį tikriausiai ir pats jau pastebėjote: vakar po pietų jūsų sūnus susilažino su ponu Pratu būtent iš dešimties tūkstančių dolerių. Tai verčia susimąstyti. Ponas Pratas atsisakė vadinamųjų džentelmeniškų lažybų su jūsų sūnumi neturėdamas jūsų garantijos. Kaip suprantu, jis jums paskambino ir paaiškino, kokia kebli susidarė padėtis, o jūs patvirtinote, kad sūnui pralaimėjus lažybas sumokėsite pinigus. Ar tai tiesa?

– Taip.

– Ką gi. – Ir Volfas pašnairavo į du tuščius alaus butelius, kuriuos jau buvo spėjęs išgerti. – Čia aš įžvelgiu tam tikrą prieštaravimą... Iš pradžių jūs atsisakote paskolinti dešimt tūkstančių dolerių, kurių skubiai reikia jūsų sūnui, kad išvengtų rimtos bėdos, o paskui, pakėlęs telefono ragelį, lyg niekur nieko sutinkate, kad jis iš tokios pačios sumos susilažintų.

– Tikrai nepadariau to lyg niekur nieko, lengva ranka.

– Ar turėjote kokią rimtą priežastį tikėtis, kad jūsų sūnus tas lažybas laimės?

– Iš kur, po galais, galėjau ją turėti? Net nežinojau, dėl ko jie ten susilažino.

– Vadinasi, jums nebuvo žinoma, jog jie susilažino dėl to, kad šią savaitę ponas Pratas nepapjaus Hikorio Cezario Grindono ir jo neiškeps?

– Ne. Tuo metu dar nežinojau. Tik paskui, kai Klaidas jau buvo miręs, duktė man pasakė...

– Ar telefonu ponas Pratas neatskleidė jums lažybų esmės?

– Aš jam net nesuteikiau tokios progos. Kai sužinojau, kad Klaidas nuėjo pas Tomą Pratą, su juo susilažino ir kad Pratui pakanka įžūlumo reikalauti, kad laiduočiau už savo sūnų... Na, kaipgi jums atrodo? Ar dar turėjau prašyti to šuns atskleisti lažybų esmę? Pasakiau jam, jog bet kokia suma, kurią mano sūnus galėtų kada nors būti jam skolingas, lažybų ar kokia kitokia skola, – nesvarbu, ar ji sieks dešimt tūkstančių, ar bus dešimteriopai didesnė, – bus nedelsiant sumokėta, ir padėjau ragelį.

– Ar sūnus, kiek vėliau parsiradęs namo, nepaaiškino jums, dėl ko susilažino su kaimynu?

– Ne. Mes vėl susibarėme. Na, jūs turėtumėte... Taip, manau, jūs turite teisę sužinoti visą tiesą. Kai Klaidas grįžo, aš buvau įsiutęs ir prirėmiau sūnų prie sienos... Buvau labai susierzinęs ir įpykęs, sūnus irgi užsiplieskė ir pareiškė tuojau pat išeinąs iš namų. Apkaltinau jį, kad apgavo mane ir išdavė. Apkaltinau jį sudarius apsimestines lažybas ir įkalbėjus Pratą paskambinti man, kad paskui sumokėčiau pralaoštus pinigus, o Pratas jam tą sumą grąžin-

tų. Tada Klaidas išėjo. Kaip jau sakiau, tik gerokai vėliau sužinojau lažybų esmę ir jų sudarymo aplinkybes. Išėjau iš namų, sėdau į automobilį ir nuvažiavau į kitą Kroufyldo miestelio galą, pas savo seną draugą. Vakarieniauti namie nenorėjau. Namuose buvo Klaido draugas, tasai Bronsonas, mano duktė, žmona... Nenorėjau, kad dėl manęs prie vakarienės stalo vyrautų slogi nuotaika. Jau ir taip viskas buvo labai nemalonu. Kai grįžau, jau buvo po dešimtos valandos vakaro, namuose radau tik žmoną, – užsidariusią savo kambaryje ir verkiančią. Maždaug po pusvalandžio suskambo telefonas. Skambino Prato sūnėnas. Aš tuoj pat išėjau. Išlėkiau į Prato namus ir radau ten savo sūnų. Negyvą.

Volfas sėdėjo įbedęs akis į Osgudą, o po trumpos minutėlės atsiduso.

– Labai gaila, – pagaliau pratarė jis. – Gaila, kad nebuvote namuose ir su sūnumi daugiau nesikalbėjote. Tikėjausi iš jūsų sužinoti, kada ir kokiomis aplinkybėmis jūsų sūnus išėjo iš namų, taip pat – gal jis išeidamas užsiminė, kur eina ir ką ketina veikti. O dabar jūs, kaip matau, šito pasakyti man negalite.

– Nieko panašaus. Galiu. Dukra ir Bronsonas man papasakojo...

– Atleiskite. Jei neprieštarausite, visa tai norėčiau išgirsti iš jų pačių lūpų. Kiek dabar valandų, Arči?

Pasakiau, jog dabar – dešimt minučių šeštos.

– Ačiū. Juk ir pats suprantate, pone Osgudai, kad žvejojame didelėje ir sraunioje upėje. Jūsų sūnus čia gimė ir užaugo, šioje apygardoje jį pažįsta šimtai žmonių, vienas kitas iš jų galbūt jo nekentė arba bijojo taip, kad troško jo mirties; o juk nepastebėtas nusigauti į tolimąjį ganyklos pakraštį galėjo kiekvienas, – nesvarbu, kad ją saugojo mano padėjėjas. Naktis buvo kaip reta tamsi. Tačiau galimų įtariamųjų ratą plėsime tik tuomet, kai nebus kitos išeities, o kol kas baikime apklausti ir patikrinti artimiausiai velionio aplinkai priklausiusius žmones. Kaip jums atrodo, ar Makmilanas galėjo turėti motyvą žmogžudystei?

– Nė neįsivaizduoju kokį... Su Monte Makmilanu esu pažįstamas visą savo gyvenimą; jo valdos plyti toliau į šiaurę, pačiame apygardos pakraštyje. Net jei jis užklupo Klaidą, bandantį išvesti bulių, – Dieve mano, juk Montė nebūtų jo žudęs... Be to, ir pats ką tik sakėte, kad...

– Žinau. Klaido niekas neužklupo darant ką nors netinkama, – atsiduso Volfas. – Štai, atrodo, ir viskas. Pratas, Makmilanas, sūnėnas, dukterėčia, panelė Rouan... Nurodę tik tokius trapius motyvus, iškelti kuriam nors iš jų oficialaus kaltinimo dar negalime. Bet kadangi jūsų bei Prato rezidencijas skiria vos viena mylia ir, galima sakyti, jos yra greta viena kitos, manyčiau, jog į įtariamųjų

ratą galėtume įtraukti ir tuos žmones, kurie gyvena čia. Ką man pasakysite apie Bronsoną?

– Aš jo nepažįstu. Jis atvažiavo kartu su Klaidu ir buvo man pristatytas kaip jo draugas.

– Ar jis – senas jūsų sūnaus draugas?

– Nežinau.

– Ar anksčiau niekad nesate jo matęs ar girdėjęs minint šio žmogaus vardą?

– Ne.

– O ką manote apie žmones, pasamdytus prižiūrėti namus? Jų čia tikriausiai dirba ne vienas. Gal kuris nors iš jų slapta griežė ant jūsų sūnaus dantį?

– Ne. Tikrai ne. Trejus metus jis, galima sakyti, už mane tvarkė visus su ūkiu susijusius reikalus, puikiai viską išmanė, ir ūkyje dirbantys žmonės jį gerbė bei mėgo. Tiesa... – Osgudas staiga nutilo ir kelias akimirkas liko sėdėti pražiota burna nepratardamas nė žodžio, o tada tęsė: – Dieve švenčiausias, man tik dabar toptelėjo... Bet ne, tai juokinga...

– Kas?

– Na... Gerokai anksčiau pas mus dirbo vienas vyrukas. Prieš dvejus metus viena iš geriausių mūsų karvių išsimetė, Klaidas dėl to jį apkaltino ir atleido. Po to tas vyras daug ko visiems prišnekėjo, žmonės man pasakojo girdėję, kaip jis neigė savo kaltę ir grasino atkeršysiąs. Prisiminiau jį

kaip tik dabar, nes... nes jis dirba pas Pratą. Pratas jį pasamdė praėjusį pavasarį. Jo vardas Deivas, pavardė – Smolis.

– Ar vakar vakare jis ten irgi buvo?

– Tikriausiai. Galiu išsiaiškinti.

– Aišku, buvo, – įsiterpiau aš. – Juk prisimenate Deivą, tiesa? Prisimenate, kaip jis piktinosi, kad rieduliu naudojatės kaip laukiamuoju?

Volfas tiriamai mane nužvelgė ir atsakė:

– Turite omenyje tą pusgalvį, kuris mosavo šautuvu, o paskui nušoko nuo tvoros?

– Taigi. Tai ir buvo Deivas.

– Fui! – nedaug trūko, kad Volfas garsiai nusispjautų. – Ne, tai negalėjo būti jis, pone Osgudai. Jūs ką tik pasakėte ir, beje, buvote visiškai teisus, kad žudikas buvo apsukrus, mokėjo tvardytis, be to, jį lydėjo sėkmė. Ne, Deivas tikrai nekaltas.

– Bet jis tuomet daug ko pripliurpė.

– Ačiū Dievui, man tų plepalų klausytis neteko, – subruzdėjęs dideliame patogiame krėsle pareiškė Volfas ir čia pat pridūrė: – Tęskime. Prieš susitikdamas su jūsų dukra norėčiau pasakyti porą pastabų. Pirmiausia turiu jus perspėti, jog beveik neabejoju, kad oficialiai pradėjusi tyrimą policija laikysis nuomonės, esą jūsų sūnus pats įėjo į ganyklą ketindamas išsivesti bulių, nors ką tik ponui Vodeliui aš akivaizdžiai įrodžiau, kad taip nebuvo. Taip pat jie sužinos, jog Klaidas susilažino su

ponu Pratu, kad šis neiščiršKins ant atviros ugnies Hikorio Cezario Grindono. NeiščiršKins per *šią savaitę*. Jie tvirtins, kad norint laimėti lažybas Klaidui tereikėjo priversti poną Pratą atidėti planuotą šventę penkioms dienoms ir kad jis tikriausiai pabandė tai padaryti. Jie kaip užkerėti kartos žodžių junginį „ši savaitė". Terminas, kuris buvo nustatytas lažinantis, yra be galo svarbus, tai tiesa, tačiau teisėsaugos pareigūnai tikrosios jo reikšmės taip ir nesuvoks.

– Ir kuo gi jis toks svarbus? Buvo visiškai kvaila...

– Ne. Atleiskite. Abejoju, ar tai buvo taip jau kvaila. Kai būsiu pasirengęs, aš jums viską paaiškinsiu. Antra, kad ir kaip pakryptų pono Vodelio vadovaujamas bylos tyrimas, turime jam rodyti pagarbų dėmesį. Jeigu jis mus papiktins ar suerzins, nebūkite arogantiškas ir jo neužsipulkite, nes mes galime pasinaudoti jo surinktais faktais. Daugybe faktų. Pavyzdžiui, galbūt mes norėsime sužinoti, ką vienas ar kitas Prato namuose buvęs asmuo veikė vakar vakare tarp devintos ir pusės vienuoliktos vakaro. Aš pats šito nežinau, nes kaip tik tuo laiku užsimaniau pabūti vienas ir užlipau į savo kambarį paskaityti knygos. Galbūt norėsime sužinoti, ką daktaras mano apie galimą jūsų sūnaus mirties laiką. Turbūt galima daryti prielaidą, kad Klaidas mirė, sakykime, likus ne daugiau kaip penkiolikai minučių iki to

momento, kai budėjimą ganykloje perėmė ponas Gudvinas, bet mums vertėtų žinoti ir gydytojo nuomonę. Taip pat mums gali prireikti pasitikslinti, ar mano prielaidas patvirtino ekspertų tyrimo išvados, kitaip sakant, ar ant žolės šalia laistymo žarnos bei ant kirtiklio koto buvo rasta kraujo pėdsakų, ir taip toliau. Trečia, norėčiau jums dar kartą užduoti klausimą, nuo kurio visai neseniai išsisukote. Kodėl jūs taip nekenčiate pono Prato?

– Aš visai nebandžiau išsisukti. Tik pasakiau, jog tai neturi nieko bendra su žmogžudyste.

– Vis tiek papasakokite. Suprantama, aš labai įkyrus, bet turiu nuspręsti, – galbūt aš čia visai nereikalingas?

Osgudas gūžtelėjo pečiais.

– Anokia čia paslaptis. Tą istoriją žino visi, kurie gyvena šioje valstijos dalyje. Nepasakyčiau, kad jo nekenčiu, tiesiog aš jį niekinu. Kaip jau minėjau, jo tėvas buvo vienas iš tų, kurie mėždavo mano tėvui priklausančias arklides. Tomas nuo pat vaikystės buvo nepaklusnus ir įžūlus, tačiau turėjo ir nemenkų ambicijų, jei norite jas taip vadinti. Jis meilinosi vienai jaunai kaimynystėje gyvenusiai merginai ir įkalbėjo ją, kad sutiktų už jo tekėti. Kaip tik tuo metu baigęs koledžą aš grįžau namo, mudu su ja ėmėme jausti vienas kitam simpatiją, susidraugavome, ir aš ją vedžiau. O Tomas iškūrė į

Niujorką ir daugiau šiose vietose nesirodė. Matyt, per visus tuos metus giliai širdyje jis slėpė nuoskaudą, nes maždaug prieš aštuonerius metus vėl pasirodė ir ėmė jaukti visą mano gyvenimą. Per tą laiką jis buvo susikrovęs nemažai pinigo, ir dalį jo bei visą savo sumanumą paskyrė kurti planams, kaip neduoti man ramybės ir pažeminti. Galų gale prieš dvejus metus Pratas nusipirko žemės, kuri ribojasi su mano valdomis, pasistatė ten namą, ir viskas dar labiau susikomplikavo.

– Ar ėmėtės kokių nors atsakomųjų veiksmų?

– Jei kada ir būčiau ko ėmęsis, tai tik botago. Ne, aš stengiausi jį tiesiog ignoruoti.

– Nepasakyčiau, kad botagas – taikiausia priemonė. Vakar popiet jūsų sūnus apkaltino Pratą esą šis sumanė surengti šventę po atviru dangumi tik tam, kad įžeistų jus. Reikalo esmė, rodos, buvo ta, jog Pratas, iškepęs ir suvalgęs bulių, daug pranašesnį už geriausią iš tų, kuriuos turite, kartu jus pažemins ir išjuoks. Bet tada man dingtelėjo, kad toks tvirtinimas – nelabai įtikinamas ir prasilenkiantis su tikrove. Ponas Pratas nesiliovė kartojęs, esą planuojama šventė – ne kas kita, o jo verslo reklamos dalis.

– Man nusispjaut. Beje, koks gi skirtumas?

– Man rodos, jokio. Bet faktas ir lieka faktu: pagrindinis šios dramos veikėjas yra bulius, ir padarytume nedovanotiną klaidą, jei išleistume jį

iš akių. Jį ir, žinoma, poną Pratą. Nors galimybę, kad daugelį metų Prato jausta nuoskauda galėjo paskatinti jį žmogžudystei, jūs atmetate.

– Atmetu. Tai – visiškas absurdas. Juk jis nėra beprotis... Na, bent jau man taip atrodo.

– Ką gi, – atsiduso Volfas. – Gal dabar lieptumėte pakviesti dukterį?

Osgudas apdovanojo pašnekovą dar vienu rūsčiu žvilgsniu.

– Ji dabar su motina, – tarė jis. – Ar būtinai turite su ja pasikalbėti? Žinau, kad jūsų kompetencija mažai kas abejoja, bet, man rodos, uždavinėti klausimus reikėtų tiems, kurie gyvena pas Pratą, o ne čia.

– Būtent už kompetenciją man ir mokate, sere. Dabar atėjo jūsų dukters eilė. Pas Pratą dabar svečiuojasi ponas Vodelis. Taip ir turi būti, nes jis turi atitinkamus įgaliojimus ir yra įstatymų vykdytojas. – Čia Volfas kilstelėjo ranką ir pridūrė: – Tad prašyčiau...

Atsistojęs nuo kėslo, Osgudas žingtelėjo prie stalo, paspaudė mygtuką, paskui grįžo į savo vietą ir trimis dideliais gurkšniais ištuštino taurę viskio, kuris tuo metu jau turėjo būti toks pat šiltas kaip ir Volfo alus. Kai vėl pasirodė riestanosė gražutė tarnaitė, jai buvo liepta paprašyti panelės Osgud, kad ji ateitų pas mus. Osgudas vėl klestelėjo į krėslą ir tarė:

– Nesuprantu, ko siekiate, Volfai. Jei manote, kad išklausinėjęs mane kaip galimus žudikus galėsite atmesti visus, kurie buvo Prato namuose...

– Jokiu būdu. Aš dar nė vieno neatmečiau, – Volfo balse buvo justi šioks toks susierzinimas, ir aš supratau, jog mano pareiga – susitarti su riestanose, kad ši atneštų jam dar butelį ir šįkart – šaltesnio alaus. – Atmetimas savaime jau yra nesąmonė. Nekaltumas – negatyvi savybė, kadangi ji niekada negali būti įrodyta. Įrodyti galima tik kaltę. Nė kiek neabejodamas išbraukti kokį nors žmogų iš galimų žudikų sąrašo galiu tik vienu vieninteliu atveju, būtent, kai išsiaiškinu, kas iš tiesų tai padarė. Be to, nesitikėkite suprasti, ko aš siekiu. Jeigu tai suvoktumėte, visa kita galėtumėte išsiaiškinti ir pats. O kol kas leiskite iškelti kelias hipotezes, kurias galėsite apsvarstyti ir drauge pamiklinti protą; pavyzdžiui: ar panelė Rouan yra nusikaltimo bendrininkė? Gal vakar vakare ji susirado poną Gudviną ir visą valandą prasėdėjo su juo ant mano automobilio, kurį ką tik minėtasis asmuo trenkė į medį, paminos vien tam, kad, kol žudikas dirbo savo darbą, nukreiptų jo dėmesį visai kitur? Arba, jei norite, štai jums kitas klausimas...

Čia Volfas nutilo, jo veidas šiek tiek persikreipė, ir jis nerangiai ėmė stotis. Aš taip pat pakilau, o Osgudas per kambarį patraukė durų link, jos kaip tik atsidarė ir pro jas įėjo jo duktė ir gerokai

vyresnė moteris, vilkinti tamsiai mėlyna suknele, jos plaukai buvo sukelti aukštyn ant viršugalvio ir susukti į kuodą. Osgudas kaip įmanydamas mėgino moterį sulaikyti, protestavo, bet ši vis tiek žingsnis po žingsnio artėjo prie mūsų. Pagaliau šeimininkas pasidavė ir mus supažindino.

– Marcija, čia – Nero Volfas. Ir jo padėjėjas ponas Gudvinas. Mano žmona. Bet, mieloji, juk nebuvo jokios prasmės... Šiaip ar taip, tai jau nieko nepadės...

Kol jis ginčijosi su žmona, aš neatkreipdamas į save dėmesio stebėjau dukterį. Gražioji ūkininko duktė, kuri, jei tikėsime žmonių kalbomis, irgi buvo atsakinga už Tomui Pratui šovusią nelabai vykusią mintį iš Hikorio Cezario Grindono pagaminti jautienos muštinius, man atrodė vis dar tebesanti graži; kita vertus, kai moteriai apie penkiasdešimt, man sunku nustatyti, ar ji graži, – mat esu linkęs sutelkti dėmesį į kiekvieną smulkmeną, o šios, kaip ir galima tikėtis, per tiek daug metų tiesiog nublanksta ir išnyksta. Be to, nebūtų buvę teisinga vertinti senosios ponios grožio dabar, kai jos oda buvo nusėta dėmėmis, o akys nuo verkimo paraudusios ir gerokai patinusios.

Ji savo vyrui atsakė:

– Ne, Fredai, aš gerai jaučiuosi, tikrai. Nensė man pasakė, ko nusprendei imtis. Man rodos, tu visiškai teisus... Tu – visada teisus... Palauk, ne-

žiūrėk taip į mane... Tu visiškai teisus, kad nori išsiaiškinti, kas čia iš tikrųjų įvyko, bet ir aš nenoriu atsiskirti nuo viso pasaulio ir užsidaryti tarp keturių sienų. Juk žinai, kaip Klaidas sakydavo: „Koks čia pyragas, jeigu nekyštelėsi į jį piršto". – Čia ponios Osgud lūpa sutirtėjo. – Ir jei ponai nori apie tai pasikalbėti su Nense, aš irgi noriu čia būti...

– Juk tai kvaila, Marcija, nėra jokios prasmės, – nenusileido Osgudas ir, paėmęs jai už rankos, pridūrė: – Jei tik tu...

– Atleiskite, – suraukęs antakius ir nutaisęs kuo griežtesnį toną įsiterpė Volfas. – Šiame kambaryje nepasiliks niekas. Su panele Osgud norėčiau pasikalbėti akis į akį. Galų gale, sere, aš dirbu, ir ne kam kitam, o jums! Kad ir kaip užjaučiu jus dėl ištikusios nelaimės, vis dėlto negaliu leisti, kad sentimentai imtų trukdyti darbui. Darbui, kurį noriu pabaigti iki galo. Jei tik norite, kad jis būtų atliktas iki galo...

Osgudas dėbtelėjo į jį, bet žmonai tarė:

– Eikš, Marcija.

Aš žingtelėjau trejetą žingsnių paskui juos ir, sustabdęs beišeinantį šeimininką, paprašiau:

– Atleiskite, bet mums visiems išeis į naudą, jeigu atnešite jam dar alaus; sakykime, tris butelius, ir pasirūpinkite, kad gėrimas būtų šaltas.

DEŠIMTAS SKYRIUS

Nensė, įsitaisiusi krėsle, kuriame dar visai neseniai sėdėjo Osgudas, atrodė nusiteikusi ryžtingiau nei šioje situacijoje buvo galima iš jos tikėtis, ypač turint omenyje, kad jos tėvas buvo Volfo klientas. Galėjai pamanyti, jog mergina stojo akis į akį su priešiškomis jėgomis. Suprantama, ką tik buvo nužudytas jos brolis, ir vargu ar galėjai tikėtis, jog mergina džiugiai šypsosis ar bus linksma, tačiau jos griežtumas leido manyti, kad ji ne tik įsitempusi, bet dar ir priešiškai nusiteikusi; negana to: jos lūpos, kurias vos prieš parą mintyse buvau pavadinęs šiltomis ir putliomis, dabar buvo kietai sučiauptos ir atrodė kaip plonas, nejudrus ir balsvas brūkšnys.

Volfas atsilošė ir minutėlę prisimerkęs ją stebėjo.

– Pasistengsime, kad mūsų pokalbis pernelyg ilgai neužtruktų, panele Osgud, – pagaliau pratarė jis maloniu ir saldžiu lyg medus balsu. – Pamaniau, jog geidžiamą tikslą mums pavyks pa-

siekti šiek tiek greičiau, jei čia nebus jūsų tėvo ir motinos.

Mergina linktelėjo, – jos galva pasviro į priekį, o paskui vėl loštelėjo atgal, bet ji pati nepratarė nė žodžio. Volfas tęsė:

– Turime kiek įmanoma tiksliau išsiaiškinti, ką vakar vakare veikė jūsų brolis nuo tos akimirkos, kai paliko pono Prato terasą. Ar jūs, ponas Bronsonas ir jūsų brolis išvažiavote tuo pačiu automobiliu?

– Taip, – tyliai, bet tvirtu balsu atsakė Nensė.

– Trumpai papasakokite, ką veikėte ir kur ėjote palikę pono Prato terasą.

– Perėjome pievelę, nusigavome iki automobilio, įsėdome ir nuvažiavome... nors ne, Klaidas trumpam vėl išlipo, nes jį pašaukė ponas Makmilanas. Jis norėjo pasikalbėti su mano broliu. Klaidas prie jo priėjo, jie kelias minutes šnektelėjo, paskui brolis grįžo pas mus ir mes išvažiavome namo.

– Ar girdėjote, apie ką jūsų brolis kalbėjosi su ponu Makmilanu?

– Ne.

– Ar stebint juos iš šalies nesusidarė įspūdis, kad jie kivirčijasi?

– Ne, pokalbis atrodė visiškai taikus.

Volfas linktelėjo galva ir pasakė:

– Ponas Makmilanas išėjo iš terasos garsiai visiems pareiškęs, jog ketina patarti jūsų broliui nekrėsti kvailysčių. Ko gero, jis taip ir padarė.

– Juodu kelias minutes šnektelėjo, ir tiek.

– Taigi. Jūs grįžote namo, ir čia Klaido laukė dar vienas pokalbis su tėvu.

– Tikrai?

– Prašau jūsų, panele Osgud. – Volfas kilstelėjo ranką ir pagrūmojo pirštu. – Jūsų pastangos nuslėpti tikrąją įvykių eigą mus tik sugaišins. Jūsų tėvas išsamiai papasakojo mums apie... apie, jo paties žodžiais, nemalonų pokalbį su sūnumi. Ar tas pokalbis įvyko iš karto, kai tik grįžote?

– Taip. Tėtis jau laukė mūsų prie verandos laiptelių.

– Įsiutintas pono Prato skambučio. Sakykite, ar buvote to nemalonaus pokalbio liudytoja?

– Ne. Juodu nuėjo į biblioteką... tai yra į šitą kambarį. Aš užlipau į viršų atsigaivinti ir susitvarkyti... Šiaip ar taip, beveik visą dieną buvome praleidę Kroufylde.

– Kada vėl pamatėte brolį?

– Per vakarienę.

– Kas sėdėjo prie vakarienės stalo?

– Mudvi su mama, ponas Bronsonas ir Klaidas. Tėtis kažkur išvažiavo.

– Kada baigėte vakarieniauti?

– Kelios minutės po aštuntos. Čia, kaime, mes vakarieniaujame anksti, be to, prie stalo stengėmės neužtrukti, nes visų nuotaika buvo, švelniai tariant, prasta. Mama buvo supykusi... Tėtis jai

papasakojo, kad Klaidas susilažino su Montekristu, – tai yra su ponu Pratu, todėl mano brolis irgi sėdėjo paniuręs...

– Jūs pavadinote poną Pratą Montekristu?

– Tiesiog nuo liežuvio nuslydo...

– Neabejoju, kad taip ir buvo. Bet nesijaudinkite, man tai nebuvo netikėta; jūsų tėvas man papasakojo apie daug metų pono Prato jam puoselėjamą pagiežą. Jūs vadinate jį Montekristu?

– Taip, mudu su Klaidu taip jį vadindavome ir... – čia jos lūpos ėmė drebėti, ir merginai prireikė kelių akimirkų, kad susitvardytų. – Kai davėme jam tą vardą, mums jis atrodė juokingas.

– Ko gero, ir iš tiesų taip buvo. O dabar prašyčiau papasakoti, kaip viskas klostėsi po vakarienės.

– Drauge su mama nuėjau į jos kambarį ir mudvi truputį šnektelėjome, tada grįžau į savo kambarį. Dar po kiek laiko nulipau laiptais į pirmąjį aukštą, įsitaisiau verandoje ir klausiausi žiogų čirpimo. Ten sėdėdama sulaukiau pargrįžtančio tėčio.

– O kur buvo Klaidas?

– Nežinau. Po vakarienės, kai su mama užlipome į jos kambarį, daugiau jo nemačiau.

Meluoti Nensei nesisekė, – ji nesugebėjo pakankamai atsipalaiduoti. Volfas buvo mane išmokęs, jog viena iš svarbiausių sėkmingo melo prielaidų yra atpalaiduotos balso stygos bei gerklės raume-

nys; antraip, kad tarp lūpų praslystų melas, žmogus yra priverstas pūsti orą daug stipriau nei įprasta, ir dėl to ima kalbėti greičiau, gerokai pakeltu balsu, be to, jo veidas parausta. Prabilus Nensei Osgud visi trys šie požymiai buvo kaip ant delno. Aš atitraukiau nuo jos akis norėdamas pažvelgti į Volfą, bet jis ramiu balsu šiaip taip išburbleno klausimą.

– Vadinasi, jūs nežinote, kada brolis išėjo iš namų?

– Ne, – atsakė ji, krustelėjo krėsle, tada vėl sustingo ir pakartojo: – Ne.

– Gaila. Ar Klaidas jums ar jūsų motinai sakė, kad eina pas Pratą?

– Kiek žinau, šito jis niekam nesakė.

Staiga mūsų pokalbį pertraukė beldimas į duris. Priėjęs jas atidariau, paėmiau iš riestanosės tarnaitės padėklą, ant kurio stovėjo trys buteliai alaus, vieną iš jų paliečiau pirštais, patikrinau gėrimo temperatūrą ir nunešiau Volfui. Jis, atkimšdamas pirmąjį butelį ir pildamasis alų į stiklinę, pasiteiravo Nensės, gal ji irgi norėtų išgerti, bet ši mandagiai padėkojusi atsisakė. Volfas išgėrė ką buvo įsipylęs, pastatė tuščią stiklinę ant stalo ir nosine nusišluostė burną.

– Taigi, panele Osgud, – jau gerokai pasikeitusiu balsu vėl prabilo jis, – turiu jums dar daug klausimų, tačiau šis, ko gero, yra svarbiausias.

Kada jūsų brolis jums paaiškino, kaip ir kodėl jis tikėjosi pergudrauti Pratą ir laimėti lažybas?

Mergina akimirką sėdėjo įdėbusi į jį akis ir tylėjo, o paskui tarė:

– Apie tai jis man iš viso nieko nesakė. Iš ko sprendžiate, kad buvo kitaip?

Man pasirodė, kad Nensė kalba visiškai nuoširdžiai.

– Pamaniau, jog tai – labai tikėtina. Jūsų tėvas tvirtina, kad judu su broliu gerai vienas kitą supratote ir puikiai sutarėte.

– Tai tiesa.

– Bet apie lažybas brolis jums nieko nepasakojo?

– Jam nieko ir nereikėjo sakyti, jis tiesiog susilažino, pati savo ausimis tai girdėjau. Bet kaip ir kodėl tikisi tas lažybas laimėti, jis man neužsiminė.

– Apie ką vakar kalbėjotės grįždami iš Prato namų?

– Nežinau. Apie šį bei tą. Nieko ypatinga.

– Stebėtina... Ar niekas neužsiminė apie ką tik įvykusias keistas lažybas?

– Ne. Ponas Bronsonas buvo... Na, matote, kelionė nuo Prato namų iki mūsiškių tetrunka porą minučių.

– Kaip suprasti „ponas Bronsonas buvo"? Gal pratęstumėte mintį?

– Nieko ypatinga nenorėjau pasakyti. Tiesiog jis ten buvo, ir tiek.

– Ar jis – senas jūsų brolio draugas?

– Jis... ne. Ne, jis nebuvo senas draugas.

– Bet vis dėlto, kaip suprantu, draugas, jeigu judu su broliu nusivežėte jį pas Pratą?

– Taip, – šiaip taip išspaudė Nensė. Meluoti jai nesisekė.

– Ar jis – ir jūsų draugas?

– Ne, – šį kartą kiek garsiau atsakė ji. – Bet kodėl klausinėjate mane apie poną Bronsoną?

– Miela mano mergaite. – Čia Volfas akimirką kietai sučiaupė lūpas, bet tuoj pat prabilo vėl: – Dėl Dievo meilės, tik nepradėkite... Aš esu tik pasamdytas kerštо įrankis... jūsų tėvo pasamdytas kerštо įrankis. Mūsų laikais Erinijos vilki švarkus, mūvi kelnes, geria alų ir dirba už atlyginimą, tačiau jų funkcija nepasikeitė ir tai, kas turi būti atlikta, jos turi padaryti veikdamos žiauriai ir negailestingai arba apskritai nedaryti. Ketinu išsiaiškinti, kas nužudė jūsų brolį. Viena iš šios operacijos dalių – surinkti visus išspausti įmanomus faktus. Noriu užeiti ir pas poną Bronsoną, ir pas visus kitus, kuriems teko nelaimė patekti į mano akiratį. Pavyzdžiui, imkime kad ir panelę Prat. Ar jūs pritarėte brolio sužadėtuvėms su panele Prat ir jo ketinimams ją vesti?

Nustėrusi mergina įbedė į Volfą akis, prasižiojo ką nors sakyti, bet čia pat vėl sučiaupė lūpas.

Volfas pažvelgė į ją ir, purtydamas galvą, tarė:

– Ne, nesu toks klastingas, kad bandyčiau jus sutrikdyti ar priremti prie sienos. Nemanau, kad man to reikėtų. Jūs visai susipainiojote ir tapote labai pažeidžiama. Kad suprastumėte, ką turiu omenyje, užduosiu jums kelis klausimus, į kuriuos tikiuosi išgirsti jūsų atsakymus. Jeigu nemėgstate pono Bronsono ir jaučiate jam pasišlykštėjimą, kodėl leidžiate jam ir toliau svečiuotis šiuose namuose? Žinau, kad juo šlykštitės, nes kai vakar pas Pratą terasoje jis atsitiktinai prie jūsų prisilietė, jūs atšokote taip, tarsi tas vyrukas būtų sutepęs jūsų suknelę purvu ar glitėsiais. Kodėl jums parankiau, jog brolio mirtį ir toliau gaubtų paslaptis, o visa atsakomybė būtų suversta buliui? Žinau, norėtumėte kaip tik šito, – supratau tai šią popietę jūsų veide pamatęs palengvėjimą, kai neapsikentęs jūsų tėvo nemandagumo pasukau prie durų ketindamas išeiti. Kodėl tvirtinate, esą vakar po vakarienės brolio nematėte? Žinau, jog tai – melas, nes kai tai sakėte, klausiausi jūsų balso intonacijos ir atidžiai jus stebėjau. Matote, kaip akivaizdžiai išsidavėte?

Nensė atsistojo, o jos lūpų linija tapo dar plonesnė nei anksčiau. Ji žingtelėjo į priekį ir nerišliai suvebleno:

– Mano tėvas... Pažiūrėsiu, gal jis nori...

– Niekai, – kaip kirviu nukirto Volfas. – Prašyčiau atsisėsti. Kaip jums atrodo, kodėl paprašiau,

kad jūsų tėvas išeitų? Gal man pasakyti, kad jį pakviestų? Jis nutarė išsiaiškinti, kas nužudė jo sūnų, ir kol kas negali sutelkti dėmesio į nieką kita, – netgi dukters orumas ir dvasios ramybė jam dabar nė motais. Šiaip ar taip, nuslėpusi faktus ramybės tikrai neturėsite. Turite atvirai ir išsamiai atsakyti į ką tik užduotus klausimus, ir lengviausia būtų tai padaryti tiesiog dabar, man girdint.

– Jūs negalite taip elgtis, – mostelėjusi ranka pareiškė Nensė. Jos smakras ėmė tirtėti, ir merginai prireikė kelių akimirkų, kad susitvardytų. – Tikrai, negalite. Neturite teisės šito daryti.

Apimta sielvarto, ji buvo gražiausia mergina, kokią tik iki tol buvau matęs, ir jeigu prie jos besikabinėjantis vyras būtų buvęs kas nors kitas, būčiau nukirtęs jį vienu smūgiu, persimetęs ją per balną ir nujojęs.

Tuo tarpu Volfas nekantraudamas jai atsakė:

– Juk pati matote, koks čia reikalas. Sėskitės. Po galais, ar tikrai norite, kad kiltų didžiulis skandalas, kad čia pasirodytų jūsų tėvas ir kad mes abu imtume ant jūsų šaukti? Anksčiau ar vėliau visus tuos dalykus jums teks iškloti, nes mums reikia juos žinoti – nesvarbu, ar tęsiant tyrimą jie mums bent kiek padės, ar ne. Negalite nuslėpti to, ką žinote. Pavyzdžiui, jūs nemėgstate pono Bronsono. Juk aš galiu pakelti štai šio telefono ragelį, paskambinti Niujorke esančiam žmogui, vardu So-

las Panceris, – beje, labai talentingam ir stropiam vyrukui, – ir pasakyti norįs sužinoti viską, ką jam pavyks atkapstyti apie Bronsoną, jus ir jūsų brolį. Juk pati matote, kaip kvaila ir beprasmiška būtų versti mus gaišti brangų laiką ir be reikalo leisti pinigus. Tad pradėkime nuo Bronsono. Kas jis toks?

– Jei papasakočiau jums apie Bronsoną... – Čia Nensė trumpam nutilo, stengdamasi nutaisyti tinkamą balso intonaciją. – Aš negaliu. Pažadėjau Klaidui, kad šito niekam nepasakosiu.

– Klaidas miręs. Nagi, panele Osgud. Mes, šiaip ar taip, viską sužinosime, galite nė neabejoti. Juk ir pati puikiausiai tai suprantate.

– Taip, tikriausiai... Tikriausiai sužinosite. – Staiga ji vėl atsisėdo į krėslą, užsidengė veidą rankomis ir sustingo. Po akimirkos mūsų ausis pasiekė prislopintas merginos balsas: – Klaidai! Klaidai!

– Nagi, – šįkart jau griežtai paklausė Volfas. – Kas tas Bronsonas?

Ji lėtai atitraukė delnus nuo veido, pakėlė galvą ir tarė:

– Jis sukčius ir apgavikas.

– Profesionalus sukčius? O gal turi ir kitą profesiją?

– Nežinau. Aš jo nepažįstu. Sutikau vos prieš kelias dienas. Žinau tik tiek, kiek Klaidas... – Ji nutilo ir pažvelgė Volfui į veidą tokiu žvilgsniu,

tarsi būtų tikėjusis, kad jį tuojau pat kas nors užtemdys ir paslėps, bet iš tiesų puikiai žinojo, kad nieko panašaus nenutiks. – Na gerai, – pagaliau nusileido ji. – Maniau, jog turiu daugiau drąsos ir valios stiprybės, bet, matyt, klydau. Tik... kas iš to? Kas iš to jums, tėčiui ar kam nors kitam, jei bus išaiškinta, kad mano brolį nužudė Bronsonas?

– Ar esate tuo tikra?

– Taip.

– Bronsonas nužudė jūsų brolį?

– Taip.

– Šit kaip? Ar buvote tiesioginė nusikaltimo liudytoja?

– Ne.

– O kokį motyvą jis turėjo?

– Nežinau. Bet tikrai ne dėl pinigų, nes pinigų Klaidas neturėjo.

Volfas atrėmė nugarą į krėslo atlošą ir sunkiai atsiduso.

– Ką gi, – sumurmėjo jis, – man rodos, šią aplinkybę turime išsiaiškinti iki galo. Kokių pinigų iš jūsų brolio galėjo tikėtis gauti Bronsonas, ir – už ką?

– Tų, kuriuos Klaidas jam buvo skolingas.

– Kaip spėju, skolos dydis siekė dešimt tūkstančių dolerių, ar ne? Tik prašyčiau neklausinėti, iš kur aš tai žinau. Ar Bronsonas primygtinai reikalavo tuojau pat grąžinti skolą?

– Taip. Būtent dėl to jis čia ir atvažiavo. O ir pats Klaidas parvažiavo namo tikėdamasis išprašyti iš tėvo pinigų. Skolą brolis turėjo grąžinti šią savaitę, nes antraip... – Nensė vėl nutilo, kilstelėjo ranką ir čia pat vėl ją nuleido. – Prašau jūsų, – tarsi maldaudama vėl prabilo ji. – *Prašau*. Pažadėjau Klaidui, kad niekam šito nesakysiu.

– Jūsų pažadas mirė drauge su juo, – atrėmė Volfas. – Patikėkite, panele Osgud, jei nebūtumėte taip išmušta iš vėžių jus užgriuvusios nelaimės ir gedulo, į viską žvelgtumėte blaiviau ir vertybių šitaip nepainiotumėte. Ar tuos pinigus Klaidas iš Bronsono buvo pasiskolinęs?

– Ne. Tai buvo pinigai, kuriuos Bronsonas jam sumokėjo.

– Už ką?

Ir ji neskubėdama, sakinys po sakinio viską išklojo. Istorija nebuvo ilga, o jos esmė – ne itin maloni. Visus turėtus pinigus Klaidas išleido dėl Lilės Rouan, o paskui iššvaistė dėl jos dar kelis pluoštus dolerių, kuriuos buvo iškaulijęs iš tėvo, išprašęs iš sesers ar pasiskolinęs iš draugų. Paskui Klaidui kažkaip pavyko prisišaukti laimę ir įkalbėti ją prisidėti prie kilnaus tikslo, tai yra lydėti jį lošiantį visus įmanomus kortų žaidimus, pradedant akimi ir baigiant bridžu, tik jis, gaila, per vėlai susivokė, jog laimė greitai ateina, bet greitai ir nusigręžia. Kaip tik tuo metu, kai Klaidas buvo iki

ausų paskendęs skolose, kažkoks ponas Hovardas Bronsonas davė jam ne tokią jau ir menką sumą grynais ir paaiškino norįs, kad Klaidas pristatytų jį aukštesniajam visuomenės skluoksniui priklausantiems žmonėms, taip pat padėtų patekti į du prabangiausius Niujorko bridžo klubus. Klaidas, pasinaudojęs nuo seno turimais savo šeimos ryšiais, galėjo patekti į visus Niujorko klubus, – nuo pačių kukliausių iki tikrai prabangių ir skirtų tik aukštuomenei. Tačiau pinigų Klaidui reikėjo ne ryt ir ne poryt, o tuojau pat, ir Bronsonas jam jų davė. Klaidas nieko nelaukęs užkamšė kelias skolas, o likusius dar nespėjus išaušti kitos dienos rytui pralošė. Kaip buvo įpratęs, jis viską išsipasakojo seseriai, o pamatęs jos pasibaisėjimą ir, nors ir per vėlai, pats viską gerai apgalvojęs, suvokė, jog spaudžiamas aplinkybių pažadėjo tai, ko joks Osgudų giminei priklausantis žmogus negalės ištesėti. Apgailestaudamas ir žadėdamas pirmai progai pasitaikius grąžinti gautus dešimt tūkstančių, jis Bronsonui taip ir pasakė, tačiau čia Bronsonas atskleidė vieną ne itin malonų savo charakterio bruožą. Jis norėjo, kad Klaidas arba tesėtų duotą pažadą, arba nedelsiant atiduotų pinigus. Situaciją dar labiau apsunkino tai, jog Klaidas neapdairiai pasirašė pinigų gavimo kvitą, kuriame taip pat detaliai buvo išdėstyta, kokias paslaugas už tuos pinigus Bronsonas gaus. Jis ėmė grasinti par-

odysiąs tą kvitą Klaido šeimos nariams. Tiesiog nebuvo ką daryti. Tada, nematydamas jokios kitos išeities, Klaidas apsisprendė važiuoti namo ir kreiptis pagalbos į tėvą; tačiau Bronsono nepasitikėjimas Klaidu buvo toks didelis, jog šis užsispyrė vykti drauge, o blogiausia, kad juo niekaip neišėjo atsikratyti. Kartu su abiem vyrais namo grįžo ir Nensė, kuri turėjo padėti Klaidui palenkti savo pusėn tėvą. Bet tėvas buvo neperkalbamas, ir pirmadienio rytą jau atrodė, jog norint gauti pinigų Klaidui neliks jokios kitos išeities, tik viską atvirai prisipažinti (o tai būtų buvę blogiau už viską), tik štai besėdint Prato terasoje vaikinui vėl nusišypsojo laimė ir jis susilažino.

Kantriai darbuodamasis Volfas išpešė iš jos viską, – visas smulkmenas, visas datas, o paskui, kaip tik baigęs gerti antrąjį butelį alaus, pareiškė, kad nors Bronsono motyvai, atrodo, yra gana bjaurūs ir įtartini, vis dėlto tarp jų jis neįžvelgiąs svarbiausio, – motyvo, kuris būtų tą vyrą paskatinęs žmogžudystei.

– Ir pati tai žinau, – atsiliepė Nensė. – Juk sakiau jums, kad dėl pinigų jis nebūtų ryžęsis žmogžudystei, nes Klaidas jų neturėjo, o jei būtų turėjęs, šiaip ar taip, tikrai nebūtų vilkinęs ir paimtą sumą iš karto grąžinęs.

– Ir vis dėlto tvirtinate, kad Klaidą nužudė būtent jis?

– Taip.

– Kodėl?

– Nes mačiau, kaip Bronsonas nusekė paskui Klaidą Prato rezidencijos link.

– Šit kaip? Vakar vakare?

– Taip.

– Papasakokite apie tai daugiau.

Ką gi, dabar, kaip sakoma, maišelis praplyšo ir iš jo išbyrėjo didžioji dalis tiesos pupų. Tai, kas dar liko, iškrapštė pati Nensė:

– Buvo devinta valanda vakaro, na, gal kiek po devintos. Išėjusi iš mamos kambario, nusileidau laiptais į apačią tikėdamasi rasti Klaidą ir paklausti jo, kodėl jis susilažino su Pratu. Bijojau, kad jis neiškrėstų kokios kvailystės. Suradau jį prie teniso kortų besišnekantį su Bronsonu, bet kai tik jis pajuto besiartinant mane, jų pokalbis staiga nutrūko. Pasakiau norinti jo kai ko paklausti, ir Klaidas šiek tiek žingtelėjo drauge su manimi į šalį, bet nieko taip ir nepaaiškino. Pareiškiau jam esanti beveik tikra, kad reikalingą sumą man pavyks gauti iš motinos, priminiau, jog jis man žadėjo daugiau nesielgti kaip paskutinis mulkis, ir dar pridūriau, kad jeigu vėl iškrės kokią kvailystę, galutinai sužlugdys savo gyvenimą. Taip jam ir pasakiau. Tačiau jis atšovė, girdi, šį kartą klystu aš, o jis – teisus, paaiškino, kad tai, ką jis daro, anaiptol nėra kvailystė, kad jis atvertė visai naują savo gyve-

nimo knygos puslapį ir nuo šiol bus gudrus bei praktiškas ir kad aš taip pat pritarsiu jo planui, kai tik jį sužinosiu, bet jis esą dar negalįs pasakyti, kada tai atsitiks. Aš primygtinai reikalavau paaiškinti, kas čia vyksta, bet jis visuomet buvo labiau užsispyręs nei aš.

– Ir visiškai negalėjote numanyti, ką jis turi omenyje?

Nensė papurtė galvą.

– Nė nenutuokiau. Jis man užsiminė, kad tikrai neketina sužlugdyti Prato planuojamos šventės.

– Gal galėtumėte pasistengti žodis žodin pakartoti, ką pasakė jūsų brolis?

– Na, jis man pasakė: „Neketinu nieko skriausti, net ir Montekristo, noriu tik laimėti iš jo pinigų. Aš jam netgi leisiu čiršKinti tą sumautą jautieną, ir jeigu tik man pavyks viską sutvarkyti taip, kaip reikia man, kol baigsis šventė, jis nepastebės jokio skirtumo". Štai ir viskas.

– Gal jis dar ką nors kalbėjo apie mėsos kepimą, bulių ar ką nors iš Prato namuose gyvenančių žmonių?

– Ne, Klaidas nieko daugiau nesakė.

– Ar ten, lauke, judu ir išsiskyrėte?

– Tą kartą – taip. Aš grįžau į namą, laiptais užlėkiau į savo kambarį ir persirengiau: apsivilkau tamsų megztinį ir prisisegiau panašios spalvos sijoną. Tada nulipau žemyn ir laukan išėjau per va-

karinį flygelį, nes verandą apšvietė priešais ją įtaisytos lempos, o aš nenorėjau, kad mane kas nors pamatytų. Nežinojau, ar Klaidas ketina kur nors eiti ir ko nors imtis, bet tvirtai pasiryžau tai išsiaiškinti. Visa bėda, kad niekur negalėjau jo rasti. Ten, kur nesiekė verandos šviesos, buvo tamsu, nors į akį durk, tačiau aš vis tiek apėjau kiemą, stengdamasi ką nors įžiūrėti, įtempusi ausis, tik jo niekur nebuvo nė ženklo. Automobiliai tebestovėjo garaže, be to, jei Klaidas būtų paėmęs automobilį arba kurį nors iš ūkio darbams skirtų sunkvežimių, aš būčiau išgirdusi variklio ūžimą. Jeigu jis ką nors planavo, tai įgyvendinti savo ketinimus, be abejo, turėjo Pratui priklausančiose valdose, tad nusprendžiau patikrinti tenai. Praėjau kelias lūšneles, miškelį, pro vartus įėjau į pievą, – mat tai buvo trumpiausias kelias, – paskui perkirtau dar vieną lauką ir atsidūrau prie apsauginės pušų juostos...

– Visiškoje tamsoje? – nusistebėjoVolfas.

– Žinoma. Šiose vietose pažįstu kiekvieną žemės pėdą, juk aš čia gimiau ir užaugau. Aš puikiai orientuojuosi net ir visiškoje tamsoje. Jau beveik buvau pasiekusi apsauginės pušų juostos vidurį, kai tiesiai prieš save pastebėjau švystelint prožektoriaus metamos šviesos spindulį; neišlaikiusi pasileidau tekina, nes norėjau kuo greičiau pribėgti ir išsiaiškinti, ar tai ne Klaidas, tik staiga mano koja įsmuko į duobę, aš pargriuvau, o virsdama

sukėliau nemenką triukšmą. Šviesos spindulys pasisuko į mane, paskui išgirdau Klaidą šūktelint, kadangi nebuvo jokios prasmės toliau slėptis, aš atsiliepiau. Jis priėjo prie manęs, o drauge su juo – ir Bronsonas, nešinas maždaug jauno persodinimui skirto medelio ilgio lazda. Klaidas atrodė įsiutęs. Aš pareikalavau, kad jis man paaiškintų, ką ketina daryti, bet mano žodžiai tik dar labiau jį suerzino. Jis pasakė... Ak, juk dabar jau nesvarbu, ką jis man pasakė... Aš jam pažadėjau grįžti namo ir eiti miegoti...

– Taip ir neatskleidusi brolio planų?

– Taip ir neatskleidusi. Jie nieko man nepaaiškino. Kaip buvau žadėjusi, grįžau namo. Ak, jei vis dėlto būčiau apsigalvojusi! Jei tik...

– Abejoju, ar tai būtų ką nors pakeitę. Kančių jums ir taip per akis, panele Osgud, tad kam ieškoti jų dar daugiau? Bet jūs man taip ir nepaaiškinote, kodėl manote, kad jūsų brolį nužudė ponas Bronsonas.

– Kodėl?.. Juk jis ten buvo. Juodu drauge buvo užsukę pas Pratą. Toks žmogus kaip jis gali ryžtis bet kokiai niekšybei.

– Paistalai. Praėjusią naktį jūs, galima sakyti, visai nemiegojote. Ir jūsų sugebėjimai mąstyti šiandien nepasiekia net žemiausio jiems įprasto lygmens. Ar žinote, kada Bronsonas grįžo čia?

– Ne. Aš sėdėjau verandoje, kol grįžo tėtis...

– Tada turiu jums užduotį. Veikdama ką nors konkretaus jausitės kur kas geriau. Pasikalbėkite su tarnais, išsiaiškinkite, ar kuris nors iš jų matė grįžtantį Bronsoną, ir praneškite man. Šitaip galbūt sutaupysime šiek tiek laiko. – Volfas papūtė lūpas, tada vėl kietai jas sučiaupė ir galiausiai tarė: – Drįsčiau manyti, kad ponui Bronsonui turėjo būti šiek tiek neramu dėl to, kad jūs žinojote vakar vakare jį buvus Pratui priklausančiose valdose. Gal žinote, kodėl jo elgesyje nematyti jokių nerimo ženklų?

– Taip, žinau. Jis... jis šįryt su manimi kalbėjosi. Pasakojo vakar vakare palikęs Klaidą ten, kur baigiasi apsauginė pušų juosta ir kur tvora žymi mums priklausančių žemių ribą, grįžęs čionai, sėdėjęs prie teniso kortų ir rūkęs. Dar jis man pasakė, kad, jo nuomone, mano tėvas buvo suklaidintas oficialios policijos versijos, esą Klaidą užbadė bulius, ir kad visi kiti būtent taip ir manys. Galų gale Bronsonas parodė man kvitą, kurį pasirašė ir jam atidavė Klaidas, pareiškė tikįs, kad aš nenoriu, jog toks negražus dalykas iškiltų į viešumą ir aptemdytų mano brolio atminimą, ir kad jis galėtų suteikti man galimybę atiduoti jam tuos pinigus anksčiau, nei jis nešinas kvitu nueis pas mano tėvą, jei tik sutikčiau išvaduoti jį nuo nereikalingų nemalonumų ir per apklausą tiesiog „pamirščiau“, kad mačiau jį drauge su Klaidu.

– Ir vis dėlto netgi tada, kai tolesni įvykiai aiškiai patvirtino jūsų įtarimą, kad žudikas – Bronsonas, jūs nusprendėte visa tai nuslėpti ir apsaugoti brolio atminimą?

– Taip. Tik gaila, man nepavyko. – Nensė, matyt, tvirtai dėl kažko apsisprendusi, nes jos skruostai staiga pastebimai raustelėjo, pasilenkė į priekį, arčiau prie Volfo. – Jūs viską iš manęs išpešėte, – tarė ji. – Bet Klaidas labiausiai nenorėjo, kad visa tai pasiektų tėčio ausis. Sakykite, ar būtina, kad tėtis tai sužinotų? Ir kam jam visa tai? Argi nuo to bus geriau?

Volfas vyptelėjęs paklausė:

– Ar galite sumokėti Bronsonui dešimt tūkstančių dolerių?

– Šiuo metu – ne. Bet šįryt, pasikalbėjusi su Bronsonu, ėmiau mąstyti ir ieškoti išeities... Beje, argi Klaidas nelaimėjo lažybų? Juk šitaip susiklosčius aplinkybėms Pratas tikrai neorganizuos šventės, ar ne tiesa? Vadinasi... Argi jis neturi sumokėti pralaštos sumos?

– Mielas vaikuti... – atsiliepė Volfas ir, plačiai atmerkęs akis, įrėmė žvilgsnį į Nensę. – Koks neprilygstamas minties vingis! Tiesiog nuostabu. Ši mintis galėtų duoti vaisių, ir mes turėtume pamėginti išpešti sau bent kiek naudos. Aš jūsų neįvertinau, prisipažįstu ir... atsiprašau. Be to, mano nuomone, tikrai nusipelnote, kad jūsų noras būtų

patenkintas. Jeigu tai bus įmanoma, – o kol kas, atrodo, taip ir yra, – pažadas, kurį davėte broliui, bus ištesėtas. Iš jūsų tėvo gavau labai konkrečią užduotį, būtent, – išaiškinti jo sūnaus žudiką, ir manau, jog tai galima padaryti ir neatskleidus, kad Klaidas Osgudas bei Bronsonas buvo sudarę tam tikrą sutartį. Bet mintis pareikalauti pinigų iš Prato, o paskui jais atsiskaityti su Bronsonu, – tiesiog nuostabi. Man ji patinka. Laimėjęs paskutines savo lažybas jūsų brolis kiek galėdamas atsigriebė už visas tas aukas, kurias buvo paaukojęs apgailėtinos ir nepastovios laimės šventykloje. Didinga, tiesiog nuostabu... ir kilnu, labai kilnu, kad jūs suprantate būtinybę iki galo sutvarkyti brolio reikalą... Patikinu jus, kad padarysiu viską, kas nuo manęs priklauso...

Staiga jis nutilo ir pakėlė akis į mane, nes į duris ir vėl kažkas pasibeldė. Pakilęs nuo kėdės, aš patraukiau per kambarį, bet durys atsidarė anksčiau, nei spėjau prie jų prieiti, ir pro jas įžengė du vyrai. Sustojau kaip įbestas ir gerokai nustebau pamatęs, jog tai – pats Tomas Pratas ir Makmilanas. Jiems už nugarų, stengdamasi pasivyti neprašytus svečius, traukė vidutinio amžiaus moteris juoda suknele ir susierzinusi bei pasipiktinusi pakeltu tonu jau kelintą kartą jiems šūkčiojo, kad pono Osgudo čia nėra ir kad jiedu palauktų jo hole.

Paskui įvykiai ėmė klostytis labai sparčiai, vyti vienas kitą, ir viskas susijaukė. Mano žvilgsnis užkliuvo už pono Hovardo Bronsono, kuris stovėjo lauke ir pro stiklines duris žvelgė į kambario vidų, be to, pamačiau, jog ir Volfas jį pastebėjo. Tuo tarpu iš holo mūsų ausis pasiekė ryžtingų žingsnių kaukšėjimas, po trumpos akimirkos tarp mūsų atsirado ponas Frederikas Osgudas, bet toks susiraukęs ir rūstus, kokio iki šiol dar nebuvome matę. Nuožmus šeimininko žvilgsnis buvo nukreiptas tiesiai į Pratą, o į kitus čia esančius asmenis jis nekreipė jokio dėmesio. Išsitiesęs visu ūgiu ir įnirtęs, Osgudas sustojo per tris pėdas nuo Prato, dar kartą pervėrė jį baisiu žvilgsniu ir, įtūžęs kaip tikras kunigaikštis, suriaumojo:

– Lauk iš čia!

Makmilanas dar žiojosi kažką sakyti, bet Osgudas pirmas jį užsipuolė:

– Po velnių, Monte, tai tu atsivedei čia tą tipą? Tuojau pat jį išsivesk! Nenoriu, kad jis keltų koją į mano namus...

– Minutėlę, Fredai. Palauk. – Iš Makmilano balso galėjai spręsti, kad jis irgi nenusiteikęs kęsti tokio kategoriško Osgudo tono. – Duok mums kelias sekundes ir galimybę pasakyti tai, ką norėjome. Aš jo neatsivedžiau. Ne, bet jis pats atėjo. Reikalai pakrypo toli gražu ne į gerąją pusę, ir Pratui visa tai nepatinka taip pat, kaip ir tau ar man. Vodelis

ir Semas Leikas su krūva savo atstovų ir visa banda policijos pareigūnų kaip tik verčia aukštyn kojomis visus Prato namus, ir jei ten yra kokių nors įkalčių, tikimės, jie juos suras. Bent jau aš tikiuosi. Pratas savo nuomonę gali pasakyti ir pats. Tačiau aš manau, kad pasikalbėti mums būtinai reikia. Ir ne tik apie Klaido mirtį, bet ir apie tai, kas nutiko prieš valandą. – Makmilanas trumpai nutilo, atrėmė Osgudo žvilgsnį, o tada, sunkiai košdamas žodžius, tarė: – Cezaris negyvas. Mano bulius, Cezaris.

– Mano bulius, – suurzgė Pratas.

– Na gerai, Pratai, tavo bulius, – nepakeldamas akių į pašnekovą nusileido Makmilanas. – Bet jis krito. Užauginau jį savo rankomis, ir jis buvo mano. O dabar štai jis guli ganykloje negyvas.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Rūsčiame Osgudo veide tuo pat metu buvo matyti ir pyktis, ir sumišimas. Bet jis ir vėl pratrūko:

– Po velnių, kodėl man turėtų rūpėti tavo bulius?! – O tada pasisuko į Pratą ir pridūrė: – O jūs – nešdinkitės! Lauk iš čia!

Jis buvo paniuręs, kaip ir visi kiti, tad per kambarį nudundėjo Volfo balsas:

– Pone Osgudai! Prašau jūsų!

Volfas paliko patogųjį savo krėslą ir ėmė artintis prie netikėtų svečių. Iš jo veido išraiškos, – ką jau ką, bet Volfo veido išraiškas puikiausiai pažinojau, – mačiau, kad jį kažkas sukrėtė ir suerzino iki pačių širdies gelmių, ir mintyse bandžiau atspėti, kas tai galėjo būti. Tuo tarpu Volfas priėjo prie kambaryje buvusių vyrų trijulės.

– Na, kaip sekasi, džentelmenai? Pone Pratai, jeigu jus įžeidžiau pasiūlydamas savo paslaugas ponui Osgudui, tikrai ne kažin kaip atsilyginau už jūsų svetingumą, bet tikiuosi, kad nesijaučiate

įskaudintas dėl mano poelgio. Pone Osgudai, čia jūsų namai, ir vis dėlto, nors ir kaip jums nepatiktų, kad į juos įkėlė koją ponas Pratas, mus ištikusios krizės akivaizdoje savo priešiškumą galėtumėte ir sutramdyti. Patikinu jus, tai būtų pageidautina ir nepaprastai naudinga. Ponas Pratas, atrodo, atnešė mums labai svarbių naujienų, juolab kad ponas Makmilanas...

Osgudas, vis nesiliaudamas šnairuoti į Pratą, sududeno:

– Tu šlykšti purvina kanalizacijos žiurke!

Pratas irgi neliko skolingas:

– Sumautas pasipūtėlis!

„Aišku, – pamaniau, – ko daugiau galima tikėtis iš kunigaikščio ir milijonieriaus?"

Volfas tarė:

– Fe. O gal jūs abu teisūs? Pone Makmilanai, prašau pasakoti toliau. Kas nutiko buliui?

– Jis negyvas.

– Kas jį pribaigė?

– Juodligė.

– Mat kaip? Tai – liga, ar ne?

– Ne. Tai – staigi ir siaubinga mirtis. Žinoma, teoriškai juodligė yra liga, taip, bet ji tokia ūmi ir mirtina, jog teisingiau būtų palyginti ją su gyvatės įkandimu ar trenkiančiu žaibu. – Čia gyvulių augintojas spragtelėjo nykščiu bei didžiuoju pirštu ir pridūrė: – Štai taip.

Volfas pritariamai linktelėjo:

– Apie šią ligą šiek tiek esu girdėjęs dar vaikystėje, kai gyvenau Europoje. Bet ar dar šiandien rytą Cezaris nebuvo sveikas? Kada pastebėjote ligos simptomus?

– Kai gyvulys serga juodlige, jokių ligos simptomų nepastebėsi. Na, bent jau ne kaskart. Tiesiog ateini rytą į ganyklą ir randi gyvulį kritusį. Būtent tokie dalykai prieš mėnesį dėjosi ir mano ūkyje. O dabar, penktą valandą popiet, toks pat likimas ištiko ir Cezarį. Vienas iš Semo Leiko padėjėjų nuėjo į kitą ganyklos galą, kur buvau pririšęs bulių prie vieno iš tenai augančių beržų, ir rado jį parkritusį negyvą. Tada nuskubėjau į Kroufyldą susitikti su Lu Benetu. Netrukus jie man paskambino ir aš vėl grįžau, o tada mudu su Pratu nusprendėme ateiti čionai.

Rūsčiame Osgudo veide dabar jau aiškiai buvo matyti sumišimas. Tuomet dar nežinojau, kad nuskambėjęs žodis „juodligė" ir žinia, jog liga pakirto gyvulį, kuris ganėsi vos už mylios nuo jo paties bandos, galėjo priversti išsitiesti net ir labiausiai surauktus antakius, – nesvarbu, kokia nelaimė jam buvo nutikusi anksčiau. O Volfas, atsigręžęs į Pratą, tiesiai šviesiai pareiškė:

– Pone Pratai, norėčiau nupirkti iš jūsų buliaus gaišeną. Kiek už ją norėtumėte?

Aš įrėmiau žvilgsnį į savo darbdavį tyliai stebėdamasis, ar tik neseniai patirtas susierzinimas nebus visiškai išmušęs jo iš vėžių. Pratas irgi žvelgė į jį iš nuostabos išpūtęs akis.

Osgudas burbtelėjo:

– Nuo juodligės kritusio gyvulio lavono nenusipirksite. Jį pasiima vietinės valdžios atstovai.

Pratas savo ruožtu paklausė:

– Dėl Dievo meilės, kam jums ta gyvulio dvėsena?

Makmilanas niūriai burbtelėjo:

– Jie jau ten. Vienas iš Valstijos sveikatos departamento darbuotojų kaip tik buvo Kroufylde ir drauge su tuzinu kitų pareigūnų beveik tuo pat metu, kaip ir aš, atsidūrė įvykio vietoje. Bet kodėl jums taip parūpo kritusio gyvulio kūnas? Kam jis jums?

Volfas atsidusęs prabilo:

– Tikiuosi, ponas Vodelis jums papasakojo, kaip akivaizdžiai jam įrodžiau, jog bulius dėl Klaido Osgudo mirties nekaltas? Reikalas tas, kad ant jo snukio, galima sakyti, nebuvo kraujo. Norėjau išsaugoti gyvulio odą. Prisiekusiesiems patinka akivaizdūs apčiuopiami įrodymai. Ir ką gi Sveikatos departamento atstovas su savo žmonėmis dabar darys? Išveš gyvulio kūną?

– Ne. Tokiu atveju kritęs gyvulys niekur nevežiojamas. Jo odos irgi geriau neturėti. Geriau ap-

skritai nesiliesti prie kritusio gyvulio, nes tai – pavojinga. Užkasti irgi negalima, kadangi ligą sukeliančios sporos žemėje išlieka dar daug metų. Prie gyvulio dvėsenos geriau nė nesiartinti. O žmonės iš Sveikatos departamento... jie renka malkas bei medžių šakas, krauna jas ant gyvulio, o paskui padegs. Cezaris... Jis liepsnos visą naktį, – lėtai papurtė galvą jis.

– Kaip jis užsikrėtė? Jei teisingai supratau, ponui Pratui pardavėte gyvulį praėjusį penktadienį, ar ne? Ar gali būti, kad ligą jis atsinešė iš jūsų ūkio?

– Ne, jis negalėjo būti užsikrėtęs. Jei taip būtų buvę, liga būtų pasireiškusi kur kas anksčiau. O kaip jis užsikrėtė... būtent dėl to ir atėjome čionai pasikalbėti. – Ir Makmilanas pasisuko į Osgudą. Paskui, kelias akimirkas lyg ir padvejojęs, tarė: – Klausyk, Fredai, kodėl mums neprisėdus? Aš visai nusivaręs nuo kojų. Mes norime tavęs kai ko paklausti.

Osgudas atžariai burbtelėjo:

– Eime į verandą.

Turėjau gerai susiimti, kad sulaikyčiau šypseną. Dievulėliau, juk jis neketina leisti savo namuose šmirinėti kanalizacijos žiurkei... Jie visi pajudėjo verandos link, Volfas sekė paskui juos, o aš žingsniavau paskutinis, tiesa, dar spėjęs pastebėti, jog Nensė kaip tik stojasi nuo krėslo, o Bronsono pro

stiklines duris daugiau niekur nematyti. Dar kartą priminiau panelei Prat, kad ji nepamirštų namuose dirbančių tarnų paklausinėti to, ko prašė Volfas, ir ji linktelėjo man galva.

Kai atėjau į verandą, jie sėdėjo pintose kėdėse netoli vienas nuo kito, ir Makmilanas kaip tik kalbėjosi su Osgudu:

– Mes visi norime išsiaiškinti šį reikalą iki galo, todėl su Pratu ir atėjome. Netrukus čia bus ir Vodelis. Kai Cezaris buvo rastas nugaišęs, kažkam, – dabar nesvarbu, kam, – šovė į galvą mintis pranešti apie tai apygardos prokurorui, ir mums atrodė, jog būtų sąžininga pasakyti tau, kas ir kaip, kol dar nepasirodė policijos pareigūnai. O jei nori sužinoti, kodėl iš viso atėjau... Ką gi, atėjau pas tave todėl, kad visi kiti bijojo. Tai – Vodelio ar Semo Leiko, bet jokiu būdu ne mano reikalas, ir, jei nuspręs, kad tai būtina padaryti, šį įvykį jie ir tirs, bet abu manęs prašė, kad ateičiau čia ir pirmiausia apie visa tai pasikalbėčiau su tavimi. Pratas irgi pasisiūlė eiti kartu, bet mes abu žinojome, kad jo pasirodymas gali turėti nenumatytų pasekmių, gal netgi sukelti smurto protrūkį... Ko jau ko, o smurto pastaruoju metu mums tikrai pakanka, tad aš patraukiau prie tavo namų, o jis irgi atėjo drauge, atėjo, sakyčiau, turėdamas tik gerų ketinimų... Bet jis ir pats gali pasakyti...

– Faktas yra tas, Fredai... – pradėjo Pratas.

– Mano pavardė – Osgudas, po galais!

– Gerai jau. Pasiimk tą savo pavardę, susikišk ją, žinai kur, ir eik po velnių.

Osgudas, nekreipdamas į Pratą dėmesio, paklausė:

– Tai apie ką norėjai pasikalbėti, Monte?

– Apie Klaidą, – atsakė šis. – Tai, ką pasakysiu, tau, žinoma, nepatiks, bet jei supyksi ir imsi siausti, niekam nuo to nebus geriau. Tiesa yra ta, kad Klaidas buvo ganykloje. Ko jis ten ieškojo? Vodelis, Semas Leikas ir kapitonas Barou iš Policijos departamento pripažįsta, kad įvykiai galėjo klostytis ir taip, kaip tvirtina Nero Volfas, bet vis dėlto tuo sunku iki galo patikėti, sunku todėl, kad jeigu Klaidą iš viso kas nors nužudė, neišvengiamai kyla klausimas, kas? Būtent tai pareigūnus ir suglumino.

– Nenuostabu, – bambtelėjo sau po nosimi Volfas.

– Tai tu tvirtini, kad jį užbadė bulius? – paklausė Osgudas.

– Aš nieko netvirtinu, – gūžtelėjo pečiais Makmilanas. – Suprask mane teisingai, Fredai. Kaip jau sakiau, atėjau su tavimi susitikti, nes visi kiti, išskyrus Pratą, bijojo ryžtis tokiam žingsniui. Aš nieko netvirtinu. Anot pareigūnų, prielaidą, jog Klaidas pats savo noru perlipo tvorą ir atsidūrė

ganykloje, neįtikimą daro ta aplinkybė, kad sunku įsivaizduoti, ko jis ten veržėsi. Šiandien rytą aš ir pats sakiau, jog tik visiškas kvailys galėtų įsivaizduoti, kad jis ten įėjo išsivesti buliaus, nes tai būtų buvusi absoliuti beprotybė, o Klaidas tikrai nebuvo beprotis. Ir ką gi jis būtų su tuo buliumi veikęs? Juk buliaus po puodu nepavoši. Bet kai Cezaris buvo rastas kritęs nuo juodligės... Kapitonas Barou pirmasis iškėlė mintį, kuri paaiškintų, kam Klaidas perlipo aptvarą ir įžengė į ganyklą. Žinoma, kad juodlige galima užsikrėsti patekus ligos sukėlėjams po oda, taip pat prisilietus prie užkrėsto gyvulio arba prarijus užkrėsto maisto. Jei Cezariui vakar vakare buvo sušerta ko nors... ko nors, kas buvo apkrėsta... Tada...

Aš nesąmoningai pasilenkiau į priekį ir pariečiau kojas taip, kad kiekvieną akimirką būčiau pasirengęs pašokti. Frederikas Osgudas sėdėjo sustingęs kaip druskos stulpas ir žvelgė apsiblaususiu, šalto įtūžio sudrumstu žvilgsniu. Nuolat surauktas jo veidas, į kurį žiūrint ilgainiui mane buvo pradėjęs imti juokas, dabar visai neatrodė juokingas. Ramiu, bet lediniu balsu Osgudas atkirto:

– Atsargiau, Monte! Dėl Dievo, būk atsargus. Jei nori pasakyti, kad mano sūnus tyčia apkrėtė bulių...

Makmilanas dar sykį pakartojo:

– Aš nieko nenoriu pasakyti. Jau sakiau, kad atėjau čia tik perduoti žinios. Prisipažinsiu, ir pats norėjau čia ateiti, nes maniau, jog bus geriausia, jei tave perspės draugas. Vodelio ir kapitono Barou supratimu, jūs pats primygtinai prašėte pradėti tyrimą, ir jeigu paaiškės jums nelabai malonūs dalykai, galėsite padėkoti sau pačiam. Kad ir kaip ten būtų, jie gali čia pasirodyti bet kurią akimirką; ir atvyksta ketindami išsiaiškinti, kur pastarąsias kelias dienas buvo Klaidas ir kaip jis gavo ar galėjo gauti juodligę sukeliančių sporų.

– Kiekvienas, kas čia pasirodys turėdamas tokių ketinimų, – pratarė Osgudas, jau nesugebėdamas valdyti savo balso intonacijos, – gali iš karto nešdintis lauk. Tu – irgi. Tai... Tai negarbinga. – Jis visas ėmė virpėti. – Dieve mano...

– Pone Osgudai! – pakeltu ir nepaprastai griežtu tonu sušuko Volfas. – Argi aš jūsų neperspėjau? Juk sakiau: „Žmogžudystės tyrimas gali būti erzinantis, varginantis ir įkyrus". Ponas Makmilanas visiškai teisus, – už tai galite padėkoti sau pačiam.

– Bet aš neprivalau kęsti...

– Privalote. Privalote ištverti viską, pradedant visišku kvailumu ir baigiant piktavališkumu, nors abejoju, ar šį kartą tikrai susidūrėme su pastaruoju. Kapitono Barou nepažįstu, bet kuo puikiausiai galiu įsivaizduoti poną Vodelį, kuris nelyginant

naivus, tikrovės nesuvokiantis kvėša griebia jam mestą masalą. Tiesiog nuostabu, kaip lengvabūdiškai jis išleido iš akių esminį faktą, kad Klaidas mirė ne nuo buliaus ragų. Ir vis dėlto meldžiu jus prisiminti neseniai mano pasakytus žodžius, jog pono Vodelio mums dar prireiks. Mums tikrai labai pasisekė, kad jis važiuoja čionai, nes dabar galėsime gauti informacijos, kuri mums skubiai reikalinga. Nors iš pradžių leistis apklausiamam jums atrodė siaubinga ir nepakenčiama, vis dėlto jūs atsakysite į visus jums pateiktus klausimus, kadangi tai būtina. Jie yra oficialūs valdžios atstovai ir... štai, man rodos, jie jau čia.

Po važiuojančios mašinos ratais sugurgždėjo žvyras ir netrukus pasirodė į keliuką įsukęs automobilis, kuris privažiavo prie pat verandos ir sustojo prie į ją vedančių laiptelių. Pirmiausia išlipo uniformą vilkintis kazokas, kitaip sakant, kapitonas, kuris iš pirmo žvilgsnio atrodė paniuręs ir neperkalbamas, o paskui jį, stengdamasis atrodyti lygiai taip pat, iš mašinos iššoko apygardos prokuroras. Jie užlipo laiptais į verandą ir žengė prie mūsų kompanijos.

Tačiau mūšio man buvo lemta išvengti. Volfas atsistojo nuo kėdės ir patraukė prie verandos durų, o aš, pamatęs, kad jis rankoje laiko nosinę, pakilau nuo kėdės ir nusekiau paskui. Praeidamas pro Vodelį jis pasisveikino su juo galvos linktelė-

jimu, paskui įėjo į namą, stabtelėjo pagrindiniame vestibiulyje, grįžtelėjęs į mane liepė palaukti jo čia, o pats nužingsniavo bibliotekos link ir dingo man iš akių. Likau stovėti vestibiulyje ir mintyse svarsčiau, kas privertė Volfą taip smarkiai sukrusti.

Po kelių minučių jis grįžo nepaprastai suirzęs. Susiraukęs nudėbė mane žvilgsniu ir burbtelėjo:

– Šito jau per daug, Arči. Mus paliko kvailių vietoje. Galima sakyti, netgi pergudravo. Telefonu kalbėjausi su ponu Benetu, bet irgi nieko nepešiau. Ar turite pasiėmęs fotoaparatą?

– Ne.

– Nuo šiol žiūrėkite, kad turėtumėte. Paimkite automobilį ir važiuokite tenai. Kas nors tuose namuose, – dukterėčia, sūnėnas ar panelė Rouan, – vis vien turėtų turėti fotoaparatą. Pasiskolinkite jį ir nufotografuokite buliaus lavoną visais įmanomais rakursais... Padarykite bent tuziną ar dar daugiau nuotraukų, tiek, kiek pavyks. Tik paskubėkite, kad suspėtumėte, kol jie dar neužkūrė laužo.

Aš išskubėjau. Užduotis man pasirodė visiškai kvaila. Tekinas nulėkiau ten, kur vis dar stovėjo Osgudo sedanas, įsisėdau, užvedžiau variklį ir trūktelėjau iš vietos, mintyse vis dar kurdamas teorijas, kurios paaiškintų taip staiga pratrūkusią Volfo aistrą fotografijai, tačiau nesugebėjau sulipdyti nė vienos, kurioje akių nebadytų didžiulės

spragos. Tarkime, jeigu jis norėjo turėti nenuginčijamų įrodymų, kad buliaus snukis buvo palyginti švarus, kodėl turiu fotografuoti gyvulį iš visų įmanomų pusių? Per tas keturias minutes, kol pasiekiau plentą ir, įveikęs vieną mylią, pasukau Prato rezidencijos link, apmečiau dar kelias, jau drąsesnes ir rafinuotesnes teorijas, bet nė viena nebuvo pakankamai pagrįsta. Prie pat įvažiavimo mane sustabdė uniformuotas policijos pareigūnas. Paaiškinau jam, kad mane siuntė ponas Vodelis.

Pastačiau mašiną priešais garažo duris buvusiame laisvame plote, šalia čia jau stovėjusio geltonojo „Wethersill" markės automobilio, išlipau ir pasukau prie namo. Tačiau dar nespėjęs įveikti nė pusės kelio išgirdau šūktelint:

– Sveiki! Eskamilijau!

Atsigręžiau ir pamačiau Lilę Rouan, išsitiesusią po klevu ištemptame brezentiniame hamake, pasirėmusią viena alkūne ir šiek tiek kilstelėjusią galvą. Aš bėgte pasileidau prie jos, pakeliui tardamas:

– Sveikas, žaisliuk. Norėčiau pasiskolinti fotoaparatą.

– Dieve šventas, – nustebo ji, – argi aš taip pritrenkiamai atrodau, kad tiesiog negalite atsispirti norui...

– Ne, ne. Reikalas rimtas ir labai skubus. Ar turite fotoaparatą?

– Ak, suprantu... Jūs grįžote iš Osgudų. Ak, juk žinau, kad ten buvote. Tai ta geltonakė Nensė...

– Liaukitės. Sakau jums, jog kalbu visiškai rimtai. Noriu nufotografuoti bulių, kol jie dar ne...

– Kokį bulių?

– *Tą patį.*

– Nieko sau! Koks keistas jūsų darbas! Bet *to* buliaus daugiau jau niekas niekada nenufotografuos. Jie jau užkūrė laužą.

– Prakeikimas! Kur?

– Tenai, kitame ganyklos gale...

Aš strimgalviais pasileidau tenai, ir gali būti, jog pasielgiau kaip paskutinis kvailys, tąkart pasidaviau mane užplūdusioms emocijoms. Girdėjau, kaip ji riktelėjo: „Palaukite, Eskamilijau! Ir aš su jumis!", bet nė nestabtelėjau. Vos tik įveikiau aplink namą plytėjusią veją, kaip tik tuomet, kai buvau bepraeinąs pro taip ir nepabaigtą kasti duobę, kur turėjo čirškėti šventiniai kepsniai, užuodžiau dūmus, o netrukus ir pamačiau, kad ten, kitame ganyklos gale, prie beržų guoto kūrenasi laužas. Truputį sulėtinau tempą, ėmiau bėgti ristele, o bėgdamas – garsiai plūstis. Čia buvo susirinkęs nemažas būrys žmonių, – gal penkiolika ar dvidešimt asmenų, neskaitant tų, kurie rūpinosi ugnimi ir ją prižiūrėjo. Prisigretinau prie jų neatkreipdamas į save niekieno dėmesio. Geroka aptvaro dalis buvo nuardyta, ir dabar mums už nugarų žiojėjo didžiu-

lė spraga. Hikoris Cezaris Grindonas, be jokios abejonės, buvo iš visų pusių storai apkrautas geru ir sausu medžiu, nes ugnis buvo tokia kaitri, kad tik vos ne vos akimirką galėjai užmesti akį ir pro besiplaikstančius liepsnų liežuvius pamatyti, kas liko iš gyvulio kūno. Buvo karšta kaip pragare, nors visi stovėjome atsitraukę tolėliau. Keturi ar penki vienmarškiniai vyrai, apsipylę prakaitu, iš netoliese sukrautos krūvos ėmė jau anksčiau pasiruoštas medines kartis ir mėtė jas į laužą. Čia pat stovėjo ir pasižiūrėti šio reginio atėję smalsuoliai: vieni stypsojo nepratardami nė žodžio, kiti apie kažką kalbėjosi. Netrukus už nugaros išgirdau sakant:

– Taip ir maniau, kad jus čia rasiu..

Atsigręžiau pasižiūrėti.

– O, sveiki, Deivai, – tariau. – Iš kur žinojote, kad būsiu čia?

– Žinoti nežinojau, bet jūs man panašus į vaikiną, kuris mėgsta būti ten, kur vyksta kas nors įdomaus. – Jis užsiėmė nosį ir pridūrė: – Tegul mane velniai, jei tai ne kepamos mėsos kvapas! Visai kaip per šventę... Lygiai toks pat kvapas. Jei užmerktumėte akis, galėtumėte pamanyti, kad tuoj tuoj suleisime dantis į keptą skerdieną.

– Na, taip nebus. Mums neteks paragauti Cezario.

– Aišku, kad ne. – Taip taręs Deivas nutilo ir įsispitrino į šokčiojančias liepsnas. Po trumpos

minutėlės jis ir vėl tęsė: – Žinote, matydamas tokį vaizdą, žmogus imi ir susimąstai, ir dar kaip susimąstai. Toks gražuolis ir čempionas kaip Cezaris imamas ir šitaip niekingai sudeginamas. Kokia gėda... Argi aš ne teisus?

– Žinoma.

– Taigi, kad teisus. – Jis ir vėl užsiėmė nosį. – Ar skaitote poeziją?

– Ne. Bet ir jūs neatrodote iš tokių.

– Dar ir kaip skaitau. Knygą, kurią man Kalėdų proga padovanojo duktė, perskaičiau jau dvidešimt, o kai kurias vietas – net ir dar daugiau kartų. Ten vienoje vietoje rašoma: „Ir kartais rodos man, tarsi skaisčiausios rožės teaugtų ten, kur krito Cezario kraujas". Suprantama, šitas Cezaris buvo ne palaidotas, o sudegintas, bet vis dėlto, kaip tikriausiai ir pats matote, tam tikrų sąsajų yra.

Pasistengiau sugalvoti kuo tinkamesnį atsakymą ir nuėjau sau. Nebuvo jokios prasmės čia stovėti ir laukti, kol nuo karščio nusvils veidas, be to, nebuvau nusiteikęs klausytis, kaip Deivas deklamuoja eilėraščius.

Prie išėjimo iš ganyklos, netoli vartų, pro kuriuos vakar vakare mes išnešėme į brezentą suvyniotą kraupią naštą, pirštais užsiėmusi nosį ant žolės sėdėjo Lilė Rouan. Jau norėjau stabtelėti ir mestelėti jai įrošišką pastabą, kad toks jos elgesys – tik poza, kuria ji norinti parodyti, kokia yra

jautri bei moteriška, tačiau prisiminiau, kad Deivo uoslė taip pat neapgavo, ir man staiga praėjo noras iš ko nors šaipytis. Volfas pasiuntė mane čia visiškai netikėtai, turėjau pirmą gerą progą susidoroti su man patikėta užduotimi, bet pavėlavau; pavėlavau, nors puikiai žinojau, kad Nero Volfas buliaus nuotraukų prašė padaryti ne tam, kad įsiklijuotų jas į savo albumą.

Lilė ištiesė į mane rankas ir paprašė:

– Padėkite man atsistoti.

Aš sugriebiau jos rankas, gerai trūktelėjau, Lilė staiga pakilo ir atsidūrė visai arti manęs; tuomet apkabinau ją abiem rankomis ir įsodinau jai į lūpas gilų, ilgokai trukusį bučinį, o paskui paleidau.

– Ak, – tarė ji, bet jos akys spindėte spindėjo, – koks jūs storžievis.

– Tik nemanykite, kad tai nutiks dažnai, – įspėjau merginą. – Šiandien aš pervargęs. Gali būti, kad man daugiau niekada neužeis noras jūsų pabučiuoti. Jaučiausi baisiausiai įsitempęs ir turėjau tos įtampos kaip nors atsikratyti. Gal galėčiau pasinaudoti jūsų telefonu? Tai yra pono Prato telefonu?

– Ką gi, eime, – tarė ji, įsikibo man į parankę, ir šitaip susikibę mudu nužingsniavome Prato rezidencijos link, nors tokia intymumo forma manęs visiškai nedomino, negana to: turėjau polinkį iš tolo baidytis ir vengti man gresiančių pančių bei grandinių. Taip pat niekaip nereagavau ir į vis

švelnėjantį toną, kurį, rodos, ėmė įgyti jos balsas, ir stengiausi, kad iš mano kalbos nedingtų pašaipėlė bei sarkazmas.

Karolina sėdėjo terasoje ir skaitė; jos nuotaika, rodos, buvo dar labiau subjurusi nei rytą, bet aš vis tiek stabtelėjau su ja pasisveikinti. Džimio niekur nemačiau. Lilė nuvedė mane prie svetainėje įrengtos nišos, kur stovėjo telefono aparatas, atsisėdo ir, šiek tiek ironiškai šyptelėjusi, ėmė vėl mane stebėti, kaip ir vakar. Surinkau Osgudo namų telefono numerį; atsiliepė tarnaitė, ir aš paprašiau pakviesti Volfą.

Netrukus ragelyje išgirdau pažįstamą niurnesį:

– Alio, Arči?

– Alio. Klausykite, susijaukė visi jūsų plnai. Jie spėjo užkurti laužą, ir buvo karšta kaip pragare. Ką man dabar daryti?

– Po velnių! Nieko. Grįžkite čionai.

– Ar tikrai čia jau nieko negaliu padaryti?

– Ne. Grįžkite ir kartu pasigrožėsime visišku kvailumu.

Padėjęs ragelį, kreipiausi į Lilę.

– Klausyk, žaisliuk... Jei imsi pasakoti, kad aš buvau čia atėjęs nufotografuoti buliaus, kaip manai, ar kam nors nuo to bus geriau?

– Niekam, – nusišypsojo ji ir pirštų galais perbėgo man per ranką. – Galite manimi pasitikėti, Eskamilijau.

DVYLIKTAS SKYRIUS

Praėjus valandai, jau po aštuntos vakaro, mudu su Volfu sėdėjome antrame namo aukšte jam paskirtame kambaryje ir valgėme vakarienę nuo padėklų, o šito daryti mano darbdavys labai nemėgo, na, nebent per pusryčius. Bet jis nesiskundė. Valgydamas jis niekada nekalbėdavo apie darbą, be to, džiaugėsi pagaliau pasprukęs nuo savo kliento. Osgudas jam paaiškino, girdi, jo žmona vakarieniauti neateis, duktė irgi tikriausiai liks savo kambaryje, o valgomajame tarnų paslaugų, ko gero, apskritai bus atsisakyta, ir Volfas tokioms šeimininko šnekoms mandagiai pritarė. Kambarys, kuriame jis gyveno, buvo jaukus ir erdvus. Tiesa, jo interjeras atrodė šiek tiek kaimiškas, tačiau vienas iš jame stovėjusių krėslų buvo kaip tik tinkamas įspūdingų matmenų Volfo kūnui, o lova būtų išlaikiusi ir du tokius kaip jis. Galima buvo įtarti, jog visuose namuose pakrikus nusistovėjusiai tvarkai chaosas įsivyraus ir virtuvėje, bet taip

neatsitiko: dangčiais uždengti patiekalai, – ant atviros ugnies kepti ėrienos gabalėliai bei įdaryti pomidorai, – buvo karšti ir labai skanūs, salotos, tiesa, nė iš tolo neatitiko tų, kurias gamino Fricas, standartų, tačiau vis dėlto irgi buvo valgomos, o moliūgų pyragui apskritai nebuvo ko prikišti.

Osgudo susidūrimas su Vodeliu ir kapitonu Barou truko neilgai ir pasibaigė prieš pat man sugrįžtant. Pastebėjau, kad jie visi, nors aiškiai to neįvardydami, laukė manęs. Kapitonas kaip tik ėmė visų, vakar vakare buvusių Prato namuose, pirštų atspaudus, nė nesivargindamas atskleisti, kokie šiurpūs ir bauginantys galėtų būti jo ketinimai, bet kadangi Volfas jo reikalavimui jau buvo paklusęs, pamaniau, kad ir man nėra ko spyriotis. Papildęs savo kolekciją visų mano pirštų atspaudais, stropiai juos susižymėjęs ir įsikišęs į nedidelę rankinę, kapitonas pareiškė esąs pasiruošęs paskambinti vyriausiajam gyvulių tvartų prižiūrėtojui, Volfas pasiūlė, kad Osgudas ir Makmilanas vyktų drauge su kapitonu, o Pratas išėjo namo, tad Volfas ir aš likome vieni su apygardos prokuroru Vodeliu.

Vodelis pareiškė, jog džiaugiasi galįs bendradarbiauti su Fredo Osgudo atstovu ir pasiryžęs tai įrodyti konkrečiais darbais. Jis pradėjo tyrimą ir ketino jį tęsti nieko nesibaimindamas ir niekam nerodydamas palankumo. Anot jo, nė vienas iš galimų įtariamųjų neturi tvirto alibi, išskyrus Lilę

Rouan ir mane. Pavakarieniavę, dar prieš devintą valandą vakaro, jie visi pakilo nuo stalo ir išsiskirstė. Volfas užlipo į viršų, į savo kambarį paskaityti knygos. Pratas nuėjo į greta svetainės esantį kambarį ir tenai peržiūrėjo kai kuriuos verslo dokumentus. Makmilanas, Berto palydėtas į vieną iš antrame namo aukšte esančių kambarių, nusiavė batus ir išsitiesė lovoje ketindamas nusnūsti iki pirmos valandos po vidurnakčio, nes kaip tik tada turėjo perimti iš manęs budėjimą ganykloje. Miegojo Makmilanas negiliai, ir mano paleisti revolverio šūviai jį pažadino. Karolina dar kiek laiko pasėdėjo terasoje, paskui nuėjo į svetainę pavartyti žurnalų. Džimis buvo terasoje drauge su seserimi, o jai išėjus liko ten sėdėti ir rūkė. Jo ausis pagavo mudviejų, – Lilės ir mano, – balsus, kai norėdami apeiti saugomą teritoriją žingsniavome palei ganyklos tvorą, ir ypač tada, kai priėjome beržų guotą, bet jis neprisiminė girdėjęs kokius nors kitus garsus, išskyrus svirplių ir žiogų čirpimą. Bertas iki dešimtos valandos padėjo plauti po vakarienės likusius indus, o paskui įsitaisė virtuvėje ir klausėsi radijo pridėjęs prie jo ausį, nes bent kiek pasigarsinti namuose nebuvo leidžiama. Deivas Smolis (Vodelis jau viską žinojo apie tai, kaip Klaidas Osgudas atleido jį iš darbo), be penkiolikos minučių devintą išsiskyręs su manimi, nupėdino į savo kambarį, esantį viename iš pastato, kuriame

įrengti garažai, flygelių, jo paties žodžiais tariant, „nusiskusti ir pailsėti“. Volfas, tarsi negalėdamas patikėti savo ausimis, paklausė: „Nusiskusti?“, ir jam buvo paaiškinta, kad, paties Deivo žodžiais, prieš eidamas gulti jis visada nusiskuta, nes rytą prieš pusryčius jaučiasi pernelyg alkanas, kad galėtų tai daryti, o pavalgius tam jau nelieka laiko.

Galų gale Vodelis pripažino, kad nužudyti Klaidą Osgudą galėjo bet kas. Tačiau kai tik pradėjau jį spausti ir teirautis, kodėl tas „bet kas“ būtų turėjęs Klaidą žudyti, apygardos prokuroras prabilo visai kitaip. Pasirodė, kad nė vienas iš galimų įtariamųjų neturėjo įtikinamo motyvo žudyti Klaidą Osgudą, galbūt išskyrus tik Deivą Smolį, bet Deivas visuomet buvo taikus ir visiškai nepavojingas. „Sakykime, – dėstė Vodelis, – jog kas nors užklupo Klaidą sėlinantį prie buliaus. Jei tai būtų buvęs Pratas, jis paprasčiausiai būtų liepęs jam nešdintis iš ganyklos; jei Klaidą būtų pričiupęs Džimis, tikriausiai būtų išplūdęs, ir tiek; jeigu tai būtų buvęs Makmilanas, tikriausiai būtų pakėlęs įsibrovėlį nuo žemės ir švystelėjęs per aptvarą; jei tai būtų buvęs Deivas, jis būtų ėmęs šauktis pagalbos; jei Gudvinas, kuris irgi saugojo bulių, na, tada aš nė nežinau...“

– Aš jums jau aiškinau, – kantriai dar sykį pakartojo Volfas, – kad žmogžudystė buvo suplanuota. Ar atidžiai apžiūrėjote bulių?

– Apžiūrėjau. Ir aš, ir Semas Leikas, ir kiti policijos pareigūnai. Viena kraujo dėmė buvo jam ant snukio, be to, ir ragai, nors ir nedaug, vis dėlto buvo išsitepę. Tiesa, didžiąją dalį kraujo nuo ragų jis jau buvo spėjęs nusitrinti. Mat buliai mėgsta, kad jų ragai būtų švarūs.

– O ką radote žolėje aplink laistymo žarną ir ant kirtiklio koto?

– Paėmėme mėginius ir nusiuntėme juos į Albanį laboratoriniams tyrimams. Be to, žolėje radome ir kelis į kraujo krešulius panašius gumulėlius, tad nusiuntėme ištirti ir juos. Bet ekspertų išvados bus tik rytoj.

– Na, jie praneš, kad rado žmogaus kraujo pėdsakų, ir kas tada? Ar ir toliau pliurpsite nesąmones apie tai, esą Klaidas prilindo prie buliaus nešinas juodlige užkrėstu maistu, o jį suėdęs gyvulys be galo įsižeidė ir negyvai jį subadė?

– Jeigu ekspertai patvirtins, kad tai – žmogaus kraujas, mūsų versija, žinoma, taps dar svaresnė. Bet aš sakiau, kad esu pasiruošęs bendradarbiauti, pone Volfai, ir nė žodžiu neužsiminiau apie tai, jog lyg niekur nieko kęsiu jūsų sarkazmą.

– Na jau! – gūžtelėjo pečiais Volfas. – Tik nemanykite, kad nesuprantu, kokioje padėtyje esate atsidūręs, sere. Jūs neabejojate, kad čia buvo įvykdyta žmogžudystė, bet dėl viso pikto, jeigu kartais jums nepavyktų rasti žudiko, norite pasilikti ir

kitą galimybę, būtent: viešai pareikšti, kad jokios žmogžudystės nebuvo. Aiškindamasis šio įvykio aplinkybes jūs nė per žingsnį nepasistūmėjote į priekį ir nematote jokios perspektyvos, kad ši byla kada nors būtų baigta, todėl tęsti darbo nenorite; jums kur kas parankiau paskelbti, esą įžengęs į svetimas valdas Klaidas Osgudas žuvo per nelaimingą atsitikimą, bet manęs neapmulkinsite. Jūs puikiausiai žinote, kad mane pasamdė ponas Osgudas, kuriam galima sukliudyti, bet neįmanoma nekreipti į jį jokio dėmesio, be to, jums žinoma ir tai, jog net kai apsikvailinu, sugebu iš susidariusios situacijos išsisukti taip, kad, be manęs, daugiau niekas šito nepastebėtų.

– Jūs... – supykęs ėmė taškytis seilėmis Vodelis, – jūs mane kaltinate trukdant tyrimui? Aš esu aukštas šios apygardos pareigūnas, teisininkas...

– Irgi mat! Liaukitės, sere! Jūs puikiai žinote, jog Klaidas Osgudas buvo nužudytas, ir vis dėlto puolate taip žemai, kad imate svaičioti visiškas nesąmonęs, girdi, jis nunuodijo bulių! – Čia Volfas staiga nutilo, atsiduso, o tada tęsė:– Nors... prašyčiau man atleisti. Iš tiesų neturiu jokios teisės sakyti, jog svaičiojote nesąmones. Dar truputį, ir būčiau šią bylą pabaigęs, visas gijas jau laikiau savo rankose, – ir jis parodė sugniaužtą kumštį, – bet jos išslydo.

Volfo kumštis vėl atsigniaužė.

– Norite pasakyti, jog žinote, kas...

– Ne ne, tiesiog norėjau pasakyti, kad esu tingus ir išpaikęs. Ir šiuos mano žodžius galite be baimės visiems cituoti. Pamirškite mano kritiką, – ji neturi jokio pagrindo; stengiatės atlikti savo darbą kuo geriau, o aš savąjį – irgi. Tai ir yra blogiausia: sutelkiau visas jėgas, bet mano pastangų šią popietę nepakako. Tik aš vis tiek pasieksiu tikslą. Išmeskite iš galvos mintį, kad šio jaunuolio mirtį galėtumėte paskelbti nelaimingu atsitikimu, pone Vodeli; šiuo keliu geriau neiti, nes jums nebus leista grįžti juo atgal...

Netrukus grįžo Makmilanas bei kapitonas Barou, ir kai tik Volfas susitarė su Makmilanu, kad šis šiandien devintą valandą vakaro pas mus dar užsuks, jie visi išėjo.

Per vakarienę Volfas nebuvo itin kalbus, o aš pernelyg nesinėriau iš kailio stengdamasis įtraukti savo darbdavį į pokalbį, nes jis to nenusipelnė. Jis buvo toks geraširdis, kad nutarė pripažinti Vodelio teisę gyventi šiame pasaulyje, ir aš tokiam sprendimui tikrai nebūčiau priešinęsis, bet juk viskam yra saikas. Padorumas vis dėlto yra padorumas, ir jo reikia laikytis. Jeigu jis norėjo prisipažinti apsikvailinęs ir pliaukšti apie kažkokią prarastą teisę, tai buvo jo vieno reikalas, tačiau visa tai jam derėjo iškloti ne kokiam nors puskvailiui kriminalinių bylų tyrėjui, dir-

bančiam kaimiškoje valstijos dalyje, o man. Galų gale juk tam ir reikalingas patikimas asistentas. Susilaikiau garsiai neišreiškęs savo pasipiktinimo tik todėl, jog nė nenutuokiau, apie ką jis čia šneka.

Makmilanas pasirodė laiku. Buvo lygiai devynios ir, mums besiurbčiojant kavą, atėjusi tarnaitė pranešė, kad jis laukia apačioje. Aš nusileidau į pirmą aukštą ir persakiau jam Volfo nuomonę, girdi, mūsų pokalbis vyktų daug malonesnėje ir intymesnėje aplinkoje, jeigu jis sutiktų užlipti laiptais į mūsų kambarį, ir Makmilanas mielai sutiko. Pirmojoje laiptų aikštelėje netikėtai susidūrėme su Nense, ir Makmilanas, kuris prieš parą pats buvo prisipažinęs pažįstąs Osgudo vaikus nuo mažų dienų, trumpam stabtelėjo persimesti su ja keliais žodžiais.

Volfas pats jį sutiko. Makmilanas atsisėdo į krėslą, bet kavos atsisakė. Volfas tylomis nužvelgė svečią ir atsiduso. Aš siurbčiojau kavą ir stebėjau juos abu žvelgdamas per puodelio kraštą.

Volfas tarė:

– Atrodote pavargęs.

Ūkininkas pritariamai linktelėjo galva.

– Taip ir yra. Man regis, senstu. Daugybę kartų esu visą naktį budėjęs ir saugojęs, kada karvė ves veršiuką, bet... žinoma, praėjusią naktį įvyko kai kas daug svarbesnio už dar vieną veršiavimąsi.

– Žinoma. Vakar naktį nutiko visai priešingas dalykas. Mirtis, o ne gimimas. Jūs labai malonus, kad sutikote ateiti. Aš pats sutemus vaikščioti nemėgstu. Kaip žinote, jūsų draugas ponas Osgudas pasamdė mane išsiaiškinti vakarykščio įvykio aplinkybes, tad ar galėčiau užduoti jums kelis klausimus?

– Dėl to aš čia ir atėjau.

– Gerai. Tada pirmiausia norėčiau paklausti štai ko. Vakar po pietų jūs palikote pono Prato terasą aiškiai ketindamas perspėti Klaidą nedaryti jokių kvailysčių. Panelė Osgud man papasakojo, kad pasišaukėte jau automobilyje sėdėjusį Klaidą ir kelias minutes su juo šnekėjotės. Gal galėtumėte pasakyti, apie ką?

– Apie nieką ypatinga. Žinojau, kad Klaidas kartais yra linkęs veikti neapgalvotai, – ne, apskritai jis nebuvo blogas vaikinukas, tik kartais elgdavosi šiek tiek nutrūktgalviškai, – ir po to, ką jis pasakė Pratui, pamaniau, jog bus ne pro šalį bent kiek jį nuraminti. Aš tiesiog pamėginau viską nuleisti juokais ir pasakiau jam, kad tikiuosi, jog jis nesugalvos iškrėsti kokio šiurpaus pokšto. Klaidas man atšovė šias lažybas su Pratu būtinai laimėsiąs. Tuomet aš jam pasakiau, kad laimėti jis neturi jokių galimybių ir kad būtų protingiausia, jeigu, jam pritarus, nueičiau pas Pratą ir įkalbėčiau jį lažybas atšaukti. Klaidas nesutiko, ir aš pa-

siteiravau, kaip jis ketina lažybas laimėti, bet šito jis man taip ir nepaaiškino. Tuo mūsų pokalbis ir baigėsi. Išpešti iš jo ko nors daugiau man nepavyko, jis nuėjo ir įsėdo į automobilį.

– Ir nė žodžiu neprasitarė, ką ketina daryti?

– Ne.

– Tikėjausi, galėsite man apie tai pasakyti šiek tiek daugiau.

– Juk negaliu papasakoti daugiau, nei iš tiesų nutiko.

– Žinoma, ne. Tiek, kitaip sakant – visiškai nieko, aš sužinojau ir iš pono Vodelio, nes jūs šią istoriją jam buvote papasakojęs anksčiau. Bet jis yra apygardos prokuroras. O aš atstovauju jūsų draugui Osgudui. Jei atvirai, – tikėjausi, kad jūs geranoriškai būsite linkęs man atskleisti tai, ką galbūt nuslėpėte nuo jo.

Makmilanas suraukė antakius.

– Palaukite, palaukite... Ar nepakartotumėte dar kartą? Man susidaro įspūdis, kad, jūsų nuomone, aš meluoju.

– Būtent. Tik jau paprašyčiau! – Čia Volfas, ištiesęs delną, kilstelėjo ranką ir tęsė: – Nebūkite vaikiškas ir neimkite malti, koks ydingas ir nuodėmingas yra melas. Viktoras Hugo, norėdamas įrodyti, jog melas gali būti šventas, parašė apie tai visą knygą. Turiu rimtą pagrindą įtarti, jog meluojate, ir norėčiau paaiškinti, kodėl taip manau. Jei

kalbėsime trumpai, taip manau dėl to, kad Klaidas nebuvo kvailys. Tikiuosi, ponas Vodelis jums užsiminė apie mano versiją, jog Klaidas ne pats įėjo į ganyklą, o buvo ten įneštas ir paguldytas. Šios teorijos aš ir toliau neatsisakau, bet kad ir kaip ten buvo, ar Klaidas į ganyklą įžengė savo noru, ar buvo ten įvilktas, jis tikrai laisva valia išėjo iš savo namų ir įžengė į Prato valdas. Ko jam ten reikėjo?

Volfas trumpam nutilo ir išgėrė puodelyje buvusią kavą. Makmilanas, vis dar suraukęs kaktą, sėdėjo ir žiūrėjo į jį.

Tuo tarpu Volfas kalbėjo:

– Surizikuosiu ir padarysiu prielaidą, jog Klaidas, ko gero, išėjo ne šiaip sau pasivaikščioti. Jis turėjo kažkokį tikslą, – galbūt norėjo ką nors padaryti ar su kai kuo susitikti. Deivą atmetu. Panelė Rouan buvo su ponu Gudvinu. Ponas Vodelis man sakė, jog kiti, įskaitant ir jus, dedasi nė nenutuokę, kad Klaidas buvo pono Prato valdose. Tačiau, kaip man atrodo, tai beveik neįtikėtina; priežastis paprasta: kaip jau sakiau, Klaidas nebuvo kvailys. Mat jeigu jis ėjo tenai ne su kuo nors susitikti, tuomet man belieka įtarti, kad vaikinas vykdė iš anksto susidarytą ir prieš bulių nukreiptą planą, kurį jis tikėjosi įgyvendinsiąs pats vienas. Bet juk tai – visiškas absurdas. Ir koks tai galėjo būti planas? Išsivesti bulių iš ganykos į kokią nuošalesnę vietą ir laikyti jį ten iki šios savaitės pabaigos? Su-

šerti gyvuliui juodligės sporomis apkrėsto pašaro, nužudyti jį ir kartu padaryti nevalgomą? O gal priklijuoti jam sparnus ir, kaip ant jaučių Pegaso, nujoti tiesiai į Mėnulį? Tik pastarasis spėjimas turi tiek pat realaus pagrindo, kaip ir du pirmieji.

– Manęs įtikinėti jums nė nereikia, – sausai atkirto Makmilanas. – Jei pamėginčiau ką nors įrodyti, irgi nežinočiau, nuo ko pradėti. O dėl mano melo...

– Palaukite, prieisiu ir prie šito. – Volfas stumtelėjo savo padėklą, pažvelgė į mane, o aš nieko nelaukęs atsistojau ir patraukiau tą daiktą savo darbdaviui iš akių. Jis vėl prabilo: – Tiesą pasakius, kol kas žudikui ant kulnų dar nelipu. Taip toli dar nepasistūmėjau. Pirmiausia turiu sukurti įtikinamą hipotezę, kam Klaidui prireikė... Arba ne, leiskite man užgriebti dar plačiau ir pasakyti taip: turiu sukurti hipotezę, kuri įtikinamai paaiškintų, kuo remdamasis jis buvo toks tikras, jog laimės lažybas. Argi jis jums nesakė, jog tikisi išlošti?

– Sakė.

– Bet kaip tai padarys, nepaaiškino, tiesa?

– Ne, nepaaiškino.

– Ką gi... – Volfas kietai sučiaupė lūpas, o paskui pridūrė: – Štai tuo aš ir negaliu patikėti. Tiesiog negaliu patikėti, nes lažybas Klaidas galėjo laimėti tik jūsų padedamas.

Makmilanas sėdėjo įrėmęs žvilgsnį į Volfą, nuleidęs ir suraukęs vešlius antakius.

– Na jau, – pagaliau pratarė jis, – nekalbėkite taip. Tik jau ne su manimi! Aš tuo netikiu.

– Kalbėsiu, – patikino jį Volfas. – Ir tai – dar vienas mano meistriškumo įrodymas. Būtent taip aš ir kalbėsiu. Bet tikrai nenoriu nieko įžeisti, nes kalba suksis tik apie Klaido lūkesčius. Pirmiausia, prieš imdamasis ieškoti žudiko, turiu išsiaiškinti, kaip jis tikėjosi laimėti lažybas. Aš kuo stropiausiai apmąsčiau visus planus, kurie Klaidui galėjo šauti į galvą, – tiek įmanomus, tiek visiškai neįmanomus, – ir vienas iš jų man atrodo aiškus bei suprantamas, ne per daug žiaurus ir lengvai įgyvendinamas, nors galbūt gana sudėtingas. Jau minėjau, jog Klaidas negalėjo paprasčiausiai išsivesti buliaus iš ganyklos, nes neturėjo jam paslėpti tinkamos vietos, – gyvulys kaipmat būtų buvęs surastas. Bet kodėl jis negalėjo išsivaryti Cezario, o į jo vietą atginti kito buliaus?

Galvijų augintojas piktai prunkštelėjo:

– Kurgi ne! Puikiausiai būtų tikęs kad ir grynaveislis Holšteino veislės bulius.

– Ne, ne. Padarykite man paslaugą, sere. Priimkite mano klausimą rimtai ir į jį atsakykite. Kodėl jis negalėjo to padaryti?

– Negalėjo, ir tiek.

– Bet kodėl ne? Juk čia pat, vos už septyniolikos mylių, parodoje buvo ir daugybė gernsio veislės bulių, ir gyvuliams pervežti tinkamų sunkvežimių.

Be to, kandidatų netrūko ir čia pat, Klaido tėvo ūkyje, – jų nė vežti nereikėjo, buvo galima tiesiog perginti. Argi tarp jų nebuvo galima rasti vieno buliaus, kuris, nors savo savybėmis, apie kurias iš tiesų aš nieko neišmanau, nė iš tolo neprilygdamas čempionui, vis dėlto dydžiu, spalva ir marginiu būtų gana panašus į Cezarį ir galėtų užimti jo vietą? Juo labiau kad pakaitalas buvo reikalingas tik vienai dienai: trečiadienį jau turėjo ateiti gyvulių skerdėjas. Kas galėjo atskirti, kad gyvuliai sukeisti?

Makmilanas vėl piktai burbtelėjo:

– Kad ir aš.

– Suprantama. Savojo Cezario jūs nebūtumėte supainiojęs su jokiu kitu buliumi. Bet visus kitus Klaidui būtų pavykę nesunkiai apmulkinti. Šiaip ar taip, galimybės laimėti buvo tikrai nemenkos. Visiškai aišku ir tai, kada ir kaip Klaidas mintyse galėjo apmesti tokį planą. Vakar po pietų jis sėdėjo užsilipęs ant ganyklos aptvaro ir pro žiūronus stebėjo Hikorį Cezarį Grindoną. Ir staiga prisiminė, jog labai panašaus dydžio ir eksterjero bulius yra arba jo tėvo bandoje, arba parodoje, iš kurios jis kaip tik buvo grįžęs; ši atsitiktinai šmėstelėjusi mintis netruko virsti puikia idėja. Nuvytas šalin nuo ganyklos, jis nuėjo į pono Prato namus ir su juo susilažino. Paskui, kai iš terasos nusekėte paskui Klaidą iki automobilio, jis pasišaukė jus, pasivedė į šalį ir kai ką pasiūlė. – Čia Volfas atsiduso ir

tęsė savo samprotavimus: – Na, bent jau galėjo tai padaryti. Tarkime, Klaido pasiūlymas buvo toks: jis, gavęs jūsų pritarimą, išsives Cezarį, o į jo vietą atvarys kitą bulių; Cezarį jis paslėps Osgudo tvartuose; tuo tarpu jūs visą antradienį padėsite saugoti pakaitalą ir pasirūpinsite, jog niekas neprieitų prie buliaus pernelyg arti ir nepastebėtų apgaulės. Trečiadienį, kai Cezarį pakeitęs bulius jau bus papjautas, pavojus, kad išaiškės apgavystė, žinoma, jau bus praėjęs. Ketvirtadienį ponas Pratas ir jo sukviesti svečiai, pirmiausia žurnalistai ir kiti žiniasklaidos atstovai, sudoros ant atviros ugnies keptą papjauto jaučio mėsą. Sekmadienį, kai savaitė jau bus pasibaigusi, Klaidas pateiks ponui Pratui nepaneigiamų įrodymų, jog papjautas buvo ne Cezaris, ir taip laimės lažybas. Ponas Pratas, žinoma, įsius, bet paskui vis tiek turės susitvardyti, prisipažinti pralaimėjęs ir pakloti dešimt tūkstančių dolerių, – mat jeigu šis faktas būtų paskelbtas viešai, kilusi pajuokos banga galėtų poną Pratą sužlugdyti. Į „prateriją" užsukę klientai sakytų: „Manai, čia tikrai jautiena? Mums galėjo pakišti ir švilpiką". Ponui Pratui būtų tekę sumokėti praloštus pinigus ir sukandus dantis tylėti. Jis netgi nebūtų galėjęs susigrąžinti Cezario, nes ką gi būtų su juo veikęs? Klaidas Osgudas būtų gavęs dešimt tūkstančių dolerių, o jums pagal susitarimą tikriausiai būtų atitekęs Cezaris. Nežinau, kaip jūs viską bū-

tumėte sutvarkę, nes oficialiai Cezaris jau būtų papjautas, bet tikriausiai būtumėte radę kokią išeitį, ir blogiausiu atveju bent jau būtumėte galėję praturtinti savo bandą jo neprilygstamais genais.

Volfas susidėjo rankas ant pačios pilvo iškilumos, sunėrė pirštus ir vėl prabilo:

– Žinoma, aš nubrėžiau tik pačius bendriausius šio susitarimo kontūrus. Klaidas jums tikriausiai atskleidė visas savojo plano smulkmenas, įskaitant operacijos laiką ir su bulių pakeitimu susijusias detales. Palankiausias laikas tam būtų buvęs pirmą valandą po vidurnakčio, kai jūs vėl būtumėte perėmęs budėjimą, tačiau gali būti ir taip, kad jūs atsisakėte taip esmingai prie šio reikalo prisidėti; ir vis dėlto, visai galimas dalykas, jog gyvuliai buvo sukeisti anksčiau. Taip pat visai įtikėtina, kad Cezaris tebėra gyvas. Gali būti, kad bulius, kuris krito nuo juodligės, buvo Cezario pakaitalas. Tačiau tai – tik mano spėlionės; turbūt nereikia nė sakyti, jog kur kas logiškiau bei tikėtina, kad jūs priėmėte Klaido siūlymą, sutikote padėti įgyvendinti jo planą ir... žinote apie jį kur kas daugiau nei aš. Bet kol kas apie tai nekalbėkime, geriau pasakykite man, ką manote apie patį sumanymą? Ar šiame plane įžvelgiate kokių nors spragų?

Pašaipiai šypsodamasis Makmilanas visą laiką sėdėjo ryte rydamas Volfą akimis, ir dabar visiškai ramiai pratarė:

– Jūs manote esąs labai gudrus, ar ne?

– Na, gal ne labai, bet vis dėlto – pakankamai. – Volfas užsimerkė ir čia pat vėl šiek tiek kilstelėjo akių vokus. – Tik nepadarykite klaidos ir nepagalvokite, kad bandau jus netikėtai užklupti bei demaskuoti. Galbūt aš ir išties gudrus, tačiau pagrindinis mano ginklas yra atvirumas. Tai pozicija, kurios visuomet laikausi, sere. Klaido įsitikinimą, jog laimės tas lažybas, galiu paaiškinti tik padaręs prielaidą, kad jis kažką sumanė, apmetė planą, labai panašų į tą, kurį jums ką tik išdėsčiau. Jeigu jis iš tiesų taip padarė, tuomet tiesiog turėjo pamėginti užsitikrinti jūsų paramą. O jeigu jau į jus kreipėsi, jūs pasiūlymą arba priėmėte, arba atmetėte. Kad ir koks būtų buvęs jūsų atsakymas, norėčiau sužinoti, ką jums Klaidas pasiūlė. Tik nemanykite, jog noriu jus įžeisti tvirtindamas, girdi, tai, ką žinojote, ponui Vodeliui galėjote ir nepasakyti. Aš ir pats nelabai norėčiau patikėti jam bent kiek subtilesnių faktų. Todėl dar kartą kreipiuosi į jus ir klausiu: ar Klaidas jums ką nors pasiūlė ir kaip elgėtės jūs, – priėmėte jo pasiūlymą ar atmetėte?

Makmilano veide vis dar žaidė ironiška šypsenėlė.

– Na gerai, jūs tikrai gudrus. Gal tuoj paklausite, ar kartais ne aš jį ir nužudžiau? Gal aš nužudžiau Klaidą dėl to, kad jis mane įžeidė?

– Kalbėdamas apie žmogžudystę niekada nejuokauju. Be to, prie žudiko dar neprisikasiau. Pirmiausia turiu išsiaiškinti, kuo pagrįstas buvo Klaido optimizmas, kad jis laimės lažybas, ir nustatyti, ko jis ten ėjo arba su kuo susitiko. Ar jis jums pateikė kokį nors pasiūlymą?

– Ne.

Ir Makmilanas staiga atsistojo.

Volfas kilstelėjo antakius ir pasiteiravo:

– Jau išeinate?

– Nematau prasmės ilgiau čia pasilikti. Atėjau tik norėdamas padaryti paslaugą ponui Osgudui.

– O ar norėdamas padaryti jam paslaugą neturite visiškai jokios informacijos, kuri galėtų mums padėti? Visiškai nieko, kas padėtų paaiškinti...

– Ne. Aš nieko, ničnieko negaliu jums paaiškinti. – Gyvulių augintojas žengė tris nerangius žingsnius į priekį, o paskui atsigręžė ir pareiškė: – Jūs, beje, – irgi. Bent jau mėgindamas apšmeižti mane tikrai nieko neišsiaiškinsite.

Taip taręs, jis priėjo prie durų, atsidarė jas, o išėjęs iš kambario vėl uždarė.

Volfas atsiduso ir, užmerkęs akis, liko sėdėti. Aš pakilau nuo kėslo ir minutėlę žiūrėjau į jį, bet jo veide taip ir nepastebėjau nė menkiausio džiūgavimo ar triumfo ženklo, tad leidau sau giliai atsidūsėti ir ėmiausi tvarkyti padėklų. Kadangi nebuvau tikras, ar dešimtą valandą vakaro dar ga-

lima prisišaukti tarnaitę, o palikti padėklų su indais koridoriuje nenorėjau, užsidėjau juos ant rankų dilbių ir išėjau ieškoti užpakalinių laiptų. Tai buvo didžiulė klaida, nes laiptai pasirodė esantys siauroki ir posūkyje aš vos neįstrigau. Tačiau virtuvę vis dėlto pasiekiau sėkmingai, palikau ten indais apkrautus padėklus, o tada nuėjau toliau, podėlio, svetainės ir pagrindinio vestibiulio link. Bibliotekoje degė šviesa, ir pro atdaras jos duris pamačiau laikraštį skaitantį Hovardą Bronsoną. Daugiau nieko nebuvo matyti, ir aš, apsukęs ratą, vėl grįžau į Volfo kambarį, tik šį kartą jau paradiniais laiptais.

Jis vis dar snūduriavo. Aš atsisėdau, nusižiovavau ir pasakiau:

– Aišku kaip dieną. Lilė jį nužudė, nes manė, jog šitaip palaidos savo praeitį, išsibaltins ir galbūt vieną gražią dieną taps verta tapti mano žmona. Karolina jį nužudė, padarė tai tiesiog miklindama ranką ir bandydama jos taiklumą. Džimis jį nužudė dėl tos pačios priežasties, – norėdamas ištrinti Lilės praeitį. Pratas jį nužudė, kad paerzintų poną Osgudą. Makmilanas jį nužudė, nes galvijas, kurį jis atvedė sukeisti su Cezariu, pasirodė esanti karvė. Deivas jį nužudė...

– Po velnių, Arči, užsičiaupk.

– Klausau, sere. Užčiaupsiu burną amžiams, o plyšį užtepsiu kaučiukiniu glaistu, tik pirma

paaiškinkite man, kada ir kaip jums pavyko sugniaužti saujoje visas šios bylos gijas.

Taip taręs, demonstratyviai sugniaužiau kumštį, tačiau mano gestas buvo nereikalingas, nes akių Volfas taip ir nepramerkė.

Jis aiškiai buvo ne per geriausios formos, nes švelniai sumurmėjo:

– Aš ir tikrai laikiau tas gijas saujoje.

– Kas gi joms nutiko?

– Jos išslydo iš mano gniaužtų ir išnyko kaip dūmas.

– Ir vėl tas pats buliaus motyvas... Nesąmonė! Nagi, pamėginkite mane įtikinti priešingai... Beje, kodėl vis nesiliaujate pasakojęs žmonėms, kad aš trenkiau jūsų automobilį į medį ir jį sumaliau? Ką gero tikitės pasiekti demonstruodamas savo vaikišką pyktį? O grįžtant prie bylos, į kurią įsivėlėme vien per jūsų begalinį troškimą kuo greičiau susirasti tinkamą kėdę, ant kurios galėtumėte atsisėsti, manau, jog dabar tai – tuščias reikalas, argi ne? Man rodos, tie kaimo stuobriai netrukus galės pasigėrėti širdžiai mielu vaizdeliu, kaip Nero Volfas ketvirtadienio rytą pabrukęs uodegą dumia į pietus. O gal turėčiau vardyti visus galimus įtariamuosius toliau, kol kuri nors pavardė patrauks jūsų dėmesį? Deivas jį nužudė, kadangi prieš dvejus metus, tą dieną, kai buvo atleistas, nepapusryčiavo, o paskui taip ir nespėjo už tai atsigriebti.

Bronsonas jį nužudė... Beje, poną Bronsoną ką tik mačiau.

– Bronsoną?

– Taigi. Bibliotekoje mačiau jį skaitantį laikraštį. Sėdėjo patogiai įsitaisęs, lyg būtų namie.

– Nueikite ir atveskite jį. – Volfas sujudėjo krėsle, o jo akys trumpam prasimerkė. – Atveskite jį čionai.

– Dabar?

– Dabar.

Aš pakilau ir leidausi vykdyti užduoties. Tačiau lipant laiptais žemyn man toptelėjo, jog draugė galėčiau pasirūpinti, kad pokalbiui užsitęsus mums nieko nepritrūktų, tad iš pradžių užsukau į virtuvę ir paėmiau iš šaldytuvo ąsotį Grynaveislių galvijų registrui priklausančių karvių pieno. Paskui, laikydamas jį rankoje, nužingsniavau į biblioteką ir pasakiau Bronsonui, kad man labai nemalonu jį trukdyti, bet ponas Volfas norėtų su juo pasikalbėti.

Bronsonas buvo gerai nusiteikęs. Jis padėjo laikraštį į šalį ir pareiškė, kad jau buvo bepradedąs baimintis, jog apskritai nesulauks niekieno dėmesio.

– O ne, sere, – atsakiau, – šios baimės mes jums nesunkiai padėsime atsikratyti.

TRYLIKTAS SKYRIUS

Jis klestelėjo į krėslą, nuo kurio dar visai neseniai pakilo Makmilanas, ir vis dar atrodė puikiai nusiteikęs bei susidomėjęs. Volfas sėdėjo nejudėdamas, beveik užmerktomis akimis, atrodė, kad jis snūduriuoja, ir šis vaizdas galbūt galėjo suklaidinti Bronsoną, bet jokiu būdu ne mane. Aš nusižiovavau. Kambaryje degusi šviesa krito ant Bronsono tokiu kampu, kad jo nosis atrodė bukesnė ir labiau suplota nei tąkart, kai mačiau jį sėdintį verandoje, – galėjai pamanyti, jog ji ilgai buvo įsprausta į kokią nors formą, – o jo pilkos gudrios akutės dabar atrodė netgi mažesnės.

Pagaliau Bronsonas kultūringam ir išsilavinusiam žmogui būdingu tonu tarė:

– Kaip suprantu, norėjote manęs kai ko paklausti, ar ne?

Volfas linktelėjo galva.

– Taip, sere. Ar daug šią popietę jums pavyko nugirsti iš mano pokalbio su panele Osgud?

– Ne kažin kiek. Tiesą sakant, labai nedaug, – nusišypsojo Bronsonas. – Bet... kam visa tai? Norite pažiūrėti, ar aš neimsiu blaškytis ir piktintis? Leiskite man pasiūlyti štai ką... juk mums nereikia visų tų subtilybių. Aš apie jus esu šį tą girdėjęs. Žinau, kad nemažai sugebate, bet ir aš ne iš kelmo spirtas. Tad kodėl mums tiesiog nesusitarus dėl vieno paprasto dalyko, būtent, kad nei jūs, nei aš nesame kvailiai?

– Iš tiesų. – Volfas kilstelėjo akių vokus ir jo akys prasimerkė šiek tiek plačiau. – Ar jūs – tikrai ramus ir šaltakraujiškas žmogus? Mūsų laikais tokių retai pasitaiko.

– Aš – gana protingas vyrukas.

– Ir ačiū Dievui. Vadinasi, turimus faktus galėsime aptarti ramiai, be nereikalingo erzelio ir sąmyšio... faktus, kurie man paaiškėjo pasikalbėjus su panele Osgud. Pavyzdžiui, kad ir teiginį, jog jūs, – anot pono Osgudo ir daugelio kitų, – esate jokių skrupulų nepaisantis niekšelis.

– Na, aš nežinau... – Bronsonas spragtelėjo pirštais. – Ką gi... Mėtytis tokiais žodžiais...

– Tiek to. Galiu kritikuoti kvailumą ir dažnai kaip tik taip elgiuosi, nes tai mane erzina, bet moralinio pobūdžio apibūdinimai – rimtas ir pavojingas įžeidimas. Etologija – tai chaosas. Pavyzdžiui, kad ir finansinis banditizmas... Aš jo nei smerkiu, nei pateisinu; o jei kada ir pasmerkiu, tai tikrai ne-

turėdamas jokio išankstinio nusistatymo, nes antraip kurgi gaučiau tiek kalėjimo prižiūrėtojų? Ne, ne. Vienintelis pagrindas ir šaltinis, leidžiantis man jus įvardyti kaip jokių skrupulų nepaisantį niekšą, yra žodynas, ir aš padariau tai, kad jau dabar galutinai paaiškėtų mudviejų pozicijos. Aš narplioju nusikaltimus, jūs užsiimate nešvariais darbeliais, ir aš noriu aptarti su jumis abi šias temas. Tikiuosi, bent šiek tiek padėsite man tirti žmogžudystę, be to, noriu pasikalbėti apie jūsų sumanymą, – kaip tik tą, dėl kurio atvykote čionai, – ir kai ką pasiūlyti. O dėl žmogžudystės...

– Gal būtų geriausia, jei pirmiausia aptartume pastarąjį reikalą ir jūs išdėstytumėte savo pasiūlymą. Visuomet esu pasirengęs svarstyti protingus pasiūlymus.

– Kaip pageidausite, sere. – Volfas šiek tiek papūtė lūpas, čia pat vėl jas sučiaupė, o tada pridūrė: – Jūs turite Klaido Osgudo pasirašytą dokumentą. Šįryt rodėte jį panelei Osgud.

– Kvitą, įrodantį, kad sumokėjau jam tam tikrą sumą.

– Bet jame taip pat išdėstyta, kokias paslaugas už tuos pinigus jis turėjo jums suteikti.

– Taip.

– Įvykdęs savo įsipareigojimus Klaidas Osgudas taip pat būtų tapęs niekšeliu... Na, bent jau savo tėvo akyse.

– Teisingai.

Volfas krustelėjo krėsle ir tarė:

– Noriu gauti tą kvitą. Bet... palaukite. Nė nemanau ginčyti jūsų teisės atsiimti sumokėtus pinigus. Tokią teisę aš pripažįstu. Tačiau metodai, kuriais naudodamasis bandote juos atgauti, man nepriimtini. Šiandien popiet panelei Osgud pajutau nuoširdžią simpatiją, – nors, prisipažinsiu, moterims ką nors panašaus pajuntu itin retai, – ir norėčiau bent sumažinti nemalonų psichologinį spaudimą, kurį ji dabar patiria. Siūlau jums štai ką: atiduokite kvitą ponui Gudvinui, pas jį dokumentas bus visiškai saugus ir tikrai neprapuls; o aš ne vėliau kaip per dešimt dienų arba sumokėsiu jums dešimt tūkstančių dolerių, arba pasieksiu, kad jums ši suma būtų sumokėta, arba grąžinsiu kvitą. Besąlygiškai įsipareigoju tai padaryti. – Ir Volfas nukreipė nykštį į mane. – Atiduokite jam dokumentą.

Tuomet niekšelis lėtai, bet išraiškingai papurtė galvą ir atrėžė:

– Sakiau, kad esu pasiruošęs svarstyti *protingus* pasiūlymus.

– Vadinasi, kvito neatiduosite?

– Ne.

– Aš jums siūlau didžiausią saugumą. Be to, aš retai prisiimu įsipareigojimus, nes, banaliai tariant, jų neįvykdęs atsakyčiau už tai savo galva.

– Man jūsų galva nereikalinga. Saugumas, kurį siūlote, gal ir gerai, bet dar geriau turėti Klaido Osgudo pasirašytą raštą, be to, kvitas yra mano nuosavybė. Tad kodėl gi, velniai griebtų, turėčiau jį atiduoti?

Aš klausiamai pažvelgiau į Volfą ir pasakiau:

– Aš mielai imčiausi...

– Ne, Arči, dėkoju. Tokių priemonių nesiimsime, bent jau kol kas. Tikuosi, pone Bronsonai, kad savo priešišką nusistatymą dar pakeisite...

– Aš nesu priešiškai nusistatęs, – pertraukė jis Volfą. – Nesupraskite manęs neteisingai. Juk sakiau, kad nesu kvailys, o ėmęs priešiškai žiūrėti į jus kaip tik juo ir tapčiau. Puikiai suprantu, jog esu pažeidžiamas, ir žinau, ką galite padaryti. Jeigu tapsite mano priešu, man neliks kitos išeities, tik išvykti iš Niujorko. Tame mieste gyvenu tik du mėnesius, bet jei vis dėlto nuspręstumėte pasivarginti ir pasidomėti mano praeitimi, neabejoju, kad jums tai pavyktų. Ne, nesitikėkite sužinoti, jog kažkur manęs laukia kalėjimo kamera, bet galėtumėte surinkti pakankamai informacijos, kuri velniškai apsunkintų man gyvenimą... pernelyg jau apsunkintų. Įsivėlęs į tą sandorį su Klaidu Osgudu padariau didžiulę klaidą, tačiau galiu pamėginti dar kartą ir tikėtis, jog man pasiseks; Dievas mato, tikrai nenoriu, kad imtumėte mane sekti, o jūs savo ruožtu tikriausiai nesiry-

šite prisiimti tokio vargo ir išlaidų vien tam, kad linksmai praleistumėte laiką. Patikėkite, tikrai nesu priešiškai nusiteikęs. Ir vis dėlto jums nėra ko pykti, jog nesutinku atiduoti kvito, nes jis priklauso man, bet šiaip jau esu pasirengęs bendradarbiauti. Jei galėsiu kuo nors padėti, mielai tai padarysiu.

– Ar galime kalbėtis be užuolankų, pone Bronsonai?

– Žinoma.

– Gerai. Tada pirmiausia papasakokite man, kur esate gimęs?

Bronsonas vėl papurtė galvą.

– Juk aiškiai sakiau, kad esu pasiruošęs *padėti*, o ne patenkinti jūsų smalsumą.

– Ką tik pripažinote, jog galėčiau nesunkiai sužinoti viską apie jūsų praeitį, jei tik truputį pasivarginčiau.

– Tuomet varginkitės.

– Ką gi, paklausiu dar aiškiau. Ar jums kada nors yra tekę prižiūrėti galvijus?

Bronsonas įbedė į Volfą akis, paskui trumpai nusijuokė ir tarė:

– Dieve mano, negi dabar turėčiau atsiimti savo žodžius, kad nesate kvailys? Ar leidžiate man suprasti, jog stengiatės susieti mane su žmogžudyste?

– Ar kada nors jums yra tekę prižiūrėti galvijus?

– Su galvijais niekada nesu turėjęs nieko bendra. Iš kur atsiranda pienas ir jautiena žinau tik todėl, kad kažkur apie tai skaičiau.

– Kur yra lazda, kurią turėjote vakar vakare lydėdamas Klaidą Osgudą į pono Prato namus?

– Lazda?

– Taip. Grubiai tašyta, maždaug jauno medelio ilgio lazda.

– Kodėl... Aš ne... Ak, taip. Aišku, prisiminiau. Mes ėjome pro daržinę, mačiau ją atremtą į daržinės sieną ir...

– Kur ji?

– Turite omenyje, kur ji dabar? Na, po visos tos sumaišties...

– Bet kur *jūs* ją palikote?

– Na... aš... Ak, taip! Žinoma. Kai priėjome prie aptvaro, ten, kur baigiasi apsauginė medžių juosta, Klaidas nužingsniavo toliau, o aš pasukau atgal. Lazdą pasiėmė jis.

– O kam?

Jau spėjęs atgauti savitvardą, Bronsonas tik gūžtelėjo pečiais.

– Na, nežinau, tikriausiai šiaip sau, dėl viso ko. Pastebėjau, kad ir jūs kur nors eidamas nešatės sunkią pasivaikščiojimams skirtą lazdą. Tik kam?

– Tikrai ne tam, kad trenkčiau ja sau per galvą ir netekčiau sąmonės. Ar Klaidas prašė duoti jam lazdą? O gal jūs pats ją pasiūlėte?

– Neatmenu. Juk visiškai suprantama, kad jam reikėjo lazdos. Galėjo būti ir taip, ir taip. Bet kodėl klausiate? Ar jis gavo smūgį į galvą lazda? Maniau, Klaidas buvo nužudytas kirtikliu, bent jau jūs taip tvirtinote...

– Tarėmės, kad man padėsite, sere, o ne tuščiai plepėsite. Man reikia žinoti visą tiesą apie tą lazdą.

– Jūs ją žinote.

– Nesąmonė. Jūs buvote aiškiai sutrikęs ir ėmėte painiotis savo paties žodžiuose. – Čia Volfas kilstelėjo ir pamosavo ištiestą pirštą. – Saugokitės, kad neužsitrauktumėte mano priešiškumo. Kaip tik dabar, negirdint pašaliniams ir kol mūsų pašnekesys gana draugiškas, jūs turite palankią progą iškloti man visą tiesą. Argi nebuvo taip, jog į pono Prato namus lazdą nunešėte jūs pats?

– Ne. Aš ten nėjau.

– Vis tiek laikotės savo versijos?

– Tai – tiesa.

– Dar kartą perspėju jus, – būkite atsargus. Tačiau tarkime, – bent jau kol kas, – kad taip iš tiesų ir buvo. Tuomet pasakykite man štai ką: ko Klaidas apskritai ėjo į Prato valdas? Ką jis ten ketino veikti?

– Nežinau.

– Ką jis jums sakė ketinąs daryti?

– Jis man nieko nesakė.

Volfas užsimerkė ir minutėlę sėdėjo tylėdamas. Mačiau, kaip smiliaus galiuku ant krėslo ranktūrio jis brėžia nedidukus apskritimus, ir supratau, jog mano darbdavys negali pratarti žodžio dėl jį apėmusio įsiūčio. Po minutėlės Bronsonas prabilo vėl:

– Aš taip pat galėčiau...

– Užsičiaupkite! – Volfo blakstienos virptelėjo ir jis atmerkė akis. – Jūs darote klaidą. Nedovanotiną klaidą. Paklausykite. Reikalavote tuojau pat grąžinti jūsų sumokėtus pinigus. Negalėdamas tokios sumos surinkti Niujorke, Klaidas atvažiavo čionai ketindamas išprašyti pinigus iš tėvo, o jūs taip skubėjote arba taip labai nepasitikėjote Klaidu, arba – ir viena, ir kita, kad atvykote čia drauge su juo. Jūs nenorėjote išleisti Klaido iš akių. Tėvas sūnaus prašymo nepatenkino, nes Klaidas atsisakė jam paaiškinti, kam jam reikalingi pinigai, – šiuo atveju geriausia būtų buvę pasakyti, jog tam, kad būtų išsaugota Osgudų garbė, – ir jūs buvote pasirengęs atskleisti Klaido tėvui tiesą ir susigrąžinti skolą iš jo paties. Tada Klaidas, jau nebežinodamas, ko griebtis, susilažino. Tačiau galėjo būti ir taip, kad lažybų jis nelaimės ir per tas šešias dienas, iki savaitės pabaigos, pinigų jums neatiduos, tad kaip jis galėjo jums suteikti kokių nors garantijų? Tik viena vienintelė garantija galėjo jus numaldyti ir įtikinti truputį palaukti, būtent: Klai-

das turėjo išsamiai ir įtikinamai paaiškinti, kaip ketina laimėti lažybas. Taigi jis taip ir padarė. Tik nemėginkite man aiškinti, kad jis jums šito nepasakė. Aš ne koks mulkis. Klaidas jums atskleidė ir kaip tikisi laimėti lažybas, ir kokių žygių ketina imtis. Taigi klokite.

Bronsonas papurtė galvą ir atsiliepė:

– Galiu pasakyti jums tik tiek, kad klystate. Klaidas man nepaaiškino...

– Gana! Aš – teisus. Puikiai žinau, kada esu teisus. Būkite atsargus, sere!

Bronsonas gūžtelėjo pečiais.

– Be perstojo kartodamas man, kad pasisaugočiau, irgi nieko nelaimėsite. Negaliu jums pasakyti to, ko nežinau.

– Ar Klaidas jums paaiškino, kodėl ir kaip jis tikisi laimėti lažybas?

– Ne.

– Arba ką jis ketino veikti Pratui priklausančiose valdose? Arba su kuo jis ten ketino susitikti?

– Ne.

– Darote didžiulę klaidą.

– Ne, nedarau. Galbūt užsitrauksiu jūsų nemalonę, bet, deja, nieko negaliu padaryti. Dėl Dievo meilės...

– Užsičiaupkite. Vis dėlto jūs – kvailys. – Volfas grįžtelėjo į mane ir piktai paliepė: – Arči, paimk iš jo tą kvitą.

Tiesą sakant, prieš garsiai ištardamas, ką turiu daryti, Volfas galėjo ir įspėti mane bent jau vienu skubriu žvilgsniu, bet kai kartą jam dėl to papriekaištavau, jis atsakė, kad moku veikti taip greitai ir esu toks sumanus, jog iš anksto manęs perspėti visai nereikia; tuomet aš atšoviau, kad man labiau patiktų ne tokie ironiški komplimentai, be to, jis galėtų bent retkarčiais pagalvoti ir apie tai, kas patogiau man.

Bet šiuo atveju tai buvo nesvarbu. Ūgiu Bronsonas buvo beveik lygus man, tik abejojau, ar jis toks pat tvirtas ir raumeningas. Ir vis dėlto tyrėme žmogžudystės bylą, o Volfas ką tik buvo leidęs suprasti, jog šis džentelmenas buvo nusikaltimo vietoje su lazda rankoje, todėl pakilau nuo kėslo ir akimirksniu prišokau prie Bronsono, kad galėčiau laiku užkirsti kelią bet kokiems neprotingiems jo veiksmams. Paskui ištiesiau ranką ir paraginau jį:

– Nagi, duokite.

Jis papurtė galvą ir, pastūmęs kėdę atgal ir į ją nė nežvilgtelėjęs, užtat nenuleisdamas savo gudrių akučių nuo manęs, neskubėdamas atsistojo.

– Tai kvaila, – pagaliau pareiškė Bronsonas. – Visiškai kvaila. Jūs negalite manęs šitaip bauginti.

Nepasukdamas galvos paklausiau Volfo:

– Ar tikrai norite, kad tai padaryčiau, pone Volfai?

– Paimkite kvitą.

– Gerai... Sunku nebus. Viens du, ir paimsiu.

– Ne, nepaimsite, – žybtelėjęs akimis atkirto Bronsonas. – Jei bandysite iš manęs dokumentą atimti, aš su jumis nesigrumsiu. Nesu bailys, tiesiog – prastos formos, ir sudorotumėte mane kaip šiltą vilną. Bet aš imsiu rėkti, ateis ponas Osgudas, ir jis, žinoma, norės užmesti akį į tiek triukšmo sukėlusį dokumentą.

Taip taręs, jis įžūliai nusišypsojo.

– Jūs imsite šaukti?

– Imsiu.

– Geriau apsigalvotumėte. Jei pradėsite klykti, aš jums parodysiu, iš kur kojos dygsta. Įspėju jus: vienas cyptelėjimas, ir baigsiu darbuotis tik tuomet, kai atvažiuos greitoji pagalba. Kai Osgudas perskaitys, kas parašyta tame kvite, jis pasiūlys man atlyginimą už tai, kad dar kartą jus apkulčiau. Laikykitės tokios taktikos ir toliau.

Jau buvau betiesiąs ranką ir, kad kiek, būčiau pakliuvęs, nes Bronsonas, anksčiau nerodęs net menkiausių ženklų, jog gali pajudėti iš vietos, metėsi į priekį ir pabandė man įspirti. Spyris buvo stiprus ir nepaprastai staigus, laimė, spėjau atšokti į šalį. Prisipažinsiu, smogti jam kumščiu nebuvo būtina, bet vyrukas pasirodė esąs suktas ir klastingas, be to, jį vienaip ar kitaip reikėjo pamokyti, todėl aš taip ir padariau: nuo stipraus trumpo šoninio smūgio jis sustojo, trumpam pakilo į orą,

o paskui aukštielninkas plojosi ant grindų. Kol jis atsimerkė, aš jau buvau prišokęs ir keliais įsirėmęs jam į krūtinę.

– Gulėkite, – pratariau Bronsonui. – Nežinau, kurioje kišenėje yra dokumentas. Kaip manote, gal pats prisiminsite? Jei taip atsitiktų, ištraukite ir atiduokite man popierių.

Jo ranka ėmė slysti vidinės švarko kišenės link, bet aš užbėgau jam už akių, kyštelėjau į užantį savąją ir ištraukiau iš jos daiktą, kuris, kaip pasirodė, buvo dailі rudos odos piniginė su platinine, o gal tik alavine monograma. Bronsonas pamėgino ją pačiupti, bet aš laiku patraukiau ranką, paliepiau jam keltis ir sėstis, o pats žingtelėjau šiek tiek į šalį, norėdamas apžiūrėti grobį.

– Nieko sau, – iš nuostabos net švilptelėjau. – Piniginė kimšte prikimšta grynųjų. Čia keli tūkstančiai dolerių, o gal ir dar daugiau. Na jau, užčiaupkite nasrus, iš tokių niekšelių kaip jūs, dar nieko nesu pavogęs. Bet niekur nematau... Ak, štai kur. Slaptas skyrelis, kaip pasakytumėte jūs. – Ištraukiau kvitą, skubiai permečiau jį akimis ir padaviau Volfui. – Na kaip, jau atgavote ramybę?

Neatitraukdamas akių nuo dokumento, jis linktelėjo galva. Aš grąžinau piniginę Bronsonui, kuris jau buvo spėjęs atsikelti nuo grindų. Jis atrodė šiek tiek išmuštas iš vėžių ir susitaršęs, bet imdamas piniginę įbedė žvilgsnį tiesiai į mane,

ir, turiu pripažinti, man tas vyrukas pasirodė ne toks kaip kiti, netgi, sakyčiau, keistas: ne taip jau dažnai tenka sutikti tipelio, kuris tave partrenkė, žvilgsnį ir neparodyti priešiškumo.

– Štai, Arči, – tarė Volfas ir perdavė kvitą man.

Aš, dabar jau iš savo vidinės švarko kišenės, išsitraukiau stručio oda aptrauktą įdėklą paauksuotais kampais, kurį gimtadienio proga man buvo padovanojęs Volfas ir kuriame laikiau savo policininko licenciją, leidimą turėti ginklą ir vairuotojo pažymėjimą. Sulankstytą dokumentą įkišau į įdėklą, o šį vėl sugrąžinau į vidinę savo švarko kišenę.

Volfas tarė:

– Pone Bronsonai, buvo ir kitų klausimų, kuriuos norėjau jums užduoti, kaip antai: ko šią popietę ėjote į Prato namus, bet dabar visa tai būtų tik tuščias laiko gaišimas. Aš netgi pradedu įtarti, jog esate įsipainiojęs į reikalą, kuris gali pasirodyti esąs dar didesnė ir lemtingesnė klaida nei toji, kurią padarėte kalbėdamasis su manimi. O dėl kvito, kurį iš jūsų paėmė ponas Gudvinas, nesijaudinkite; garantuoju jums, kad per dešimt dienų atgausite arba savo dokumentą, arba pinigus. Tik nebandykite imtis kokių nors gudrybių. Aš ir taip jau labai įpykęs. Labos nakties, sere.

– Dar sykį kartoju... Aš jums jau sakiau...

– Nenoriu to nė girdėti. Jūs kvailys. Labanakt.

Bronsonas išėjo.

Volfas giliai ir sunkiai atsiduso. Aš prisipyliau stiklinę pieno, siurbtelėjau gurkšnelį ir pastebėjau, kaip viena į mane nukreipta mano darbdavio akis reikšmingai mirktelėjo. Po minutėlės jis sumurmėjo:

– Arči. Kur jūs gavote to pieno?

– Paėmiau iš šaldytuvo.

– Iš virtuvės?

– Taip, sere.

– Tikrai?

– Taip, sere. Ten yra dar penki ar šeši buteliai. Gal ir jums vieną atnešti?

– Jums nebūtų reikėję eiti dar kartą... – Volfas kyštelėjo ranką į vidinę savo švarko kišenę ir tuoj pat ją ištraukė, spausdamas delne kelis alaus butelių kamštelius. Jis atgniaužė kumštį, suskaičiavo juos ir, suraukęs antakius, paliepė: – Atneškite du.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Kitą rytą, trečiadienį, dešimtą valandą, mišri mūsų draugija suvirto į sedaną ir išdūmė į Kroufyldą. Visi, išskyrus Nero Volfą, atrodė gerokai išsekę ir nusikamavę, nors apie save, tiesa, irgi nebūčiau galėjęs to pasakyti. Osgudas atrodė prastai, buvo nekalbus, o per trumpą pašnekesį su Volfu netruko išryškėti jo polinkis gelti ir pašiepti. Bronsonas jau neatrodė susitaršęs, – vėl vilkėjo „Crawnley" firmos kostiumą, kurį nešiojo pirmadienį, tačiau dešinys jo skruostas buvo pastebimai patinęs, tad vyrukas buvo paniuręs ir paskendęs savo mintyse. Nensė, kuri ir šįkart sėdo prie vairo, buvo išblyškusi, krauju pasruvusiomis akimis, o vairą sukinėjo staigiais, trūkčiojamais judesiais. Ji jau kartą buvo suvažinėjusi į Kroufyldą ir atgal, mat reikėjo iš geležinkelio stoties paimti kelis atvykusius gimines. Laidotuvės turėjo įvykti ketvirtadienį po pietų, todėl pagrindinio giminaičių antplūdžio reikėjo laukti maž-

daug po dvidešimt keturių valandų. Tuo tarpu Volfas, matyt, apsigalvojo ir atsisakė ankstesnės minties kuo greičiau palengvinti naštą moteriai, kuria taip žavėjosi, nes man aiškiai buvo pasakyta, jog visai nereikia skubėti pranešti panelei Osgud, kad jos brolio pasirašytas dokumentas yra pas mane. Ir aš šiam sprendimui noriai pritariau, ypač turėdamas omenyje, kaip tasai kvitas atsidūrė mano rankose.

Per pusvalandį trukusią kelionę į Kroufyldą niekas nepratarė nė žodžio, tik Osgudas ir Nensė trumpai šnektelėjo ir vėliau, kai kiti reikalai bus sutvarkyti, sutarė susitikti. Pirmiausia Meinstryte, priešais pastatą, kurio vitrina buvo papuošta palmėmis ir paparčių lapais, o jos žemutiniame kampe pastatyta nedidukė lentelė, kuri skelbė: „Laidotuvių biuro savininkas, toks ir toks", išlaipinome Osgudą. Paskui, įveikę du į pietus besitęsiančius kvartalus, stabtelėjome prie viešbučio, ir tvyrant nemaloniai tylai bei nedraugiškai atmosferai, kuri sukčiavimu užsiimančio žmogaus darbe jį, matyt, lydi nuolat ir yra tarsi profesinė rizika, mus paliko Bronsonas.

Nensė man burbtelėjo:

– Dabar – į Tompsono remonto dirbtuves, ar ne?

– Taip, – atsakiau, ir po trijų minučių ji išleido mane netoli dirbtuvių besidriekiančioje šoninėje gatvelėje, – mat pamanėme, kad jeigu automobilis

dar nebus suremontuotas, ji galėtų važiuoti toliau ir nuvežti Volfą į parodą, ir aš panelei Osgud už tai buvau nepaprastai dėkingas, nes visai nenorėjau klausytis, kaip Volfas nepatenkintas kažką burblena po nosimi.

Gavau 66 dolerių ir 20 centų sąskaitą, ir suma buvo tikrai nemaža, netgi priskaičiavus automobilio parvilkimą. Suprantana, reikšti pretenzijas nebuvo jokios prasmės, tad apsiribojau tuo, kad kruopčiai patikrinau, ar viskas padaryta kaip reikiant, papildžiau tepalų atsargas, prisipyliau degalų, sumokėjau grynais ir išvažiavau.

Tada turėjau surasti Lu Benetą, Nacionalinės gernsio veislės gyvulių augintojų sąjungos sekretorių. Užsukau į viešbutį, bet ten jo neradau, o paskui dar dvidešimt minučių sugaišau telefono būdelėje kovodamas su užimtomis linijomis, neteisingai surinktais numeriais ir visuotiniu abejingumu. Palengva mane apėmė nuojauta, kad jis turėtų būti kažkur parodoje, tad nuvažiavau ten ir, gerokai pasiplūkęs, galų gale vis dėlto pastačiau automobilį vienoje iš eksponuotojams rezervuotų vietų. Įsimaišiau į minią, nes nusprendžiau paieškas pradėti parodos administracinėse patalpose, o patekęs tenai sužinojau, kad šiandien – didžioji galvijų vertinimo diena ir kad Benetas iki kaklo paskendęs darbuose. Man buvo paaiškinta, esą jis

turėtų būti kur nors netoli gyvuliams eksponuoti pastatytų palapinių, kurios buvo visai kitame parodai skirtos teritorijos krašte. Tada vėl nėriau į minią ir per vyrus, moteris, vaikus, balionus, automobilių garso signalus, skrudintus kukurūzus ir ausis užgulusį triukšmą ėmiau skintis kelią prie savo tikslo.

Į šią parodos ploto dalį dar niekada nebuvau įkėlęs kojos. Čia plytėjo ištisas darnia eile išrikiuotų didžiulių, – gal penkiasdešimties ar dar daugiau jardų ilgio ir perpus mažesnio pločio, – palapinių miestelis. Aplinkui daug žmonių nebuvo. Kyštelėjau galvą į pirmąją palapinę. Man į nosį tvokstelėjo karvėms būdingas kvapas, – ir nieko stebėtina, nes palapinėje buvo pilna kaip tik šių galvijų. Pačiame palapinės viduryje per visą jos ilgį, maždaug penkių pėdų aukštyje, ėjo buomas, dalijantis palapinės erdvę pusiau, o iš abiejų pusių, atsisukę snukiais į buomą ir prie jo pririšti, stovėjo galvijai. Buliai, karvės ir veršiukai. Dar dvi jų eilės stovėjo snukiais į sienas. Tačiau nė vienas iš jų nė iš tolo neatrodė bent kiek panašus į tos veislės galvijus, kuriuos artimai pabendravęs su Hikoriu Cezariu Grindonu pažinojau geriausiai. Praėjimais tarp galvijų eilių kelią skynėsi vienas kitas parodos lankytojas, o aš nuslimpinau ten, kur nedidelio ūgio darbiniais drabužiais vilkintis vyrukas vienai karvei iš uodegos bandė iššukuoti

burškulus, ir pasakiau jam, kad ieškau Lu Beneto iš Nacionalinės gernsio veislės gyvulių augintojų sąjungos.

– Gernsio? – paniekinamu balsu atsiliepė jis. – Nė nežinau. Aš – džersio veislės gerbėjas.

– Šit kaip... Na, atleiskite. Aš pats žaviuosi gernsiais. Ar čia kur nors yra palapinė, kurioje eksponuojami šitos veislės galvijai?

– Žinoma. Ten toliau, už teisėjavimo aikštelės. Tiesa, galbūt rasite jį ir pačioje aikštelėje. Šiandien rytą bus vertinami airšyrai ir šveicarų diržiškieji, o pirmą valandą popiet teisėjai imsis vertinti gernsio veislės galvijus.

Aš padėkojau jam ir patraukiau toliau. Praėjęs tris didžiules palapines, atsidūriau dideliame ir visiškai tuščiame plote, virvėmis padalytame į kelis skyrius, čia kunkuliavo ištisa minia: aplink virves spietėsi ir grūdosi keli šimtai žmonių. Anapus virvių, viduje, buvo matyti grupelės galvijų, – juodų su per patį nugarų vidurį einančiomis baltos spalvos juostomis, – kuriuos vyrai ir paaugliai berniukai laikė prisirišę. Kiti vyrai, lydimi savo padėjėjų, apsiginklavusių automatiniais plunksnakočiais ir kartoninėmis kortelėmis, vaikštinėjo arba stoviniavo aplink, kartkartėmis rimtais įdėmiais žvilgsniais nudėbdami galvijus. Vienas vyrukas atsiklaupė ir stropiai apčiupinėjo karvės tešmenį, tarsi būtų tikėjęsis aptikti tenai ką nors

nepaprastai reikšminga. Tačiau Beneto niekur nebuvo matyti.

Radau jį antrojoje, iš karto už teisėjavimo aikštelės esančioje palapinėje, skirtoje gernsio veislės galvijams. Čia buvo kilęs nemenkas sambrūzdis ir susirūpinimas: šepečiais buvo valoma karvių oda, plaunamos jų kanopos ir snukiai, šukuojamos uodegos, buvo tariamasi ir ginčijamasi. Benetas visą laiką siuvo pirmyn atgal. Jis manęs nepažino, ir nedaug trūko, kad man, norėjusiam šį žmogų sustabdyti, būtų tekę čiupti jį į glėbį kaip kokiam imtynininkui. Priminiau jam, jog mudu pažįstami, ir paaiškinau, kad Nero Volfas norėtų pasimatyti su juo pagrindiniame parodos administraciniame pastate arba kokioje nors jam patogesnėje vietoje, ir kiek galima greičiau. Tai skubu.

– Apie tai negali būti nė kalbos, – susierzinęs atšovė jis. – Aš neturėjau laiko net pavalgyti. Pirmą valandą jie mus vertins.

– Pono Frederiko Osgudo prašymu ponas Volfas bando išaiškinti žmogžudystę. Ir nori iš jūsų gauti svarbios informacijos.

– Aš neturiu jokios informacijos.

– Jis pats nori jūsų paklausti.

– Dabar su juo susitikti negaliu. Tiesiog negaliu. Gal po pirmos valandos... Gal kai jie pradės vertinti... Sakėte, kad jis – pagrindiniame parodos

administraciniame pastate, ar ne? Aš nueisiu pas jį arba pasiųsiu žinutę...

– Jis valgys priešpiečius palapinėje, įkurtoje metodistų užeigoje. Žiūrėkite, neužtrukite. Gerai?

Ir Benetas man pažadėjo ateiti ten kiek galėdamas greičiau.

Kol pasiekiau pagrindinį parodos pastatą ir nusigavau iki mūsų ekspozicijai skirtos vietos, buvo jau vidurdienis. Tą dieną vertinami buvo ne tik gernsio veislės galvijai, nes ketvirtą valandą po pietų turėjo išmušti lemiama valanda ir orchidėjoms. Volfas sukiojosi aplink savo gėles, vis apipurkšdamas jas vandeniu ir gražindamas. Purkštuvas, kuriuo jis darbavosi, buvo ypatingas, pagamintas pagal specialų Volfo užsakymą, – jame tilpo du galonai vandens, buvo dvi kompresinės kameros ir mažytis elektrinis motorėlis, o pats purkštuvas, neužpildytas vandeniu, svėrė tik vienuolika svarų. Kai priėjau prie savo darbdavio, greta jo gėrėdamasis purkštuvu kaip tik stovėjo Volfo priešas ir varžovas Šanksas. Pranešiau Volfui, jog automobilis suremontuotas, paminėjau, kokią sumą teko suploti, kad būtų atitaisyta visa jam padaryta žala, ir papasakojau, ką įsipareigojo padaryti Benetas.

Jis nusiviepė ir pratarė:

– Tada turiu čia stovėti ir laukti.

– Stovėjimas jums išeis tik į naudą, sere.

– Aš sugaišiu ir labai užtruksiu. Dabar – trečiadienio vidurdienis. Kol kas žinome tik kelias paminėti nevertas smulkmenas. Skambinau ponui Vodeliui. Lazdos, kuri einant į Pratui priklausančias valdas buvo atsinešta, niekas taip ir nesurado, o policija nepadarė nė vienos buliaus nuotraukos. Po galais! Niekada nenuilstantis inspektoriaus Kramerio dėmesys formalumams turi ir privalumų. Panelė Osgud pranešė, kad niekas iš tarnų nematė Bronsono grįžtant. Tolesnis mūsų žingsnis priklauso nuo pono Beneto.

– Jis tvirtina neturįs jokios informacijos.

– Bet turi. Jis tiesiog nežino, kaip ją pritaikyti. Galbūt, jeigu jūs dar kartą nueitumėte ir viską paaiškintumėte...

– Nebent priverstumėte jėga. Benetas sako, kad neturi laiko net pavalgyti.

Šie mano žodžiai, žinoma, užčiaupė Volfui burną. Jis kažką suniurnėjo panosėje ir grįžo pas Šanksą.

Tuo tarpu aš atsirėmiau į kitoje praėjimo pusėje stovintį jurginų pristatytą stalą ir nusižiovavau. Mano krūtinę užplūdo nepasitenkinimo banga. Man nepavyko išpešti to, ko buvau siųstas, o tai nutikdavo retai, be to, nepaprastai erzino. Aš palengvinau Volfo piniginę 66 doleriais ir 20 centų. Valgyti ir miegoti tą vakarą turėjome name, kur šeimos nariai ir giminės rengėsi laidotuvėms. Vol-

fas ką tik pareiškė, jog žmogžudystės byloje, kurią mums buvo patikėta tirti, pavyko išsiaiškinti vos kelias smulkmenas. Žodžiu, perspektyva buvo ne kažin kokia. Volfas su Šanksu ir toliau šnekučiavosi nekreipdami nė menkiausio dėmesio į praėjimu tarp eilių tai į vieną, tai į kitą pusę pražingsniuojančius lankytojus, o aš ir toliau stovėjau atsirėmęs į stalą, neturėdamas jokio noro bent kiek pasistengti ir įveikti savo nusiminimą. Matyt, nejučia buvau užmerkęs akis, nes pirmiausia pajutau, kaip kažkas trūktelėjo man už rankovės, o tada išgirdau balsą:

– Pabuskite, Eskamilijau, ir parodykite man gėles.

Aš pakėliau akių vokus ir sumurmėjau:

– Kaip gyvuojate, panele Rouan? Eikite sau. Noriu pabūti vienas.

– Pabučiuokite mane.

Aš pasilenkiau ir pakštelėjau jai į kaktą.

– Štai. Ačiū, kad mane pašaukėte. Malonu jus vėl matyti.

– Jūs toks storžievis.

– Niekada neprašiau, kad mane vertintumėte.

Vienas Lilės lūpų kamputis kilstelėjo aukštyn, ji vos pastebimai šyptelėjo ir tarė:

– Juk čia – paroda, kurią gali aplankyti kiekvienas. Už įėjimą aš sumokėjau. O jūs – eksponuotojas. Tad prie darbo, eksponuokite. Parodykite man viską.

– Aš – ne ekshibicionistas. Tik eksponuotojas. Beje, tiesą sakant, aš tik dirbu Volfui. – Švelniai paėmiau ją už alkūnės ir pervedžiau į kitą praėjimo pusę, kur buvo mūsų stalas. – Pone Volfai, juk pažįstate panelę Rouan, tiesa? Ji nori apžiūrėti jūsų orchidėjas.

Pasisveikindamas Volfas jai nusilenkė ir tarė:

– Tai komplimentas, kuriam aš tiesiog negaliu atsispirti.

Mergina pažvelgė tiesiai jam į akis ir atsakė:

– Norėčiau, kad mane bent kiek pamėgtumėte, pone Volfai. Na, ar bent jau nepuoselėtumėte man neapykantos. Mudu su ponu Gudvinu ilgainiui tikriausiai tapsime draugais. Ar duosite man vieną orchidėją?

– Aš retai jaučiu antipatiją moterims ir niekada neimu jų mėgti, panele Rouan. Čia eksponuoju tik baltąsias orchidėjas. Penktą valandą popiet, kai vertinimo komisija baigs darbą, atiduosiu jums jas visas, jei tik pasakysite, kur turėčiau jas nusiųsti.

– Ateisiu ir pati pasiimsiu.

Trumpai tariant, viskas baigėsi tuo, kad Lilė drauge su mumis nuėjo valgyti priešpiečių.

Metodistų palapinėje žmonių buvo gerokai daugiau nei vakar, galbūt dėl to, kad šiandien atėjome čia kiek anksčiau. Atrodo, ponia Miler dirbo be poilsio dienų, nes vištienos frikasė su tešloje įkeptais obuoliais buvo tokia pat skani, kokį šį pa-

tiekalą ir prisiminiau, ir, pamanęs, jog galbūt tai paskutinis mano susitikimas su dievobaimingaisiais, leidau sau prabangą užsisakyti antrą porciją, kaip ir Volfas. O jis, kaip visuomet, kai priešais save turėdavo lėkštę gero maisto, buvo šnekus ir draugiškas. Sužinojęs, kad Lilė yra lankiusis Egipte, jis papasakojo jai apie savo namą Kaire, ir jiedu įsitraukė į nepabaigiamas kalbas, nelyginant į Arabiją traukiantys kupranugariai, kurių laukia tolima kelionė. Lilė daugiausia leido kalbėti Volfui, bet porą kartų privertė nusijuokti ir jį, o aš pamaniau, kad ši mergina nėra tokia jau tiesmuka ir netgi gali būti, jog panorėjusi moka gražiai pašnekėti bei prisimeilinti.

Kai išgėriau kavą ir pastačiau ant stalo puodelį, Volfas tarė:

– O Beneto vis dar nėra. Jau pusė dviejų. Ar galvijams skirtos palapinės toli nuo čia?

Paaiškinau jam, kad kelias nelabai tolimas.

– Tada gal būtumėte toks malonus nueiti pas jį ir pasiteirauti, kas gi nutiko. Po velnių, man būtina su juo pasikalbėti. Jeigu jis negali ateiti tuojau pat, pasakykite jam, kad iki trečios valandos būsiu čia, o vėliau – prie parodoje esančio savo stalo.

– Gerai.

Aš pakilau nuo kėdės. Lilė irgi atsistojo pasiaiškinusi, esą ji dabar jau turėtų būti kartu su ponu Pratu bei Karolina, ir jie jos tikriausiai ieško.

Iš palapinės mudu išėjome drauge, o tuomet pareiškiau jai, jog manęs laukia darbas, be to, spraudimasis per žmonių minią – pernelyg daug jėgų reikalaujantis užsiėmimas, kad tuo pat metu būtų galima mėgautis malonia draugija. Ji atrėmė, girdi, iki šiol mano charakteryje jai neteko pastebėti nė vieno malonaus bruožo, pridūrė, kad susitiksime penktą valandą, ir nužingsniavo pagrindinio paviljono link. Tuo tarpu mano tikslas buvo visai priešingoje pusėje.

Aplink teisėjavimo aikštelę buvo prisigrūdę galybė žmonių. Aš patenkintas pastebėjau, kad gernsio veislės galvijai aiškiai buvo populiaresni už šveicarų diržiškuosius ir airšyrus, nes čia suplūdusi minia atrodė nepalyginti didesnė nei ta, kuri buvo čia susirinkusi prieš dvi valandas. Benetas kartu su teisėjais, taškų skaičiuotojais, gyvuliais ir jų prižiūrėtojais stovėjo aptvare. Akimirką man net širdis nustojo plakusi, nes žvilgsnis užkliuvo už buliaus, kuris, – būčiau galėjęs prisiekti, – buvo pats Hikoris Cezaris Grindonas; bet atidžiau jį apžiūrėjęs pamačiau, kad šio gyvulio žalumo atspalvis buvo šiek tiek šviesesnis, be to, balta dėmė ant jo snukio buvo gerokai mažesnė. Šiaip taip prasiskyniau kelią į kitą kraštą, kur minia nebuvo tokia tiršta, ir tenai sustojau, o tada pajutau, kaip mane kažkas trūktelėjo už rankovės ir trumpą akimirką pamaniau, jog mane atsekė Lilė Rouan.

Bet tai buvo Deivas, – pasipuošęs švarku, kelnėmis, apsivilkęs marškinius, pasirišęs kaklaraištį, ant galvos užsidėjęs apnešiotą šiaudinę skrybėlę. Nieko nelaukęs jis ėmė taukšti:

– Na, argi nesakiau, kad mėgstate būti ten, kur vyksta kas nors svarbaus? Aš pirmas jus pamačiau. Ar buvote tenai, kai tie sumauti kvailiai taip prastai įvertino Belą Graslėj ir taip palankiai – tą Silvervilio karvę? O juk jos liemuo – kaip elnio! Dievaži, dar niekada nemačiau, kad taip atrodytų pieninga karvė.

– Dieve mano! – atsiliepiau. – Tai blogiausia, ką man šiandien teko išgirsti. Aš čia ką tik atėjau. Nemanau, kad... Po galais... Ar čia yra ir Montė Makmilanas?

– Yra, aš pats jį šįryt čia atvežiau, – atsakė Deivas ir, purtydamas galvą, tęsė: – Vargšas senasis Montė, galima sakyti, kad dabar jam tenka vėl viską pradėti iš pradžių. Jis įsikalė į galvą, kad, jei tik kainos bus prieinamos, parodoje jis nusipirks vieną kitą galviją ir šitaip palengva įsiveis naują bandą. Vargu ar dar pernai kas nors galėjo pamanyti...

Tolesnių Deivo išvedžiojimų neišgirdau, nes pasilenkiau ir pralindau pro ištemptą virvę. Kaip tik tą akimirką Benetas buvo laisvas, stovėjo ir šluostėsi nuo kaktos prakaitą, tad nieko nelaukęs žengiau prie jo. Akinamas saulės šviesos, jis pa-

žvelgė į mane ir paaiškino, kad jam labai gaila, bet šį kartą tikrai neturėjęs laiko ištesėti savo pažado; aš pasakiau, kad tai – nieko tokio, kad jam atleista, bet ar jis dabar pat negalėtų ateiti į metodistams priklausančią užkandinę? Benetas atsakė, jog tai neįmanoma, nes dabar teisėjai tuo pačiu metu vertina ir veislinių patelių duodamą produkciją, ir jaunosios bandos reproduktorius. Be to, Nero Volfui jis ir taip neturįs ką papasakoti, o man aptvare esą irgi ne vieta...

Tuomet pabandžiau paspausti šiek tiek stipriau.

– Volfas tiria žmogžudystę ir sako, kad jam būtinai reikia su jumis susitikti ir kad jis negali nuspręsti, ką toliau darys, kol nepasikalbės su jumis. Ir apskritai, kas gi jūs pirmiausia esate: pilietis ir Fredo Osgudo draugas, ar gyvulių teisėjų tribunolą sergintis ginkluotas seržantas? Jei manote, kad karvėms teisingumas reikalingas labiau negu...

Benetas atrėmė, kad jis nesąs artimas Fredo Osgudo draugas, kad šis žmogus, kiek jam žinoma, yra viso labo eilinis jų sąjungos narys, ir kad šį kartą išsisukti nebandys – po pusvalandžio tikrai ateis į metodistų užeigą.

Aš vėl perlindau per virves, atsidūriau anapus aptvaro, bet, užuot nuėjęs sau, nusprendžiau pasisukioti aplink ir palaukti Beneto. Kelias minutes stebėjau, kaip vyksta teisėjavimas, bet per žmonių minią ne kažin ką galėjau įžiūrėti, tad nupėdinau

prie kitų palapinių. Prie įėjimų į jas, galima sakyti, žmonių iš viso nebuvo, nes pagrindinė visų dėmesį patraukusi atrakcija dabar buvo gyvulių vertinimas, todėl visiškai suprantama, jog ėmiau stebėti mano akį patraukusį judantį objektą, juo labiau kad vos jį pamatęs supratau, jog tasai objektas man pažįstamas. Tai buvo Nensė Osgud, ir arba žvilgsnis, kurį įeidama į vieną iš palapinių ji metė sau už nugaros, neabejotinai buvo slapukiškas, arba mano vaizduotė pasirodė esanti pernelyg laki. Net jeigu ji ko nors saugojosi, tai buvo visai ne mano reikalas, tačiau detektyvas, kuris žiūri tik savo reikalų, iš esmės neatlieka pagrindinės savo funkcijos, todėl aš nepastebimai prislinkau prie palapinės ir pro duris įsmukau į vidų.

Bet Nensės niekur nepamačiau. Čia buvo daug karvių, šį kartą – juodmargų, kiek toliau, praėjime tarp aptvarų, stoviniavo keli parodos lankytojai, bet Nensės nepastebėjau. Ėmiau žingsniuoti praėjimu, į kurį galvijai stovėjo atsukę užpakalius. Maždaug pačiame palapinės viduryje, kairėje jos pusėje, buvo atitvertas plotas, kuriame karvių nebuvo, tačiau vos užmetus akį paaiškėjo, kad jame buvo kiti trys daiktai bei asmenys, būtent: didelis šiaudų kūgis, iš kurio kyšojo į patį jo centrą įbestų šakių kotas, Nensė Osgud ir Džimis Pratas. Būčiau praėjęs pro šalį, bet tada jie mane tikrai pa-

stebėjo. Džimio tonas buvo gana šiurkštus ir nemandagus:

– Na, kaip gyvuojate?

Aš gūžtelėjau pečiais.

– Neblogai. Tikiuosi, ir jūs gerai laikotės.

Jau ketinau žengti toliau, bet mano ausis pasiekė dar storžieviškesnis balsas.

– Laukite, žvalgykitės ir klausykitės. Kuo daugiau pamatysite ir išgirsite, tuo daugiau galėsite papasakoti.

– Nereikia, Džimi, – sielvartingu balsu įsiterpė Nensė, o tada, atsigręžusi ir pažvelgusi į mane dar labiau nei pirma paraudusiomis akimis, pridūrė: – Ar jūs mane sekėte, pone Gudvinai? Bet... kodėl?

Keli pro šalį ėję žmonės, atrodo, nusprendė šiek tiek sulėtinti žingsnį ir palūkuriuoti, todėl aš perlindau per ištemptą virvę ir atsidūriau aptvare, kad mūsų pokalbio nesiklausytų pašaliniai.

– Taip, – atsakiau jai, – sekiau. Maždaug keturiasdešimt sekundžių. Atsitiktinai pamačiau, kad įžengėte į šitą palapinę prieš tai baugščiai apsižvalgiusi, ar kas nors neseka jums iš paskos, ir smalsumo pagautas patraukiau paskui jus. – Paskui, tiriamai nužvelgęs Pratą, kreipiausi į jį: – Gerai, kad studijuojate architektūrą, o ne ruošiatės būti diplomatu. Jums aiškiai trūksta deramo išsiauklėjimo ir mandagumo. Jei tai – slaptas pasimatymas,

ir jūs įtariate, kad galėčiau apie jį kam nors pranešti, jums būtų daug naudingiau būti švelniam kaip šilkui ir bandyti mane „patepti".

Jis kyštelėjo ranką į kišenę ir pratarė:

– Na, tokiu atveju...

Leidau tam vyrukui tęsti, ką jis sumanė. Jis ištraukė ranką, saujoje laikydamas vidutinio storio banknotų ritinėlį, iš kurio virpančiais pirštais išpešė dešimtinę. Paskui, atkišęs man ją ir užgauliai šypsodamasis, paklausė:

– Ar pakaks?

– Visiškai, – pratariau paėmęs pinigus. – Jūs labai dosnus.

Pirma man į galvą šovusi mintis buvo kyštelėti tą dešimties dolerių banknotą į Nensės švarkelio kišenę ir pasiūlyti jai nusipirkti už tuos pinigus kojines, bet kaip tik tą akimirką prie mūsų prisidėjo ištįsęs darbiniais drabužiais vilkintis ir šakėmis nešinas vyrukas. Dėbtelėjęs į mus, jis įbedė šakes į šiaudų kūgį ir pasilenkė kelti pasmeigtą krovinį. Bet aš sustabdžiau jį, pakišęs po nosimi dešimties dolerių banknotą.

– Imk, brolau. Aš atstovauju parodos organizaciniam komitetui. Mes nusprendėme, kad jūs, vaikinai, pernelyg apkrauti darbu. Priimk šį banknotą kaip mūsų pripažinimo ir įvertinimo ženklą.

Jis išpūtė akis ir paklausė:

– Kaipgi čia taip?

– Suprasti geriau nė nesistenk, tiesiog imk, ir viskas. Tai vadinama turto perskirstymu. Tokia komunizmo forma.

– Tai – nuo parodos organizacinio komiteto?

– Teisingai.

– Kad mane kur... Jie turbūt visai iškvanko. – Ilgšis paėmė banknotą ir įsikišo jį į kišenę. – Labai jums dėkoju.

– Neverta dėkoti, – nerūpestingai mostelėjau ranka aš.

Jis pakėlė didžiulę pasmeigtą šūsnį šiaudų, – gal ketvirtadalį viso kūgio, įgudusiu judesiu užsimetė šakės kotą ant peties ir nuėjo.

– Ką tik minėjote, kad jus reikia „patepti", argi ne? – aiškiai įsižeidęs vėl įsiterpė Džimis Pratas. – Iš kur, po galais, turėjau žinoti, kad jūs – Robinas Hudas? Argi po to, ką pasakėte man apie būtinybę „patepti", nėra savaime suprantama, jog palaikiau jus sukčiumi? – Čia jis atsigręžė į Nensę ir pridėjo: – Jis, šiaip ar taip, viską žino ir apie Bronsoną, ir apie Klaido pasirašytą dokumentą, nes buvo tenai, kai jūs papasakojote tai Volfui. O jei kalbėsime apie tai, kas atsitiktų, jei jūsų tėvas sužinotų, kad mudu buvome drauge...

Nepaprastai apsidžiaugiau, jog Pratas pasisuko į Nensę, nes tuomet man pasitaikė gera proga, kurios verkiant reikėjo. Nė kiek neabejoju, kad pasitikėjimo savimi man tikrai netrūksta, ir vis dėl-

to nesu iš medžio išdrožta lėlė, todėl dar ir dabar stebiuosi, kaip čia galėjo būti, jog mano veido išraiška nesukėlė jiems nė menkiausio įtarimo. Mat aš kai ką pamačiau, – tai, ką atidengė ką tik nunešta šiaudų šūsnis. Žingtelėjęs bato galu netyčia bakstelėjau daiktą, kuris jokiu būdu nebuvo šiaudai, o slapčia metęs žvilgsnį žemyn pamačiau, kas tai. O ten iš po šiaudų buvo matyti rudas pagal užsakymą pasiūtas ir ant kojos apautas pusbatis, maždaug colis taip pat rudos spalvos kojinės ir „Crawnley" firmos kostiumo kelnių vienos klešnės atvartas.

Tad, kaip jau sakiau, labai apsidžiaugiau, jog Džimis nusigręžė į Nensę, nes pasinaudojęs ta proga kaprizingai koja kelis kartus bakstelėjau į šiaudus, kol jie apkrito kyšojusį batą, kojinę ir kelnių atvartą. Dabar vėl nebuvo matyti nieko, tik šiaudai.

Nensė man tarė:

– Galbūt po to, kai ponas Volfas pažadėjo padėti, man nederėjo taip elgtis, bet šiandien rytą sutikau Džimį ir mes... na, mes pasikalbėjome... ir aš jam papasakojau apie tą kvitą ir apie tai, kad jį vis dar turi Bronsonas... Jis manė galėsiąs pats sutvarkyti šitą reikalą, bet aš buvau įsitikinusi, jog neverta ko nors imtis pirma nepasimačius su ponu Volfu. Todėl susitarėme susitikti čionai antrą valandą ir dar kartą viską aptarti.

Stengdamasis neatkreipti niekieno dėmesio aš žingtelėjau šiek tiek į šalį, kad galėčiau pasiekti šakių kotą, kuris kyšojo iš paties šiaudų kūgio vidurio. Žvilgsniu atidžiai sekdamas Nensę, viena ranka nerūpestingai taršydamas šiaudus, kuriuos liesti, beje, man buvo labai malonu, nedėdamas pernelyg daug pastangų susiradau tą vietą, kur ant šakių koto buvo užmautas antgalis, o paskui mano ranka slystelėjo dar žemiau, jos dantų link. Paskui dviem pirštais, liesdamas šakių paviršių nagų galiukais, kad nepalikčiau pirštų atspaudų, nusileidau dar žemiau šakių dantimis, bet nelabai toli, ne daugiau kaip per porą colių, ir užčiuopiau kažką, kas aiškiai nebuvo nei šakių dantis, nei šiaudai. Gal pusę minutės dar neatitraukiau pirštų, liesdamas nagų galiukais viską rūpestingai ištyrinėjau, o tada lėtai ištraukiau ranką iš šiaudų kupetos.

Džimis manęs paklausė:

– Bet kokia prasmė jums ją išduoti? Arba judu su Volfu ketinate elgtis taip padoriai, kaip pasižadėjote, arba...

– Išduoti? – kreivai šyptelėjau aš. – Nė už ką. Nežinau, kaip jūs suprantate žodį „padorumas", bet mudu su Volfu visuomet darome tai, ką jis sako. Bet jūs, vaikučiai, mums viską apsunkinate, nes galite būti nepakankamai diskretiški ir išnešioti gandus po visą atrakcionų aikštę. Turiu pasa-

kyti, kad ir be jūsų įsikišimo Osgudas – gana įnoringas klientas. Dėl Dievo meilės, kodėl savo susitikimo negalite porai dienų atidėti? Čia, kaime, visi jus pažįsta, ir jūs stovite tiesiog visiems ant akių. Jei darysite tai, ką liepsiu, galiu jums garantuoti, kad mudu su Volfu būsime taktiški ir meilūs kaip balandėliai... ir Osgudas niekada nepamatys to dokumento.

– Tai ką mums daryti? – susiraukė Džimis.

– Išsiskirkite. Eikite vienas nuo kito šalin. Tuojau pat. Jūs išeikite pro tas duris, o aš Nensę išvesiu pro šitas.

– Jis teisus, Džimi. Tai buvo visiškai kvaila, bet tu užsispyrei...

– Nagi, judinkimės. Per tris minutes bent dešimt žmonių stabtelėjo į mus pasižiūrėti.

– Bet man reikia žinoti...

– Po velnių, darykite, kas pasakyta!

– Prašau, Džimi.

Jis paėmė Nensę už rankos, pažvelgė jai į akis, du kartus ištarė jos vardą, tarsi ketintų išvykti į ilgą kelionę traukiniu, ir pagaliau atšlijo. Paprašiau jos eiti drauge su manimi, išėjau iš tvarto ir kartu su ja pasukau į kairę, prie durų, pro kurias ne taip seniai buvau įžengęs. Kai atsidūrėme lauke, suėmiau ją už alkūnės ir mums bežingsniuojant pasakiau tai, ką paprastai tokiomis aplinkybėmis sakydavau:

– Manęs laukia darbas, todėl dabar jus paliksiu. Šį kartą pasielgėte kaip tikra silpnavalė moteris. Tiesa, emocijos yra emocijos, tačiau sveikas protas vis dėlto yra sveikas protas. Ir kaip jums šovė į galvą bėgti prašyti pagalbos pas Džimį Pratą, kai jums padėti sutiko pats Nero Volfas?! O dabar eikite iš čia. Kaip suprantu, kažkur esate susitarusi susitikti su tėvu. Jei tai tiesa, eikite tenai, laukite jo ir mokykitės mąstyti.

– Bet aš ne... Jūs kalbate, tartum...

– Nieko aš nekalbu. O jei ir kalbu, jums nederėtų rūpintis, kaip aš tai darau. Ir vis dėlto dabar turiu jus palikti, nes man jau laikas. Pasimatysime vaikų darželyje.

Palikau ją tiesiog vidury minios, nes man atrodė, kad ši vieta mano poelgiui yra tokia pat tinkama, kaip ir bet kuri kita, ir prieš žmonių srautą alkūnėmis prasiskyniau kelią ten, kur galėjau judėti greičiau ir mano veide nebūtų matyti nė menkiausių panikos ženklų. Kol iš ten pasiekiau metodistų palapinę, nepraėjo nė penkių minučių. Volfas vis dar sėdėjo prie stalelio ir, padėjęs masyvų kūną ant sulankstomos kėdės, atrodė visų apleistas bei vienišas. Anksčiau jam tikriausiai nė karto nebuvo tekę tokiomis sunkiomis aplinkybėmis virškinti tokio puikaus maisto.

Jis susiraukęs nužvelgė mane ir paklausė:

– Na? Tai kurgi ponas Benetas?

Aš atsisėdau, linktelėjau galvą ir prislopintu balsu tariau:

– Norėčiau jums pateikti trumpą, bet varginančią ataskaitą, sere. Pirma, ponas Benetas ateis čia maždaug po dešimties minučių. Bent jau taip jis man sakė. Antra, palapinėje, kur laikomos karvės, aptikau Nensę Osgud ir Džimį Pratą, besitariančius, kaip atgauti dokumentą, kuris dabar yra mano švarko kišenėje. Trečia, toje pačioje palapinėje, po šiaudų kūgiu, radau gulintį negyvą poną Bronsoną, šakių dantimis perdurta širdimi. Pastarojo fakto daugiau nežino ar bent jau, kai aš išėjau, nežinojo niekas, tik aš.

Volfo akys iš pradžių taip ir liko užmerktos, bet netrukus jis kilstelėjo akių vokus aukštyn. Paskui dar sunkiai atsiduso ir tarė:

– Kvailys. Aš juk sakiau, kad tas vyrukas – kvailys.

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

Aš linktelėjau galva:

– Taigi. Taip pat jūs jam sakėte bepradedąs įtarti, kad jis įsivėlė į reikalą, kuris gali pasirodyti esąs didžiulė klaida. Čia netoliese, kur baigiasi palapinių eilė, madam Šasta turi būdelę, joje pranašauja ateitį ir už paslaugą ima tik dešimt centų. – Taip taręs, sužvejojau porą penkių centų monetų ir parodžiau jas Volfui. – Gal susigundysite? Kaip manote?

Bet Volfas mano pasiūlymu nesusidomėjo.

– Po velnių, – burbtelėjo jis. – Ir vėl pavėlavome. Vakar vakare man reikėjo paskambinti Solui ir Fredui, kad naktiniu traukiniu atvažiuotų čionai. Šiandien nuo ryto Bronsonas turėjo būti sekamas. Kai tik būtume privertę jį kalbėti, jokių kitų įrodymų mums nė nebūtų prireikę. Jaučiuosi kaip supančiotas, Arči. Po galais, ir kaipgi galėtų būti kitaip, jei tenka veikti per šitokį sąmyšį? O už tai turiu būti dėkingas tik tam nenaudėliui Šanksui. Na, ką

gi... – Ir jis vėl atsiduso, o paskui dar kartą paklausė: – Sakote, dar niekas kitas apie tai nežino?

– Niekas. Išskyrus vaikiną, kuris tai padarė. Aš laukiau Beneto, staiga pamačiau į vieną iš gyvuliams skirtų palapinių įeinančią Nensę ir nusekiau paskui ją. O ji viename aptvare, kuriame dar buvo ir kūgis šiaudų, susitiko su Džimiu Pratu. Tuomet aš irgi prie jų prisidėjau, ir mes šiek tiek pasikalbėjome. Tuo tarpu priėjo galvijų prižiūrėtojas, nusinešė gerą šūsnį šiaudų, ir aš pastebėjau kyšantį batą bei kelnių atvartą. Be manęs, niekas daugiau šito nematė, tad aš porą kartų koja spyriau į šiaudus ir vėl paslėpiau po jais radinį. Šakės buvo įbestos tiesiai į kūgio vidurį ir styrojo stačios, pasislėpusios šiauduose iki pat tos vietos, kur prasidėjo kotas, todėl pasinaudojau savo ranka kaip zondu ir patikrinau, į ką jos įsmeigtos. Tiesiai į aukos krūtinę. Vienas jo pusbatis buvo kažkur pradingęs. Apkaltinau Romeo ir Džuljetą, kad jie visiškai nesisaugo pašalinių akių, priverčiau juos išsiskirti ir trauktis skirtingomis kryptimis, o pats atskubėjau čia.

– Vadinasi, norint rasti Bronsono kūną reikia nuimti daugiau šiaudų?

– Taip. Galbūt dabar būtent taip ir įvyko, o gal teks palaukti rytojaus.

– Bet tikriausiai ilgai laukti neteks. Jūs pasitraukėte iš ten, kad išvengtumėte kilsiančio sąmyšio ir triukšmo?

– Kad visa tai praneščiau jums. Ir papasakočiau, kaip man sekėsi tvarkyti reikalus su Benetu. Ir kad apsaugočiau Nensę nuo jos tėvo įsiūčio, kai jis sužinos, kieno draugijoje ji leidžia laiką, ir nuo policijos pareigūnų įkyrumo, kai jie išsiaiškins, jog ji, galima sakyti, sėdėjo ant nužudytojo kūno ir ramiai sau šnekučiavosi.

– Bet jus visus matė tas vyrukas, kuris nešė šiaudus.

– Žinoma, ir ne tik jis, bet ir keli kiti žmonės. Gal man grįžti tenai ir pamėginti išsiaiškinti, kas būtent pastebėjo mus tenai stovint ir kalbantis?

Volfas tik papurtė galvą.

– Tai mums nepadės. Be to, žudikas tikriausiai irgi nebus palikęs jokių pėdsakų, tad skubėti visai nėra ko. Nebūčiau drįsęs spėti, kad Bronsonas bus toks kvailas ir leisis nužudomas, bet susitikti su žudiku jam, žinoma, kažkur reikėjo. Šiaip ar taip, dabar tai – vien tik samprotavimai... Aha, ačiū Dievui, pagaliau! Laba diena, sere.

Šalia Volfo kėdės, vis dar vienmarškinis ir negalėdamas atgauti kvapo, stovėjo Lu Benetas. Jis vos pastebimai linktelėjo galva pasisveikindamas ir be užuolankų paklausė:

– Norėjote mane matyti? Netinkamesnį momentą tokiam susitikimui vargu ar būtumėte radęs. Aš tikrai labai užimtas.

– Taip, ponas Gudvinas man sakė. Atleiskite, bet aš irgi nieko negaliu pakeisti. Sėskitės, sere. Gal išgertumėte kavos?

– Geriau pastovėsiu... Jei atsisėsčiau, iš karto... Bet ko jūs iš manęs norite?

– Ar šiandien jau valgėte priešpiečius?

– Ne.

– Kur tai matyta! – žvelgdamas tiesiai į jį papurtė galvą Volfas. – Netgi visa savo esybe įsitraukęs į sudėtingiausių ir sunkiai perprantamų problemų sprendimą, aš niekada neužmiršdavau pavalgyti. Jei skrandis pernelyg ilgai būna tuščias, ima skystėti kraujas ir sutrinka gebėjimas mąstyti. – Arči, užsakykite porciją vištienos frikasė, – ir, dėl Dievo meilės, sere, sėskitės.

Abejoju, ar Benetą labai paveikė Volfo žodžiai, jau veikiau – gardus maisto kvapas. Pastebėjau, kaip ėmė virpėti jo šnervės. Dar kelias akimirkas Benetas dvejojo, bet kai pamojau ranka metodistei ir paprašiau, kad atneštų lėkštę vištienos frikasė su papildoma dešimties centų vertės tešloje įkeptų obuolių porcija, – šią naujovę buvo sugalvojęs Volfas, – jis pasidavė ir klestelėjo ant kėdės.

– Na štai, jau geriau, – vėl prabilo Volfas. – Matote, ponas Osgudas pasamdė mane, kad išnarpliočiau žmogžudystę, ir man reikia sužinoti kelis dalykus. Galbūt pamanysite, jog mano klausimai visiškai nereikšmingi ar netgi kvaili; jeigu jums

taip pasirodys, žinokite, kad klystate. Vienintelė rimta mano yda yra lėtumas, ir aš pakenčiu poną Gudviną, negana to – netgi moku jam atlyginimą, kad padėtų man ją įveikti. Prieš dvi paras, pirmadienio popietę, pono Prato terasoje jūs jam sakėte, jog bent tuzinas jūsų sąjungos narių laukia jūsų sugrįžtant ir kad išklausę to, ką jiems pasakysite, jie imsis kokių nors veiksmų. Kokius veiksmus turėjote omenyje?

Benetas visą laiką nenuleido nuo Volfo akių.

– Tik jau ne žmogžudystę, – trumpai atšovė jis. – Ir iš viso, ką visa tai turi bendra...

– Paprašyčiau, pone, – Volfas kilstelėjo pirštą ir išraiškingai pajudino jį į šonus. – Juk ką tik jums sakiau, jog nesu kvailys. Uždaviau jums paprastą ir aiškiai suformuluotą klausimą. Ar negalite taip pat tiesiai ir paprastai į jį atsakyti? Suprantu, kad ant Prato šaukėte pagautas įsiūčio. Bet kokių veiksmų ketinote imtis?

– Jokių.

– Vadinasi, visiškai jokių?

– Taip sakydamas neturėjau galvoje nieko konkretaus. Buvau įpykęs. Visi buvome. Tai, ką jis ketino padaryti, buvo šlykščiausia įžūlybė ir įžeidimas...

– Žinau. Man suprantamas jūsų požiūris, ir aš jam visiškai pritariu. Tačiau nejaugi neaptarėte būdų ir priemonių, kuriomis būtų galima poną

Pratą sustabdyti? Galbūt, sakykime, kas nors pasiūlė slapta išvesti Hikorį Cezarį Grindoną iš ganyklos, o į jo vietą atvaryti kitą bulių?

Benetas jau žiojosi kažką sakyti, bet susilaikė. Jo žvilgsnis tapo nepatiklus.

– Ne, – pagaliau atžariai tarstelėjo jis.

Volfas atsiduso.

– Na gerai. Tikiuosi, suprantate, jog aš tiriu žmogžudystę, o ne bandymą apgauti. Beje, tešloje įkeptus obuolius turėtumėte valgyti karštus. Gal netgi būtų geriau atidėti mūsų pokalbį, kol baigsite...

– Tęskite apklausą. Kai baigsiu valgyti, išeisiu.

– Na ką gi. Aš juk neklausiu, ar kas nors iš jūsų pakeitė arba mėgino pakeisti Cezarį kitu buliumi, aš viso labo tik pasiteiravau, ar visiems besipiktinant ir įsiaudrinus niekas šito nepasiūlė. Tiesą sakant, tik noriu sužinoti, ar toks planas iš viso būtų buvęs įmanomas įgyvendinti?

– Ar būtų įmanomas? – pakartojo Benetas ir, nurijęs kąsnį vištienos, pridūrė: – Tai būtų buvęs nusikaltimas. Bent jau pagal įstatymą.

– Suprantama. Bet, – labai prašyčiau šiuos mano samprotavimus laikyti rimtu klausimu, – ar toks planas galėjo pavykti?

Kramtydamas gabalėlį sviestu užteptos duonos, Benetas minutėlę pagalvojo, o tada atsakė:

– Ne. Juk ten buvo Montė Makmilanas.

– O jei pono Makmilano tenai nebūtų buvę arba jeigu jis pats būtų prisidėjęs prie tokio plano įgyvendinimo, ar tuomet galėjo pavykti?

– Tuomet galėjo.

– Vadinasi, buvo įmanoma pakeisti Cezarį kitu į jį panašiu buliumi, ir apgaulės nebūtų pastebėjęs niekas, išskyrus tuos, kurie puikiai žinojo, kaip atrodo Cezaris, ir kuriems būtų pasitaikiusi proga atidžiai apžiūrėti gyvulį iš arti?

– Taip, tai buvo įmanoma.

– Ir vis dėlto Cezaris buvo visos šalies čempionas. – Volfas, sėdėdamas ant sulankstomos kėdės, subruzdėjo, šyptelėjo ir paklausė: – Argi negalima būtų teigti, kad jis toks buvo vienintelis ir joks kitas bulius negalėjo jam prilygti?

– Po galais, ne! Gerų bulių yra daugybė, o keli – tikrai puikūs. Fakto, kad Cezaris buvo visos šalies čempionas, niekas neneigia, tai tikrai svarus laimėjimas, bet skirtumai kartais yra labai nežymūs ir neapčiuopiami. Pernai Indianapolyje Cezaris gavo devyniasdešimt šešis balus, o Porčesteris Komptonas – devyniasdešimt penkis. Žinoma, apie jų prieaugį reikia kalbėti atskirai. Čia svarbu, kiek jų sūnų ir dukterų įtraukta į Grynaveislių galvijų registrą. Į jį įrašyta penkiasdešimt viena Cezario duktė...

– ...ir devyni sūnūs. Žinau. Suprantama, kad šito plika akimi nepamatysi. Ir vis dėlto jūsų at-

sakymu iki galo patenkintas nesu. Jeigu Cezaris buvo pakeistas kitu buliumi... na, sakykime, kad tai padarė Klaidas Osgudas, tai jis negalėjo būti tik per plauką prastesnis už čempioną, nes juk turėjo būti papjautas, o tik truputį už čempioną prastesnis bulius – irgi yra labai vertingas. Ar įmanoma būtų rasti vidutinį ir santykinai nedaug kainuojantį bulių, kuris iš pirmo žvilgsnio būtų labai panašus į čempioną?

– Įmanoma. Jei būtų žiūrima, sakykime, iš šimto jardų atstumo. Bet čia viskas priklauso dar ir nuo to, *kas* žiūri.

– O už ką bulius varžybose gauna balus?

Benetas nurijo tešloje įkeptą obuolio gabalėlį ir ėmė pasakoti:

– Gyvulius mes vertiname pagal dvidešimt du požymius, o vertinimo skalėje iš viso yra šimtas balų, kurie turėtų būti skirti absoliučiai tobulam gyvuliui, bet, žinoma, joks bulius niekada tiek nėra gavęs. Už laikyseną ir simetriškumą daugiausia galima gauti dešimt taškų, už galvą – šešis, už ragus – vieną, už kaklą – tris, už gugą – irgi tris, už mentes – du, už krūtinę – keturis, už nugarą – aštuonis, už strėnas – tris, už šlaunis – du, už pasturgalį – šešis, už uodegą – du, už liemenį – dešimt ir taip toliau. Iš visų požymių bene svarbiausias yra produktų spalvą lemiantis pigmentas, – už jį galima gauti net dvidešimt balų.

Šiuo atveju vertinamas gyvulio odos pigmentas, kurio spalva turi būti tamsiai geltona, pereinanti į oranžinę, ypač gerai pastebimas ausų kaušeliuose, pačiame stuburgalyje, aplink akis ir šnerves, ant sėklidžių kapšelių ir prie ragų pagrindo. Kanopos ir ragai turi būti geltoni. Gyvulio odos spalva, po ja esančių riebalų spalva ir jo duodamo pieno bei sviesto spalva – labai glaudžiai susijusios. Taigi už šį požymį galima skirti net dvidešimt balų iš šimto, bet įvertinti ir nuspręsti, kiek taškų skirti, galima tik apžiūrėjus gyvulį iš arti. Jei kalbėsime apie kainas, tai buliaus palikuonių, įtrauktų į Grynaveislių galvijų registrą, skaičius čia lemia kur kas daugiau, negu jo paties išvaizda ir parodose pasiekti rezultatai. Pavyzdžiui, 1935-aisiais vykusiuose aukcionuose už bulius, kurie turėjo į Grynaveislių galvijų registrą įrašytų sūnų, buvo mokama vidutiniškai po du tūkstančius dolerių. Už bulius, kurie minėtame registre sūnų neturėjo, tačiau turėjo dukterų, buvo mokama maždaug po penkis šimtus trisdešimt tris dolerius; buliai, kurie apskritai neturėjo į Geriausių veislinių galvijų registrą įtrauktų palikuonių, vidutiniškai kainavo po šimtą penkiasdešimt septynis dolerius. O Langvoteris Reveleris tais pačiais metais buvo parduotas už dešimt tūkstančių dolerių.

– Suprantu, – linktelėjo galva Volfas. – Kaip visuomet, čia viską lemia smulkmenos. Atrodo, tai

savaime yra atsakymas į visus mano klausimus apie bulių vertę ir iš kitų išsiskiriančią jų išvaizdą. Dar vienas dalykas... Mane labai nustebino tai, ką vakar man pasakėte telefonu, kai skambinau jums iš pono Osgudo namų. Maniau, jog kiekvienas grynaveislis veršiukas vos gimęs gauna neišdildomą ir nepanaikinamą įdagą. Bet jūs sakote, kad tatuiruote ausyje pažymimi tik vienspalviai, tie, ant kurių kūno nėra nė vienos baltos dėmelės.

– Tai tiesa.

– Vadinasi, jeigu Cezaris buvo sukeistas su kitu buliumi, šito nebuvo galima pastebėti, nes jis neturėjo jokio įdago, pagal kurį jį būtų buvę galima identifikuoti.

– Ne, neturėjo. Identifikuoti jį būtų buvę galima tik palyginus jo spalvą bei marginį su tuo Cezario odos marginiu, kurį laikote savo atmintyje arba su jo registracijos liudijime esančiu eskizu.

– Šit kaip. Sakote, pagal eskizą arba fotografiją? O kur galima būtų juos gauti?

– Eskizą apmeta pats gyvulių augintojas vos veršiukui gimus ar bent jau iki to laiko, kol jam sueina šeši mėnesiai. Kitoje registracijos liudijimo pusėje yra spausdinami abiejų galvijo šonų ir jo priekiu atsuktos galvos kontūrai. Ant jų gyvulio savininkas rašalu išpiešia veršiuko odos spalvą ir marginį, stropiai nuspalvindamas baltas, šviesiai gelsvas, tamsiai geltonas, raudonai rudas, rudas

ir rudmarges vietas. Eskizai, sukaupti ir laikomi Fernborou mieste esančiame mūsų biure, yra vieninteliai patikimi dokumentai, pagal kuriuos visą savo gyvenimą galvijas gali būti identifikuojamas. Ant registracijos liudijimo yra atspaudžiamos tų eskizų kopijos. Jei perkate bulių ir norite įsitikinti, kad gaunate tą gyvulį, dėl kurio sutarėte, paprastai palyginate jo spalvą ir marginį su jo dokumentuose esančiais piešiniais.

– Ką gi, tada suprantu, ką norėjote man pasakyti anądien, kai kalbėjomės telefonu. Man jūsų kalbos tuomet pasirodė keistokos.

– Tai universalus metodas, – abejingu tonu atrėmė Benetas. – Ir iki šiol dar niekad nebuvo kilę bent kiek rimtesnių sunkumų.

– Nenorėjau jūsų įžeisti. Jeigu metodas veiksmingas, tada nėra ko pridurti. – Volfas atsiduso ir čia pat prabilo vėl: – Beje, kol valgote pyragą ir gurkšnojate kavą, norėčiau užduoti dar vieną klausimą. Bet gali būti, jog prieš atsakydamas turėsite kai ką prisiminti. Iškelkime hipotezę, kad Klaidas Osgudas iš tiesų užsimojo pakeisti Cezarį kitu buliumi. Kaip manote, kiek tinkamų kandidatų būtų galima rasti, sakykime, penkiasdešimties mylių spinduliu nuo pono Prato valdų? Tokių, kurie būtų kuo panašesni į Cezarį tiek sudėjimu, tiek marginiu? Be to, turėkite omenyje, kad pakaitalas toli gražu neturėjo būti tūkstančių dolerių vertas čempionas.

Benetas paprieštaravo:

– Bet juk aš jau sakiau, kad iš to plano nieko nebūtų išėję. Nesvarbu, koks didelis būtų buvęs panašumo laipsnis, Montė Makmilanas vis tiek būtų pastebėjęs apgaulę. Hikorį Cezarį Grindoną jis būtų atpažinęs tarp viso pasaulio bulių.

– Kalbėjau tik hipotetiškai. Pasistenkite kuo išsamiau atsakyti į mane dominantį klausimą, ir netrukus baigsime, sere. Taigi, kiek, jūsų nuomone, tokių bulių buvo galima rasti penkiasdešimties mylių spinduliu nuo pono Prato namų?

– Nieko sau klausimas... – Įbedęs akis į kavos puodelį ir lėtai kramtydamas gabalėlį pyrago, Benetas susimąstė. – Žinoma, vienas yra čia pat, netoliese stovinčioje palapinėje. Tai Viloudeilo bulius, jam dabar treji metai. Lygintis su Cezariu jis niekada negalėjo, bet išoriškai yra labai panašus į jį, – ir piešiniu, ir laikysena, ir eisena, ir taip toliau.

– Ar esate tikras, kad tenai, palapinėje – tikrai Viloudeilo bulius?

Pirmą akimirką Benetas atrodė aiškiai nustebęs, bet paskui nusiramino ir atsakė:

– Taip, ten tikrai Viloudeilas Zodiakas. Visai neseniai jis stojo prieš teisėjų komisiją, ir jo pigmentas gerokai tamsesnis už Cezario. – Benetas trumpam nutilo, siurbtelėjo kavos, o paskui pri-

dūrė: – Orinoke, Houlėjaus ūkyje yra bulius, kuris kuo puikiausiai galėtų pakeisti Cezarį, – tiesa, jo strėnos gerokai siauresnės, tik vargu ar kas nors tai pastebėtų net ir priėjęs arčiau, be to, daug kas šiuo atveju priklauso ir nuo to, kaip bulius stovi. Ponia Linvil, – ji gyvena netoli, kitame Kroufyldo gale, – irgi turi bulių, kuris tiktų gal net geriau nei Orinoko galvijas, bet nesu tikras, ar jis vis dar tebėra čia. Kaip supratau iš ūkininkės kalbos, ji ketino išsiųsti jį į Syrakuzą. Dar nereikėtų pamiršti ir Hikorio Bakingamo Pelo, Cezario pusbrolio, bet jis – jau negyvas.

– Kada jis krito?

– Maždaug prieš mėnesį. Nuo juodligės. Kartu su didžiąja dalimi Makmilano bandos.

– Taip. Tai buvo tikra katastrofa. Ar Bakingamas irgi buvo čempionas?

– Ne, kur jau ten. Ir jo, ir Cezario tėvas buvo senasis Hikoris Gabrielius, įspūdingo stoto ir labai gražus bulius, tačiau, kad ir koks puikus būtų reproduktorius, niekad negali tikėtis, jog kiekvieną kartą jo genai susijungs su karvės būtent taip, kaip reikia. Bakingamas buvo gražus pažiūrėti, bet pigmento sekreciją turėjo nekokią, o jo dukterys buvo dar prastesnės. Nuo 1936-ųjų, kai Džeimstoune vykusioje parodoje jis tesurinko šešiasdešimt aštuonis balus, jis daugiau niekur nebuvo eksponuojamas.

– Šiaip ar taip, jis jau buvo kritęs. Na, o kiti Osgudo bandos galvijai? Gal tarp jų irgi galėjo būti tinkamų kandidatų?

Lėtai papurtęs galvą, Benetas atsiliepė:

– Vargu. Yra vienas daug vilčių teikiantis jaunas bulius Fistelyfas Liuciferis, kurį būtų galima įtraukti į tą sąrašą, bet jis veikiau rudmargis negu gelsvai rudas. Ir vis dėlto apsirikti įmanoma, ypač jei žiūrėsi į tą bulių neįtardamas galimos apgaulės ir gerai nežinosi, kokią spalvą ir marginį turėjo Cezaris.

– Kiek Liuciferis šiandien kainuotų?

– Sunku pasakyti. Aukcione kaina priklauso nuo daug ko...

– O apytiksliai?

– Na, sakykime, tarp penkių ir aštuonių šimtų dolerių.

– Suprantu. Palyginti su keturiasdešimt penkiais tūkstančiais, – vos kelis dolerius.

Benetas piktai prunkštelėjo:

– Šiame pasaulyje dar negimė toks bulius, kuris būtų vertas 45 tūkstančių dolerių. Šią sumą Makmilanas gavo ne už patį Cezarį ir ne todėl, kad tas bulius tiek buvo vertas. Tai buvo Prato kyšis Makmilanui, kad šis, nors ir pasyviai, prisidėtų prie jo sumanyto gėdingo bei kompromituojančio pokšto. Kai kurie vyrai linkę Makmilaną pateisinti, girdi, prarasti aštuoniasdešimt procentų turimos galvi-

jų bandos dėl juodligės – baisus smūgis, žmogus buvo jau visai praradęs viltį, o Pratas pasiūlė jam tikrai nemažus pinigus, bet aš jums pasakysiu, jog, mano akimis žiūrint, nė pats Dievas negali pateisinti šitokio poelgio, ir dauguma galvijų augintojų man visiškai pritaria. Jau geriau baigčiau gyvenimą savižudybe, negu leisčiausi... Ei, Džordžai, čionai! Aš jau būčiau tuojau atėjęs. Kas yra?

Pakeliui vis atsimušdamas į kėdžių atlošus prie mūsų priėjo vienas iš vyrukų, kurį buvau pastebėjęs galvijų vertinimui skirtame aptvare, – aukštas plačiapetis vaikinas be vieno priekinio danties.

– Ar jie ten nė dešimt minučių negali apsieiti be manęs? – paklausė Benetas. – Kas gi dabar nutiko?

– Ne, pačiame aptvare neatsitiko nieko bloga, – paaiškino vaikinas. – Bet dėl suplūdusios žmonių minios mes negalime išvesti gyvulių iš aptvaro ir grąžinti jų ten, kur buvo. Ten prisirinko gal milijonas žmonių. Holšteino veislės galvijams skirtoje palapinėje po šiaudų kūgiu kažkas rado negyvą vyrą. Persmeigtą šakėmis. Nužudytą.

– Gerasis Dieve! – pašoko Benetas. – Kas tasai nelaimėlis?

– Nežinau. Ten nieko neįmanoma išsiaiškinti. Jums reikėtų pamatyti tą minią...

Ir tai buvo viskas, ką man pavyko nugirsti, nes abu vyrai pasuko prie išėjimo. Metodistė ryžtingai

ėmė vytis Benetą, bet sulaikiau ją ir pareiškiau, jog už valgį sumokėsiu aš. Ji paprašė devyniasdešimties centų, aš daviau jai visą dolerį ir vėl atsisėdau prie stalo priešais Volfą.

– Būtų visai natūralu, – pasiūliau, – jei nulėkčiau tenai ir pamėginčiau viską iššniukštinėti.

Tačiau Volfas tik papurtė galvą.

– Jau po trečios valandos, ir mes turime savų reikalų. Geriau jų ir imkimės.

Jis atsistojo, atsigręžęs atgal metė nuožmų žvilgsnį į sulankstomą kėdę, ir mudu išėjome. Lauke skintis kelią per žmonių spūstį buvo kur kas lengviau nei pirma, nes, užuot judėjusi visomis kryptimis vienu metu ir maišiusis, dabar minia gana vieningai ir sraunia srove tekėjo į vieną pusę, būtent ten, kur stovėjo gyvuliams skirtos palapinės, kitaip sakant, priešinga kryptimi, negu judėjome mes. Žmonės atrodė apimti jaudulio ir tiksliai žinantys, kur eiti, tarsi jiems kas nors būtų pranešęs, jog ten galima rasti auką ir nudobti ją vakarienei. Mes žingsniavome laikydamiesi paties plaukiančios minios kraštelio ir kiek galėdami vengėme susistumdymo.

Prie stalų, skirtų eksponuoti orchidėjoms, Čarlzo E. Šanko niekur nebuvo matyti, užtat ten sukinėjosi Reimondas Plenas, kuris į parodą buvo atvežęs *Laeliocattleya* ir *Odontoglossum* rūšis. Akis į akį susitikome su juo pirmą kartą, nors, žinoma,

stebėjome jo atvežtų gėlių pristatymą, kuris, beje, nė iš tolo neprilygo mūsiškiui. Milžiniškame pastate, kur driekėsi eilių eilės stalų bei suolų, ant kurių, galima sakyti, buvo eksponuojama viskas, pradedant „Angelų maistu" vadinamais pyragais, baigiant keturiolikos pėdų aukščio iš šiaudų nupintomis gandrų figūromis, tą popietę lankytojų, rodos, buvo tiek pat, kiek ir kitomis dienomis: arba čia vaikštinėjusių žmonių dar nebuvo pasiekusios naujienos iš Holšteino veislės gyvuliams eksponuoti skirtos palapinės, arba jie visi buvo gana užsispyrę ir labiau domėjosi gėlėmis bei daržovėmis negu lavonais.

Volfas persimetė su Plenu keliomis mandagumo frazėmis, o tada mudu ėmėmės darbo. Viena iš aštuoniolikos parodai išstatytų mūsų gėlių nusprendė parodyti savo kaprizus ir ėmė vysti, tad pakišau ją po suolu ir uždengiau laikraščiu. Paskui apžiūrėjome likusius augalus, tiems, kuriems reikėjo, ištiesinome lapus, kelis palaistėme ir prie šaknų apspaudėme žemę, be to, pašalinome pustuzinį žiedų, kurių galiukai jau buvo pradėję ruduoti.

– Bet šiaip jau gėlės laikosi kuo puikiausiai, – paguodžiau Volfą.

– Sausas, – apžiūrėjęs vieną lapą burbtelėjo jis. – Ačiū Dievui, kol kas dar neįsimetė raudonligė. Aha! Laba diena, pone Šanksai.

Ketvirtą valandą, lydimi padėjėjų ir nešini lapais balams skaičiuoti, pasirodė teisėjai. Vienas jų buvo apskritaveidis tipelis iš Rytinių valstijų sodininkų sąjungos, o kitas – Kaileris Ditsonas, jau kelis kartus teisėjavęs ir sostinėje vykusiose parodose. Jie abu prisimerkę ėmė atidžiai apžiūrinėti gėles bei diskutuoti, ir aplink juos netrukus susirinko šioks toks būrys žmonių.

Viskas įvyko taip paprastai ir lengvai, baltosios orchidėjos buvo įvertintos taip greitai, jog atrodė truputį kvaila, kad po šitiek įdėtų pastangų, po šitiek rūpesčių Volfui atiteko viso labo medalis ir visi trys kaspinai, o Šanksas negavo nieko, paguodai jam tik buvo patapšnota per petį, ir tiek. Bet jie abu žinojo, kaip šis įvykis bus aprašytas naujausiame išeisiančiame „American Orchid Gazette" numeryje ir kas jį skaitys. Šanksas pasirodė esąs toks kvailas, jog įsiuto ir bandė ginčytis su Kaileriu Ditsonu, ir tai pamatęs Reimondas Plenas visa gerkle nusikvatojo.

Kai teisėjai išėjo, išsiskirstė ir minia. Volfas ir Plenas ėmė plepėti, ir kai tai prasidėjo, aš supratau, kad šnekoms nebus galo ir kad man teks susidurti akis į akį su nuoboduliu. Volfas buvo užsiminęs, jog kai vertinimo komisija pabaigs darbą, jis norėtų apipurkšti savo gėles vandeniu, į kurį įlašinta šiek tiek nikotino ir įpilta muilo, tad iškrapščiau šitas medžiagas iš paties vienos karto-

ninės dėžės dugno, nuėjau atsinešti ąsotį vandens, padariau tirpalą ir supyliau jį į purkštuvą. Paskui, padedamas Pleno, Volfas kruopščiai apipurškė gėles, pastatė purkštuvą ant suolo ir vėl ėmė varinėti nepabaigiamas kalbas. Tuo tarpu aš sėdėjau ant dėžės, žiovavau ir mąsčiau, stengdamasis visapusiškai apsvarstyti idėją, kuri man kilo išgirdus vieną Volfo Benetui užduotą klausimą. Ir vis dėlto giliai širdyje tikėjausi, kad mano atsakymas neteisingas, nes jei būtų buvę priešingai, mudu su Volfu būtume atsidūrę gana keblioje situacijoje, o viltys gauti iš Osgudo honorarą būtų buvusios tokios menkutės, kad jau dabar galėjome krautis lagaminus ir važiuoti namo.

Užmečiau akį į savo rankinį laikrodį, pamačiau, kad jau be penkių minučių penkios, ir čia pat prisiminiau, jog penktą valandą pasiimti orchidėjų žadėjo ateiti Lilė Rouan. Tada suskatau atlikti dar vieną darbą, būtent sugalvoti pastabą, kuri išverstų ją iš koto. Ši mergina atrodė ir elgėsi taip, tarsi iki šiol jos nebuvo išmušę iš vėžių jokie jai pasakyti žodžiai, ir man toptelėjo, kad ji prašyte prašosi tokios pamokos. Suprantu, galima šiaip sau, tik juokais vadinti vyruką Eskamiliju, bet tas, kuris daro tai iš karto po to, kai, sprukdamas nuo besivejančio buliaus, žmogus peršoko per aptvaro viršų ir vos nepalydėjo galvos, turi būti pasiruošęs tikėtis, kad Eskamilijas tikrai neliks skolingas.

Bet sugalvoti gniuždančios replikos man taip ir nepavyko. Pirmiausia sutrukdė išeiti nutaręs Reimondas Plenas, kurio atsisveikinimas buvo toks mandagus ir rafinuotas, kaip ir bet kuri kita veikla, kurios tik jis imdavosi. Antra kliūtis nebuvo tokia aiškiai pastebima, kaip ką tik minėtoji, bet suerzino mane labiau nei pirmoji: pamačiau žmogų, kuris ištiesęs ranką pirštu rodė tiesiai į mane. Jis stovėjo praėjime tarp eilių, nutolęs nuo mūsų stalo gal per dešimt žingsnių, pirštu rodė į mane, ir tai, be jokios abejonės, buvo tas pats darbiniais drabužiais vilkintis išstypėlis šiaudų nešiotojas, kurį aš prieš tris valandas mačiau besidarbuojantį Holšteino veislės galvijams skirtoje palapinėje. Jam iš dešinės stovėjo kapitonas Barou, miesto policijos atstovas, o iš kairės – apygardos prokuroras Vodelis. Kai nepatenkintas suraukiau kaktą ir įbedžiau žvilgsnį į juos, visa trijulė žingtelėjo į priekį ir ėmė artintis prie manęs.

Kilstelėjęs vieną burnos kamputį Volfui burbtelėjau:

– Mums pasisekė. Turėsime draugiją.

Matyt, jie nusprendė, kad galvijų prižiūrėtojo paslaugų daugiau jiems nereikės, nes ilgšis nudrimblino į kitą pusę, o abu įstatymo sergėtojai patraukė tiesiai aukos, tai yra manęs, link. Abu vyrai atrodė rūstoki ir rimtai nusiteikę ir į mudviejų su Volfu pasisveikinimą atsakė tik santūriai linktelėdami galvas.

Volfas tarė:

– Kaip suprantu, turite dar vieną lavoną ir šį kartą jums nereikia jokių mano paaiškinimų.

Vodelis kažką sumurmėjo, o Barou, nekreipdamas į juos nė menkiausio dėmesio, įbedė žvilgsnį į mane ir pareiškė:

– Šį kartą norėčiau, kad pasiaiškintumėte jūs. Pasiimkite skrybėlę ir eikite su mumis.

Kreivai šyptelėjęs paklausiau:

– Atleiskite, kur turėčiau eiti?

– Į šerifo kontorą. Mielai parodysiu jums kelią. Luktelėkite minutėlę.

Ir jis ištiesė į mane savo leteną. Aš sunėriau rankas ant krūtinės, žingtelėjau atgal ir pratariau:

– Mums visiems derėtų minutėlę palaukti. Aš turiu ginklą ir – leidimą jam. Ginklas yra teisėta mano nuosavybė. Juk niekas iš mūsų nenori prisidaryti beprasmių nemalonumų. Ar ne?

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS

Volfas maloniu balsu pratarė:

– Duodu jums žodį, kapitone, mano akivaizdoje jis tikrai jūsų nenušaus. Jis puikiai žino, kad smurtas man nepatinka. Beje, tas ginklas priklauso man. Duok jį šen, Arči.

Ištraukiau revolverį iš dėklo ir padaviau Volfui. Jis pakėlė ginklą, prisikišo jį arčiau prie veido, atidžiai apžiūrėjo ir po kelių akimirkų pareiškė:

– Tai trisdešimt aštunto kalibro „Worthingtonas", serijos numeris 63092T. Jei būtinai norite jį atimti, kapitone, – nors, kaip teisingai pažymėjo ponas Gudvinas, neturite tam jokios teisės, – tada duokite man užpildytą ginklo konfiskavimo aktą, ir aš jums jį atiduosiu.

Kapitonas Barou suurzgė:

– Velniop tą komediją. Pasilikite savo sumautą ginklą. Eime, Gudvinai.

Bet aš tik papurčiau galvą.

– Aš irgi turiu teisę pasilikti čia, kur dabar esu. Ir iš viso, ko jūs siekiate? Jei norite, kad padaryčiau jums paslaugą, paprašykite. Bet jei ketinate įsakinėti, parodykite man popierių, pasirašytą atitinkamų pareigūnų. Taisykles jūs žinote ne blogiau už mane. O kol kas geriau nė pirštu manęs nelieskite, nebent esate tikras, kad pajėgsite išsrėbti tai, ko privirsite.

Čia įsiterpė Vodelis.

– Mes irgi žinome įstatymus, tik čia taikome juos šiek tiek laisviau. Nužudytas žmogus, ir kapitonas Barou norėtų užduoti jums kelis klausimus.

– Tai tegul klausia. O jei kapitonas pageidauja pasikalbėti su manimi akis į akį, tuomet tegul mandagiai paprašo mano draugijos, o ne bando mane šokdinti. – Ir aš, atsigręžęs į Barou, pridūriau: – Dieve mano, juk aš puikiai suprantu, ko iš manęs norite. Mačiau tą beždžionę, kuri atėjo drauge su jumis ir pirštu parodė jums mane. Žinau, kad šiandien po pietų jis matė mane Holšteino veislės galvijams skirtoje palapinėje netoli šiaudų kupetos besikalbantį su dviem pažįstamais. Be to, mane jau spėjo pasiekti gandai, jog po tuo šiaudų kūgiu buvo rastas negyvas žmogus, o į jo kūną buvo įbestos šakės. Taip pat numanau, kad tai buvo tas pats šiaudų kūgis, prie kurio aš buvau sustojęs. Tokia jau mano laimė... O dabar jūs norite sužinoti, kodėl aš ten buvau, apie ką kal-

bėjausi su savo pažįstamais, kokį motyvą turėjau persmeigti nužudytąjį šakėmis, o kadangi gydytojas nustatė, jog vyras mirė antrą valandą šešios minutės, jūs pageidautumėte, kad papasakočiau, ką veikiau šiandien nuo dešimtos valandos ryto iki keturioliktos valandos trisdešimt septynių minučių. Argi ne taip?

– Taip, – pritariamai linktelėjo galvą Barou. – Tik mus labiau domina, ką veikė nužudytasis, o ne jūs. Kada paskutinį kartą jį matėte?

Kreivai šyptelėjęs, aš jam atsakiau:

– Bandykite dar kartą. Aš šio triuko atsisakiau jau seniai. Pirmiausia pasakykite man, kas jis toks, arba, tiksliau sakant, kas jis buvo.

Nė akimirką neatitraukdamas nuo manęs akių, Barou tarė:

– Nužudytasis buvo Hovardas Bronsonas.

– Ką jūs sakote?! – perkreipiau lūpas ir, mandagiai nustebęs, kilstelėjau antakius. – Klaido Osborno draugas? Ar jo tapatybė jau galutinai patvirtinta?

– Taip. Tai padarė Osgudas ir jo duktė. Kada paskutinį kartą matėte nužudytąjį?

– Šiandien rytą, apie pusę vienuoliktos, lipantį iš Osgudo automobilio, sustojusio priešais viešbutį. Paskui panelė Osgud, ponas Volfas ir aš nuvažiavome toliau.

– Ar gerai jį pažinojote?

– Niekada anksčiau nebuvau jo sutikęs, pirmą kartą pamačiau tą vyruką pirmadienį po pietų.

– Gal palaikėte su juo glaudžius santykius?

– Ne.

– Gal turėjote kokių artimų asmeninio pobūdžio kontaktų?

– Na... Ne.

– Ką reiškia tasai „Na...“?

– Nieko nereiškia. Neturėjau.

– Ar jus siejo kokie nors finansiniai susitarimai ar sandoriai? Gal mokėjote jam arba jis jums mokėjo?

– Ne.

– Tada gal paaiškintumėte, kaip čia atsitiko, kad ant tuščios rudos odinės piniginės, kurią radome vidinėje jo švarko kišenėje, tiek išorėje, tiek viduje pilna jūsų pirštų atspaudų?

Žinoma, pagrindinį smūgį tas mulkis nusprendė smogti pokalbiui baigiantis. Jeigu jis būtų pasielgęs kitaip, jei šį klausimą būtų uždavęs man iš pat pradžių, aš tikriausiai būčiau užsikirtęs, ėmęs mikčioti ir mykti, bet dabar turėjau pakankamai daug laiko viską apmąstyti ir pasiruošti.

Todėl atsainiai šyptelėjau ir pasakiau:

– Mielai paaiškinsiu. Vakar vakare Osgudo namuose radau tą piniginę gulinčią verandoje. Žvilgtelėjau vidun norėdamas apžiūrėti joje esančius dokumentus ir pagal juos nustatyti piniginės sa-

vininką, išsiaiškinau, kad ji priklauso Bronsonui, o tuomet jam ją grąžinau. Nė nepamaniau, kad turėčiau nuvalyti nuo jos savo pirštų atspaudus.

– Ak šit kaip! Jūs pasiruošėte iš anksto.

– Ką pasiruošiau? – nekaltu tonu pasiteiravau. – Piniginę?

– Paaiškinimą.

– O taip, vykdamas su reikalais į kaimą, visada pasiimu nemenką jų atsargą. – Akimirką aš vėl perkreipiau lūpas, o tada kreipiausi į jį: – Dėl Dievo meilės, pakrutinkite savo smegeninę. Jei būčiau nugnybęs tą vyruką ir apžiūrėjęs jo piniginę arba jeigu būčiau radęs jį jau nužudytą ir išnaršęs jo piniginę, argi būčiau visur ant jos palikęs savo pirštų atspaudus? Ar jums tikrai atrodo, jog esu iš tų, kurie galėtų taip pasielgti? Tačiau galiu paminėti vieną smulkmeną, kuri jums galbūt padėtų. Jūs ką tik sakėte, kad piniginė buvo tuščia. Bet vakar vakare, kai ją radau ir grąžinau Bronsonui, joje pūpsojo nemažas pluoštas banknotų, sakyčiau, gal kokie du tūkstančiai dolerių.

Ir kaip tik tą akimirką pasireiškė Volfo genijus. Sakau „genijus" ne todėl, kad jis būtų taip staiga ir ekspromtu sugalvojęs kokią gudrybę, o dėl to, jog jis iš anksto numatė, kad tokios gudrybės prireiks, ir turėjo pakankamai daug laiko pasiruošti. Tuo momentu gerai nė nesusigaudžiau, kas čia vyksta; nekreipdamas pernelyg daug dėmesio į

Volfą, akies krašteliu pastebėjau tik tiek, kad jis, demonstratyviai rodydamas bodėjimąsi pokalbiu, kuriame visiškai nedalyvavo, įsikišo revolverį į šoninę savo švarko kišenę, pasiėmė purkštuvą ir ėmė čiupinėtis apie purkštuko antgalį bei spaudyti purškimo svirtelę.

– Ką tik patarėte man pasinaudoti smegenine, – tarė Barou. – Ką gi, pamėginsiu. Ar ką nors iš piniginės paėmėte?

– Šiandien? Šiandien aš jos akyse nemačiau. Piniginę buvau radęs vakar ir tik vieną kartą.

– Nesvarbu, ar šiandien, ar kada anksčiau. Ar ką nors išėmėte iš piniginės?

– Ne.

– Ar apskritai ką nors iš Bronsono paėmėte? Ką nors iš asmeninių jo daiktų?

– Ne.

– Ar sutiktumėte, kad jus apieškotume?

Nepasakyčiau, jog mano smegenys ėmė ūžte ūžti, bet vis dėlto pradėjo dirbti smarkiau. Per pusę sekundės mano galvoje viena po kitos, stengdamosi viena kitą išstumti, šmėstelėjo penkios ar šešios galimybės. Tuo tarpu pasistengiau apdovanoti kapitoną Barou nedrąsia šypsena, kad jis matytų, koks aš taikus bei romus, be to, akies krašteliu žvilgtelėjau šiek tiek į šoną ir pastebėjau, jog Nero Volfo dešinės rankos smilius, kuris dar visai neseniai pusiau sulenktas ir šiek tiek pasislėpęs

po švarko skvernu buvo uždėtas ant purškimo svirtelės, dabar buvo nukreiptas į mane ir krutėjo į šonus. Tai buvo lemiama akimirka. Tikėdamasis, kad Dievo padedamas teisingai supratau, ką reiškia tas krutinamas pirštas, mandagiai atsakiau kapitonui Barou:

– Atleiskite už tokį neryžtingumą, bet niekaip negaliu nuspręsti, kas jus labiau suerzintų: nepatenkinti malonaus jūsų prašymo ir priversti imtis įstatymų numatytų priemonių ar leistis apieškomam ir palikti jus tuščiomis rankomis. Dabar, kai neturiu revolverio ir jūs negalite manęs nuginkluoti...

Ir kaip tik tą akimirką su nikotinu ir muilu sumaišyta vandens čiurkšlė visa jėga pataikė jam tiesiai į veidą.

Kapitonas Barou išsigandęs kažką neaiškiai burbtelėjo, suspiegė, paskui trumpam apakintas atšoko į šalį, ir tai buvo dar vienas labai svarbus momentas. Mano ranka žaibiškai įslydo į vidinę švarko kišenę, vėl išnėrė laukan ir, nė nespėjus stabtelėti bei pagalvoti, ką daryti toliau, kyštelėjo stručio oda aptrauktą ir dokumentams skirtą mano dėklą į šoninę apygardos prokuroro Vodelio švarko kišenę, šis šūkčiodamas iš susijaudinimo jau žengė prie kapitono. Daugiau nepajudinau nė piršto ir toliau stovėjau, kur stovėjęs. Barou čiupo nosinę ir nusišluostė ja akis. Per susirinkusių

smalsuolių būrelį nusirito murmesio banga. Volfas, siūlydamas savo nosinę, aiškiai apgailestaudamas tarė:

– Tūkstantį kartų atsiprašau jūsų, kapitone.

Ant Barou smakro ir ausų vis dar tebekabojo tviskantys lašeliai, bet akis jam jau pavyko nusišluostyti. Kapitonas atsigręžė į mane ir įniršęs paklausė:

– Velniškai geras triukas, ką? Iš kur jį iškasėte?

– Ką iškasiau? Ar jūs visai išprotėjote?

– Po velnių, jūs teisus, – išprotėjau! – Ir jis staiga pasisuko į Vodelį: – Ką jis veikė, kai tas nerangus storulis apipurškė man veidą ir buvau priverstas užsimerkti?

– Nieko, – atsakė Vodelis. – Jis visiškai nieko neveikė. Tiesiog stovėjo čia pat, šalia manęs. Nė piršto nepajudino.

– Ir aš galiu patvirtinti, jog taip buvo, – įkišo savo trigrašį Volfas. – Jei būtų bent kiek krustelėjęs, būčiau pastebėjęs.

Vodelis pervėrė Volfą nuožmiu žvilgsniu ir piktai drėbė:

– Koks jūs gudruolis ir kaip puikiai mokate pataikyti ten, kur reikia.

– Aš jau atsiprašiau, sere.

– Tegul jus velniai... O kaip jums patiktų, jeigu nusivestume jus į teismo rūmus pasikalbėti?

Volfas tik papurtė galvą.

– Jūs pernelyg pasidavėte įniršiui, kapitone. Aš dėl to jūsų nekaltinu, tik abejoju, ar už tai, ką padariau, iš viso baudžiama. Sulaikyti mane už tai, kad netyčia apipurškiau jus muiluotu vandeniu... Na, sakyčiau, labai skubotas sprendimas...

Bet kapitonas Barou daug nesiterliodamas atsuko jam nugarą ir vėl kreipėsi į Vodelį:

– Sakote, jis nė nepajudėjo iš vietos?

– Gudvinas? Nė nekrustelėjo.

– Ar jis nieko neperdavė Volfui?

– Tikrai ne. Prie Volfo jis nebuvo priartėjęs mažiau kaip per dešimt pėdų.

– Ir nieko jam nenumetė?

– Ne.

Praėjime iš abiejų pusių buvo susirinkę gal po tuziną smalsuolių. Kapitonas pakeltu balsu kreipėsi į juos:

– Gal kas nors iš jūsų pastebėjo, kaip šis vyras išsitraukė ką nors iš kišenės ir perdavė anam storuliui, padėjo kur nors kitur arba nusviedė šalin? Nebijokite atvirai tai pripažinti. Aš – kapitonas Barou, o jeigu ką nors matėte, tai nepaprastai svarbu.

Bet smalsuoliai kaip susitarę papurtė galvas, o keli iš jų neaiškiai burbtelėjo nieko nematę. Ten stovėjusi moteris dvigubu pagurkliu atsiliepė:

– Aš žiūrėjau į jus. Jums į veidą paleista čiurkšlė... Tai buvo kaip scena iš kino filmo, bet jeigu

jis būtų ką nors metęs ar panašiai, tikrai būčiau tai pastebėjusi, nes man pro akis nepraslysta niekas.

Porą kartų kažkas nervingai nusijuokė, ir Barou nuo šitos diletantų draugijos nusigręžė. Jis apsižvalgė aplink, ir man jo netgi pagailo. Stovėjau kaip įbestas, nė nepasijudinau. Apink mane gal per šešias pėdas nebuvo tokios vietos, kur būčiau galėjęs ką nors paslėpti. Toje pusėje, kur buvau atsisukęs veidu, ant suolų stovėjo vazonai su orchidėjomis; man už nugaros buvo stalas, ant kurio stovėjo skintų jurginų primerktos vazos, bet nei suolo, nei stalo pasiekti aš niekaip negalėjau. Taip ir stovėjau sunėręs ant krūtinės rankas.

Tuo tarpu Barou netruko vėl atgauti neprilygstamą, susižavėjimo vertą orumą. Jis nosine ramiai nusišluostė paausius bei pasmakrę ir tarė man:

– Prašau jus vykti su manimi į teismo rūmus, kur ketinu apklausti jus dėl Hovardo Bronsono nužudymo. Jei vis dar negalite apsispręsti, kas labiau mane suerzintų, galiu jums pranešti, jog nepraeis nė dvidešimt minučių, kai gausiu oficialų jūsų suėmimo orderį, juolab kad pagrindinis liudytojas...

– Atleiskite, – kuo švelniausiu balsu vėl įsiterpė Volfas. – Suprantama, po šio nemalonaus incidento mes jums skolingi paslaugą, kapitone. Nemanau, kad primygtinai reikalausi parodyti orderį, Arči. Šį kartą mes tikrai turėtume bendradarbiauti.

– Kaip liepsite, viršininke.

– Eikite. Šiaip ar taip, asmeniškiems pokalbiams čia pernelyg vieša vieta. Aš prisidėsiu prie jūsų vėliau. O kol kas, pone Vodeli, jei galėtumėte skirti man porą minutėlių, norėčiau papasakoti, ką man vakar vakare pavyko išsiaiškinti apie Klaidą Osgudą ir poną Bronsoną. Beveik valandą kalbėjausi su ponu Bronsonu, uždavinėjau jam klausimus ir manau, kad jums bus įdomu sužinoti, kas paaiškėjo per apklausą.

– Na... ketinau eiti su kapitonu Barou...

Volfas gūžtelėjo pečiais.

– Bet dabar, kai Bronsonas irgi nužudytas, jums, be abejo, būtų įdomu tai sužinoti.

– Kaip manote, kapitone?

– Darykite taip, kaip jums atrodo geriau, – atsakė Vodeliui Barou. – Jūs – apygardos prokuroras, jūs čia ir vadovaujate. Su Gudvinu susitvarkysiu ir vienas. – Šiuos žodžius Barou ištarė tokiu tonu, tarsi jam tebūtų reikėję iki raudonumo įkaitinto žarsteklio ir kankinimo žnyplių. – Ar jau galiu eiti?

Vodelis pritariamai linktelėjo.

– Taip. Aš irgi tuoj ateisiu.

Tuo tarpu aš Volfo paprašiau:

– Kai pasiimti žadėtų orchidėjų čia ateis jauna mergina, pasakykite jai, kad išėjau į mišką rinkti mėlynių.

Visą kelią, kol išilgai perėjome visą pagrindinį parodai skirtą pastatą iki pat išėjimo, ir paskui, už centrinės palapinės, kai skynėmės kelią per minią, Barou žingsniavo man iš paskos, o jo alkūnė visą laiką buvo vos per dešimt colių atsilikusi nuo mano dešinės alkūnės, ir tai aiškiai rodė, kad jis mokėsi policijos mokykloje. Čia mūsų laukė policijos automobilis nuleistu stogu, prie vairo sėdėjo policininkas. Man buvo liepta lipti į mašiną ir sėstis šalia vairuotojo, o Barou klestelėjo ant užpakalinės sėdynės. Jis nė akimirką neatitraukė nuo manęs akių, ir aš pamaniau, kad jo įtarimą, esą aš turiu kažką, ką norėčiau nuslėpti ar išmesti, ko gero, sukėlė Volfo elgesys su purkštuvu.

Nors parodai skirtoje teritorijoje eismas buvo labai intensyvus, po penkių minučių sustojome priešais teismo rūmus. Užuot įžengę pro paradines duris, – kai prieš parą Vodelis pasikvietė čionai Osgudą, šis būtent taip ir padarė, – mes nuėjome prie šoninio įėjimo, vedančio į pirmąjį rūmų aukštą. Koridoriuje buvo tamsu ir trenkė dezinfekcijos priemonėmis bei pusiau išsivadėjusiu tabaku. Priekyje mūsų ėjęs policininkas sustojo prie durų, ant kurių buvo užrašyta „ŠERI AS“ („F“ raidė buvo nukritusi), pasuko rutulio formos rankeną, ir aš paskui jį įžengiau į kabinetą, o Barou nusekė man iš paskos. Tai buvo didelis, bet tamsus ir gerokai apleistas kambarys, kuriame

stovėjo aptriušę stalai bei kėdės, o prie kambario kampe pastatyto rašomojo stalo sėdėjo vienintelis prieš mums įeinant čia buvęs asmuo, – visiškai plikas ponas raudonu veidu, užsidėjęs akinius pauksuotais rėmeliais, – jis mums linktelėjo, bet nepratarė nė žodžio.

– Dabar jus apieškosime, – pareiškė Barou.

Aš abejingai linktelėjau galva ir atsistojau apieškojimui tinkama poza. Žinojau, kad toks buvo planas, kad tai, ką dabar turėjau ištverti, taip pat buvo to plano dalis ir kad Volfas būtinai turėjo įmesti mane apdraskyti šunims, kad pats galėtų akis į akį pasikalbėti su apygardos prokuroru ir nutaikęs progą slapčia kyštelėti ranką į jo švarko kišenę. Tad pasidaviau jų valiai ir netrukus dar kartą įsitikinau, jog jie visi buvo baigę policijos mokyklą. Jie kruopščiai mane apieškojo, galėjau pasidžiaugti nebent tuo, kad neišardė mano drabužių siūlių. Kai procedūra buvo baigta, vėl susidėjau savo daiktus į jiems skirtas vietas ir atsisėdau. Barou liko stovėti įbedęs žvilgsnį žemyn, tiesiai į mane. Mintyse stebėjausi, kodėl jis neina nusiprausti veido, nes nikotinas ir muilas turėjo nemaloniai deginti odą. Bet policininkai, pasirodo, yra tvirti, ugnį ir vandenį perėję vaikinai.

– Jūs atėjote pas mus spjaudydamasis ugnimi, – tariau jam, – ir tai buvo didžiausia jūsų klai-

da. Mudu su Volfu esame pripažinti ir įstatymus gerbiantys detektyvai.

Kapitonas Barou suurzgė:

– Liaukitės. Nepagailėčiau mėnesio atlyginimo, kad tik sužinočiau, kaip jums tai pavyko, ir galbūt kada nors tai išsiaiškinsiu, bet – ne dabar. Ne, neketinu jūsų apkulti. Bent jau kol kas ne. – Jis žvilgtelėjo į šalį norėdamas įsitikinti, ar prie rašomojo stalo įsitaisęs policininkas jau pasiruošė bloknotą bei rašiklį, ir tęsė: – Tik noriu išsiaiškinti porą dalykėlių. Taigi jūs tvirtinate, kad niekada ir nieko iš Bronsono nepaėmėte?

– Nepaėmiau.

– Ar įtariate, jog Bronsonas buvo kaip nors susijęs su Klaido Osgudo nužudymu?

– Pasičiupote ne tą žmogų. Visus įtarimus formuluoja ir pagrindžia ponas Volfas. Aš tik padedu jam biure tvarkyti popierius.

– Ar atsisakote atsakyti į mano klausimą?

– Ne, tikrai ne. Jei norite sužinoti, ar aš pats įtariau Bronsoną žmogžudyste, atsakau jums, kad ne. Man nepavyko rasti motyvo.

– Gal jo santykiuose su Klaidu buvo kokia nors detalė, kuri galėjo tą motyvą atskleisti?

– Nagi, pažvelkite į mane. Jūs tik gaištate laiką. Dar užvakar, antrą valandą popiet, Osgudų, Pratų ir Bronsono mudu su Volfu apskritai nepažinojome. O domėtis kai kuriais iš jų ėmėme tik todėl,

kad Osgudas mus pasamdė ištirti savo sūnaus nužudymo aplinkybes. Tuo pat metu tyrimą pradėjote ir jūs. Jeigu jums nepavyko surinkti pakankamai svarių įrodymų, nežinote, ką daryti, ir dabar norite išpešti tai, ką pavyko išsiaiškinti mums, kad galėtumėte padaryti bent kiek įtikinamesnį pareiškimą spaudai, kreipkitės į poną Volfą. Juk ką tik sakėte norįs apklausti mane tik dėl Hovardo Bronsono nužudymo.

– Kaip tik tai aš ir darau.

– Tai tęskite apklausą.

Jis šiurkščiai paspyrė kėdę ir atsisėdo.

– Vakar vakare Volfas apklausė Bronsoną. Apie ką buvo kalbamasi?

– Paklauskite pono Volfo.

– Jūs neatsakysite?

– Puikiai žinote, kad ne. Esu dirbantis žmogus ir nenoriu to darbo prarasti.

– Aš irgi nenoriu prarasti darbo. Bet tiriu žmogžudystę, Gudvinai.

– Aš – irgi.

– Ar tyrėte ją ir tą akimirką, kai šiandien po pietų įžengėte į palapinę, kurioje buvo nužudytas Bronsonas?

– Ne, tuo momentu žmogžudystės netyriau. Tiesiog laukiau, kol Lu Benetas ras laisvą minutėlę ir galės išeiti iš aikštelės, kurioje teisėjai vertino gyvulius. Belaukdamas atsitiktinai pastebėjau,

kaip į palapinę įsmuko Nensė Osgud, ir iš smalsumo ją pasekiau. Radau ją gyvulių aptvare besišnekučiuojančią su Džimiu Pratu. Žinojau, kad išgirdęs apie tai jos tėvas labai supyks, o turint omenyje dabartines aplinkybes tai niekam nebūtų išėję į naudą, todėl patariau atidėti susitikimą ir tuojau pat išsiskirti; jie taip ir padarė, o aš grįžau į metodistų palapinėje veikiančią užkandinę, kur buvo mano darbdavys.

– Kaipgi jiems ir jums pačiam pavyko išsirinkti kaip tik tą vietą, kur gulėjo Bronsono kūnas?

– Aš vietos tikrai nesirinkau, tiesiog radau juodu ten stovinčius. Nežinau, kodėl jie išsirinko kaip tik tą vietą, tačiau gali būti, jog tarp nusikaltimo ir jaunuolių susitikimo vietos nėra jokio ryšio. Manyčiau, kad jeigu jie būtų žinoję, ką slepia šiaudų kupeta, tikrai būtų susitikę kur nors kitur.

– Ar jūs žinojote, kas yra po šiaudais?

– Leisiu jums spėti iš trijų kartų.

– Ar žinojote?

– Ne.

– Kodėl jums taip rūpėjo kuo greičiau juos iš ten išvyti?

– Nepasakyčiau, jog labai rūpėjo. Tiesiog man toptelėjo, kad tiedu jaunuoliai elgiasi gana kvailai būtent dabar duodami papildomą dingstį sklisti panašiems gandams.

– Vadinasi, jūs neigiate rūpinęsis, kad niekas nesužinotų, jog jie ten apskritai buvo, ar ne?

– Kodėl būčiau turėjęs tuo rūpintis? Nieko panašaus. Sakykime, mane apniko nuojauta, kad būtų geriau, jeigu jie iš ten dingtų.

– Tai kodėl tuomet papirkote palapinėje dirbusį gyvulių prižiūrėtoją?

Čia jis, žinoma, ir vėl išsidavė. Ir vis dėlto man šis klausimas buvo nepageidaujamas ir labai neparankus.

– Šito klausimo aš ir laukiau, – atsakiau kapitonui Barou. – Dabar tikrai pataikėte man į skaudamą vietą, nes vienintelis paaiškinimas, kurį galiu jums pateikti ir kuris, beje, yra tikra tiesa, yra toks: aš – beprotis. Kartais pasijuntu nelyginant berniūkštis ir imu elgtis neapgalvotai, – kaip tik toks priepuolis mane ištiko ir stovint prie šiaudų kupetos. Tą pokalbį atpasakosiu jums žodis žodin. – Aš taip ir padariau, nepraleidau nė vienos smulkmenos, atpasakojau tą pokalbį būtent taip, kaip jis vyko, iki pat to momento, kai gavęs iš manęs pinigų darbininkas nuėjo. – Štai, – pridūriau, – aš tiesiog buvau įsijautęs į Robino Hudo vaidmenį. O kai buvo rastas lavonas, tasai bjaurybė pamanė, jog bandžiau jį papirkti įbrukęs apgailėtiną dešimties dolerių banknotą. Jūs irgi taip pagalvojote. Prisiekiu Dievu, dar šį vakarą iškratysiu niekšelio kišenes ir dešimtinę atsiimsiu.

Barou suniurnėjo:

– Ką jau ką, o regzti paaiškinimus jūs tikrai mokate. Pirštų atspaudai ant piniginės... Taip ir patikėjau, kad toks vyrukas kaip Bronsonas lyg niekur nieko paliks verandoje gulėti savo piniginę su dviem tūkstančiais dolerių... Dabar vėl sumąstėte kai ką nauja. Ar bent suvokiate, koks jūs talentingas?

– Jau sakiau, kad man buvo aptemęs protas. Tačiau, negalėdamas įrodyti priešingai, galėtumėte įtarti, jog esu visiškai sveikas. Argi aš panašus į liurbį, kuris absoliučiai nepažįstamam žmogui bandytų užkišti burną dešimties dolerių banknotu ir reikalautų iš jo, kad šis nuslėptų žmogžudystę? Jei būčiau rimtai ėmęsis papirkinėjimo, vidutinės šioje apygardoje gyvenančių žmonių pajamos būtų šovusios į viršų kaip fejerverko raketa. Beje, ar tas stuobrys tvirtina, kad prašiau jo niekam nieko nepasakoti ar bent jau būti diskretiškam?

– Mes visi čia stuobriai. Bet kodėl gi ne, galėsite pabandyti įtikinti iš tų pačių stuobrių parinktus prisiekusiuosius, kad tiesiog esate įpratęs tik šiaip sau, norėdamas pasilinksminti, į kairę ir į dešinę švaistytis dešimties dolerių banknotais.

Aš piktai prunkštelėjau:

– Nagi, atskleiskite man tiesą, brolau. Kuo čia dėti prisiekusieji? Ar mane, žmogų, iš esmės priklausantį tam pačiam visuomenės sluoksniui, kaip

ir jūs pats, ketinate tempti į teismo salę? Atleiskite, paklausiu tiesiai: ar jau visai pakvaišote?

– Ne. – Kapitonas prisimerkęs įdėmiai mane nužvelgė ir pasikasė sprandą. – Ne, Gudvinai, nepakvaišau. Ir nesitikiu sulauksiąs tos malonios akimirkos, kai prisiekusieji pasakys, ką apie jus mano. Taip pat negriežiu ant jūsų danties, nes jūs su savo viršininku suvėlėte visą Osgudo bylos tyrimą ir išpūtėte didžiulę sensaciją. Man visai nerūpi nei tai, kad jūs apsukrūs ir galvoti, nei iš kur atvykote, nei kiek išsunkėte iš Osgudo už savo paslaugas, bet dabar, kai maišas jau atrištas, reikia išpilti jį visą. Iki pat dugno. Ar suvokiate tai?

– Tai pirmyn, ištuštinkite jį.

– Taip ir padarysiu. Ir niekas, ničniekas neišslys man iš akių, netgi tuomet, kai į tą pusę nė nežiūrėsiu. Jūs vis kartojate „paklauskite Volfo", ir aš jo paklausiu, bet kol kas klausiu jūsų. Tai kaip, ar pagaliau praversite burną, ar ne?

– Dievulėliau, aš jau užkimau bekalbėdamas, net gerklę skauda.

– Taigi. Turiu piniginę, o ant jos – pilna jūsų pirštų atspaudų. Turiu banknotą, kurį davėte palapinėje dirbusiam gyvulių prižiūrėtojui. Tai ar papasakosite man, ką paėmėte iš Bronsono ir kur padėjote?

– Jūs mane tiesiog skatinate meluoti, kapitone.

– Gerai, paskatinsiu jus dar labiau. Šį rytą, kai Bronsonas pasirodė viešbučio vestibiulyje, ten buvo ir šerifo pavaduotojas. Kai Bronsonas įėjo į telefono būdelę ir paprašė operatorės, kad sujungtų jį su pašnekovu Niujorke, šerifo pavaduotojas įsmuko prie gretimo telefono aparato. Jis girdėjo, kaip kažkam, esančiam Niujorke, Bronsonas sakė, jog vyrukas, pavarde Gudvinas, smogė jam į žandikaulį ir atėmė kvitą, bet jis vis tiek tikisi, kad jam pavyks sėkmingai užbaigti tą reikalą. Na?

– Jėzau, – atsiliepiau aš, – juk tai tiesiog nuostabu. Dabar jums belieka paliepti Niujorko policijai, kad sučiuptų tą kažką ir perleistų per kavamalę...

– Dėkoju už patarimą. Koks tai buvo kvitas ir kur jis dabar?

Bet aš tik papurčiau galvą ir atsakiau:

– Šerifo pavaduotojas, matyt, kažką ne taip nugirdo. Gal to vyruko pavardė buvo Dudvinas, Goldšteinas arba Di Madžijo...

– Kaip aš norėčiau jus *prikulti*. Dieve mano, kaip man patiktų ploti jums taip, kad išsitiestumėte kiek ilgas, – atsiduso Barou. – Na, tai ar pagaliau prisipažinsite?

– Aš neturiu ko prisipažinti.

– Viešbučio registratūroje įrašėte, kad jūsų vardas – Arčis. Ar tai tiesa?

– Taip.

Tada jis grįžtelėjo į savo kolegą ir tarė:

– Bilai, antrame aukšte rasi laukiantį teisėją Hatčinsą. Nubėk pas jį ir paprašyk, kad jis išduotų arešto orderį. Arčio Gudvino vardu. Tik paskubėk, negalime gaišti.

Nustebęs kilstelėjau antakius. Kazokas negaišuodamas išsiskubino. Tuo tarpu aš paklausiau:

– O kokios čia pas jus gyvenimo sąlygos, ar geros?

– Pakenčiamos. Kadangi vyksta paroda, visos kameros pilnos. Bet kai tik būsite pasiruošęs pasikalbėti dalykiškai...

– Ar jūs nesuprantate angliškai? Taip pasielgęs su manimi turėsite galybę nemalonumų, turėsite iškęsti pilvo skausmus ir sulauksite ant savo galvos daug nusiskundimų.

Bet jis atrodė nepalenkiamas. Mudu taip ir sėdėjome. Po kelių minučių nešinas arešto orderiu grįžo jo draugužis, paklausiau, ar galiu žvilgtelėti į dokumentą, ir šįkart mano prašymas buvo patenkintas. Tuomet Barou vėl paėmė orderį man iš rankų, liepė eiti drauge, ir aš, įsiterpęs tarp jųdviejų, nužingsniavau tamsiu koridoriumi, paskui pasukau už kampo, iki pat galo perėjau dar vieną ir pagaliau atsidūriau kabinete, mažesniame nei tas, kurį ką tik palikau, bet ne tokiame apskurusiame, o ant jo durų buvo užrašyta „Kalėjimo viršininkas". Prie popieriais apversto stalo, šalia kurių dar buvo pastatyta ir vaza su gėlėmis, sėdėjo apkūnus

ir iš pažiūros apsimiegojęs vyrukas. Pamatęs mus, jis išleido žemą, į urzgesį panašų garsą, tarsi būtų šuo, kuriam sudrumstėme ramybę. Barou padavė jam popierių ir paaiškino:

– Pagrindinis įtariamasis Bronsono nužudymo byloje. Mes su juo šneką baigėme; beje, jūs tikriausiai norėsite pasiimti jam priklausantį didelį lenktą peilį. Šiek tiek vėliau arba rytoj iš ryto užeisiu pasiimti arešto orderio kopijos. Jeigu jis pageidaus pasimatyti su manimi, nesvarbu, – dieną ar vidury nakties, – tuoj pat atveskite jį pas mane.

Kalėjimo viršininkas paspaudė stale įtaisytą mygtuką, akimis permetė arešto orderį, paskui pažvelgė į mane ir karktelėjo:

– Dievaži, drauguži, galėjai bent jau užsimesti senesnius drabužius. Valytojos čia pas mus dirba klaikiai.

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS

Ir tikrai: tas kalėjimas pasirodė esąs atgyvenų atgyvena. Matyt, jis užėmė visą pirmojo teismo rūmų aukšto flygelį. Kameros buvo išdėstytos dviem eilėmis, abiejuose ilgo koridoriaus šonuose, viena priešais kitą. Man teko užimti tą, kuri buvo beveik pačiame gale, per dvejas duris nuo paskutinės. Pasirodė, kad man teks kalėti kartu su tamsiai mėlyną kostiumą vilkinčiu vyruku smailia nosimi, skvarbiomis rudomis akimis ir vešlia, susivėlusia, ant viršugalvio pūpsančia plaukų kupeta. Tuo metu, kai mane atvedė į kamerą ir užrakino, tai yra apie šeštą valandą vakaro, jis kaip tik sėdėjo ant vieno iš gultų ir šukavosi savo kaltūną. Per nedidelį grotuotą ir aukštai iškirstą, – per aukštai, kad pro jį būtų buvę galima ką nors pamatyti, – langelį plūstančioje šviesoje kamera atrodė tik dar tamsesnė ir niūresnė. Mudu pasisveikinome, ir jis šukavosi toliau, o netrukus baigęs darbą manęs paklausė:

– Gal turi kortų malką arba lošimo kauliuką?

– Ne.

– Juk apieškodami jie tavęs nuogai neišrengė, ar ne?

– Jie paėmė mano peilį.

Vyrukas padėjo šukas ant gulto ir linktelėjęs galva tarė:

– Na, dėl peilio tikrai negali ant jų pykti. Ar dirbai parodoje? Anksčiau nė karto nesu tavęs ten matęs.

– Ir negalėjai matyti. Esu Arčis Gudvinas, atvažiavau iš Niujorko, o dabar mane prievarta įgrūdo čia. – Aš mostelėjau ranka ir klestelėjau ant kito gulto, kuris buvo užtiestas nešvaria pilkšva paklode. – Bet tiek to. Ar tu dirbai parodos teritorijoje?

– Dirbau. Iki vakarykštės popietės. Žaidžiau „puodelį ir pupelę". Ar tu alkanas?

– Gal ir ne pro šalį būtų užkrimsti. Tik vis nesiryžtu perduoti užsakymo...

– Ak, kalbu ne apie kalėjimo valgyklą. Ne. Kaip įprasta, oficialiai jie mus maitina penktą valandą. Bet jei esi alkanas ir turi dolerį kitą...

– Tai pirmyn.

Jis priėjo prie kameros durų, piršto nagu tris kartus pabarbeno į vieną iš geležinių strypų, akimirką palaukė ir barkštelėjo dar du kartus. Po poros minučių iš koridoriaus mano ausis pasiekė neskubrių žingsnių kaukšėjimas, o kai jie visai pri-

artėjo ir pagaliau nutilo, mano kameros draugas prislopintu, bet ne itin baikščiu balsu pratarė:

– Čionai, Gudruoli.

Aš atsistojau ir palengva priėjau artyn. Tai buvo ne tas pats prižiūrėtojas, kuris mane čia atvedė, o aukštas prakaulus tipelis dideliu, gal žąsies kiaušinio dydžio Adomo obuoliu. Išsitraukiau Nero Volfo piniginę, skirtą bylos tyrimo išlaidoms, išpešiau dolerio banknotą ir pasakiau jam, kad pageidaučiau dviejų sumuštinių su kumpiu ir šokoladinio pieno kokteilio. Banknotą jis paėmė, bet čia pat papurtęs galvą pareiškė, girdi, vieno dolerio neužteks. Atsakiau taip ir žinojęs, tik nenorėjęs be reikalo jo lepinti, ištraukiau iš piniginės dar vieną dolerį ir paprašiau, kad pridėtų penkis to paties vakarinio laikraščio egzempliorius.

Per ketvirtį valandos, kol jis sugrįžo, mes su vienoje kameroje kalinčiu vyruku jau buvome seni geri draugai. Jis buvo Bazilis Grahamas, o jo tiesioginės patirties metodu sukauptas geografijos išmanymas ir žinios apie apygardos kalėjimus buvo tiesiog neprilygstami. Pasitiesęs laikraščio lapą, kuris man atstojo staltiesę, išsidėliojau prieš-piečius ant gulto, ir, man dar nespėjus praryti paskutinio valgio trupinėlio, jis man pateikė pasiūlymą, kuris, jeigu nebūčiau buvęs toks tvirtas ir ryžtingas, būtų sunaikinęs mudviejų draugystę dar pačioje jos užuomazgoje. Jo paruošiamieji dar-

bai ilgai netruko, tačiau buvo labai įdomūs. Iš po gulto užtiesalo Bazilis išsitraukė tris pigius, kiekvienoje namų apyvokos daiktų krautuvėlėje parduodamus arbatos puodelius ir nedidukę baltą pupelę. Paskui žingtelėjo prie manęs ir paklausė „Ar galėčiau?", aš pritariamai linktelėjau, ir jis paėmė vieną iš mano laikraščių. Vaikinas pasitiesė laikraštį ant grindų, atsisėdo ant jo ir priešais save ant betono išsidėliojo tris dugnais aukštyn apverstus puodelius. Jo pirštai buvo ištiesmitrūs. Po vienu iš puodelių jis padėjo pupelę, o tada pakėlė akis ir pažvelgė į mane kaip tikras draugas.

– Supranti, – paaiškino jis, – tiesiog noriu tau parodyti, kaip tai daroma. Šis žaidimas puikiai padeda prastumti laiką. Kartais greitesnė būna ranka, kartais – akis. Čia viską lemia ne akla sėkmė, o sugebėjimai. Tavo akis prieš mano ranką. Gali būti, kad tavo akis greitesnė už mano ranką, bet ar taip iš tiesų yra, negalėsime pasakyti tol, kol nesulošime. Šiaip ar taip, pamėginti tikrai verta. Na, tai po kuriuo puodeliu guli pupelė?

Pasakiau jam, po kuriuo, ir ji ten buvo. Bazilis pabandė dar kartą, jo pirštai ėmė lakstyti kaip pašėlę, bet aš ir vėl atspėjau. Trečią kartą apsirikau. Paskui tris kartus iš eilės pataikiau, ir jis susinervino, ėmė blaškytis, atrodė nemaloniai nustebęs ir nepatenkintas savimi.

Aš papurčiau galvą.

– Nereikia, Bazili, – apgailestaudamas pratariau. – Gal ir nesu labai protingas vaikinas, bet vis dėlto – gana kietas riešutėlis. Jei šitaip pyksi ant savęs tik todėl, kad mano akis greitesnė už tavo ranką, gali taip nusiminti, jog iš tikro pasiūlysi man sulošti iš pinigų, o aš turėsiu tavo pasiūlymą atmesti. Tiesą sakant, tau puikiai sekasi tiek stumdyti pupelę, tiek susierzinti, bet šlamantys, kuriuos matei piniginėje, ne mano, o net jei būtų mano, kaip jau sakiau, esu kietas riešutėlis.

– Bet pamėginti juk galima, ar ne? Aš tik noriu įsitikinti...

– Ne, aš neprisidedu.

Tuomet, kuo puikiausiai nusiteikęs, jis mikliai paslėpė puodelius bei pupelę, ir mūsų draugystė buvo išsaugota.

Palengva kamerą ėmė gaubti vis tirštesnė prieblanda ir netrukus buvo uždegtos lempos. Nors ir keista, bet pas mus pasidarė dar niūriau, kadangi pačioje kameroje elektros lemputės nebuvo. Laikraštį, išskyrus jame išspausdintas straipsnių antraštes, kurios klykte klykė apie įvykdytą žmogžudystę, galėjau skaityti tik laikydamas jį prie pat grotų, kad ant jo kristų iš koridoriaus sklindanti šviesa, todėl šito sumanymo atsisakiau ir nusprendžiau geriau pabendrauti su Baziliu. O jis, be jokios abejonės, buvo geraširdis vaikinas, nes jį, besidarbuojantį parodos

teritorijoje, policija sučiupo jau pačią pirmą dieną, kuriai pasibaigus jis tikėjosi lengvai susišluoti bent pusantro tūkstančio dolerių, bet, mano nuomone, jeigu jau pasirenki pupelės stumdytojo karjerą, pirmiausia turi išsiugdyti sugebėjimą į viską žvelgti filosofo akimis. Oras kameroje buvo pernelyg sausas, mano nosies gleivinė išdžiūvo ir ėmė peršėti. Priešais mus esančioje kameroje kažkas aukštu tenoru užtraukė dainą: „O miela, atiduosiu tau širdį, gal ji išmels, kad mylėtum mane", netrukus iš toliau esančių kamerų atsklido susierzinimo persmelktos dejonės, kurias čia pat pertraukė gargždus, bet griausmingas balsas: „Tegul dainuoja, tegul dainuoja, po velnių, juk taip gražu!"

Bazilis gūžtelėjo pečiais ir atlaidžiai mestelėjo:

– Valkatėlės linksminasi...

Mano rankinis laikrodis rodė be dešimties minučių aštuntą, kai vis stiprėjantis žingsnių kaukšėjimas staiga nutilo kaip tik prie mūsų kameros, po akimirkos trakštelėjo spynoje sukamas raktas ir atsivėrė durys. Tarpduryje pasirodė prižiūrėtojas, kurio dar nebuvau matęs, ir burbtelėjo:

– Kuris čia Gudvinas? Jūsų laukia.

Jis žingtelėjo šiek tiek į šalį, praleido mane, vėl užrakino kameros duris ir, liepęs eiti pirma jo koridoriumi, niūriu balsu pridūrė:

– Pas kalėjimo viršininką.

O kabinete stovėjo trys žmonės: pabrėžtinai santūrus Nero Volfas, rūsčiais žvilgsniais besisvaidantis Frederikas Osgudas ir aiškiai sutrikęs kalėjimo viršininkas. Įėjęs su jais pasisveikinau. Osgudas pratarė:

– Eime, Oli, palauksime už durų.

Kalėjimo viršininkas ėmė kažką neaiškiai mykti apie taisykles, bet Osgudas, galutinai praradęs kantrybę, dar kartą šiurkštokai jį paragino, ir juodu išėjo.

Volfas stovėjo ir, kietai sučiaupęs lūpas, žvelgė į mane.

– Na? – paklausė jis. – Tai kurgi jūsų humoro jausmas?

– Ką gi, tyčiokitės iki galo, – neslėpdamas kartėlio atsiliepiau aš. – Kodėl gi ne?! Tik pamanykite, humoro jausmas! Ant piniginės – mano pirštų atspaudai. Papirkau gyvulių prižiūrėtoją dešimties dolerių banknotu, negana to, – gautu iš Džimio Prato, bet tai visai kita istorija, kada nors jums ją papasakosiu, jeigu, žinoma, nesupūsiu kalėjimo požemiuose. O svarbiausia – šerifo pavaduotojas tvirtina šiandien rytą viešbutyje girdėjęs, kaip Bronsonas, telefonu kalbėdamasis su kažkokiu Niujorke esančiu tipeliu, skundėsi, jog vyrukas, pavarde Gudvinas, patiesino jam žandikaulį ir atėmė kvitą. Cha cha cha! Ar esate kada nors girdėjęs tokią nesąmonę? Bet jie vis tiek mano, kad

aš – žudikas. Tik labai užsispyręs, todėl ir neprisipažįstu. Jie ketina mane palaužti. Žinoma, jeigu būčiau atėmęs iš Bronsono kažkokį kvitą ir jeigu jiems pavyktų jį rasti...

Čia Volfas papurtė galvą ir mane pertraukė:

– Jeigu nepaėmėte, jie negali nieko rasti. Beje, kaip tik prisiminiau...

Jis kyštelėjo ranką į savo švarko kišenę ir čia pat ištraukė laikydamas joje man priklausantį dokumentų dėklą. Aš paėmiau jį, patikrinau turinį, įsitikinau, kad ten sudėti tik reikiami dokumentai ir nieko daugiau, ir įsikišau dėklą ten, kur buvo jo vieta.

– Ačiū. Ar labai privargote, kol jį suradote?

– Nė kiek. Viskas buvo gana paprasta. Kai išėjote, šnektelėjau su ponu Vodeliu, perpasakojau jam išvakarėse vykusį mano ir pono Bronsono pokalbį... tiksliau, tuos jo fragmentus, kurie man pasirodė galintys būti naudingi apygardos prokurorui. Paskui jis nuėjo, o aš paskambinau į teismo rūmus, bet taip nieko ir nesužinojau. Pasijutau atsidūręs keblioje padėtyje. Galų gale man pavyko rasti poną Osgudą, ir jo duktė atvažiavo manęs parsivežti. Ją irgi apklausė policija, tačiau, man rodos, tik formaliai. O štai tėvas ją kaip reikiant ištardė. Ponas Osgudas – labai sunkaus charakterio žmogus. Nežinia kodėl, bet jis įtaria, kad jo dukters ir pono Prato sūnėno susitikimą suorga-

nizavote jūs! Kai jis čia sugrįš, būkite atsargus: jis gali jus netgi užpulti. Tiesa, prisižadėjo man, kad valdysis, jeigu jus apklausiu aš pats.

– Puiku! Atėjote manęs apklausti. O aš jau buvau bepradedąs sukti galvą, kokiu reikalu čia užsukote.

– Na, pirmiausia... – Volfas tarsi dvejodamas trumpam nutilo, nors šitaip elgdavosi itin retai, ir čia pat tęsė: – Pirmiausia atėjau čia perduoti jums šito paketo. Osgudo ūkvedys buvo toks malonus ir jį suruošė.

Pažvelgiau ir pamačiau ant stalo padėtą keturių bušelių talpos ryšulį, suvyniotą į rudą popierių.

– Kas ten, gal pjūklai ir virvinės kopėčios? – pašaipiai paklausiau.

Jis nieko neatsakė. Žingtelėjęs prie stalo nudrėskiau kraštą popieriaus ir pamačiau, jog ryšulyje buvo pagalvė, taip pat pora paklodžių bei antklodžių. Aš vėl atsigręžiau į Volfą.

– Taigi, – pratariau. – Tokie reikalai. Man rodos, ką tik užsiminėte apie humoro jausmą, ar ne?

Bet Volfas nuožmiu balsu sušnypštė:

– Užsičiaupkite! Šito dar niekada nebuvo. Aš neatsitraukiau nuo telefono. Svaidžiausi griausmais ir perkūnais, laksčiau kaip patrakęs ir vis tiek niekur negalėjau rasti pono Vodelio. Dabar, kai sužinojau, kad jūs sulaikytas, nė neabejoju, jog Vodelis sąmoningai manęs vengia. Joks tei-

sėjas nesutiks paleisti jūsų už užstatą negavęs apygardos prokuroro pritarimo. Be to, aš, šiaip ar taip, nenorėčiau terliotis su užstatu. Fe! Mano padėjėjas, mano artimas patikėtinis paleistas už užstatą! Na jau ne, palaukite! Palaukite, kol aš jį surasiu!

– Žinoma, kodėl gi ne? Tik jūs lauksite Osgudo rezidencijoje, o aš – priplėkusioje kalėjimo kameroje, kurioje drauge su manimi kali pavojingas recidyvistas. Dėl Dievo meilės, jeigu jau šitaip, paimsiu jūsų pinigus ir imsiu iš jų žaisti „puodelį ir pupelę". O paketą, kurį buvote toks malonus ir man atnešėte, prašyčiau grąžinti ūkvedžiui. Vienas Dievas težino, kiek laiko man dar teks čia praleisti, ir nenoriu, kad čionykštė draugija jau iš pat pradžių palaikytų mane lepūnėliu. Kaip nors ištversiu, bent jau kol kas atrodo, kad teks.

– Jūs užsiminėte apie pinigus. Būtent tai yra antroji priežastis, dėl kurios čia atėjau.

– Žinau, kad jūs pinigų niekada nesinešiojate. Kiek jums duoti?

– Na... gal dvidešimt dolerių. Noriu jus patikinti, Arči...

– Nesivarginkite. – Aš išsitraukiau tarnybinėms išlaidoms skirtą piniginę ir padaviau jam dvidešimties dolerių banknotą. – Tai aš turiu jus patikinti, kad kol išeisiu iš čia, tikrai būsiu pasigavęs kokią infekciją, ir ne vieną...

– Kai dirbau Austrijos vyriausybei, buvau įgrūstas į kalėjimą Bulgarijoje...

Tą pat akimirką aš žvaliai žingtelėjau prie durų, atlapojau jas, kyštelėjau galvą į koridorių ir surikau:

– Ei, viršininke! Aš sprunku!

Jis išniro tiesiog iš niekur ir dramblotu žingsniu, klupinėdamas pasileido manęs link. Paskui jį, iš pažiūros nustebęs ir išsigandęs, kurnėjo Osgudas. Iš kitos koridoriaus pusės išgirdau kažką atbėgant ir, kaip pasirodė, tai buvo sargybinis, kuris lėkė tekinas, suspaudęs rankoje revolverį. Aš nusiviepiau ir jiems šūktelėjau:

– Balandžio pirmosios pokštas! Nuveskite mane atgal į mano apartamentus. Mane ima miegas. Tai vis tas grynas kaimo oras...

– Juokdarys! – sududeno Osgudas.

Kalėjimo viršininkui, rodos, gerokai palengvėjo. Grįžtelėjęs per petį, žvaliu balsu palinkėjau Volfui labos nakties ir sargybinio lydimas nužingsniavau koridoriumi.

Bazilį vėl radau sėdintį ant savo gulto ir besišukuojantį plaukus. Jis pasiteiravo, koks triukšmas tenai buvo kilęs, ir aš jam paaiškinau, kad mane buvo ištikęs įsiūčio priepuolis. Paskui paklausiau jo, kada koridoriuje išjungiamos šviesos, jis pasakė, jog devintą valandą, tad nieko nelaukęs ėmiau kloti lovą. Kadangi laiku susipratau užsisakyti

penkis laikraščio egzempliorius, jų lapų visiškai pakako užkloti visą gultą dvigubu jų sluoksniu. Bazilis trumpam liovėsi šukavęsis ir atidžiai stebėjo, kaip aš tiesiu laikraščių lapus, kaip palieku gana plačias nuo gulto krašto nusvirusias jų užlaidas, ir staiga, man jau bebaigiant darbą, pareiškė, girdi, naktį man besivartant lovoje laikraščiai taip šnarės, kad negalėsiu miegoti nei aš, nei jis pats. Atšoviau jam, kad vos tik išsitiesiu ant gulto, visą naktį išgulėsiu nejudėdamas kaip rąstas, tačiau Bazilis nieko gera nežadančiu tonu atrėmė, jog naujoje buveinėje šitos mano viltys gali ir neišsipildyti. Ir vis dėlto aš baigiau, ką buvau pradėjęs. Kažkur iš kito koridoriaus galo atsklido du pakelti balsai, besiginčijantys, ar vasario 22-oji yra nacionalinė šventė ir poilsio diena, ir į diskusiją netruko įsitraukti kiti kaliniai.

Laikrodis jau rodė beveik devintą valandą, kai mūsų kameros durų spynoje vėl trakštelėjo raktas, tarpduryje vėl pasirodė prižiūrėtojas ir pranešė, jog vėl sulaukiau lankytojų.

– Viešpatie! – neištvėrė Bazilis. – Matyt, reikės įsivesti telefoną.

Mintyse sumečiau, kad tai negali vėl būti Volfas. Daugiau šiame mieste nebuvo kam manęs lankyti, na, gal išskyrus tik Vodelį ir Barou, bet man nebuvo verta tikėtis, kad jie išves mane iš čia ir paliks gatvėje ant šaligatvio, o jeigu jie ketino vėl mane

prispausti, tai galėjo palaukti ir iki ryto. Todėl, galutinai apsisprendęs, prižiūrėtojui atkirtau:

– Kad ir kas ten atėjo, pasakykite, jog aš jau miegu.

Netgi gana tirštoje prieblandoje man pasirodė, kad prižiūrėtojo veidu siūbtelėjo nusivylimo banga.

– Ar tikrai nenorite su ja pasimatyti? – paklausė jis.

– Su „ja"?

– Atėjo jūsų sesuo.

– Ak, kad mane kur. Mano mylima sesutė...

Matyt, man pavyko nutaisyti tinkamą balso intonaciją, nes kai lydimas prižiūrėtojo antrą kartą žingsniavau koridoriumi, neišgirdau kitų kalinių svaidant jokių pašaipių replikų. Į susitikimą ėjau dėl dviejų priežasčių ir pirmoji iš jų buvo smalsumas. Visiškai įmanoma, jog pas mane galėjo užsukti Nensė arba Karolina, tačiau nuojauta man sakė, kad tokiam žygiui ryžosi Lilė, ir vienintelis būdas įsitikinti, ar neapsigavau, buvo nueiti bei pamatyti savo akimis. Antra, jaučiau, kad turiu tai moteriai kiek galėdamas padėti. Devinta valanda vakaro čia toli gražu nebuvo įprastas kalinių lankymui skirtas metas, ir jei tai buvo Lilė, kalėjimo prižiūrėtoją ji tikriausiai palenkė savo pusėn tik dosniai jam atsilyginusi, o aš niekada nemėgau, kad pinigai būtų išmetami į balą. Rodos, mano gy-

venime tai buvo pirmas kartas, kai kažkas sumokėjo grynais tik tam, kad galėtų mane pamatyti, ir tai, prisipažįstu, mane gerokai sujaudino. Todėl žvaliai žingsniavau į pasimatymą.

Tai buvo Lilė. Kalėjimo viršininkas liko sėdėti prie darbo stalo, o prižiūrėtojas uždarė duris ir atsistojo priešais jas. Lilė buvo įsitaisiusi ant kėdės tamsiausiame kabineto kampe, ir aš nieko nelaukęs priėjau prie jos.

– Labas, sesute, – pasisveikinau ir atsisėdau.

– Žinai, – prabilo ji, – vakar vakare ilgai svarsčiau, ką su tavimi daryti, bet man nė į galvą nešovė, kad būtų galima užrakinti. Kai išeisi iš čia, reikės pabandyti. Beje, kada tave išleis?

– Nė nenutuokiu. Tikiuosi, bent Kalėdas jau švęsiu namie. Kaip laikosi tėtis, mama, Oskaras, Violeta ir Artūras?

– Kuo puikiausiai. Ar tavo kamera jauki?

– Tiesiog nepakartojama!

– Ar ką nors valgei?

– Ir dar kiek! Čia savo paslaugas siūlo maisto ir gėrimų tiekėjas.

– Ar turi pinigų?

– Aišku. Kiek tau paskolinti?

Ji papurtė galvą.

– Ne, kalbu rimtai. Pinigų aš turiu, galėčiau duoti.

Ir Lilė pravėrė rankinę.

Aš ištiesiau ranką ir ją užsegiau.

– Ne, man nereikia. Šiandien Džimis Pratas davė man dešimt dolerių, ir iš dalies būtent dėl to aš atsidūriau čionai. Pinigai – blogio šaltinis. Ar galėčiau tau kuo nors padėti?

– Na ką tu, Eskamilijau. Aš tik norėjau tave pamatyti.

– Suprantu. Ar atnešei man patalynės?

– Ne, bet galiu atnešti. Nori?

– Tiek to, ačiū. Paklausiau tik iš smalsumo. Turiu pakankamai laikraščių. Bet gal galėtum padaryti man vieną paslaugą?

– Jei nepadarysiu, per naktį negalėsiu užmigti.

– Sakyk, ar vidurnaktį dar nemiegosi?

– Galiu pabūdrauti.

– Taip ir padaryk. O kai išmuš vidurnaktį, paskambink į Osgudų namus ir paprašyk, kad pakviestų prie telefono Nero Volfą. Prisistatyk jam kaip ponia Titus Gudvin, pasakyk, jog ką tik atskridai lėktuvu iš Klyvlendo, esančio Ohajo valstijoje, ir dabar esi Kroufyldo viešbutyje. Dar jam pasakyk, kad iš savo sūnaus Arčio gavai telegramą, kurioje jis tau praneša, jog atsidūrė kalėjime, – be jokių išteklių, visų apleistas ir galutinai netekęs vilties. Paskui paklausk jo, kam, po galais, jam prireikė įgrūsti mane į cypę, pagrasink, jog užleisi ant jo policiją, ir pareikalauk, kad rytoj iš pat ryto jis su tavimi susitiktų ir būtų pasiruošęs tuojau pat

ištaisyti šią baisią savo klaidą. Ir gauti atleidimą. Pasakyk jam, jog privalo gauti atleidimą už tai, ką padarė. – Aš trumpai susimąsčiau, o tada pridūriau: – Manau, tai jį paveiks.

Lilė pritariamai linktelėjo:

– Supratau. Ar bent dalis iš to, ką čia pasakojai, tiesa?

– Ne, visa tai – tik pokštas.

– Tuomet kodėl man neišvertus jo iš lovos dar šį vakarą? Pasakyčiau, kad nedelsdamas atvyktų į viešbutį su manimi susitikti. Tuojau pat, vidurnaktį.

– Dieve mano, nereikia. Jis mane sumals į miltus. Pakaks ir to, ką sumaniau aš. Tik įvykdyk mano duotus nurodymus.

– Gerai. Gal reikia dar ko nors?

– Ne.

– Pabučiuok mane.

– Kol nenusiprausiau veido, – negaliu. Beje, jau sakiau tau, jog tai, kas įvyko anądien, daugiau nepasikartos. Kadaise metro pabučiavau merginą, o kai baigėme, ji atsidūrė ant Niujorko valstijos Parlamento rūmų stogo. Ji tiesiog atsidūrė ore, pralindo pro grotas ir ėmė kilti aukštyn.

– Dievulėliau! Ar esi kurią nors pasiuntęs tiesiai į dangų?

– Danguje tokių pilna.

– O kada ketini iš čia išeiti?

– Dar nežinau. Šiąnakt, kai kalbėsi su Volfu telefonu, gali jo paklausti.

– Na... – Ji pakėlė į mane akis, ir akimirksniu aš vėl prisiminiau, kaip metodistų užkandinėje ji darė su manimi, ką nori, – skuto mane nelyginant bulvę. – Gal pakalbėkime apie tai, dėl ko iš tiesų aš čia atėjau. Rytoj rytą, apie vienuoliktą valandą, galėčiau parūpinti tokio dydžio užstatą, kokio tik reikia. Ar nori?

– Už mano laisvę jie tikriausiai pareikalaus didžiulių pinigų.

– Juk sakiau: parūpinsiu *bet kokią* sumą.

– Tavimi dėtas nesivarginčiau. Jei tai padarysi, Volfas ims pavyduliauti. O man tikrai nepatiktų žiūrėti, kaip judu dėl manęs varžotės. Bet vis tiek ačiū.

Prižiūrėtojas kimiu balsu garktelėjo:

– Jau po devintos, viršininke. Ar man išjungti šviesas?

Aš atsistojau nuo kėdės ir pasakiau:

– Ką gi, aš padėsiu jums apsispręsti. Labanakt, sesute.

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

Ketvirtadienį, devintą valandą ryto, Bazilis sėdėjo ant gulto krašto ir šukavosi plaukus. Aš sėdėjau ant savojo gulto, kuris vis dar buvo nuklotas laikraščio lapais, bet didžioji jų dalis jau buvo susitrynusi, kasiausi petį, šlaunį, dešinį šoną bei kairę ranką ir, susikaupęs bei suraukęs kaktą, stengiausi prisiminti knygos apie kalėjimų reformą pavadinimą, kurią buvau matęs Volfo namuose esančioje bibliotekoje, tik niekada nepasivarginau paimti į rankas ir pavartyti. Tikra gėda, kad nebuvau jos perskaitęs, nes jei būčiau tai padaręs, dabar būčiau kur kas geriau pasirengęs įgyvendinti planą, kurį buvau apmetęs ir jau spėjęs gerokai pastūmėti į priekį. Pagrindinė šio sumanymo mintis man šovė į galvą per pusryčius: pamaloninau savo bičiulius prižiūrėtojus viena kita smulkia moneta, kaip sakoma, dėl viso pikto, o didžiąją dalį darbo nuveikiau per penkiolika minučių, – nuo aštuonių trisdešimt iki aštuonių keturiasdešimt pen-

kių, – kai stebimi prižiūrėtojo visi sugužėjome į koridorių, kurio atvirajame gale demonstratyviai buvo pastatytas kulkosvaidis, vadinamajai rytinei mankštai.

Bazilis paklausė:

– Kiek turime?

Atsakiau jam, kad keturi pasirašė, o dar dėl trijų iš esmės irgi galime būti tikri. Pagaliau lioviausi sukęs galvą ir bandęs prisiminti knygos pavadinimą, išsitraukiau iš kišenės užrašų knygelę ir užmečiau akį į prirašytus jos lapus:

„Kalėjimo viršininkui, Apygardos prokurorui, Generaliniam prokurorui, Valstijos įstatymų leidžiamajam organui ir gubernatoriui

KROUFYLDO APYGARDOS KALINIŲ SĄJUNGOS PAGRINDINIAI MINIMALŪS REIKALAVIMAI

1. Pripažinti Kroufyldo apygardos kalinių sąjungą (KAKS).
2. Kalėjimo teritorijoje atidaryti parduotuvę.
3. Pripažinti teisę dalyvauti bendrose derybose visais ginčytinais klausimais, išskyrus paleidimo laisvėn laiką ir galimybę mūsų nariams turėti daiktų, kuriais pasinaudojus būtų galima užpulti kalėjimo personalą arba pabėgti.
4. Atsisakyti karcerio.

5. Maistas (maistas – tai valgomos maistingosios medžiagos, sugeriamos, absorbuojamos ar kitaip patenkančios į individo organizmą ir reikalingos, kad pastarasis augtų, galėtų regeneruotis, taip pat – kad jame vyktų gyvybiškai svarbūs procesai). Kol kas tokio visai negauname.
6. Pastatyti vandens čiaupą kiekvienoje kameroje.
7. Išnaikinti visus už triušį mažesnius gyvius.
8. Pastatyti pirmarūšiu emaliu padengtus kibirus su sandariais dangčiais.
9. Pasirūpinti, kad patalynę kasdien tikrintų visuomeniškai aktyvių miestiečių komiteto atstovai, iš kurių bent viena turi būti moteris.
10. Duoti kaliniams užtektinai šaškių ir domino komplektų.
11. Muilas turi būti be dilgėlių ekstrakto ar kitokio mėšlo, kurio jame yra dabar.
12. Įtraukti mūsų Prezidentą į Maudymosi komiteto sudėtį ir suteikti jam teisę dalyvauti priimant atitinkamus sprendimus.

Pasirašyta 1938-ųjų rugsėjo 15-ąją.

ARČIS GUDVINAS, Prezidentas
BAZILIS GRAHAMAS, Viceprezidentas, sekretorius ir iždininkas

Keturi narių parašai."

Nepatenkintas ir suraukęs kaktą pakėliau akis. Pradžia buvo nebloga, bet šiuo metu mūsų koridoriuje esančiose kamerose gyveno dvidešimt vienas žmogus. Todėl, kuo ryžtingiausiai nusiteikęs, pareiškiau:

– Kol nusileis saulė, visi iki vieno šiame koridoriuje esantys vaikinai turi būti įstoję į mūsų sąjungą. Tiesą sakant, Bazili, tu gali būti puikus viceprezidentas arba sekretorius, arba iždininkas, gali nepriekaištingai eiti visas šias pareigas vienu metu, bet kaip agitatorius tu – tuščia vieta. Iki šiol dar nė vieno nesugebėjai palenkti savo pusėn.

Bazilis iš lėto nuleido šukas.

– Ką gi, – atrėmė jis, – tu padarei tris klaidas. Devintasis reikalavimas visiems būtų kur kas priimtinesnis, jei išbrauktum paskutinius septynis jo žodžius. Tiesiog jiems atgrasi vien mintis, kad moteris galėtų kaišioti nosį į kiekvieną kalėjimo kamerą. Dvyliktasis reikalavimas yra visiškai nevykęs. Netgi išėjęs iš kalėjimo žmogus piktinasi, kai kas nors ima kištis į jo asmeninius reikalus ir bando riboti jo laisvę, o sėdėdamas kalėjime jis tokiems dalykams dar jautresnis. Tačiau didžiausia tavo klaida buvo reikalauti, kad kiekvienas stojantysis mokėtų dešimties centų mokestį. Toks mažas atlygis jiems sukėlė įtarimų, ir mums teks kaip reikiant paplušėti, kol juos išsklaidysime.

– Nepastebėjau, kad labai energingai stengtumeisi ką nors sklaidyti.

– Tikrai? Dabar pat galėčiau kai ką pasiūlyti. Ar sutiktum prižiūrėtojui mokėti po dvi 12,5 centų monetas už kiekvieną naują narį?

– Bet juk sakei...

– Nesvarbu, ką sakiau. Tai ar pritari?

– Na... – Aš paskubomis apmečiau, kiek tai kainuos. – Trys doleriai septyniasdešimt penki centai... Taip.

– Bet nieku gyvu nenori sužaisti „puodelio ir pupelės", nors ten viskas priklauso nuo žaidėjo sugebėjimų, ar ne? Keistas tas mūsų pasaulis... – Jis atsistojo, žingtelėjo prie manęs ir paprašė: – Duok man tą ultimatumą.

Išplėšiau iš užrašų knygelės lapą ir padaviau Baziliui, o šis nešinas juo nuėjo prie kameros durų ir vėl tris, o paskui du kartus pirštų galais pastukseno į grotas. Po minutėlės pasirodė tas pats džiūsna didžiuliu Adomo obuoliu, ir Bazilis pašnibždomis ėmė su juo šnekėtis. Atsistojau nuo gulto ir prislinkau arčiau pasiklausyti.

– Perduok jiems, – kalbėjo Bazilis, – kad dešimties centų stojimo mokestis panaikintas. Dar jiems pasakyk, jog laisvai stoti į sąjungą galima tik šiandien iki vidurnakčio, o paskui mes sprėsime, ar tokį prašymą patenkinti, ar atmesti. Be to, paaiškink jiems, kad mūsų šūkis: „Bro-

lybė, Visuotinė rinkimų teisė ir Laisvė". Pasakyk, kad...

– Kas? Visuotinė kenkimo...

– Ne, ne. Rinkimų... Na, tiek to. Tegul bus tik brolybė ir laisvė. Be to, pasakyk, jog jeigu jiems nepriimtina mintis, kad į jų kameras kaišios nosį pilietinę pareigą nusiteikusi atlikti moteris arba kad bus nustatyta tam tikra maudymosi tvarka, šiuos į ultimatumą įtrauktus reikalavimus galima pakeisti tik įstojus į KAKS, kuri yra oficiali ir įtakinga organizacija, ir jeigu jie netaps jos nariais, deja, šitų reikalavimų pakeisti negalės. Beje, mūsų prezidentas už kiekvieną vyruką, kuris įstos į mūsų organizaciją ir pasirašys, yra pasiryžęs mokėti jums po dvi 12,5 centų monetas.

– Ketvirtį dolerio? Ar ne mažoka?

– Tikrai ne. Luktelėk minutėlę, dar sugrįžk. Kadangi dabar esi mūsų patikėtinis ir, formaliai žiūrint, vienas iš mūsų, jei nori, gali ir pats tapti mūsų sąjungos nariu. Bet už savo paties parašą sutarto atlygio negausi. Tai būtų neetiška. Ar ne, prezidente Gudvinai? Argi tai nebūtų *e pluribus unum corpus delicti* (dar didesnis nusikaltimas, *lot.* – *Vert. past.*).

– Visiškai teisingai.

– Gerai. Tad pirmyn, Gudruoli. Ir nepamiršk, terminas baigiasi vidurnaktį.

Bazilis grįžo prie savo gulto, klestelėjo ant jo ir vėl pasiėmė šukas.

– Sakai, kaip agitatorius aš – tuščia vieta? – pašaipiai paklausė jis.

– Na, sakyčiau geresnis už vidutinį, – turėjau pripažinti aš. – Bet iždininkas tikrai nekoks. Esi linkęs pereikvoti lėšas.

Ir šiandien nežinau, kiek žmonių galų gale įstojo į KAKS. Kai tik Gudruolis surinko keturių naujų narių parašus, prieš tęsdamas darbą atėjo prie mūsų kameros durų atsiimti žadėtojo dolerio, ir aš jam sumokėjau; apie dešimtą valandą vakaro jis turėjo dar keturis parašus ir gavo antrą dolerį, bet kaip tik tuomet atėjęs sargybinis mane išsivedė, todėl toliau sekti įvykių negalėjau. Jau buvau bežengiąs iš kameros, tačiau Bazilis dar spėjo pareikšti, esą būsią geriau, jei tą likusį dolerį ir septyniasdešimt penkis centus atiduosiu jam, kaip sakoma, dėl viso pikto, kad iškilus būtinybei būtų įvykdytas prižiūrėtojui duotas mano pažadas. Atšoviau Baziliui, kad jam nederėtų taip pesimistiškai vertinti prezidento ateities perspektyvų, tačiau sutikau, kad jo prašymas pagrįstas, ir prašytą sumą jam palikau.

Vis dar nerodydamas nė menkiausio susijaudinimo ar nerimo, koridoriuje priešais kalėjimo viršininko kabinetą manęs laukė kapitonas Barou. Atžariu tonu jis paliepė man eiti su juo ir žings-

niuodamas man už nugaros bei pirštais kartais suspausdamas man alkūnę išvedė iš šioje pastato pusėje esančio flygelio, privertė įveikti du laiptų maršus ir antrojo aukšto koridoriumi atlydėjo prie durų, pro kurias antradienį po pietų jau kartą buvau įžengęs ir susitikęs su Osgudu bei Volfu. Perėję nediduką laukiamąjį, mudu atsidūrėme pastato gilumoje esančiame kabinete, o ten, prie savo rašomojo stalo buvo įsitaisęs apygardos prokuroras Vodelis, kurio apsiblausęs žvilgsnis, atrodė, darė jį žemesnį ir labiau nutukusį, nei jis iš tiesų buvo.

Nieko nelaukęs, aš ryžtingai žingtelėjau prie stalo ir užgauliai jam išdrožiau:

– Nero Volfas nori su jumis pasimatyti, pone.

– Sėskis, tu... – grėsmingai suurzgė Barou.

Atsisėdau ir demonstratyviai ėmiau kasytis šlaunį, petį, paskui – dar ir šoną bei ranką.

– Na, tai kaip? – pasiteiravo Vodelis. – Gal jau pakeitėte savo nuomonę?

– Tikrai, – atsakiau. – Pakeičiau. Anksčiau man atrodė, jog žmonės, rašantys knygas apie kalėjimų reformą, yra sentimentalūs seiliai, bet dabar jau manau kitaip. Jie gali būti liurbiai, bet gali ir...

– Nutilkite! – subliuvo Barou. – Ir liaukitės kasytis.

Vodelis rūsčiu balsu pridūrė:

– Patarčiau nežiūrėti į visa tai pro pirštus. Mes gavome įrodymų, kad jūs turite žmogžudystės

tyrimui nepaprastai svarbios informacijos. Ir norime, kad ją mums atskleistumėte. – Sugniaužęs kumštį jis nuleido jį ant stalo ir, palinkęs į priekį, pridūrė: – Tiksliau sakant, ketiname tą informaciją iš jūsų išpešti.

Aš atsainiai šyptelėjau ir atsakiau:

– Prašau man atleisti, bet aš nieko nežinau. Matote, dabar mano galvoje gaudžia viena vienintelė ne taip seniai kilusi mintis, ir apie nieką daugiau negaliu galvoti, netgi apie žmogžudystę. – Lioviausi šypsojęsis, nukreipiau pirštą į apygardos prokurorą ir, nutaisęs grėsmingą toną, pridūriau: – Netrukus ji dūgs ir jūsų galvoje. Nė nesitikėkite, jog bus kitaip. KAKS ketina apsitvarkyti ir iššluoti iš kalėjimo visas šiukšles. Na, ir kaip jums patiktų būti išmestam iš šito kabineto?

– Cha! Jūs tikras kvailys. Gal manote, kad šią apygardą valdo Osgudas? Beje, kas tas KAKS?

Žinojau, kad jis to paklaus, nes išrinktieji visuomet liguistai reaguoja į bet kokius trumpinius. Ir aš, kuo aiškiausiai tardamas kiekvieną žodį, atsakiau:

– Kroufyldo apygardos kalinių sąjunga. Aš – jos prezidentas. Iki vidurnakčio jai priklausys visi iki vieno šioje įstaigoje laikomi kaliniai. Mes reikalaujame...

Čia aš nutilau per pusę žodžio, po kėde pakištomis kojomis tvirčiau atsirėmiau į grindis, kad

prireikus galėčiau tuoj pat pašokti, juolab kad Barou atsistojo ir žingtelėjo manęs link, o iš jo veido išraiškos atrodė, jog jis ketina užsimoti ir skelti man vieną kitą antausį. Tačiau staiga jis stabtelėjo ir neskubėdamas pratarė:

– Nebijokite, čia negalėčiau pakelti prieš jus rankos. Bet rūsyje yra tam tinkama patalpa, be to, galiu jus nusivesti ir į priestatą... Supraskite tai pagaliau. Ir baikite vaidinti komediją.

Bet aš tik gūžtelėjau pečiais.

– Jeigu jūs, bičiuliai, tikrai norėtumėte rimtai pasišnekėti, galėčiau jums kai ką pasakyti. Ar norite?

– Dar nepasibaigus mūsų pokalbiui jūs įsitikinsite, kokie rimti mūsų ketinimai.

– Ką gi, gerai. Pirmiausia, jeigu manote galintys įbauginti mane savo grasinimais vestis į rūsį, tai esate kvaili per visą pilvą. Toks poelgis prieštarautų sveikam protui ir tikimybių teorijos esmei, be to, ir aš pats nesutikčiau būti šitaip tampomas. Antra, jūs užsiminėte apie komediją. Vakar po pietų, pradėję visą šį reikalą, jūs patys tos komedijos ir prisiprašėte. Jūs neturite teismo nutarties. Tikra tiesa, jog pasitaiko ir tokių žmonių, kurie palūžta ir viską iškloja vos jums susiraukus ar garsiau surikus, bet jei ir aš būčiau vienas iš jų, kaip manote, ar ilgai ištverčiau pas Nero Volfą, ar būčiau mėgstamiausias jo darbuotojas, ar ga-

lėčiau kasdien valgyti su juo prie vieno stalo? Ei, pažvelkite į mane! Argi per tiek metų neišmokote atpažinti nusikaltėlio vos pažvelgę jam į veidą? Trečia, paanalizuokime pačią situaciją, kurioje esame atsidūrę. Ji tokia paprasta, kad net ir aš ją kuo aiškiausiai suvokiu. Jūsų nuomone, aš turiu informacijos, kurią pagal įstatymą jūs turite teisę sužinoti, nes esate žmogžudystės bylą tiriantys teisėsaugos pareigūnai, o aš sakau, kad tokios informacijos neturiu. Tad ką gi tokiomis aplinkybėmis galiu padaryti? Ogi paprasčiausiai tylėti kaip žuvis. Ką galite padaryti jūs? Jūs galite mane suimti, įkalinti ir, kai tik iškyla reikalas, išsikviesti pas save. Ir galų gale, surinkę visas smulkmenas, kokias tik sugebėjote rasti, ir sudėję jas visas į vieną vietą, galėsite apkaltinti mane trukdymu tyrimui, bendrininkavimu ar melagingu liudijimu, – suprantama, tik tuo atveju, jei melagingai liudysiu prieš tai davęs priesaiką, – arba negalėsite padaryti nė to. Dar kartą trumpai noriu sugrįžti prie jūsų nepasitenkinimo mano vaidinama komedija. Jūs jos nusipelnėte, nes ir patys elgėtės kaip klounų porelė. – Tada šiek tiek kilstelėjau aukštyn rankas ir paklausiau: – Ar kai kurie mano pasakyti žodžiai jums nebuvo per ilgi? Ar viską supratote?

Barou klestelėjo ant kėdės ir įbedė akis į Vodelį. Tuo tarpu apygardos prokuroras tarė:

– Mes ne manome, kad jūs turite tyrimui esminės informacijos, mes tai *žinome*. Ir, patikėkite, tai toli gražu ne komedija. Na, tai ar išklosite mums visą tiesą?

– Kad neturiu ką kloti.

– Ar suvokiate, kaip labai rizikuojate? Ar pasikonsultavote su advokatu?

– Advokato patarimų man nereikia. Ar girdėjote, ką jums čia kalbėjau? Suraskite advokatą, kuris sugebėtų mano versijoje rasti spragų.

– Jūs minėjote įkalinimą. Jeigu pateiksite prašymą paleisti jus už užstatą, aš jį atmesiu. O jei nebus kitos išeities ir turėsiu jį patenkinti, tuomet bent jau pasirūpinsiu, kad užstatas būtų kiek galima didesnis.

– Nesąmonė. Tik nepradėkite dėl to sukti savo menkutės galvelės, – jai ir taip rūpesčių pakanka. Netikiu, kad kaimo teisėjas gali lyg niekur nieko pažvelgti man į akis ir nesutikti paleisti už užstatą. O koks bus užstato dydis, man visai nesvarbu. Mano sesers tėvas – nutekamųjų vamzdžių pramonės magnatas.

– Jūsų tėvas? Kur?

– Sakiau, kad mano sesers tėvas. Mano giminės ryšiai – ne jūsų reikalas, be to, jie pernelyg painūs, kad įstengtumėte juos perprasti. Beje, taip jau atsitiko, kad jis – ir mano motinos tėvas, jei tik neignoruosime fakto, jog vakar vakare telefonu paskam-

binusi mano sesuo pašnekovui prisistatė esanti mano motina. Bet jis nėra mano tėvas, kadangi niekada nesu jo sutikęs.

Barou, nė akimirką nenuleisdamas nuo manęs skvarbaus žvilgsnio, pakreipė į šoną galvą.

– Dėl Dievo meilės, nė pats nežinau, – pareiškė jis. – Gal vis dėlto mums reikėtų paprašyti daktaro Saketo, kad jus apžiūrėtų?..

Bet Vodelis paprieštaravo:

– Patikrinimas mums kainuotų penkis dolerius, o jis tokių pinigų nevertas. Įkiškite jį atgal į kamerą. Jeigu ir ir toliau drums jums ramybę svaičiodamas apie kažkokią KAKS, pasakykite Oliui, tegul patupdo jį į vienutę. Ir dar jam pasakykite, tegul geriau pasidomi...

Tą akimirką atsilapojo durys ir į kabinetą įėjo Nero Volfas.

Jis atrodė žvalus, tvarkingai apsirengęs ir puikiai išsimiegojęs, vilkėjo geltonus marškinius, ryšėjo rudą kaklaraištį su smėlinės spalvos dryžiais, kurį jam iš Paryžiaus buvo atsiuntusi Konstanca Berin, bet jo batai nebuvo nublizginti. Visas šias smulkmenas pastebėjau vos užmetęs akį į jį, jam būdinga neskubria ir šiek tiek į šonus krypuojančia eisena žengiant per kabinetą mūsų link. Aš energingai pasikasiau koją.

Jis stabtelėjo priešais mane ir pasiteiravo:

– Ką čia darote? Kas jums yra?

– Nieko. Tiesiog niežti.

– Tik pažvelkite į savo švarką. Pažiūrėkite į kelnes. Ar nenusivilkęs kostiumo ir miegojote?

– Aišku, kad ne, o gal jums atrodo, jog miegojau apsivilkęs šilkinę pižamą? Džiaugiuosi, kad užsukote; malonu jus matyti. Mes čia kaip tik apie šį bei tą plepėjome. Jie kaip tik rengėsi grąžinti mane... na, pats žinote kur. Ar girdėjote ką nors apie mano motiną? Ši nelaimė ją labai pribloškė.

– Nieko sau, – tyliai burbtelėjo sau po nosimi Volfas, atsuko man nugarą, atsigręžė į anuos du vyrus, palinkėjo jiems labo ryto ir apsižvalgė po kabinetą. Paskui jis žengė vieną žingsnį prie Barou ir kuo mandagiausiai pratarė:

– Atleiskite, kapitone, bet jūs sėdite ant vienintelės kėdės, kuri galėtų išlaikyti ir mane. Neabejoju, jog neprieštarausite, jei apsikeisime.

Barou išsižiojo kažką sakyti, bet tuojau pat vėl susičiaupė, atsistojo ir žingtelėjo prie Volfo.

Šis padėkodamas linktelėjo galva, atsisėdo ant gautosios kėdės ir įrėmė ramų žvilgsnį į apygardos prokurorą.

– Jus sunku pagauti, sere, – pareiškė jis. – Vakar vakare ieškodamas jūsų praleidau ne vieną valandą. Jau buvau bepradedąs įtarti, jog manęs vengiate.

– Buvau užsiėmęs.

– Šit kaip? Ir kas gi taip prikaustė jūsų dėmesį?

Barou vėl kažką neaiškiai suurzgė. Vodelis sugniaužęs kumščius pasirėmė jais į stalą ir vėl palinko į priekį.

– Klausykite, Volfai, – nė nemėgindamas slėpti pagiežos iškošė jis. – Aš nusprendžiau, kad kalbėdamasis su jumis tik gaištu laiką, o galbūt netgi patiriu tam tikros žalos. Prisiminęs, kaip perpasakojote savo pokalbį su Bronsonu, mintyse neišvengiamai savęs klausiu, ar išgavau iš jūsų ką nors nauja? Toli gražu. Ničnieko. Jūs mane pavedžiojote už nosies, ir tiek. Ir dar karksite, kad aš jūsų vengiu! Kol kas galiu jums pasiūlyti tik vieną dalyką – patarimą. Arba liepkite savo pavaldiniui pagaliau praverti burną ir iškloti visą tiesą, arba padarykite tai pats.

Volfas tik atsiduso ir taikiai pratarė:

– Jūs pernelyg susinervinęs. Vakar kapitonas Barou buvo labai susierzinęs, o dabar – jūs. Jūs, džentelmenai, esate pernelyg jautrūs.

– Taip, esu pakankamai jautrus, kad susivokčiau, kada mane mulkina. Tik man tai visai nepatinka. O jūs labai klystate, jeigu tikitės, kad turėdamas Fredo Osgudo paramą galite daryti ką panorėjęs ir išlipti iš balos sausas. Galbūt kadaise Osgudas ir karaliavo šioje apygardoje, bet tie laikai jau baigėsi, ir netrukus jo paties gali laukti labai nemaloni staigmena.

– Žinau, – švelniu balsu atsiliepė Volfas, kuris iš pirmo žvilgsnio atrodė visiškai nuolankus. – Neįtikėtina, bet sprendžiant iš gandų, kurie jau spėjo pasiekti poną Osgudą, jūs kuo rimčiausiai svarstote galimybę, kad jo sūnų nužudė Bronsonas, o paties Bronsono nužudymas buvo kerštas, kaip sakoma, akis už akį. Pone Vodeli, bet juk tokia teorija – vaikiška. Jos naivumas toks akivaizdus, jog atsisakau gaišti laiką ir detaliai jį jums atskleisti. O jūsų užuomina, esą aš, pasitikėdamas pono Osgudo visuomenine padėtimi ir įtaka, tikiuosi išvengti pelnytos bausmės, irgi yra nuo pradžios iki galo vaikiška. Aš čia saldžialiežuvauju ir bandau jums įsiteikti tik todėl...

– Jums nebūtina to daryti, – atžariai mestelėjo Vodelis. – Savo meilikavimus pataupykite kam nors kitam. – Staiga jis pašoko nuo kėdės. Dar vienas žodis, ir aš įgrūsiu jus į kamerą drauge su Gudvinu. O dabar nešdinkitės. Lauk. Kitą kartą jūsų kalbų klausysiuosi jau teismo posėdžių salėje. Nuveskite Gudviną į požemį, kapitone.

– Ak, ne. – Volfo tonas vis dar buvo toks pat švelnus, kaip ir anksčiau. – Ne, prašau jūsų. Tiesą sakant, būtent dėl Gudvino ir norėjau su jumis susitikti, nors, kol man tai pavyko, teko gerokai pavargti. Išklausykite mane.

– Ir kas gi man paaiškins, kodėl turėčiau jūsų klausytis?

– Aš pats ir paaiškinsiu. Turėtumėte mane išklausyti, nes aš žinau, kas nužudė Klaidą Osgudą ir Hovardą Bronsoną, o jūs – nežinote.

Barou atsistojo ir išsitiesė visu ūgiu. Vodelis išpūtė akis. Aš šyptelėjau ir pamaniau, kad labai gaila, jog čia nėra Bazilio: jis būtų man pasakęs, po kuriuo puodeliu padėta pupelė.

– Dar daugiau, – tyliai pridūrė Volfas, – yra, kad ir nedidelė, bet vis dėlto šiokia tokia galimybė, kad jūs žudiko niekada nesurasite, o galimybė, kad sugebėsite įrodyti jo padarytą nusikaltimą, apskritai lygi nuliui. Tuo tarpu aš jau išsiaiškinau, kas tai padarė, o netrukus turėsiu ir įrodymą. Tokiomis aplinkybėmis išklausyti manęs, sakyčiau, yra tiesiog jūsų pareiga.

Barou įgėlė:

– Manyčiau, būtų geriau, jeigu jūsų išklausytų teisėjas.

– Fui! Gėdykitės, kapitone! Ar tikrai tikitės įbauginti mane elgdamasis taip, kaip ką tik elgėtės su ponu Gudvinu? Pasakysiu teisėjui, kad leptelėjau kvailystę, ir tiek. Jeigu pasirodys, kad jis – irgi paskutinis kvailys, ir jis mane areštuos, pasirūpinsiu, kad būčiau paleistas už užstatą, o tada... ką gi tada darysite jūs? Jūs būsite visiškai bejėgiai. Patikinu jus...

Vodelis neištvėręs pratrūko:

– Juk visa tai – tik pigūs ir kvaili jūsų triukai!

Volfas atsainiai šyptelėjęs atrėmė:

– Paprašyčiau jūsų, sere. Mano reputacija... Bet ne, savo reputaciją aš pernelyg branginu, kad...

– Sakotės *žinąs*, kas nužudė Klaidą Osgudą? Ir Bronsoną?

– Žinau.

– Po velnių, tuomet jūs teisus. Sakyčiau, jog man būtų ne pro šalį jus išklausyti. – Vodelis vėl atsisėdo prie stalo, prisitraukė arčiau telefono aparatą, pakėlė ragelį ir po minutėlės tarstelėjo kažkam kitame laido gale.

– Atsiųskite pas mane Filipsą.

Volfas nustebęs kilstelėjo antakius.

– Kokį Filipsą?

– Stenografistą.

Volfas, purtydamas galvą, tarė:

– Ak, ne. Jūs manęs nesupratote. Atėjau čia išsivesti pono Gudvino. Jis man reikalingas.

– Tikrai? Mums jis irgi reikalingas. Todėl jį pasiliksime. Pakartosiu jums tą patį, ką jau sakiau jam: jeigu įteiksite prašymą paleisti poną Gudviną už užstatą, aš nesutiksiu.

Tuo tarpu atsidarė durys ir į kabinetą įėjo jaunas vyrukas spuogais nusėtu veidu. Vodelis linktelėjo jam galva, šis atsisėdo ant kėdės, atsivertė bloknotą, suspaudė tarp pirštų rašiklį ir pasiteiravo:

– Kokie vardai ir pavardės?

Vodelis jam burbtelėjo:

– Paskui. Dabar tiesiog rašykite.

Volfas, nekreipdamas dėmesio į prasidėjusį spektaklį, patenkintas tęsė savo mintį:

– Štai ir priėjome prie dalyko esmės. Man reikia pono Gudvino. Jeigu vakar vakare nebūtumėte manęs vengęs, būčiau jį išsivedęs jau tuomet. Štai jums dvi galimybės, iš kurių galite pasirinkti vieną. Man šią užduotį palengvina ta aplinkybė, jog šerifas ponas Leikas, pasirodo, yra pono Osgudo žmogus, o jūs nesate. Kaip suprantu, jūs ir ponas Leikas esatę linkę traukti virvę į skirtingas puses. Taigi pirmoji galimybė yra tokia. Jūs tučtuojau paleidžiate poną Gudviną. Jo padedamas aš netrukus turėsiu reikalingą įrodymą ir perduosiu jį jums drauge su pačiu žudiku, – nesvarbu, gyvu ar mirusiu. Bet yra ir antra galimybė. Jūs atsisakote paleisti poną Gudviną. Paliekate jį kalėjime. Nors ir negalėdamas tikėtis jo pagalbos, nors ir susidurdamas su kur kas didesniais sunkumais, galų gale žmogžudystės įrodymą aš vis tiek turėsiu, o tada ir įrodymas, ir pats žmogžudys bus atiduoti ponui Leikui. Be to, girdėjau, jog „Crowfield Daily Journal" visuomet pasiruošęs su šerifu bendradarbiauti ir pasirūpinti, kad šio žmogaus laimėjimai būtų kuo išsamiau ir objektyviau nušviesti spaudoje, ir tai labai gerai, nes juk visuomenė turi žinoti, ką gauna už pinigus, kuriuos moka savo tarnams. Jums nusišypsojo didžiulė laimė, kad

turite savo rankose poną Gudviną. Jeigu jo neturėtumėte, aš iš viso nebūčiau varginęsis ir pas jus atėjęs.

Taip taręs, Volfas klausiamai pažvelgė į apygardos prokurorą ir pasiteiravo:

– Ar jau apsisprendėte, sere?

Pašaipiai šyptelėjęs, įsiterpiau:

– Jis nori pasakyti, rinkitės vieną iš dviejų.

– Užčiaupk srėbtuvę, – užsipuolė mane Barou.

Tuo tarpu Vodelis pareiškė:

– Vis dėlto aš manau, kad tai – tik blefas ir bandymas mane pagąsdinti.

Volfas vos pastebimai gūžtelėjo pečiais, kurie pakilo į viršų tik per ketvirtį colio, ir vėl juos nuleidęs mestelėjo:

– Ką gi, tuomet lieka ponas Leikas.

– Jūs užsiminėte, kad žinote, kas nužudė Klaidą Osgudą ir Hovardą Bronsoną. Ar norite pasakyti, jog abu šiuos nusikaltimus padarė tas pats asmuo?

– Ne ne, šitaip nieko nebus. Kokios nors informacijos suteiksiu jums tik tuomet, kai paleisite mano asistentą, – jokiu būdu ne anksčiau ir tik tada, kai būsiu tam pasirengęs.

– Po metų kitų, ką?

– Ne, taip ilgai laukti tikrai neteks. Sakykime, informaciją gausite per dvidešimt keturias valandas. Tačiau tikiuosi, kad nereikės laukti nė tiek.

– Bet ar jūs tikrai žinote, kas yra žudikas, ir turite tai patvirtinančių įrodymų?

– Taip, žudikas man žinomas. O netrukus turėsiu ir rimtą įrodymą.

– Kokį įrodymą?

Bet Volfas tik papurtė galvą.

– Juk aš jums sakiau, kad šitaip nieko nebus. Aš nežaisiu spėlionių ir nesileisiu kamantinėjamas.

– Įtikinamą įrodymą?

– Tiesiog neatremiamą.

Vodelis atsilošė į kėdės atkaltę, pirštais kelis kartus timptelėjo sau ausį, bet nepratarė nė žodžio. Pagaliau jis atsigręžė į stenografuotoją ir tarė jam:

– Duokite man tą bloknotą ir galite eiti.

Kai jo įsakymas buvo įvykdytas, Vodelis dar minutėlę pasėdėjo, o tada pakėlė akis į Barou ir aiškiai susierzinęs paklausė:

– Na, ką pasakysite, kapitone? Po velnių, ir ką gi mes dabar darysime?

– Nežinau, – burbtelėjo Barou, kietai sučiaupė lūpas ir čia pat pro sukąstus dantis iškošė: – Užtat puikiai žinau, ką *aš* norėčiau padaryti.

– Taigi labai man padėjote. Šią bylą, be jūsų, narplioja dar šeši ar aštuoni pareigūnai, ir iki šiol jiems nepavyko iškapstyti nė menkiausios smulkmenos, o štai šis gudrus dramblys ateina pas mane ir tvirtina žinąs, kas tai padarė, ir per dvidešimt

keturias valandas turėsiąs tai patvirtinantį neatremiamą įrodymą. Bent jau jis pats taip teigia. – Vodelis staiga kilstelėjo smakrą aukštyn ir pasisuko į Volfą: – Ar, be jūsų, dar kas nors žino, kas yra žudikas? Jeigu Leikas ar kuris nors iš jo pavaduotojų tą informaciją jau gavo ir slepia nuo manęs...

– Ne ne, – paskubėjo užtikrinti jį Volfas, – jie tikrai nieko nežino. Jie sėdi vienoje valtyje su jumis bei kapitonu Barou ir mėto meškeres be kabliukų ir be masalo.

– Tai kada ir kaip jums pavyko viską išnarplioti? Kur jūs buvote? Gudvinas tikrai niekuo negalėjo jums padėti, sučiupome jį iš karto po to, kai buvo rastas Bronsono kūnas. Dėl Dievo meilės, jeigu bandote vilkinti...

Ir Volfas vėl papurtė galvą.

– Paprašyčiau... Kas nužudė Klaidą Osgudą, aš žinojau jau nuo pirmadienio vakaro; supratau tai vos pamatęs buliaus galvą ir snukį. Motyvą irgi žinojau. O dėl savo skeptiško žvilgsnio atrodote esąs tik dar didesnis mulkis. Panašiai buvo ir su ponu Bronsonu: viskas gana akivaizdu.

– Ar tai reiškia, jog antradienį po pietų sėdėdamas ant štai šitos kėdės jūs visa tai jau žinojote? Ir lyg niekur nieko kalbėjotės su manimi, apygardos prokuroru?

– Taip. Bet nebuvo įrodymo, arba, tiksliau sakant, jis buvo, tačiau aš pavėlavau, ir įrodymą

buvo spėta sunaikinti. Dabar turiu surasti, kuo jį pakeisti, ir padaryti tai nedelsdamas.

– O koks buvo tasai sunaikintasis įrodymas?

– Ne, dabar šito pasakyti negaliu. Jau beveik vienuolikta valanda, ir mums su ponu Gudvinu laikas eiti. Mūsų laukia darbas. Beje, nenorėčiau, kad pasiųstumėte savo žmones manęs sekti ir šitaip mane be reikalo suerzintumėte. Tai nieko gera neduotų, be to, jeigu pastebėsime, jog mus seka, turėsiu omenyje, kad mūsų sutartis negalioja.

– Ar duosite man garbės žodį, kad pasielgsite būtent taip, kaip susitarėme, be jokių išlygų bei išsisukinėjimų?

– Garbės žodžio duoti negaliu. Šis žodžių junginys man apskritai nepatinka. Žodžiu „garbė" mūsų laikais mėtosi pernelyg daug prieštaringą reputaciją turinčių žmonių, ir jis yra gerokai suterštas. Aš jums tiesiog duodu žodį. Bet negaliu čia sėdėti ir visą dieną apie tai taukšti. Kaip suprantu, mano asistentas buvo sulaikytas oficialiai, laikantis visų įstatymų, tad jo paleidimas irgi turi būti oficialus ir patvirtintas atitinkamais dokumentais.

Vodelis atsitiesė ir vėl ėmė timpčioti sau ausį. Suraukęs antakius, jis pažvelgė į Barou, bet iš sustingusios, tarsi akmeninės kapitono veido išraiškos, matyt, neišskaitė jokios užduotį jam

palengvinančios užuominos. Jis vėl grybštelėjo telefono ragelį, pasakęs sekretorei numerį paprašė jį su kažkuo sujungti, o dar po minutėlės prabilo:

– Frenkai? Paklauskite teisėjo Hatčinsono, ar galėčiau pas jį minutėlei užsukti. Noriu paprašyti jo, kad panaikintų vieną suėmimo orderį.

DEVYNIOLIKTAS SKYRIUS

– Gal man eiti ir jį atvesti? – paklausiau.

Volfas atsakė:

– Ne, palauksime.

Mudu buvome viename iš parodų organizatoriams skirtų kabinetų, bet ne tame, kur antradienio popietę buvome susitikę su Osgudu. Šis kabinetas buvo mažesnis, jame stovėjo keli rašomieji stalai, lentynos ir kėdės, jis buvo verste užverstas laikraščiais ir kitokiais popieriais. Buvo pats vidurdienis. Kai drauge su Volfu išėjome iš teismo rūmų, gerokai nustebau pamatęs, jog priešais juos stovi mūsų sedanas; jis man paaiškino, jog vienas iš Osgudui dirbančių žmonių sėdo į automobilį ten, kur aš jį buvau palikęs, ir pervarė jį čionai. Tada Volfas liepė man važiuoti parodai skirtų plotų link, nuvykę tenai mes pirmiausia sustojome prie pagrindinio parodos pastato, įėję į vidų apžiūrėjome orchidėjas, apipurškėme jas

vandeniu, ir Volfas susitarė su parodos administracija, kad iki šeštadienio jie pasirūpins jo gėlėmis, o parodai pasibaigus supakuos jas į dėžes ir nugabens į Volfo nurodytą vietą. Paskui nuėjome į vieną iš parodos administracijos biurų ir buvome palydėti į devintąjį kabinetą. Netrukus man buvo atskleista, jog čia turi įvykti susitikimas su Lu Benetu, tačiau jis vis nesirodė, ir vidurdienį mudu jo vis dar laukėme.

Aš Volfui pasakiau:

– Jeigu paklaustumėte manęs, ką mums daryti, atsakyčiau, jog geriausia būtų persirengti taip, kad niekas mūsų nepažintų, šokti į automobilį ir visu greičiu lėkti į Niujorką. Arba pasiskubinti, laiku kirsti apygardos ribą ir išdumti į Vermontą, o ten jau galėtume pasislėpti kokiame nors apleistame marmuro karjere.

– Liaukitės pagaliau kasytis.

Aš susigrūdau rankas į kišenes ir atšoviau:

– Turite suprasti, kad aš jau dešimt metų studijuoju jūsų veido išraiškos pokyčius, pro mano akis nepraslysta nei jame pasirodančios prošvaistės, nei juo praslenkantys šešėliai, žinau, kaip, kada ir kodėl tą išraišką keičiate. Ir, jei neįsižeisite, kai ką jums pasakysiu: netikiu, jog tas įrodymas, apie kurį užsiminėte tiems dviem neišmanėliams, iš viso egzistuoja.

– Ir jūs visiškai teisus.

– Turiu omenyje įrodymą, kurį prižadėjote per dvidešimt keturias valandas pateikti apygardos prokurorui?

– Aš irgi.

– Bet jis neegzistuoja.

– Ne.

– Ir vis tiek ketinate jį pateikti?

– Žinoma.

Aš net akis išpūčiau.

– Na, ką gi. Manau, anksčiau ar vėliau tai turėjo įvykti, bet man taip skausminga visa tai matyti, jog gailiuosi, kad tai pirmiausia nenutiko man. Kartą, dar 1839-aisiais, mano motina...

– Užsičiaupkite. Aš jį rasiu.

– Ką? Beprotnamį?

– Įrodymą. Nors iš tiesų jo nėra. Bulius sudegintas. O kartu nieko neliko ir iš motyvo, paaiškinančio Klaido žmogžudystę. Be to, net jeigu būtų kitų kaltinimą galinčių palaikyti įkalčių, – o tokių mes neturime, – jie visi būtų nieko neverti. Beje, dėl Bronsono... Tirdamas jo nužudymą ponas Leikas kol kas ničnieko nerado. Jokių pirštų atspaudų, išskyrus jūsiškius, esančius ant aukos piniginės, jokio liudytojo, kuris prisimintų matęs, kaip Bronsonas įžengė į palapinę, jokio žmogaus, kuris būtų matęs jį kokioje nors draugijoje, ir jokio tipelio, kuris būtų turėjęs bent kiek apčiuopiamesnį motyvą tą vyruką nudobti. Jei kalbėsime

apie Niujorką, kol kas nepavyko atsekti, su kuo jis kalbėjosi telefonu, ir, manau, jau nepavyks. Žodžiu, neturime visiškai nieko. Šitaip susiklosčius aplinkybėms yra tik viena išeitis... Aha! Labas rytas, sere.

Įėjęs į kabinetą ir uždaręs duris, mūsų link jau žengė Nacionalinės gernsio veislės galvijų augintojų sąjungos sekretorius. Atrodė, šį vyrą mes ir vėl atitraukėme nuo neatidėliotinų darbų, bet šįkart jis jau nebuvo taip baisiai susierzinęs, kaip anądien. Jis draugiškai, bet kiek atsainiai pasisveikino ir prisėdo ant kėdės krašto, aiškiai tikėdamasis, kad mūsų pokalbis neužsitęs.

– Ačiū, kad atėjote, – prabilo Volfas. – Žinau, jog esate labai užimtas. Tiesiog nuostabu, kuo mūsų laikais žmonės gali užsiimti, kad neturėtų nė vienos laisvos minutėlės. Tikiuosi, jums paskambinęs ponas Osgudas užsiminė, jog ketinu jo vardu prašyti jūsų vienos paslaugos? Todėl kalbėsiu trumpai. Pirmiausia konstatuokime svarbiausius faktus: visos jūsų sąjungos nariams priklausančių gyvulių kortelės sukauptos kartotekoje, kuri yra biure, Fernborou miestelyje, esančiame už šimto dešimties mylių nuo čia, o ponui Sturtevantui priklausantis ir nuomojimui skirtas lėktuvas stovi oro uoste, įsikūrusiame priešingoje parodai skirtos teritorijos pusėje, nei esame mes. Tokie yra faktai.

– Atrodo, kad taip. Nežinau, ar čia galima išsinuomoti lėktuvą, – šiek tiek suglumęs atsiliepė Benetas.

– Aš žinau, jau teiravausi. Ir, dėl viso pikto, buvau užėjęs į pono Sturtevanto biurą. Sere, dar šiandien, iki trečios valandos popiet, norėčiau laikyti rankose Hikorio Cezario Grindono, Viloudeilo Zodiako ir Harlėjaus Orinoko eksterjerų eskizus bei marginius, iš kurių būtų matyti jų odos spalva. Taip pat – poniai Linvil priklausančio buliaus, kurio vardo aš nežinau, ir Hikorio Bakingamo Pelo piešinius. Ponas Sturtevantas yra pasirengęs skristi, kai tik jo paprašysime. Drauge su juo galite vykti jūs arba ponas Gudvinas, arba galite tiesiog įduoti jam laišką.

Benetas suraukė antakius.

– Norite pasakyti, kad jums reikalingi aprašų ir piešinių originalai?

– Kaip suprantu, kopijų gauti neįmanoma. Tiesa, ant tų galvijų registracijos liudijimų irgi yra jų eskizai, bet šiuos dokumentus turi kiekvieno iš minėtų bulių savininkas, taigi jie pernelyg plačiai pasklidę.

Benetas papurtė galvą ir atsakė:

– Tų dokumentų negalima išimti iš kartotekos, tai – geležinė taisyklė. Jie vieninteliai ir nepakeičiami, ir aš negaliu taip rizikuoti.

– Suprantu. Todėl ir sakau, kad galite skristi pats. Kai juos turėsime, galėsite visą laiką sėdėti štai prie šito stalo kartu su manimi ir nė akimirką nepaleisti jų iš akių. Grąžinsiu jums tuos dokumentus po pusvalandžio, o gal ir dar greičiau.

– Bet jų negalima paimti iš kartotekos. Be to, aš, šiaip ar taip, negaliu niekur skristi.

– Matote, tai ir yra pono Osgudo prašytoji paslauga.

– Deja, niekuo negaliu padėti. Tai... Tai tiesiog neprotinga.

Volfas atsilošė į kėdės atlošą ir atidžiai nužvelgė pašnekovą.

– Vienas iš intelekto rodiklių, – neprarasdamas kantrybės ėmė dėstyti jis, – yra sugebėjimas iškilus reikalui suvokti padėties išskirtinumą nepatiriant pernelyg didelės mąstymo įtampos. Geležinės taisyklės tuo pat metu yra sąlygiškos. Mes visi griežtai laikomės taisyklės neiti į gatvę neapsirengę, bet jei namas skęsta liepsnose, mes tą taisyklę sulaužome. Kalbant metaforomis, Kroufylde irgi siaučia gaisras. Čia žudomi žmonės. Tą gaisrą reikia užgesinti, o padegėją sučiupti. Jūs galbūt ir neįžvelgiate tiesioginio ryšio tarp miestelyje kilusio sąmyšio ir jūsų kartotekoje esančių eskizų, bet aš jį aiškiai matau; todėl jums teks pasikliauti mano duotu žodžiu. Labai svarbu, tiesiog būtina, kad aš galėčiau tuos eskizus pamatyti. Jei nenorite pada-

ryti paslaugos ponui Osgudui, bent atlikite savo kaip piliečio pareigą ir padarykite tai miestelio bendruomenės labui. Aš privalau juos pamatyti.

Benetui Volfo kalba, atrodo, padarė nemenką įspūdį, bet jis vis tiek dar spyrėsi:

– Juk nesakiau, kad negalite jų pamatyti. Galite, – ir jūs, ir bet kas kitas, – tačiau tik mūsų biure. Skriskite tenai pats.

– Tai visiškas absurdas! Tik pažvelkite į mane.

– Nematau jokios priežasties, dėl kurios negalėtumėte to padaryti. Lėktuvas jus lengvai pakels.

– Ne, – net sudrebėjo Volfas, – aš neskrisiu. Tai yra dar vienas dalykas, kurio negaliu jums paaiškinti. Jums teks pasikliauti mano žodžiu, kad tikėtis, jog lipsiu į lėktuvą, – visiškai nerealu. Po galais, jūs atsisakote sulaužyti kažkokią taisykliūkštę, bet tuo pat metu turite pakankamai įžūlumo pasiūlyti man... Beje, ar kada nors esate skridęs lėktuvu?

– Ne.

– Tada, dėl Dievo meilės, bent kartą pamėginkite. Tai bus naudinga patirtis. Jums patiks. Girdėjau, kad ponas Sturtevantas – savo darbą išmanantis ir patikimas pilotas, be to, ir jo lėktuvas geras. Skriskite ir atgabenkite man tuos eskizus.

Po penkių minučių problema buvo galutinai išspręsta, – vargu ar kas galėjo atsispirti pagundai nemokamai paskraidyti lėktuvu. Benetas nusileido ir sutiko. Jis užsirašė, kurių būtent galvijų

eskizus Volfas norėjo pamatyti, paskambino porai žmonių ir susiruošė į kelionę. Palydėjau jį iki nutūpimo ir pakilimo aikštelės; ėjome pėsti, nes pakeliui jis dar norėjo trumpam užsukti į palapinę, kur buvo laikomi gernsio veislės galvijai. Oro uoste mūsų jau laukė Sturtevantas, gerai atrodantis vyrukas švariu veidu ir tepaluotais drabužiais, šildantis nedidukо, bet iš pažiūros tvarkingo, geltonai nudažyto dvisparnio lėktuvo variklį. Jis pareiškė esąs pasirengęs skrydžiui, ir Benetas įlipo į keleiviui skirtą kabiną. Aš pasitraukiau nuo pakilimo tako ir žiūrėjau, kaip lėktuvas rieda žeme, pasisuka, paskui įsilekia pilvu braukdamas žolę ir pagaliau pakyla į orą. Pastovėjau tenai tol, kol jie pakilo maždaug keturis šimtus pėdų nuo žemės ir pasuko į rytus, o tada patraukiau atgal į parodos teritoriją ir, kaip buvo sutarta, pasukau į metodistų palapinę susitikti su Volfu. Galima sakyti, kad pilkų debesų aptrauktame mano danguje netikėtai atsirado properša ir švystelėjo saulė, nes man pasisekė gauti papildomą porciją vištienos frikasė, kuriai po apgailėtinų KAKS prezidento pusryčių skrandyje tikrai dar buvo vietos.

Tačiau ramiai papietauti man vis dėlto nepavyko, nes pasirodė, jog mes turime nemažai planų, – tai yra Volfas turėjo planų, o aš turėjau juos įgyvendinti. Nors visai neseniai tiek daug buvo tauškęs apie būtinybę laužyti geležines tai-

sykles, jis vis dėlto šventai laikėsi savo principo valgio metu darbo reikalų neaptarinėti, o kadangi jo nuotaika buvo ne per geriausia, pokalbis nesimezgė. Kai mums patiekė pyragą ir atnešė kavos, jis pasimuistė, pakeitė ant sulankstomosios kėdės besiilsinčio kūno padėtį ir atskleidė, ką sumanė. Man buvo liepta sėsti į automobilį, važiuoti į Osgudų namus, išsimaudyti ir persirengti. Kadangi namai bus pilni į laidotuves suvažiavusių svečių, turėjau pasistengti niekam nekristi į akis, – girdi, būtų geriausia, jei manęs namuose nepastebėtų net pats Osgudas, nes jis vis dar įtarė, jog būtent aš įkalbėjau jo dukterį eiti į pasimatymą su tuo dykaduoniu Prato vaikigaliu. Be to, gavau nurodymą sukrauti mūsų lagaminus ir nunešti juos į automobilį, pripildyti jo baką degalų, į variklį įpilti tepalo bei viso kito, ko mašina pageidauja, ir ne vėliau kaip trečią valandą po pietų prisistatyti į tą patį kabinetą, kuriame ką tik buvome susitikę su Benetu.

– Lagaminus? – nustebęs paklausiau ir siurbtelėjau kavos. – Ir pasiruošti pabėgimui, ar ne?

Volfas atsiduso.

– Mes grįšime namo. Namo.

– Ar pakeliui dar kur nors sustosime?

– Užsuksime į Prato namus. – Dabar jis siurbtelėjo kavos. – Beje, kai ką pamiršau. Du dalykus. Ar turite savo užrašų knygelę? Arba darbo užrašus?

– Turiu užrašų knygelę. Na, žinote, tą pačią, kurią visuomet nešiojuosi su savimi.

– Ar negalėtumėte man jos duoti? Ir pieštuką. Būtų geriausia, jeigu jis dar būtų nenaudotas, bet, kita vertus, manau, jog jis niekad neatsidurs po mikroskopu. Ačiū. – Pamatęs knygelę, Volfas susiraukė ir pareiškė: – Didesni lapai man tiktų labiau, bet kaip nors apsieisiu, juo labiau kad pirkti naują Kroufylde būtų klaida. – Jis įsikišo užrašų knygelę bei pieštuką į kišenę ir pridūrė: – Ir antras dalykas: man reikia gero ir patikimo melagio.

– Taip, sere, – kilstelėjęs ranką paplekšnojau delnu sau per krūtinę.

– Ne ne, jūs netiksite. Melagis turi būti pašalinis žmogus, ne jūs.

– Kitas melagis?.. O koks jis turi būti – paprastas ir tiesmukas ar rafinuotas?

– Pakaks ir paprasto. Bet mūsų pasirinkimas – ribotas. Tai turi būti vienas iš trijų asmenų, kurie buvo ganykloje, kai pirmadienio popietę stovėjau ant joje esančio riedulio.

– Ką gi... – papūčiau lūpas ir susimąsčiau. – Melagis galėtų būti jūsų bičiulis Deivas. Jis skaito poeziją.

– Ne. Apie tai negali būti nė kalbos. Deivas netinka. – Volfas plačiai atsimerkė ir įrėmė žvilgsnį į mane. – Gal panelė Rouan? Atrodo, ji nori su ju-

mis susidraugauti. Tai neabejotina, antraip nebūtų aplankiusi jūsų kalėjime.

– Iš kur jūs, po galais, viską žinote?

– Tai – ne žinios. Veikiau spėjimas. Jūsų motinos balsas telefono ragelyje buvo įtartinai panašus į jos. Kai parsirasime namo, prie šio epizodo mes dar sugrįšime ir jį aptarsime. Kad panelė Rouan suvaidintų šį spektaklį, ko gero, paprašėte jūs, vadinasi, judu turėjote kažkur susitikti ir pasikalbėti. Tų, kurie tupi kalėjime, prie telefono niekas nekviečia, taigi paskambinti jums ji negalėjo. Ji turėjo ateiti jūsų aplankyti. Suprantama, jeigu panelė Rouan jūsų atžvilgiu taip draugiškai nusiteikusi, ji tikriausiai bus sukalbama.

– Nemėgstu naudotis asmeniniu žavesiu, kai tenka tvarkyti darbo reikalus.

– Pernelyg toli siekiantys apribojimai tampa niekiniai.

– Kai šį teiginį permąstysiu, jums pranešiu. Bet pirma man į galvą šovusi mintis, – atmesti jį net nenagrinėjus.

– Ar ji sutiks meluoti?

– Dieve švenčiausias, aišku. Kodėl gi ne?

– Tai labai svarbu. Ar galime ja pasikliauti?

– Žinoma.

– Tuomet jums belieka paskambinti, susirasti ją ir pasirūpinti, kad nuo trečios valandos popiet ji būtų Prato namuose. Pasakykite panelei Rouan,

jog kai tik tenai atvyksime, norėsite su ja pasikalbėti. – Volfas žvilgsniu susirado metodistę, pamojo jai, o kai ji priėjo, užsakė dar kavos. Tada vėl kreipėsi į mane: – Jau po pirmos. Ponas Benetas sukorė daugiau kaip pusę kelio į Fernborou. Daug laiko jūs neturite.

Išgėriau likusią kavą ir palikęs Volfą išėjau.

Viskas vyko sklandžiai, bet suktis teko kaip reikiant. Pirmiausia paskambinau į Prato rezidenciją, paprašiau pakviesti Lilę Rouan, ir ji buvo namuose, tad vieną reikalą jau sutvarkiau. Tada nuskubėjau į Osgudo namus, įžengiau pro užpakalinį įėjimą, užlipau į viršų laiptais, kuriais naudojosi tarnai, ir taip išvengiau susitikimo su įniršusiu tėvu. Nors, ko gero, ir šiaip jau niekas nebūtų manęs pastebėjęs, nes namuose buvo daugybė žmonių, – beveik kaip parodoje. Kieme stovėjo gal šimtas automobilių, tad savąjį teko palikti toli nuo namo, pačioje įvažiavimo pradžioje, na ir, žinoma, dar turėjau nutempti iki jo lagaminus. Antrajame namo aukšte pastebėjau praeinančią Nensę, apačioje, galiniame vestibiulyje persimečiau keliais žodžiais su ūkvedžiu, bet Osgudo nesutikau. Laidotuvių ceremonija prasidėjo antrą valandą, ir man išeinant vienintelis garsas tame sename dideliame name, sklindantis iš tos jo dalies, į kurią man taip ir neteko įkelti kojos, buvo nuslopstantis ir vėl sustiprėjantis pa-

mokslininko balsas, išlydintis į paskutinę kelionę Klaidą Osgudą, laimėjusį lažybas ir kartu jas pralošusį.

Be penkių minučių trečią, švariais drabužiais ir švariu kūnu, ką jau kalbėti apie sielą, kuo arčiausiai, kad būtų patogu, prie pagrindinio parodos pastato palikęs automobilį, prikrautą lagaminų ir kitų reikmenų, aš pasirodžiau sutartoje vietoje ir nors nė nenutuokiau, kaip ir kokius daiktinius įrodymus savo improvizuotame fabrike pagamins Volfas, vis dėlto manęs neapleido aiški nuojauta, prieš ką jie galėtų būti panaudoti. Įėjau į administracinį parodos pastatą ir susiradau devintą kabinetą. Sturtevantas skrydžio grafiko, matyt, laikėsi griežtai, nes fabrikėlyje jau virė darbas. Volfas buvo vienas. Jis sėdėjo prie stalo priešais tvarkingai išsidėliojęs pustuzinį bulių eskizų, nupieštų baltuose ir nedideliuose, maždaug šeši iš devynių colių formato lapeliuose. Vieną iš jų mano darbdavys buvo atskyręs nuo likusios grupės ir pasidėjęs arčiau. Jo žvilgsnis nuo išsirinktojo eskizo slystelėdavo prie mano paskolintos užrašų knygelės, kurioje jis pieštuku kažką piešė, ir vėl grįždavo atgal. Volfas atrodė nepaprastai susikaupęs, nelyginant be galo įsijautęs dailininkas, kuriantis tikrą šedevrą. Sustojęs kelias minutes žvilgčiojau Volfui per petį ir stebėjau, kaip jis darbuojasi, atkreipiau dėmesį, jog ant

popieriaus lapelio, aiškiai tapusio pagrindiniu jo įkvėpimo šaltiniu, buvo užrašyta „Hikoris Bakingamas Pelas“, o paskui pasitraukiau ir klestelėjau ant kėdės.

– Kaipgi čia dabar, ar Benetas vis dėlto sutiko paleisti iš akių savo eskizus? – paklausiau. – Sugebėjote įgyti jo pasitikėjimą ar teko jį papirkti?

– Jis nuėjo pavalgyti. Nieko bloga jo eskizams aš nepadarysiu. Geriau patylėkite, netrukdykite man ir nepradėkite kasytis.

– Man kūno jau neniežti.

– Ir ačiū Dievui!

Aš sėdėjau ir, sukaupęs dėmesį, mintyse pamėginau apmesti kelis galimus galvosūkio, kurį turėjome išlukštenti, sprendimo variantus. Prisiminęs visas pastaruoju metu Volfo mestas užuominas, jau galėjau gana išsamiai atsakyti į daugumą mūsų sąraše buvusių klausimų, bet vis dar jaučiausi suglumęs ir nė nenutuokiau, kokia reikšminga yra veikla, į kurią visa savo esybe Volfas kaip tik buvo įsitraukęs. Man atrodė nerealu ir visiškai kvaila manyti, jog perpiešęs vieną iš Beneto atgabentų eskizų jis suklastos įrodymą, kurį pateikę išaiškinsime dvigubą žmogžudystę, gausime honorarą, o Volfas dar ir įvykdys Vodeliui duotą pažadą, bet, kita vertus, iš jo veido išraiškos aiškiai mačiau, kad jo lūkesčiai – kaip tik tokie. Jis tikėjosi netrukus

baigti piešinį. Pamėginau surasti perpieštam eskizui vietos kuriame nors iš savo apmestų sprendimų variantų, bet jis niekur netiko. Tuomet lioviausi sukęs galvą ir leidau savo protui šiek tiek pailsėti.

Lūpų kamputyje suspaudęs dantų krapštuką, grįžo Lu Benetas. Vos tik jis pasirodė, Volfas, net neišplėšęs pripieštų puslapių, kyštelėjo mano užrašų knygelę ir pieštuką į vidinę švarko kišenę. Paskui giliai atsiduso, pastūmė kėdę atgal, atsistojo ir, pakreipęs galvą į Beneto pusę, tarė:

– Dėkoju jums, sere. Štai jūsų eskizai, – sveikut sveikutėliai, tokie, kokie buvo. Saugokite juos. Stropiai juos saugokite. Jau ir anksčiau manėte, kad jie labai vertingi. Iš tiesų taip ir yra. Jūs išmintingai elgiatės, kad, saugumo sumetimais, reikalaujate, jog eskizai būtų nupiešti tušu, nes tada juose neįmanomi jokie pakeitimai, kurie galėtų likti nepastebėti. Neabejoju, kad ponas Osgudas irgi ras tinkamą progą jums padėkoti. Eime, Arči.

Išeidami iš kabineto palikome Benetą palinkusį prie stalo, prisimerkusį ir atidžiai tyrinėjantį eskizus.

Kai nulipę laiptais išėjome iš pastato ir atsidūrėme stovėjimo aikštelėje, Volfas įsitaisė priekinėje automobilio sėdynėje greta manęs, o tai reiškė, kad jis man nori kai ką pasakyti. Man lė-

tai leidžiant automobilį ir bandant prasiskverbti pro keliu plūstančius žmones, jis pagaliau prabilo atvirai:

– Dabar klausyk, Arči. Viskas priklauso nuo to, kaip mums pavyks įgyvendinti savo planą. Aš tau viską trumpai išdėstysiu...

DVIDEŠIMTAS SKYRIUS

Pasiekęs Prato namus, pastačiau automobilį žvyruotoje, priešais garažą esančioje aikštelėje, ir mes išlipome lauk. Volfas paliko mane prie mašinos, o pats patraukė namo durų link. Tolimajame pievelės kampe susikaupusi treniravosi Karolina, nors nejučia galėjo kilti mintis, jog kažin ar golfas – jaunai merginai tinkamiausias užsiėmimas, ir dar buvusio sužadėtinio laidotuvių dieną, tačiau žinant visas aplinkybes, jos apsisprendimą, žinoma, galima buvo interpretuoti labai įvairiai. Ji iš tolo pasisveikino su manimi, praeinančiu pro šalį ir, kaip telefonu buvo sutarta, traukiančiu susitikti su Lile Rouan.

Lilė ir vėl gulėjo hamake; ji ištiesė man ranką pasisveikinti ir nužvelgė skubriu, bet įdėmiu žvilgsniu.

Aš pratariau:

– O jūs ne tokia talentinga, kaip maniau. Kai vakar vakare paskambinote Volfui, jis atpažino jus iš balso.

– Negali būti.

– Gali.

– Bet jis pažadėjo šeštą valandą ryto susitikti su manimi viešbutyje.

– Na ir kas?! Jūs vis tiek susimovėte. Nors... jums vis dėlto pavyko vidurnaktį išversti jį iš lovos, o tai jau šis tas. Ačiū už paslaugą. O dabar norėčiau atsilyginti tuo pačiu, tik, deja, mane spaudžia laikas. Ar norėtumėte pasimokyti nusikaltimų narpliojimo meno?

– O kas būtų mano mokytojas?

– Aš.

– Tada man patiktų.

– Puiku. Kas žino, gal tos pamokos taps jūsų svaiginančios karjeros pradžia? O pirmoji pamoka gana paprasta, tačiau turite sugebėti tinkamai valdyti balso intonaciją ir veido raumenis. Gali būti, kad apsieisime ir be jūsų, bet greičiausiai reikiamu momentu būsite pakviesta. Todėl geriau likite čia arba būkite kur nors netoliese. Per ateinančią valandą ar dvi aš tikriausiai ateisiu jūsų pakviesti arba atsiųsiu Bertą...

– Geriau ateikite pats.

– Sutarta. Taigi ateisiu ir nuvesiu jus pas Volfą ir dar vieną vyrą. Volfas užduos jums kausimą, o jūs pameluosite. Tai nebus sudėtingas ar rafinuotas melas ir niekas tikrai nesugaus jūsų sakant netiesą. Tačiau jūsų žodžiai mums padės apkaltinti

žmogžudyste vieną vyrą, ir galiu jus patikinti, jog tasai kaltinimas bus visiškai pagrįstas. Tas žmogus kaltas. Jei būtų bent viena galimybė iš milijono, kad jis niekuo dėtas...

– Nesirūpinkite, – atsiliepė ji ir šyptelėjo vienu lūpų kampučiu. – Ar man reikės meluoti vienai, ar turėsiu ir draugiją?

– Taip. Aš jums sudarysiu draugiją. Ir Volfas. Mums tiesiog reikia patvirtinimo.

– Tada, kaip suprantu, tai, ką pasakysiu, toli gražu nebus melas. Tiesa – reliatyvi. Beje, pastebėjau, kad jau nusiprausėte veidą. Pabučiuokite mane.

– Reikalaujate avanso, ar ne?

– Tik nedidelio atlygio. Kreditan.

Po trisdešimties ar trisdešimt dviejų sekundžių aš atsitiesiau ir krenkštelėjęs tariau:

– Jei nusprendžiu, jog apskritai verta imtis kokio darbo, stengiuosi jį padaryti kaip pridera.

Ji tik nusišypsojo, bet nieko neatsakė.

– Tai tiek, – pasakiau jau kur kas rimtesniu balsu. – O dabar liaukitės šypsojusis ir paklausykite.

Ir aš netrukau jai viską paaiškinti. Po keturių minučių jau buvau pakeliui į gyvenamąjį namą.

Volfas sėdėjo terasoje drauge su Pratu, Džimiu ir Monte Makmilanu. Džimis atrodė paniuręs ir susirūpinęs, ir, pažvelgęs į jo akis, nusprendžiau, kad jis, ko gero, bus padauginęs viskio su ledu bei

sodos vandeniu. Makmilanas buvo įsitaisęs kitame terasos gale ir, įbedęs žvilgsnį į Volfą, tylėjo. O Pratas siautėjo. Atrodo, jį labai suerzino ne tik tai, jog visa pastarosiomis dienomis kilusi sumaištis sugriovė jo planus suorganizuoti šventę po atviru dangumi ir sužlugdė jo viltis pasimėgauti ramia kaimo kasdienybe; dar labiau ir nė nesistengdamas šito slėpti jis siuto ant Volfo dėl ne iki galo aiškių, bet esminių ir tik jam vienam težinomų priežasčių, kurias, matyt, jam buvo pakuždėjęs apygardos prokuroras Vodelis. Ir vis dėlto šeimininko priedermių jis nepamiršo, nes kai pasirodžiau terasoje, jis trumpam nustojo šnekėjęs, galvos linktelėjimu pasveikino mane ir pašaukė Bertą.

Tačiau Volfas, kuris, kaip pastebėjau, jau buvo spėjęs išgerti vieną butelį alaus, atsigręžė į mane, papurtė galvą ir pakilo nuo kėslo.

– Ne, – pratarė jis. – Pone Pratai, prašau jūsų... Jūsų įniršis manęs nė kiek neįžeidė, bet esu tikras, jog visai netrukus pripažinsite, kad buvote nukreipęs jį ne į tą asmenį, kuris jo nusipelnė. Tuomet galėsite man netgi padėkoti, nors dėkingumo aš visai nereikalauju. Nenoriu jūsų be reikalo trukdyti. Tačiau man reikia pasikalbėti su ponu Makmilanu akis į akį. Kai šįryt telefonu jam tai pasakiau ir mes ėmėme ieškoti šiam konfidencialiam susitikimui tinkamos vietos, leidau sau pasiūlyti jūsų rezidenciją. Taip pasielgiau turėdamas vieną

ypatingą priežastį, – mat gali būti, kad mums prireiks pasikviesti panelę Rouan.

– Lilę Rouan? Po velnių, kuo ji čia dėta?

– Netrukus paaiškės, ar ji kuo nors dėta, ar galbūt ir ne. Šiaip ar taip, ponas Makmilanas sutiko su manimi čia susitikti. Jeigu jums atgrasu matyti mane savo terasoje, mes galime nueiti kur nors kitur. Pamaniau, gal tiktų viršuje esantis kambarys...

– Man nusispjaut, ar jūs čia esate, ar ne. Bet jei man galvoje ima suktis kokia mintis, esu pratęs tuojau pat ją išsakyti...

– Vėliau. Padarykite man tokią malonę. Jūsų mintys gali palaukti. O dabar, jums leidus, gal galėtume užlipti į antrajame aukšte esantį kambarėlį?

– Prašau, – mostelėjo ranka Pratas. – Bet ir ten jums reikės ko nors išgerti. Bertai! Ei, *Bertai!*

Džimis užmerkė akis ir sunkiai atsiduso.

Tada mes išsiskyrėme. Makmilanas, kuris taip ir nepravėrė burnos, nusekė paskui Volfą, o aš patraukiau įkandin jų. Kai ėmėme lipti laiptais į viršų, kopdamas paskui plačią ir prieš akis esantį vaizdą užstojančią gyvulių augintojo nugarą, aš išsitraukiau iš dėklo revolverį, į kurį jis buvo sugrąžintas jau kiek anksčiau, ir įsidėjau jį į šoninę švarko kišenę tikėdamasis, jog man neteks jo iš ten išsitraukti. Mat nors Volfo suruoštas masalas buvo

puikus, tačiau turėjo ir vieną trūkumą, todėl turėjau būti pasiruošęs viskam.

Kambarys buvo kruopščiai sutvarkytas, pro modernius suveriamuosius langus, kuriais Volfas taip žavėjosi, plūdo popiečio saulės spinduliai. Aš apsukau didelį minkštai apmuštą krėslą ir pastūmiau jį arčiau savo viršininko, o paskui netoliese pastačiau dar du, – Makmilanui ir sau. Apsileidęs, bet stropus kaip visuomet, į kambarį įžengė Bertas, nešinas buteliu alaus ir dviem aukštomis taurėmis viskio su ledu ir sodos vandeniu. Kai tik krėslai buvo tinkamai sustumti, o Bertas išėjo, Makmilanas pravėrė burną:

– Jau antrą kartą darau paslaugą Fredui Osgudui, metu savo reikalus ir einu su jumis susitikti. Visa tai man po truputį jau ima pabosti. Čia, Kroufylde, turiu septynias karves ir bulių, kurį ką tik nusipirkau, ir turiu pasirūpinti, kad galvijai būtų pargabenti namo.

Čia jis nutilo. Volfas irgi nepratarė nė žodžio. Jis sėdėjo nejudėdamas, patogiai atsirėmęs į krėslo atlošą, pasidėjęs plaštakas ant sunertų rankų žastų, žvelgdamas į ūkininką pusiau primerktomis akimis. Nepastebėjau jokių ženklų, kad jis ketintų prašnekti ar krustelėti.

Pagaliau Makmilanas neištvėrė.

– Kas čia, po galais, žvilgsnių karas, ar ką? – paklausė jis.

Purtydamas galvą Volfas atsiliepė:

– Ne, aš tokių varžybų nemėgstu. Patikėkite, sere, nejaučiu nė menkiausio malonumo. Ir visai nenoriu vilkinti reikalo, kad galėčiau ilgiau pasimėgauti pergale. Mes ir taip jau sugaišome daug laiko. Pernelyg daug. – Volfas kyštelėjo ranką į vidinę savo švarko kišenę, išsitraukė užrašų knygelę, ištiesė ją pašnekovui ir tarė: – Prašau paimti ją ir gerai išstudijuoti tris pirmuosius jos lapus. Bet atsargiai... Arči, pasirūpink, kad atgaučiau knygelę tokią, kokia ji buvo.

Gūžtelėjęs pečiais, Makmilanas paėmė užrašų knygelę ir žvilgtelėjo į jos lapus. Jis sėdėjo nuleidęs galvą, ir aš negalėjau matyti jo veido išraiškos. Du kartus permetęs akimis nurodytus lapus, jis vėl pakėlė akis.

– Pasiduodu, – pareiškė jis. – Ar čia kokia gudrybė?

– Nepasakyčiau, – atšovė Volfas ir jo balse buvo justi griežtoka gaidelė. – Ar pažįstate šituos eskizus?

– Niekada anksčiau nesu jų matęs.

– Suprantama. Aš netinkamai suformulavau klausimą. Ar atpažįstate galvijus, kurie juose pavaizduoti?

– Ne, neatpažįstu. O ar turėčiau? Eskizai prastoki...

– Tai tiesa. Ir vis dėlto tikėjausi, kad atpažinsite jų prototipus. Juk tas bulius priklausė jums.

Šiandien tuos piešinius aš palyginau su kitais eskizais, tiksliau sakant, originalais, esančiais galvijų registracijos pažymėjimuose, kuriuos man leido peržiūrėti ponas Benetas, ir man nekilo jokių abejonių, kad visuose juose pavaizduotas Hikoris Bakingamas Pelas. Jūsų bulius, kuris prieš mėnesį nugaišo užsikrėtęs juodlige.

– Tikrai? – Makmilanas dar kartą neskubėdamas peržiūrėjo eskizus ir vėl įrėmė žvilgsnį į Volfą. – Gali būti. Labai įdomu. O iš kur jūs tuos piešinius gavote?

– Taigi kaip tik priėjome prie reikalo esmės, – pareiškė Volfas ir susidėjęs rankas ant pilvo sunėrė pirštus. Aš pats juos nupiešiau. Juk girdėjote apie tą nemalonų įvykį, kuris nutiko čia prieš jums pasirodant, tiesa? Mudu su ponu Gudvinu bandėme pereiti Prato ganyklą, bet kelią mums pastojo bulius. Poną Gudviną išgelbėjo vikrumas, o aš užsiropščiau ant viduryje ganyklos dunksančio riedulio. Praleidau tenai apie penkiolika minučių, kol pagaliau panelė Prat mane išgelbėjo. Esu vienas iš tų, kurie visada ir visur stengiasi išlikti orūs, o tąkart mano orumas buvo sutryptas. Netoliese pirmyn ir atgal vaikštinėjo bulius, tad išsitraukiau iš kišenės užrašų knygelę ir apmečiau kelis galvijo eskizus. Gal jums pasirodys, kad tai – vaikiška, tačiau piešdamas jaučiu didžiulį malonumą. Tai buvo... Na, man tai buvo tarsi pasiteisinimas, ku-

rių galų stypsau tenai, ant riedulio. O dabar gal galėčiau atgauti savo knygelę?

Makmilanas tarsi sustingo. Pakilau nuo krėslo, priėjęs ištraukiau jam iš rankų užrašų knygelę ir įsikišau į švarko kišenę, bet jis šito, rodos, nė nepastebėjo.

Pagaliau jis pratarė:

– Gal jums galvoje negerai?.. Juk tas bulius ganykloje... buvo Cezaris. Hikoris Cezaris Grindonas.

– Ne, sere. Esu priverstas jums prieštarauti, nes čia ir yra visa esmė. Ganykloje buvo Hikoris Bakingamas Pelas. Eskizai, kuriuos apmečiau pirmadienio popietę, aiškiai tai įrodo, tačiau aš viską žinojau daug anksčiau, nei pamačiau Beneto atgabentus registracijos liudijimų originalus. Toks įtarimas man kilo jau to paties pirmadienio popietę. Pirmadienio vakarą buvau tuo tikras. Tiesa, nežinojau, kad ganykloje – Bakingamas, nes tuo metu dar nieko nebuvau apie jį girdėjęs, tačiau neabejojau, jog tas bulius – ne Cezaris.

– Jūs – sumautas melagis. Kad ir kas jums pasakė...

– Niekas man nieko nepasakė, – vyptelėjęs atrėmė Volfas. Jis išlaisvino sunertus pirštus ir vieną ištiesęs kilstelėjo į viršų. – Leikite jums kai ką pasiūlyti, sere. Mes čia narpliojame labai, tiesiog mirtinai svarbų reikalą, tad jeigu ir toliau svaidy-

simės tuščia retorika, viską tik dar labiau sujauksime, ir mums iš to nebus jokios naudos. Juk jūs puikiai suprantate, ką aš darau: ketinu įrodyti, kad Klaidas Osgudas ir Hovardas Bronsonas žuvo nuo jūsų rankos. Jūs negalite paneigti mano teiginių anksčiau, nei juos pateiksiu, be to, negalite sutrukdyti man jų išdėstyti visaip mane užgauliodamas. Tiesiog pamėginkime elgtis vienas su kitu pagarbiai. Negaliu įrodyti jūsų kaltės vien išrėkęs jums į akis „Žudikas!", o jūs negalite įrodyti priešingai šaukdamas ant manęs „Melagis!" Nei apsimesdamas nustebęs. Turėjote susiprotėti, kodėl prašiau jus čia su manimi susitikti.

Makmilano žvilgsnis liko visiškai ramus. Balsas – irgi.

– Vadinasi, ketinate kažką įrodyti? – mestelėjo jis.

– Ketinu. Ką tik pateikiau įrodymą, patvirtinantį mano teiginį, jog Cezaris, čempionas, niekada nebuvo įkėlęs kojos į tą ganyklą.

– Cha! Turite omenyje tuos piešinukus? Juk kiekvienam aišku, jog tai – tik jūsų gudrybė. Gal manote, kad kas nors patikės, jog kai bulius užvijo jus ant riedulio, jūs stovėjote tenai ir lyg niekur nieko jį piešėte?

– Manau, patikės. – Volfo žvilgsnis nukrypo į mane. – Arči, atveskite panelę Rouan.

Jeigu eskizus būtų turėjęs Volfas, nebūčiau palikęs jo vieno su Makmilanu, bet piešiniai gulė-

jo mano kišenėje. Aš negaišuodamas nusileidau laiptais žemyn, perėjau pievelę ir po medžiais besidriekiančiu taku ėmiau artintis prie hamako, iš kurio ji, vos pamačiusi mane ateinant, tuojau pat pakilo. Lilė įsikibo man į parankę, ir aš, profesiniais sumetimais, turėjau tai pakęsti, tačiau bent jau priverčiau ją paspartinti žingsnį. Lilė nesipriešino, bet kai užlipome laiptais į viršų ir pasiekėme kambario duris, ji buvo šiek tiek uždususi. Pamatęs, kaip galvos linktelėjimu Lilė dalykiškai pasisveikina iš pradžių su Volfu, paskui – su Makmilanu, turėjau pripažinti, kad ji labai gera mokinė. Nė vienas iš abiejų vyrų nuo krėslų nė nekilstelėjo.

– Panele Rouan, – nieko nelaukęs kreipėsi į ją Volfas. – Tikiuosi, ponas Gudvinas jums jau pasakė, kad norėtume paprašyti jūsų kai ką prisiminti. Tikiuosi, prisimenate, kaip pirmadienio popietę ganykloje bulius užvijo mane ant riedulio?

Ji nusišypsojusi tarė:

– Prisimenu.

– Sakykite, kiek laiko aš praleidau ant akmens?

– Na... Gal penkiolika minučių. Nuo dešimties iki dvidešimties.

– Ką per tą laiką veikė panelė Prat?

– Ji nubėgo prie automobilio, atvažiavo su juo iki ganyklos, paskui ginčijosi su Deivu, kuris ne-

norėjo atidaryti vartų, ir galų gale, įvažiavusi į ganyklą, jus pasiėmė.

– O ką tuo tarpu veikė Deivas?

– Mosavo šautuvu ir riejosi su Eska... su ponu Gudvinu, ginčijosi su Karolina ir šokinėjo aplink.

– O kuo užsiėmėte jūs?

– Stovėjau ir žiūrėjau. Daugiausia žiūrėjau į jus, nes vaizdelis buvo tikrai nepakartojamas. Jūs ir tas bulius...

– O ką veikiau aš?

– Na, jūs užsiropštėte ant riedulio, paskui dvi ar tris minutes pastovėjote sunėręs ant krūtinės rankas ir ant riešo pasikabinęs pasivaikščiojimui skirtą lazdą, paskui išsitraukėte iš kišenės užrašų knygelę ar kažkokį bloknotėlį, ir iš tolo man pasirodė, kad ėmėte kažką rašyti ar piešti. Vis žvilgčiojote tai į bulių, tai į užrašų knygelę, ar kažką, ką buvote išsitraukęs iš kišenės. Man susidarė įspūdis, kad piešiate bulių. Tokiomis aplinkybėmis man buvo sunku patikėti, kad piešiate, bet iš šalies taip atrodė.

Volfas linktelėjo galva ir dar paklausė:

– Abejoju, ar jums reikės pakartoti šiuos savo žodžius teismo salėje esančiam teisėjui bei prisiekusiesiems, bet jeigu iškiltų tokia būtinybė, ar tai padarytumėte?

– Aišku. Kodėl ne?

– O jei prieš tai turėtumėte duoti priesaiką?

– Pakartočiau. Nors nepasakyčiau, jog man tai labai patiktų.

– Bet padarytumėte tai?

– Taip.

Volfas atsigręžė į ūkininką.

– Gal ir jūs norėtumėte panelės Rouan ko nors paklausti?

Makmilanas tik žvilgtelėjo į Volfą, bet nieko neatsakė. Aš žingtelėjau atidaryti durų ir pasakiau Lilei:

– Tai viskas, panele Rouan, ačiū.

Ji perėjo visą kambarį, stabtelėjo man prie šono ir paprašė:

– Palydėkite mane atgal prie hamako.

Aš jai pusbalsiu atsakiau:

– Atsipūskite. Pamoka baigta.

Lilė pažvelgė į mane, paniekinamai vyptelėjo, peržengė slenkstį, o jai išėjus aš uždariau duris ir vėl įsitaisiau krėsle.

Pagaliau Makmilanas atsiliepė:

– O aš sakau, kad visa tai – grynas blefas. Kažkoks sumautas ir negarbingas triukas. Ką jūs dar sugalvojote?

– Tai jau viskas, – atsiduso Volfas. – Tai – jau viskas, sere. Prašyčiau jūsų pagalvoti, ar šito nepakanka. Įsivaizduokime, kad jums bus pareikšti kaltinimai ir būsite patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už Klaido Osgudo nužudymą. Ponas

Gudvinas paliudys, kad matė mane stovintį ant riedulio, žvilgčiojantį į bulių ir kažką piešiantį užrašų knygelėje. Panelė Rouan pakartos tai, ką girdėjote prieš kelias minutes. Aš paliudysiu, jog tuo metu apmečiau kelis ganykloje buvusio buliaus eskizus, ir prisiekusiesiems bus suteikta galimybė palyginti tuos piešinius su oficialiuose registracijos liudijimuose esančiais Cezario ir Bakingamo eskizais. Argi tai nebus tvirtas įrodymas, kad ganykloje tą pirmadienio popietę buvo Bakingamas, o Cezario ten nebuvo nei tada, nei kurią kitą dieną?

Makmilanas nepratarė nė žodžio, tik sėdėjo įbedęs akis į Volfą.

O šis tęsė:

– Dar norėčiau atremti jūsų kaltinimą, esą visa tai – dar viena gudrybė. Net jei taip ir yra, tai kas iš to? Argi jūs sugebėsite ją atskleisti? Tiesą sakant, aš žinau, kad pievoje ganęsis bulius buvo Bakingamas, nes savo akimis tuo įsitikinau. Turėjau progą iš arti jį stebėti. Be to, nepamirškite, jog atidžiai išstudijavau ir eskizų originalus. Ant kairės mentės Bakingamas turėjo baltą dėmę, o Cezaris neturėjo. Tokią dėmę turėjo ir ganykloje buvęs bulius. Balta dėmė ant Bakingamo snukio tęsėsi gerokai žemiau jo akių; ant Cezario kaktos esanti balta dėmė buvo gerokai mažesnė ir baigėsi gerokai aukščiau akių. Aš ne tik mačiau tą

bulių pirmadienį po pietų ganykloje, bet ir vėlų tos pačios dienos vakarą apžiūrėjau jį iš arti pasišviesdamas prožektoriumi. Tai buvo Bakingamas. Tai žinote ir jūs, ir aš. Ir jei galiu įtikinti prisiekusiuosius griebęsis gudrybės ir parodęs jiems savo eskizus, galite neabejoti, kad aš šia galimybe pasinaudosiu. Priesaiką davę liudytojai, ponas Gudvinas ir panelė Rouan paliudys, kad matė mane piešiantį, tad manyčiau, jog daugiau įrodymų nė neprireiks.

– Gal norite pasakyti dar ką nors?

– Ne, daugiau nieko. Šito visiškai pakanka.

Staiga Makmilanas atsistojo. Drauge su juo, kyštelėjęs ranką į kišenę, kurioje buvo revolveris, pašokau ant kojų ir aš. Jis mano judesį pastebėjo, pažvelgė į mane, pašaipiai šyptelėjo ir plačiai išsiviepė, apnuogindamas dantenas.

– Nagi, sustabdyk mane, sūnau, – tėškė jis ir neskubėdamas patraukė durų link. – Pažiūrėsime, ar tau pavyks.

Aš mečiausi paskui jį, pirmas prišokau prie durų ir kūnu jas užstojau. Makmilanas sustojo maždaug per tris žingsnius nuo manęs.

Čia Volfas pakėlė balsą:

– Džentelmenai! Paprašyčiau! Jei imsite kelti sąmyšį, Makmilanai, šis reikalas išslys man iš rankų. Turite tai suprasti. Jeigu kils grumtynės, čionai prigužės žmonių. Jus pašaus, o tada liksite

suluošintas; mat ponas Gudvinas žmonių žudyti nemėgsta. Nagi, grįžkite ir pažvelkite tiesai į akis. Aš noriu su jumis pasikalbėti.

Makmilanas atsisuko į Volfą ir paklausė:

– O kaip, po velnių, jums atrodo, ką aš visą mėnesį veikiu, jei ne bandau žvelgti tiesai į akis?

– Žinau. Bet jūs vis dar kovojote. O dabar kova baigta. Jūs negalite lyg niekur nieko išeiti pro šitas duris; ponas Gudvinas jūsų nepraleis. Ateikite čionai ir sėskitės.

Įrėmęs žvilgsnį į Volfą Makmilanas dar minutėlę pastovėjo. Paskui lėtai patraukė pirmyn, perėjęs per kambarį grįžo prie savo krėslo, atsisėdo, įsirėmė alkūnėmis į kelius ir užsidengė rankomis veidą.

Volfas tarė:

– Nežinau, kaip dabar dėl viso to jaučiatės. Jūs manęs klausėte, kas dar. Jei turėjote omenyje, kokių dar jūsų kaltę patvirtinančių įrodymų turiu, dar sykį kartoju, kad daugiau įrodymų nereikia. Bet jei norėjote paklausti, ar galėčiau jums pasakyti ką nors, kas patenkintų jūsų savimeilę, manau, jog galėčiau. Jūs veikėte nepaprastai gudriai. Jei čia nebūtų buvę manęs, esu tikras, kad būtumėte išvengęs net menkiausio įtarimų šešėlio.

Ir Volfas vėl sunėrė pirštus. Tuo tarpu aš įsikišau revolverį į kišenę ir atsisėdau į krėslą. Volfas prabilo vėl:

– Kaip sakiau, jau pirmadienio popietę man kilo įtarimas, kad ganykloje esantis bulius – ne čempionas, tai yra ne Cezaris. Klaidas, pasiūlęs Pratui susilažinti, jog šis nepapjaus ir neiškeps Hikorio Cezario Grindono, kartu atvėrė kelią įvairiausioms spėlionėms bei prielaidoms. Klausydamasis Prato pliauškimo, kaip tik į jas ir sutelkiau visą savo dėmesį. Kaip Klaidas tikisi laimėti lažybas? Pagrobti bulių ir jį kur nors paslėpti? Ne, visai nerealu: juk galvijas buvo saugomas, be to, kurgi jį paslėpsi, kad niekas nesurastų? Pakeisti jį kitu, ne tokiu vertingu? Čia jau gudriau, bet ir vėl: bulius buvo saugomas, be to, nors ir įmanoma buvo rasti bulių, labai panašų į Cezarį, ir apgauti kitus, apmulkinti jūsų vis tiek nebūtų pavykę, o jūs sukiojotės prie ganyklos. Tuomet apmąsčiau ir kitus variantus. Vienas iš jų buvo labai paprastas, patikimas ir visiškai tikėtinas, būtent: ganykloje esantis bulius buvo ne Hikoris Cezaris Grindonas, ir Klaidas tai pastebėjo. Jis kaip tik grįžo iš ganyklos, ant kaklo turėjo užsikabinęs žiūronus, be to, galvijus jis pažinojo. Aš dar kartą mintyse perkračiau ką tik išspręstą galvosūkį ir tuojau pat pasistengiau jį užmiršti, nes visa tai buvo ne mano reikalas.

Kai vėlų pirmadienio vakarą pono Gudvino į orą paleisti šūviai atvijo mus visus į ganyklą ir pamatėme, kad Klaidas negyvas, tai vis dar ne-

buvo mano reikalas, tačiau pats galvosūkis man pasidarė kur kas įdomesnis, jis tapo iššūkiu mano intelektui ir buvo vertas rimtesnių mano pastangų. Aš apžiūrėjau bulių, apsižvalgiau nusikaltimo įrankio, suradau jį, paskui grįžau į štai šį kambarį, įsitaisiau šitame krėsle ir pasitenkinau panagrinėjęs kelis tikėtinus įvykių eigos variantus. Suprantama, man tai buvo tik proto mankšta, visai neketinau stengtis surinkti įkalčių, kaip reikalauja įstatymai. Samprotavau taip. Pirmiausia, jeigu ganykloje ganęsis bulius nebuvo Cezaris, jūs, be abejo, tai žinojote, bet vis tiek apmovėte Pratą. Bet kaip ir kodėl? Į pastarąjį klausimą atsakyti paprasta: kad susišluotumėte 45 tūkstančius dolerių. Bet kaip jūs apgavote Pratą? Ogi pardavęs jam Cezarį, bet vietoj jo pakišęs kitą bulių, labai panašų į čempioną, bet toli gražu ne tokį vertingą. Tada kyla klausimas, kur buvo Cezaris? Argi jums nepavojinga buvo laikyti jį savo ūkyje, nes oficialiai jis buvo parduotas ir, galima sakyti, jau papjautas, iškeptas bei suvalgytas? Juk nebūtumėte galėję ir toliau vadinti jo Cezariu, nebūtumėte drįsęs niekam jo parodyti. Vadinasi, Cezario jūs tikriausiai neturėjote. Niekas jo neturėjo. Jis buvo nugaišęs.

Volfas trumpam nutilo ir paklausė:

– Juk kai paėmėte iš Prato 45 tūkstančius dolerių, Cezaris jau buvo negyvas, tiesa?

Bet Makmilanas, vis dar delnais užsidengęs veidą, sėdėjo nejudėdamas ir neišleido nė garso.

– Žinoma, kad jis buvo nugaišęs, – pats į savo klausimą atsakė Volfas. – Jį pakirto juodligė. Pirmadienį per vakarienę Pratas užsiminė, kad jis jau ir anksčiau, gal prieš kokias šešias savaites, norėjo pirkti iš jūsų Cezarį ir iščiršKinti jį per savo suorganizuotą keistą šventę, bet jūs pasipiktinęs jo pasiūlymą atmetėte. Paskui jūsų gyvulius užpuolė juodligė. Iš bandos beveik nieko neliko. Vieną rytą pastebėjote, kad krito ir Cezaris. Ir tuomet iš nevilties jums dingtelėjo puiki mintis. Bakingamas, kuris savo išore buvo labai panašus į Cezarį, bet vertas tik menkos dalies tos sumos, kurią būtumėte gavęs už Cezarį, ganėsi sau sveikas ir gyvas. Tad paskelbėte, jog Bakingamas nugaišo, o jo dvėsena buvo sunaikinta; o paskui perdavėte žinią Pratui, kad sutinkate parduoti Cezarį. Tikro gyvulių augintojo taip lengvai nebūtumėte apmovęs, nes apgaulė anksčiau ar vėliau būtų išaiškėjusi, tačiau Pratui ši gudrybė visiškai nepakenkė, nes Bakingamo mėsa kepsniams tiko taip pat puikiai, kaip būtų tikusi Cezario mėsa. Žinoma, pirmadienio vakarą smagindamasis ir spręsdamas šį galvosūkį, apie Bakingamą aš nieko nežinojau, tačiau viena iš galimų versijų, kurios aš jokiu būdu neatmečiau, buvo ta, kad vietoj Cezario jūs įkišote kitą bulių, o Cezaris jau buvo negyvas.

Tačiau Klaidas šią apgaulę netrukus pastebėjo. Ir kai išgirdote jį siūlant Pratui lažybas, kai sužinojote, kokį terminą jis pasiūlė, supratote, kad esate demaskuotas. Tada nusekėte paskui Klaidą iki jo automobilio, trumpai su juo šnektelėjote, įsitikinote, kad jūsų spėjimas pasitvirtino, o jis sutiko dar tą patį vakarą, tik kiek vėliau, su jumis susitikti ir dar kartą ramiai šį reikalą aptarti. Klaidas Osgudas savo pažadą tesėjo. Tuo tarpu visi manė, jog jūs miegate viename iš antrojo aukšto kambarių. O iš tiesų jūs slapčia išsėlinote iš namo ir nuėjote susitikti su Klaidu. Aš jums čia dėstau spėliones, kurios sukosi mano galvoje tą pirmadienio vakarą. Klaidas patvirtino jums pastebėjęs apgaulę ir pareiškė, jog ketina ją atskleisti ir taip laimėti su Pratu sudarytas lažybas. Tuomet jums, žinoma, žemė ėmė slysti iš po kojų. Jums grėsė bankrotas. Gali būti, kad pasiūlėte Klaidui kompromisą: pavyzdžiui, pažadėjote, kad duosite jam dvidešimt tūkstančių iš tos sumos, kurią buvote gavęs iš Prato; pusę jos Klaidas būtų atidavęs, nes pralaimėtų lažybas, o kitus dešimt tūkstančių pasiliktų ir išsaugotų paslaptį. Nežinau, kokį būtent sandėrį galėjote jam pasiūlyti, pagaliau dabar tai jau nesvarbu. Bet faktas yra tas, jog tvojote Klaidui taip, kad prarastų sąmonę, paskui apmetėte planą, kaip čia viską sutvarkius, kad atrodytų, esą jį užbadė bulius, ir skrupulingai jį įvykdėte.

Be to, vėlų pirmadienio vakarą apžiūrėjęs buliaus ragus aš vis dėlto buvau linkęs manyti, kad tai jūs savomis rankomis ištepliojote juos krauju. Jei norėjote šį darbą atlikti nepriekaištingai, turėjote kur kas labiau pasistengti, bet, kaip įtariu, skubėjote, nes dar reikėjo nuplauti kirtiklį, nepastebėtam nusigauti atgal prie namo ir vėl įslinkti į antrajame aukšte esantį kambarį. Suprantama, jūs nežinojote, ar Klaido Osgudo kūnas bus rastas po penkių minučių, ar, sakykime, po penkių valandų, juolab kad kitame ganykos šone, šnekučiuodamasis su panele Rouan, budėjo ponas Gudvinas.

Čia Volfas plačiai atmerkė akis ir pasiteiravo:

– Gal mano šnekos jums jau nusibodo? Gal aš jus erzinu? Gal pageidautumėte, kad nutilčiau?

Bet Makmilanas sėdėjo kaip sėdėjęs ir nepratarė nė žodžio.

– Na ką gi, – vėl prabilo Volfas. – Štai taip aš išsprendžiau tą galvosūkį aną pirmadienio vakarą, bet, kaip jau sakiau, visa tai buvo ne mano reikalas. Ir nesiėmiau jo iki pat antradienio popietės, kai gavau pono Osgudo pavedimą ištirti žmogžudystę, tiesa, pirmiausia pats ir įrodęs, kad tai buvo ne kas kita, o žmogžudystė. Tuomet maniau, jog žudiką surasiu per kelias valandas. Man beliko pagrįsti išvadas, kurias jau buvau padaręs, o tam reikėjo padaryti du dalykus: pirma, apklausti visus asme-

nis, pirmadienio vakarą buvusius Prato namuose, nes jei būtų paaiškėję, kad negalėjote slapčia išslinkti iš namo, – pavyzdžiui, jeigu kas nors visą laiką būtų buvęs drauge su jumis, – reikalas būtų susijaukęs ir man būtų tekę iš naujo sukti galvą; ir antra, nustatyti buliaus tapatybę. Pirmoji užduotis buvo tik formalumas, todėl palikau ją ponui Vodeliui, kurio darbas ir yra apklausti žmones, o pats ėmiau domėtis Klaido praeitimi ir pasikalbėjau su jo tėvu bei seserimi. Įvykdyti antrąją, tai yra surasti įrodymą, kad tas bulius buvo ne Cezaris, ketinau pasitelkęs į pagalbą poną Benetą, vos tik sužinojau apie šį žmogų iš apygardos prokuroro, bet viskas taip beprasmiškai užsitęsė... Man nederėjo laukti nė sekundės. Nepraėjus nė trims valandoms nuo tos minutės, kai apsiėmiau tirti šią bylą, iš jūsų paties lūpų sužinojau, kad bulius negyvas, o jo gaišena nedelsiant bus sunaikinta. Aš stengiausi; paskambinau ponui Benetui ir sužinojau, kad gernsio veislės buliai negauna jokio skiriamojo ženklo ar įdago, ir ponas Gudvinas išskubėjo fotografuoti kritusio buliaus, bet šio kūnas jau skendo liepsnose. Čia jūs veikėte greitai ir pačiu laiku. Suprantama, ir juodlige galviją užkrėtėte jūs pats. Tai turėjo įvykti... Bet galbūt jūs man pasakysite, kada ir kaip tai padarėte?

Makmilanas tylėjo kaip žemė.

Volfas gūžtelėjo pečiais ir tęsė:

– Šiaip ar taip, veikėte energingai ir apsukriai. Kol buliui buvo lemta būti iškeptam ir suvalgytam, – beje, įprastomis aplinkybėmis tai būtų atsitikę kaip tik šiandien, – jūs beveik nerizikavote būti demaskuotas. Bet kai minties apie šventę po atviru dangumi teko atsisakyti, kai kilo įtarimas, jog Klaidas buvo nužudytas, bulius, – nesvarbu, gyvas ar kritęs, – tapo jums baisiu pavojumi. Todėl veikėte nedelsdamas nė minutės. Jūs ne tik jį nugalabijote, bet ir pasirinkote tokį būdą, kad galvijo kūnas tuojau pat būtų sunaikintas. Turėjote pasiruošti visiems nenumatytiems atvejams.

Jei kalbėsime apie mane, prisipažinsiu, pasijutau suglumęs. Jūs mane aplenkėte. Kai bulius sudegė ir iš jo liko tik kaulai, atrodė, tiesiog neįmanoma atsekti, kokį galėjote turėti motyvą nužudyti Klaidą. Negana to: aš net neturėjau įrodymo, patvirtinančio mano spėjimą, kad ganykloje ganęsis bulius nebuvo Cezaris. Antradienį vakare aš stovėjau tuščiomis rankomis ir nežinojau, ko griebtis. Susitikau su jumis pasikalbėti ir bandžiau jus išprovokuoti kalbėdamas visiškas nesąmones, bet jūs buvote pernelyg atsargus ir budrus. Pareiškėte, kad bandau jus nepagristai apkaltinti bei apšmeižti, ir išėjote. Tada pabandžiau priremti prie sienos Bronsoną tikėdamasis bent ką nors iš jo išpešti. Tačiau tokie vyrukai kaip jis pasiduoda tik susidūrę akis į akį su nenuginčijamais faktais, o

faktų aš neturėjau. Tiesa, pasišnekėjęs su juo, galėjau daryti tam tikras prielaidas, pavyzdžiui, kad Klaidas Bronsonui pasakė, kaip ir kodėl jis tikisi laimėti lažybas, vadinasi, Bronsonas žinojo, kad kaltas esate jūs, – kas žino, gal nusikaltimo metu jis, pasinaudojęs tamsa, netgi pats tūnojo kur nors netoliese, – ir galėjo jus šantažuoti. Aš įtariau, kad įvykiai klostėsi būtent taip, tačiau Bronsonas viską neigė, o įrodyti, kad esu teisus, aš negalėjau.

Vakar rytą išėjau ieškoti Beneto. Norėjau kiek galima daugiau sužinoti apie tai, kaip nustatoma bulių tapatybė. Bet jis buvo užsiėmęs. Ponas Gudvinas niekaip negalėjo jo man atvesti. Po priešpiečių vis dar laukiau jo pasirodant. Pagaliau jis atėjo, aš daug ką sužinojau, bet ne tiek, jog būčiau galėjęs tvirtinti turįs patikimą įrodymą. Paskui pasklido žinia, kad nužudytas Bronsonas. Žinoma, to ir reikėjo laukti, tai buvo visiškai akivaizdu. Įtardamas, kad Bronsonas jus šantažuoja, pokalbio metu aš tam vyrukui pasakiau, kad jis kvailys, ir tolesni įvykiai parodė, jog buvau teisus. Čia jūs taip pat veikėte greitai ir apsukriai. Tokie žmonės kaip jūs, sere, kai koks nors baisus įvykis sutrikdo jų dvasinę pusiausvyrą, tampa nepaprastai pavojingi. Tuomet jie gali ryžtis visiškai beprasmiškam ir žiauriam poelgiui, bet sugebėjimo aiškiai mąstyti nepraranda. Šiaip jau neprieštaraučiau, kad ponas Gudvinas paliktų mus šiame kambaryje vienus,

juolab kad visi žino, jog čia esame; tačiau nenoriu palikti nė mažiausios galimybės pasireikšti jūsų apsukrumui ir išradingumui.

Makmilanas kilstelėjo galvą ir pagaliau atsiliepė.

– Aš žlugęs, – niūriu balsu burbtelėjo jis.

Volfas pritariamai linktelėjo galva.

– Atrodo, kad taip. Galbūt prisiekusieji, turėdami vienintelį įrodymą, – mano eskizus, – ir nenorės pripažinti jūsų kaltu dėl pirmojo laipsnio žmogžudystės, bet jeigu Pratas iškels jums 45 tūkstančių dolerių ieškinį, kad pristatėte jam ne tą bulių, kurį pardavėte, manau, tokioje byloje mano eskizai bus tikrai pakankamas įrodymas. Kai teismas pripažins jus kaltu dėl sukčiavimo, jūs, šiaip ar taip, būsite žlugęs. Dar norėčiau pasakyti porą žodžių apie tuos eskizus. Privalėjau taip pasielgti. Dar prieš tris valandas neturėjau nė menkiausio įrodymo, kuris man leistų susieti jus su jūsų įvykdytomis žmogžudystėmis. Bet kai tik pamačiau Bakingamo ir Cezario eskizų originalus, daugiau man nereikėjo spėlioti ar abejoti dėl to, kuris bulius ganėsi pono Prato ganykloje; aš tai žinojau. Savo akimis buvau matęs ir jam ant mentės buvusią baltos spalvos dėmę, ir beveik per visą snukį besitęsiantį baltą dryžį. O eskizus apmečiau, kad būtų galima įrodyti tai, ką jau tvirtai žinojau. Jie bus panaudoti būtent taip, kaip jums sakiau, – drauge su panelės Rouan ir pono Gudvi-

no parodymais, kurie teisme papildys manuosius. Kaip jau minėjau, net jeigu teismas nepripažins jūsų žudiku, nuteis bent jau už apgavystę. – Čia Volfas atsiduso ir pridūrė: – Klaidą Osgudą jūs nužudėte, kad neiškiltų aikštėn jūsų apgaulė. Ar, netgi galima sakyti, norėdamas išvengti būtinybės dalytis iš jos gautomis pajamomis. Ir teisme jums dėl to vėl iškils grėsmė. Nors ir nedidelė, bet vis dėlto iškils.

Makmilanas krestelėjo galvą, tarsi būtų bandęs kažką nuo jos nusipurtyti. Šis gestas man pasirodė pažįstamas, tik niekaip negalėjau prisiminti, kur buvau jį matęs. Kai jis vėl atmetė galvą, prisiminiau: pirmadienio popietę kaip tik taip kinkavo galvą ir ganykloje ganęsis bulius.

Jis pažvelgė į Volfą ir paprašė:

– Padarykite man paslaugą. Noriu trumpam nueiti iki savo automobilio. Vienas.

Volfas sumurmėjo:

– Bet juk jūs nesugrįšite.

– Sugrįšiu. Per daugiau kaip penkiasdešimt metų niekas nė karto nėra suabejojęs mano žodžiu. Dabar juo ir vėl galima pasitikėti. Po penkių minučių grįšiu ir vėl stovėsiu priešais jus.

– Ar esu skolingas jums kokią paslaugą?

– Ne. Bet aš jums vieną padarysiu. Aš kai ką brūkštelėsiu savo ranka ir pasirašysiu. Parašysiu viską, ką man liepsite. Galėsite viską išdėstyti

šviesiai tiesiai. Bet padarysiu tai, kai grįšiu, jokiu būdu ne anksčiau. Beje, jūs manęs klausėte, kaip aš nužudžiau Bakingamą? Parodysiu jums kaip.

Nepasukdamas nei galvos, nei akių, Volfas kreipėsi į mane:

– Atidarykite jam duris, Arči.

Bet aš nė nekrustelėjau. Žinojau, kad Volfą pagavo vienas iš jo romantinių impulsų, tad pamaniau, jog minutėlę pamąstęs jis pats pamatys šį savo trūkumą. Tačiau po trumputės akimirkos jis man atžariai šūktelėjo:

– Nagi?!

Aš pakilau nuo krėslo, atidariau duris, ir Makmilanas sunkiais žingsniais, bet nepasakytum, kad svirduliuodamas iš susijaudinimo, išėjo. Stovėjau ir žiūrėjau į jį, žiūrėjau tol, kol jis ėmė lipti laiptais ir jo viršugalvis dingo man iš akių. Tuomet atsisukau į Volfą ir kandžiai mestelėjau:

– Taigi taigi pranašaujantis ateitį ir atskleidžiantis charakterį. Būtų malonu, jei paaiškintumėte...

– Užsičiaupkite.

Aš stumtelėjau duris, dar plačiau jas atidariau ir sustojau tenai, laukdamas šūvio, užvedamo variklio ūžimo ar panašaus. Tačiau praėjus penkioms minutėms, apie kurias jis buvo užsiminęs, pirmasis mano ausis pasiekęs garsas buvo laiptais aukštyn lipančio ir pas mus grįžtančio žmogaus žingsniai. Kaip ir buvo žadėjęs, Makmilanas per-

ėjo vestibiulį, nė nežvilgtelėjęs į mane įžengė į kambarį, prisiartino prie Volfo, kažką jam padavė, o tada vėl žingtelėjo prie savo krėslo ir atsisėdo.

– Tai ir žadėjau jums parodyti. – Makmilanas atrodė uždusęs gerokai labiau, nei buvo galima tikėtis, juolab kad jo kelionė nebuvo nei ilga, nei varginanti, bet šiaip jau valdantis savo emocijas. – Bakingamą nužudžiau būtent šituo. – Čia jis nukreipė žvilgsnį į mane ir pridūrė: – Neturiu nei popieriaus lapo, nei rašiklio. Jei galėtumėte paskolinti savo užrašų knygelę...

Volfas, nykščiu ir smiliumi elegantiškai suspaudęs jam duotą daiktą, – o tai buvo poodinis švirkštas, – pakėlė jį aukštyn ir atidžiai apžiūrėjo. Paskui jis nukreipė akis į Makmilaną:

– Čia turėjote juodligės sporų?

– Taip. Penkis kubinius centimetrus. Juodligės sporų kultūrą užsiauginau pats, paėmęs kelias Cezario širdies raumens skaidulas dar tą patį rytą, kai radau jį nugaišusį. Jie man davė gerokai velnių, kad supjausčiau galvijo dvėseną, bet... – Jis gūžtelėjo pečiais. – Padariau tai anksčiau, nei man kilo mintis pasakyti, kad nugaišęs bulius yra Bakingamas, o ne Cezaris. Tą rytą pats ne visai aiškiai suvokiau, ką darau, bet mano galvoje sukosi mintis iš Cezario širdies paimtus nuodus panaudoti pačiam. Būkite atsargus, kai čiupinėjate švirkštą! Jis dabar tuščias, bet ant adatos dar gali būti likęs

koks lašelis skysčio, nors aš, rodos, ką tik viską stropiai nuvaliau.

– Ar nuo juodligės gali mirti ir žmogus?

– Gali. Ar staigi bus jo mirtis, priklauso nuo to, kaip jis tą ligą pasigavo. Mane ji ištiks maždaug po dvidešimties minučių, nes per du kubinius centimetrus koncentrato susileidau tiesiai į šią veną. Bakingamui buvau suleidęs tik pusę tiek.

– Padarėte tai antradienį po pietų, prieš išvažiuodamas į Kroufyldą?

– Taip. – Čia Makmilanas vėl atsigręžė į mane: – Bus geriau, jeigu duosite man savo užrašų knygelę ir aš jau pradėsiu rašyti.

Aš išsitraukiau knygelę, išplėšiau pirmuosius tris jos lapus, kuriuose buvo eskizai, ir padaviau jam, kartu su automatiniu plunksnakočiu. Makmilanas paėmė ją, plunksnakočiu pabandė, ar patogu rašyti, ir paklausė Volfo:

– Gal norite man diktuoti?

– Ne. Geriau viską išdėstykite savais žodžiais. Bet to, labai galite ir nesiplėsti. Ar esate visiškai tikras dėl juodligės?

– Taip. Geras galvijų augintojas turi daug ką išmanyti.

Volfas atsiduso ir užsimerkė.

Aš sėdėjau ir žiūrėjau į parkerį, kurį suspaudęs tarp pirštų Makmilanas vedžiojo po užrašų knygelės lapą. Matyt, raštininkas iš jo buvo nekoks.

Kelias minutes kambaryje nebuvo girdėti nė garso, išskyrus parkerio plunksnos skrebenimą. Paskui, nepakeldamas nuo užrašų knygelės akių, Makmilanas paklausė:

– Kaip rašomas žodis „be sąmonės“? Rašyti man niekada nesisekė.

Volfas pasakė, neskubėdamas paraidžiui pakartojo tuos du žodžius.

Mačiau, kaip parkeris vėl ima judėti. Pajutau, kaip kišenėje gulintis mano revolveris tempia žemyn visą švarko skverną, ir aš, neatitraukdamas akių nuo šokčiojančio parkerio, grąžinau jį į dėklą. Tuo tarpu Volfas sėdėjo užmerkęs akis ir nežiūrėjo niekur.

DVIDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS

Tai atsitiko praėjus dviem mėnesiams.

Vakar, man besėdint čia, mūsų kontoroje, ir rašomąja mašinėle iš užrašų knygelės perspausdinant Volfo padiktuotą raportą apie Kramptono–Goro bylą, suskambo telefonas. Volfas, įsitaisęs prie savo darbo stalo didžiuliame krėsle, tuo momentu atsitiktinai nesipylė į stiklinę alaus, tad pakėlė ragelį. Po akimirkos jis krenkštelėjo ir sumurmėjo:

– Ji nori kalbėti su Eskamiliju.

Aš pakėlau savojo telefono ragelį ir tariau:

– Sveika, širdele. Aš užsiėmęs.

– Tu visada užsiėmęs, – ryžtingu balsu atšovė ji. – Gal vis dėlto minutėlę manęs paklausyk. Tu tikriausiai nė nežinai arba tau visai nerūpi, kad aš retai pasidomiu, ar gavau kokio pašto, na, nebent perverčiu jį norėdama pasižiūrėti, ar kartais neatėjo laiškas nuo tavęs. Ką tik pastebėjau, jog vis dėlto man atėjo kvietimas į Nensės ir Džimio ves-

tuves, kurios įvyks rytoj. Žinau, kad pakviestas ir tu. Mes vyksime tenai drauge. Gali atvažiuoti...

– Sustok! Sustok ir luktelėk. Vestuvės – jau atgyvena. Tai tik barbariška... barbariška barbarizmo liekana. Abejoju, ar pasirodysiu netgi savo paties vestuvėse.

– Turėtum pasirodyti. Turi pasirodyti. Jei padovanotum man stiklinių karoliukų vėrinį, pati už tavęs ištekėčiau. Bet šitose vestuvėse bus tikrai linksma. Ten bus senasis Pratas ir senasis Osgudas, ir galėsi pamatyti, kaip jie spaudžia vienas kitam ranką. Paskui galėtum siurbčioti kokteilius ir su manimi drauge pavakarieniauti.

– Nežinau kodėl, bet mano širdis nepradėjo plakti smarkiau.

– Pabučiuok mane.

– Vis tiek neplaka smarkiau.

– Nupirksiu stiklinių rutuliukų, pneumatinį šautuvėlį ir riedučius...

– Ne. Gal dabar jau padėtum telefono ragelį?

– Nė nemanau. Nemačiau tavęs visą amžių.

– Na gerai. Pasakysiu tau, ką sumaniau. Rytoj devintą valandą vakaro ketinu nueiti į „Pajūrį" pasižiūrėti, kaip Grynlyfas ir Boldvinas žaidžia pulą. Gali eiti kartu, bet turi pažadėti, kad sėdėsi tyliai ir nečiaumosi kramtomosios gumos.

– Hm, apie pulą aš visiškai nieko neišmanau. Bet sutinku. Gali ateiti čia vakarienės...

– Nieko nebus. Vakarieniausiu namuose, kartu su savo viršininku. Be penkiolikos devintą lauksiu tavęs Čerčilio viešbučio vestibiulyje.

– Dieve mano, tie susitikimai viešose vietose...

– Rytoj, be penkiolikos minučių devintą.

– Gerai.

Padėjau telefono ragelį ir grįžau prie rašomosios mašinėlės.

Netrukus išgirdau Volfo balsą:

– Arči...

– Taip, sere.

– Paimk žodyną ir pasitikrink žodžio „dvasingas" reikšmę.

Bet aš į jo žodžius nekreipiau jokio dėmesio ir pradėjau spausdinti šešioliktą ataskaitos pastraipą.

Stout, Rex
St259 Palaidotas Cezaris: romanas / Rex Stout; iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė – Vilnius: Alma littera, 2006. – 432 p.

ISBN 9955-24-340-6

Viename iš geriausių amerikiečių rašytojo Rekso Stauto romanų ekstravagantiškasis seklys Nero Volfas ir jo padėjėjas Arčis Gudvinas narplioja intriguojančią bylą.

UDK 820(73)-3

Rex Stout

PALAIDOTAS CEZARIS

Romanas

Iš anglų kalbos vertė *Jovita Liutkutė*
Redaktorė *Simona Kaziukonytė*
Korektorė *Marijona Treigienė*
Viršelio dailininkas *Gedas Čiuželis*
Maketavo *Albertas Rinkevičius*

Tiražas 2500 egz.
Išleido leidykla „Alma littera", A. Juozapavičiaus g. 6/2, LT-09310 Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė AB spaustuvė „Aušra", Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas
Interneto svetainė: www.ausra.lt
Užsakymas 1686

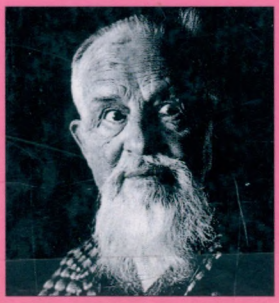

Amerikiečių rašytojas Rex Stout (1886–1975) parašė daug romanų ir fantastinės literatūros, bet būtent detektyvai (net 48) atnešė jam pasaulinę šlovę. Jo detektyvai išversti į 25 pasaulio kalbas ir ekranizuoti, jo herojai – ekstravagantiškasis Nero Volfas ir sąmojingasis Arčis Gudvinas – sugeba pakerėti bet kokią auditoriją.

ROMANAS „PALAIDOTAS CEZARIS" YRA VIENAS IŠ „ŠIMTO GERIAUSIŲ XX A. DETEKTYVŲ", KURĮ SUDARĖ BRITŲ LITERATŪROS KRITIKAI.

Subtili ironija, įtempta intriga, kibirkščiuojantys sąmojai, spindinti Nero Volfo išmintis neleidžia atsitraukti nuo knygos iki paskutinio puslapio.

Žavusis Nero Volfas tiria bylas... namuose, nes iš namų išvažiuoja tik pas seną draugą ar pas gerą virėją, yra gurmanas, turi milžinišką orchidėjų kolekciją. Jo orchidariumą puošia daugiau kaip dešimt tūkstančių augalų, tad visus pinigus, gautus už atskleistus nusikaltimus, išleidžia elitinėms orchidėjų rūšims įsigyti. Romanai apie Nero Volfą net vadinami vadovėliais pradedantiems sodininkams. Pats autorius, Reksas Stautas, niekada orchidėjomis neužsiiminėjo, o jo aistra buvo braškės (daugelis jo išvestų veislių apdovanotos parodose).

Kai paaiškėja, jog atsirado žmogus, sumokėjęs už Cezarį gerokai daugiau, nei jis vertas, ir į pagalbą pasišaukiamas pats Nero Volfas, šį reikalą apgaubia tikrai imperatoriškos paslapties šydas...

ISBN 9955-24-340-6